

ახალი საუნჯე

ტექსტების და
კონტექსტების
ქურნალი

№5 (35)

მაისი, 2016 წელი

Ana Blandiana

ფასი 1,5 ლარი

ნომრის ავტორები

ცირა ყურაშვილი & ანა პლანდინა

პოეზია

გიქა ახალაია

პროზა

ზაალ სამადაშვილი

გიქა ყორშია

კულტუროლოგია

რა არის მიმართულება ხელოვნება?

ქეთი ჩუხროვის ინტერვიუ

ახალი თარგმანები

ალგარ კამიუ

კარლ ლუგომირსკი

უასმიკ სიმონიანი

ალექსეი ცვეტკოვი

№5 (35) მაისი, 2016 წელი

ახალი საუნჯე

ტექსტების და კონტექსტების ჟურნალი

პროექტის ავტორი: ვაჟა წონკოლაური
მთავარი რედაქტორი: შოთა იათაშვილი
რედაქტორი-სტილისტი: ლელა კოდალაშვილი
დიზაინი და დაკაბადონება: ნიკა ხვედელიძე

სარედაქციო კოლეგია: დავით ანდრიაძე, გია ეძგვერაძე,
დათო ტურაშვილი, ეკა ქევანიშვილი, ზაზა შათირიშვილი,
დავით ჩიხლაძე, გია ხადური

ნომერზე მუშაობდნენ: ეკა ქევანიშვილი, ცირა ყურაშვილი,
ირაკლი ცხვედიანი, თამარ კოტრიკაძე, ბექა ახალაია,
ზაალ სამადაშვილი, ბექა ყორშია, ნორიკ ბადოიანი,
გიორგი ფირცხალაიშვილი, გიორგი ეკიბაშვილი, ლულუ
დადიანი, ასია დარბინიანი, დიანა ანფიმიადი, ლელა
კოდალაშვილი.

გამომცემლობა – «საუნჯე»

მის.: ალ. ყაზბეგის 32/34

ტელ.: 2141214, 2395587, 2397188

Skype: saunje-saunje

ელ-ფოსტა: saungeo@gmail.com

1. ნომრის ავტორები

ცირა ყურაშვილი

ცირა ყურაშვილის სალაპარაკო ენა – ეკა ქევანიშვილი

ლიტერატურა ჩემი სალაპარაკო ენააო, კი მითხრა, მაგრამ სიტყვასიტყვით რას გულისხმობდა, მხოლოდ მისი მოთხრობების წაკითხვის შემდეგ მივხვდი. მართლა თავისი, განსაკუთრებული ენა აქვს ცირა ყურაშვილს – მთლად ბოლომდე რომ ვერ ამოიცნობ, სად ურევს და ანაცვლებს თავის გამოგონილ სიტყვებს დიალექტურ სიტყვებში, წინადადებებს კი პლასტელინით საითაც და როგორც უნდა, ისე ატრიალებს. ცირა სულ სხვა ამბებს ჰყვება – დაშორებულს «დედაქალაქური პროზისგან» – სხვა გმირებით და სხვა თავგადასავლებით.

....

ინტერნეტში ერთ მოკლე ვიდეოს გადავანყდი, რომელშიც შენი ბავშვობიდან ერთ ამბავს უყვები შენს ქალიშვილს. მოდი, ეგ ამბავი შევავსოთ: სად დაიბადე, როგორ სახლში, ვის ოჯახში, დედა და მამა ვინ იყვნენ და როგორი იყო ცხოვრება შვიდ დედამამიშვილთან ერთად.

დავიბადე ბაღდათში, მაშინ დაბა მაიაკოვსკი ერქვა, მაიაკოვსკის სახლ-მუზეუმამდე თითქმის ერთი კილომეტრის დაშორებით, ხის უბრალო და კეთილმოუწყობელ სახლში. დედა დიასახლისი, თბილი და შვილებზე თანგადაყოლილი არსება, მამა კი მეტად ნიჭიერი, ცოცხალი გონების კაცი, წერდა ლექსებს, იყო ადგილობრივი გაზეთის შტატგარეშე კორესპონდენტი, ბაღდათის მხარის ისტორიით, არტეფაქტებით, ტოპონიმით დაინტერესებული და ბაღდათის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის დამაარსებელი. მას კიდევ ბევრნაირი საქმე ეხერხებოდა: ელექტროგაყვანილობა,

მშენებლობა, თუმცა, საქმის
კეთება ხშირად შემოქმედი
ადამიანისთვის ასე
დამახასიათებელი
არათანმიმდევრულობით და
აუცილებლობიდან
გამომდინარეზე მეტად,
განწყობის მიხედვით უყვარდა.
დავიბადე ძველი სტილით 14
მაისს, თამარობას, ჩვენი
სახლის სადარბაზო ოთახში,
სამხრეთის მხარეს, ხის
კედელთან მიდგმულ
ძველებურ რკინის საწოლზე.
ექიმმა დედას ურჩია, ჩემთვის
თამარი დაერქმიათ და

ნახევრადსერიოზულად ჩემი ჩვილი თავის მისთვის
დათმობა სთხოვა, რადგან ბებიას ეწყინა ქალის დაბადება,
ის ვაჟს ელოდა. მაგრამ მამისთვის პირიქით იყო, სახელი
მეც და შვიდივე შვილს თვითონ შეგვირჩია. აკვანში
პირველად თვალის ახელისთანავე, რიკულზე ბებიას მიერ
ჩამოკიდებულ ძველსა და გაცვეთილ ქარვის მძივს ზემოთ,
ჭერში აკრულ ლამფაზე წვიმით დახატული,
წაწვეტებულნიკარტიანი კოდალა დავიგულე. აი, ამ
კოდალას თვალწინ გაიფრინა ჩემმა ბავშვობამ ჩემს შვიდ
დედმამიშვილთან ერთად და რამდენიმე სიზმარში, სანამ
საჰაერო ბურთით (ისიც სიზმარში) ცას მივწვდებოდი,
სწორედ მის სიახლოვეს ფრენით ვიჭერე გული.

***შენ თვითონ როგორი ბავშვი იყავი, დანარჩენებისგან რა
გამოგარჩევდა?***

მეოთხე კლასიდან ხშირად
ვწერდი, ალბათ, მხოლოდ ეს
გამომარჩევდა ჩემს
დედმამიშვილთაგან...

**აი, დღეს, თვალებს რომ ხუჭავ
ხოლმე, რა კადრი
ამოტივტივდება ხოლმე
ყველაზე მკვეთრად იმ
დროიდან?**

ჰორიზონტალურად
წაწვეტებული სამკუთხედი,
რომელშიც ღვთის თვალია
ჩახატული და ტაძრის

გუმბათიდან იმზირება – აი, ამ ხატში განივთდა ის ჩემი
ბავშვობის, სახლის ჭერში დახატული წვიმის კოდალა,
რომელიც იმ ნამდვილ ხეკოდა ფრინველს ჰგავს, ნისკარტი
რომ ემსხვრევა, ტვინი რომ ემთხვლევა ხის ზროზე და
მაინც აცლის მასში ჩაბუდებულ ჭია-ღუას. გამუდმებით რომ
მითვალთვალებს, როგორც ღვთის თვალი, ჩემ მიერ
წინგადადგმული ნაბიჯი ახარებს და წაფორხილებაზე წუხს.

**რა იყო შენი მაშინდელი მთავარი გასართობი, ან შენი
დაკვირვების წყარო? რაც გაგახსენდება: ფერები, სუნები,
ადგილები, შეგრძნებები.**

სწორედ ამ ყველაფერს ეხება ჩემი ნოველათა კრებული
«ჟამსა თამაშობისასა», რომელიც სულ ახლახან გამოვიდა,
იქ ეს ყველაფერი ერთადაა თავმოყრილი...

**როგორ შეაფასებდი თქვენი ოჯახის თავგადასავალს ერთი
სიტყვით?**

ეს არის დიდი ოჯახის ისტორია, რომელმაც ხუთი სასულიერო პირი მისცა ქვეყანას, და მე მადლობელი ვარ ღმერთის, რომ ამ ოჯახში დაბადა, ჩემი მშობლების მიერ, მოსიყვარულე დედმამიშვილთა შორის.

შენი ძმის ამბავი მთელმა საქართველომ იცის – მას მერე ბევრი წელი გავიდა – დღემდე წერენ მასზე და იხსენებენ – შენ როგორი გახსოვს ბერი ანდრია, რომელიც აფხაზეთში დახვრიტეს? უფრო სწორად, მანამდე როგორი იყო, სანამ საერო ცხოვრებას დატოვებდა?

მისი საერო სახელია პაატა, ძალიან მშრომელი და მიზანმიმართული იყო. ზოგჯერ ჰგონიათ, რომ ახალგაზრდა კაცს სასულიერო ცხოვრებისკენ ამა სოფლის ამაოებათა დატოვებასა და ცოდვათაგან გარიდებასთან ერთად ისიც უბიძგებს, რომ საკუთარ ადგილს ვერ პოულობს ცხოვრებაში, საქმიანობა არ გამოუდის... პაატას შემთხვევაში ასე არ იყო, მისი ფიზიკური გარჯა ყოველთვის შედეგიანი და ნაყოფიერი იყო, ის რალაცნაირი ხელხვაჯიანობით გამოირჩეოდა... იყო ძალიან სუფთა და თავგანწირული ბუნების ბიჭი, დაჩაგრული ეცოდებოდა, არაერთხელ, მდინარეში დახრჩობასაც გადაარჩინა ბავშვები. მისდევდა სპორტს, იყო სპორტის ოსტატობის კანდიდატი და არაერთი ტურნირის გამარჯვებული ჭიდაობაში. ერთ ტურნირზე ნაცნობ ყმანვილს შეაჯიბრეს. მას რომ გული არ გატეხოდა, პაატამ გაამარჯვებინა – ამას შემდეგ ის ყმანვილი ამბობდა. პაატა ვარჯიშობდა კარატეშიც, სიყმანვილიდანვე ცდილობდა დაეთრგუნა შიში... ამიტომ მამა ანდრიას მოწამეობრივი აღსასრული, ყმანვილი ბიჭის – პაატას ხასიათიდან გამომდინარე, მისი ცხოვრების გზის თანმიმდევრული გაგრძელება აღმოჩნდა.

აფხაზეთმა, ალბათ, თქვენი ოჯახის ცხოვრება, ამოატრიალა – იმ დროიდან რა გახსენდება ყველაზე მძაფრად?

კი, ყველაფერი შეცვალა... მამა ანდრიას აღსასრული მახსენდება ყველაზე ხშირად. ეს მოთხრობაში – «უკან არ მიიხედო» – მაქვს აღწერილი, რადგან მისი აღსასრული ჩვენი ცხოვრების გზის დასაწყისი აღმოჩნდა. მთელი ჩვენი ოჯახი სულიერ ტალღაზე გადაეწყო, სხვაგვარად ადვილად ვერ შევძლებდით ასეთი მძიმე განსაცდელიდან მსუბუქად და იმედიანად გამოსვლას.

...

როდის მიხვდი, რომ წერა, წიგნები, ლიტერატურა იყო, რაც მთელი ცხოვრება არ დაგტოვებდა?

ამას სულ ცოტა ხნის წინ მიხვდით, როცა რომანის წერა დავიწყე.

წერამდე რა იყო? რა ინტერესები? რით გატაცება?

ბავშვობის ამბებზე თუ მეკითხები, მანამდე იყო ფოტოგრაფიით გატაცება. სარდაფში გვექონდა პატარა ლაბორატორია გამართული და მე და მამა იქ ჩვენ მიერ (მამის zork-4-ით, ხოლო ჩემი vilia-avto-თი) გადაღებულ ფოტოსურათებს ვამუღავნებდით. ვისაც ფოტოების გამუღავნების ის ძველი პროცესი ახსოვს, მიხვდება, რა იდუმალ და მრავალმხრივ სიმბოლურ საქმესთან გვექონდა კავშირი...

საკერავი მანქანაც ჩემი გატაცება იყო, უამრავი დრო მაქვს დახარჯული მისი სახელურის ტრიალში. ვიკერავდი ყველაფერს, დაწყებული კაბებიდან, ქურთუკებით დამთავრებული, სანამ ქვეყანაში მეორადი ტანსაცმლის შემოტანა არ დაიწყეს. ჩასაცმელში ფულის ტყუილი

ფლარტვნა არ მიყვარს. მაქვს ორლარიანი ჟაკეტები, ხოლო განსაკუთრებული აუცილებლობის დროს ჩემი ქალიშვილების გარდერობს მივმართავ.

ტექნიკის გამოყენება საერთოდ მიტაცებს – ელექტრობურლიდან დაწყებული, ბენზოცელით, ხერხით დამთავრებული, მამას ვგავარ... ერთხელ ბენზოცელის ნაწილიც კი შევცვალე დამოუკიდებლად.

მიყვარს ველოსიპედით სეირნობა და დროდადრო მხრებზე ჩამოწოლილ სიმძიმეს იმით ვიმსუბუქებ.

და წერა როდისღა დაიწყე? გახსოვს ის პირველი ტექსტები? რას წერდი, რა ჟანრის ლიტერატურა იყო და ვის წააკითხე პირველად? რა გითხრეს, როგორ შეგაფასეს?

პირველი ლექსი მეორე თუ მესამე კლასში დავწერე: საღამო იყო, ქუთაისელი პოეტი ელდარ მიქაძე მამასთან სტუმრად მოვიდა, კურორტ საირმეში მიდიოდა და გზად შემოგვიარა. მახსოვს, ძალიან პენიანად იყო ჩაცმული. თუ არ ვცდები, მონღოლური ქუთუთოების ჭრილის მქონე პატარა, კოხტა ქალიც მაშინ ახლდა. ხელში ლიმონათის ბოთლის ოქროსფერ გასახსნელს ათამაშებდა და მერე საჩუქრად დაგვიტოვა. მამამ დამიძახა, რომ სტუმრისთვის ჩემი ლექსი წამეკითხა. მეც წავუკითხე: «თაგვი და კატა» – «საიდანღაც წრუნუნა სახლში შემოცუნცულდა, შიშით თვალებს აცეცებს, ეძებს პურის ნამცეცებს, ფისომ თვალი დაადგა, უცებ წვერებცანცარა უცხო სტუმარს ეძგერა, ჭამა როდი აცალა, ოჰ, შე ბრიყვო წრუნუნავ, გეცოცხლა ვერ შეძელი, სხვასთან საზრდოს მძებნელი ვერ იქნება დღეგრძელი». ელდარმა გადაიხარხარა. ახლა რომ ვკითხულობ, მიკვირს, ასე პატარამ ეს დიდაქტიკური ლექსი მართლა მე დავწერე? მამამ ხომ არ დამიწერა? მაგრამ მამას თავისი გასაჭირი ჰქონდა, ბევრს ეგონა, რომ

მას ახალგაზრდობაში ლექსებს ჰერედიას ლექსების ბრწყინვალედ მთარგმნელი, მაშინ მაიაკოვსკის სახლ-მუზეუმის დირექტორი მიქელ პატარიძე თუ უნერდა... მერე მეოთხე კლასში დავწერე პატარა ჩანახატი, რადგან სალამოს სარკვეთას მთას თავზე მთვარე ყვითელი ბერეტივით ეხურა, ჩვენს ებოში კი ტყემლის დიდი ხე თეთრი ყვავილებით გაპენტილიყო და მისი არაამქვეყნიური სურნელი ჩვენს ღია ფანჯრებში ისე შემოდის, გამოუთქმელი სევდით და ნეტარებით მავსებდა. ეს ჩანახატი მამამ მომიწონა.

***რა შეგრძნებაა ეს – როცა წერ?
რა მოაქვს და რა მიაქვს?***

მიაქვს ძალა, რომლის აღდგენაც მერე სწრაფად შეიძლება, მოაქვს განცდა იმისა, რომ ის შეიძლება, როგორც გამოცდილება, მკითხველს რაიმეში გამოადგეს...

მერე იყავით ერთად ქუთაისის ლიტერატურული ფლანგი – შენ, მანანა ღურჭუმელიძე, გივი, კანტი, მარსიანი, მათ ახსენებ

კიდევ შენს მოთხრობაში – რას დაარქმევდი ამ პერიოდს, როგორ შეაფასებდი და რამდენად მნიშვნელოვანი იყო იქაური ლიტერატურული ცხოვრებისათვის?

არა მგონია ამ ძალის ენერგია, რაც მაშინ ქუთაისში ამოიფრქვა, ერთხანს კიდევ განმეორდეს. ამ ჩვენს პერიოდს დაემთხვა მუსიკოს რობი კუხიანიძის ჯგუფის – «აუტსაიდერის» ანდერგრაუნდიც. ეს იყო ძალიან

მნიშვნელოვანი მოვლენა, არა მხოლოდ ქუთაისის, არამედ ზოგადად, ჩვენი ქვეყნის კულტურულ ცხოვრებაში.

რა იდეა გამოძრავებდათ მაშინ და რა დარჩა იმდროინდელი იდეალებიდან დღეს?

ეროვნული იდეა გვაიმპრავებდა, არავითარი რეგალია არ მიგვიღია და არც მიღებაზე გვიფიქრია. მხარს ვუჭერდით ზვიად გამსახურდიას სწრაფვას ქვეყნის

დამოუკიდებლობისთვის. მაშინაც, როცა მწერალთა დიდი ნაწილი ზვიადს გადაუდგა, მისი წიგნების – «საქართველოს სულიერი მისია» და ლექსების კრებულის – «მთვარის ნიშნობა» განხილვებს ვაწყობდით. ხალხმრავალ შეკრებებზე სიტყვითაც გამოვდიოდით. უარი ვთქვით მწერალთა კავშირში შესვლაზე და პირველად ქართულ სინამდვილეში დავაფუძნეთ მწერალთა დამოუკიდებელი ასოციაცია «ურანი» – 1991 წელს. გამოვეცით გაზეთის ერთი ნომერი და ჟურნალი ჟურნალში – «ურანი» – «განთიადში»... სწორედ ამ წინააღმდეგობათა გამო მის რამდენიმე თანამშრომელს რედაქციის დატოვება მოგვიწია. ბოლოს დავიფანტეთ, დაგვრჩა მოგონებები ამ პერიოდისა, დამოუკიდებლობის იდეა კი ჩვენს არსებას, შემოქმედებას შეენივთა.

გიფიქრია ხოლმე იმაზე, რატომ წერ? და რა შეგრძნებაა ხოლმე, როცა წერტილს დასვამ და ტექსტს მკითხველთან

გაუშვებ?

კი, გაუაზრებლად ხელს არაფერს ვკიდებ. მშვიდი მოლოდინის შეგრძნება მაქვს. რაც მეეჭვება, იმგვარ სიგნალებს მკითხველთან აღარ ვაგზავნი...

აქამდე გამოქვეყნებული შენი წიგნებიდან, ნაწარმოებებიდან განსაკუთრებულად თუ გიყვარს რომელიმე და რატომ? ან პირიქით?

ცოტა 80-იან წლებში გამოცემული პოეტური კრებული – «ასფალტის ყვავილები» მაღიზიანებს – ირონიულ-პაროდული ნაკადიდან. დანარჩენს ჩვეულებრივად, მკითხველთან გასაგზავნად ვთვლი.

რა არის ის მთავარი, რაც შენ, როგორც ავტორს განწერინებს?

ლიტერატურა, ეს ჩემი სალაპარაკო ენაა, მე ამით ვურთიერთობ ჩემი ხასიათის მსგავს ადამიანებთან, იმის მიუხედავად, ისინი წერენ, თუ მხოლოდ კითხულობენ...

ერთხელ მაღხაზ ხარბედიამ ასე დაწერა შენს მოთხრობაზე – «საოცარი ნაზავია სხვადასხვა ენების, რაღაცა დიალექტი, რომელიც სხვანაირადაა გამოყენებული. სოფლის გარემო, ქალაქის გარემო, ამ ქალაქის გარემოში ლიტერატურული ცხოვრება, ქუთაისური ანდერგრაუნდის. შელოცვები. ეგ კი არა, მოთხრობაში ქოროც კი შემოდის რაღაც მომენტში. მოკლედ, ეს მრავალფეროვნება, რომელიც შეიძლება მრავალფეროვნებაც კი არაა, არამედ რაღაცა ზღვრული მდგომარეობა. შეიძლება ასე ვთქვათ, რომ შეშლილი მოთხრობაა» – შენ თავად როგორ დაახასიათებდი ამ გახმაურებულ მოთხრობას?

ამ მოთხრობის დამსახურებაა, რომ ჩემი ცხოვრების ერთ-ერთი ყველაზე ტრაგიკული ნაწილი სრულიად ამოიშალა მეხსიერებიდან, რადგან მას წიგნში მიეჩინა ადგილი. ძალიან მენანება მკითხველი ამ მოთხრობის განცდებისთვის, მაგრამ რას ვიზამ...

«უკან არ მიიხედოს» მერე ყველაზე რეზონანსული შენი რომელი ნაწარმოები გახდა? ან პირიქით, რომელი უნდა გამხდარიყო შენი აზრით და ყურადღება დააკლდა მკითხველის მხრიდან?

«მასწავლე, როგორ გავხდე მწერალი» – ამ ვრცელ მოთხრობას დააკლდა მკითხველის ყურადღება, თუ არ ჩავთვლით მაია ჯალიაშვილის წერილს. თუმცა სამივე ეს ვრცელი მოთხრობა: «უკან არ მიიხედო» «კუჩიელას ქალი» და «მასწავლე როგორ გავხდე მწერალი» ერთ რკალში მოქცეული ნაწარმოებებია და ერთმანეთში გადასული, დამაკავშირებელი სურათ-ხატებით სინამდვილეში პატარა რომანს წარმოადგენს.

«ქუთაისური ანდერგრაუნდი» – ეს ფრაზა ჩამრჩა – როგორ ახსნიდი, მართლაც არსებობდა ასეთი რამ? და თუ – კი, რა იყო ეს, რა პერიოდი, რა პროცესი?

ზემოთაც ვთქვი, ეს 90-იანი წლების დასაწყისიდან იყო, სამოქალაქო ომი, ჩაბნელებული ქალაქი, საზოგადოებრივი ურთიერთდაპირისპირება, ეროვნული იდეალებისადმი ერთგულება ქუთაისელი პოეტების 80-90-იანელთა თაობისა... ყოველგვარ ეკონომიურ სახსარს მოკლებულნი, მაინც ვიკრიბებოდით მწერალთა სახლში, აქ ვაწყობდით საღამოებს ლიტერატურისმოყვარულთა მცირე წრისთვის. საერთოდ, ამ დროის ცხოვრება ნამდვილი მიწისქვეშეთი იყო. თითქოს დროის შეგრძნება დაგკარგეთ... და უცნაური სწორედ ის არის, რომ ამ

პერიოდს, მის უსახსრობა-უსამსახურობა-აუჩქარებლობას, როგორც მაინც ერთ-ერთ ნათელ პერიოდს, ისე ვიხსენებ.

იმ დღეს გივი ადრეულის დაბადების დღე იყო, გაიხსენე კიდევ ლექსებით – ამ ამბავზე მინდა გთხოვო მოყოლა – ორი პოეტის შეხვედრის ამბავსა და დაშორებაზე – რაც მოგეყოლება და რაც გეთქმევინება. სად შეხვდით

ერთმანეთს, სიყვარული როგორ დაინყო, რა ხდებოდა...

ქუთაისის პედინსტიტუტის წინ შეხვდი პირველად. ვიცნობდი ასე შორიდან, მოიარებით, სამწერლო წრიდან, გაზეთში ერთად იბეჭდებოდა ჩვენი ლექსები. ჯარიდან ახალი ჩამოსული იყო, ლექციებს შორის შუალედში მეგობარმა გოგონამ ჩამჭიდა ხელი და გამაქანა – წამო, უნდა გაგაცნო, მოგეწონება, კარგი პოეტია, საშენო ბიჭიაო... ისე გულუბრყვილო ვიყავი, არც მიფიქრია, მას თუ მოსწონდა და მე მხოლოდ ჩანგალივით გამიყოლა...

იმ დროს მოდაში იყო გოგონების მოტაცება, რამდენჯერმე გადავურჩი არასასურველ საქმროებს და რაკი აღმოვაჩინე განათლებული, კარგი გარეგნობის ადამიანი, თან პოეტი, თან ჩემსავით არაფრის მქონე, რომლის ქონება არ შემზღუდავდა და მის უპირატესობას არ მაგრძნობინებდა (ასე ანგარიშიანად ვფიქრობდი მაშინ), მხოლოდ გარეგნული სიმპათიით დავკმაყოფილდი და ჩვენს ხასიათთა სირთულეს არ დავკვირვებივარ, მალე დავოჯახდით... დანარჩენი, მცირე ნაწილი, მოთხრობაში ჩანს.

ძნელი იყო ორი შემოქმედის თანაცხოვრება? ან ასე გკითხავ – რა სირთულე და სიმარტივე ახლდა ამ ერთად ყოფნას?

სამი ქალიშვილი მყავს, ერთი დაოჯახებულია, ბედნიერი ვარ, რომ მისი მეუღლე პოეტი არ არის, ვიდეოოპერატორია, მშვიდი, განათლებული და უკეთილშობილესი ადამიანი. იმედი მაქვს, არც დანარჩენებს შეეშლებათ არჩევანი... მგონი, სასურველია, პოეტმა არაპოეტი მოძებნოს, უფრო მშვიდი და განონასწორებული ადამიანი, რადგან ერთნაირი მუხტები ფიზიკის კანონის საწინააღმდეგოდ (თანახმადაც), თუ იზიღებიან, კიდევ უფრო მეტადაც განიზიღებიან...

როცა გეძებდი, ასეც მოიძებნე ინტერნეტში – ქუთაისელი მწერალიო – რას ნიშნავს შენთვის იქ ყოფნა და იქ ცხოვრება, გიფიქრია დიდ ქალაქში გადმოსახლებაზე?

არა, თბილისში გადმოსახლებაზე არასდროს მიფიქრია, მიჭირს ამ დიდ ქალაქში გაჩერება, მთრგუნავს მისი ხმაური, გამონაბოლქვი, ეგ კი არა, უკვე ქუთაისშიც ველარ ვჩერდები, ისიც ნელ-ნელა კარგავს სიმყუდროვეს. სართულნახევრიანი ქუთაისი ბოლოდროინდელი მახინჯი, ცისკენ მიბჭენილი შენობებით მეგაპოლისს ემსგავსება.

ერთხელ თქვი, მე რომ დავწერ, ის ჩემი აღარ არის, მკითხველისააო – მკითხველზე წერის დროსაც გეფიქრება?

მკითხველი ჩემი წერის პროცესის ერთგვარი იდუმალი თანამონაწილეა, მისთვის ვწერ, მინდა, მისთვის მკაფიოდ გასაგები იყოს ჩემი განცდები, რათა შემდეგ მას დავუთმო და მეტი აღარაფერი მაკავშირებდეს ამ ნაწარმოებთან. შემდეგ განცდების ახალ-ახალ გამოხატულობათაკენ

მიმინვეს გული. ამიტომ გარდასულ ტექსტებს მხოლოდ იძულებით ვკითხულობ.

არ უნდა იზომებოდეს ნაწარმოები, უნდა იწონებოდესო – ესეც შენი სიტყვებია, რაღაცამ გათქმევინა, ალბათ, მიზეზი იქნებოდა – როგორ გგონია, ეს დიდი პრობლემაა საქართველოში?

გონებრივი შრომა უმძიმესი შრომაა, ის ფიზიკურ შრომაზე, ვთქვათ თოხის ქნევაზე არანაკლებ მძიმეა და ამ შრომას სათანადო დაფასება სჭირდება. ვერასდროს იხეირებს სახელმწიფო, თუკი მწერალს გაემიჯნა და მას სულის მოთქმის საშუალებას არ აძლევს... რადგან სწორედ მწერალი ინახავს ეპოქის სუნთქვას და კონტურებს, ის აწესებს მეხსიერების საზღვრებს, მას შეაქვს მოკრძალებული წვლილი ქვეყნის მომავლის ჩამოყალიბებაში. ნაწარმოები კი, ჰონორარის განსასაზღვრად, სტრიქონ-სტრიქონ მართლა არ უნდა იზომებოდეს (ისიც სადაა), უნდა იწონებოდეს სიღრმისა და გამომსახველობითი საშუალებების პინაზე...

სამსახურიდან შენი გათავისუფლების გახმაურებული ამბავიც გავიხსენე – და კითხვაც ასეთი მაქვს, როგორ გგონია, პოეტი, ავტორი, ზოგადად რა დოზით უნდა იყოს «მოქალაქე»? ვგულისხმობ, რამდენად აქტიურად უნდა იყოს პოლიტიკურ პროცესებში ჩართული და თუნდაც ბარიკადებზე იდგეს?

ჟან-პოლ სარტრი თავის პროგრამულ განცხადებაში, სადაც საუბარია მწერლურ პასუხისმგებლობაზე, ბურჟუას ადარებს იმ მწერალს, რომელიც ემიჯნება სოციალურ მანქანას, რათა შეინარჩუნოს პირადი კომფორტი. სარტრის აზრით, მწერალს, როგორც ამავე დროს მოქალაქეს, ჩამორთმეული აქვს ეპოქიდან გაქცევის უფლება, რადგან

ის ეპოქისთვის არის შექმნილი, ეპოქა კი მწერლისთვის. თუკი მწერალი არ ცხოვრობს, როგორც მოქალაქე, და გაურბის ამ პასუხისმგებლობას, ეს ნიშნავს, რომ მან რაღაც ძალიან კარგი შანსი, მისი ჰუმანისტური, მწერლური სახის სრულყოფილებისა, სამუდამოდ გაუშვა ხელიდან... მაგრამ ერთმანეთში არ უნდა აგვერიოს მწერლური პასუხისმგებლობის ღრმა გაშინაგანება და ამ თემით პოპულიზმი.

წერის გარდა რა არის ის, რაც ყველაზე მეტად გიყვარს დღეს და მეტ სიამოვნებას განიჭებს?

წერა-კითხვის გარდა სოფელი, მიწის, ნარგავების მოვლა-პატრონობა მანიჭებს დიდ სიამოვნებას. ნარგავებს ძირებს რომ გავუსუფთავებ, წავალ, მალევე ვბრუნდები, ვუცქერ და ვტკბები... ან ცოტა ხნის წინ დათესილი მცენარის აღმოცენებას შევესწრები, და როგორც ღვთის გამოცხადება, ისე მიკვირს და მიხარია.

შენი ცხოვრების მთავარი თავგადასავალი რა არისო, რომ გკითხონ, რას მოუთხრობდი?

მკითხველს უკვე მოვუყევი ამის შესახებ ჩემი მოთხრობების წიგნით: «ხიზნები კომანის მონასტერთან». მალე იმ რომანითაც მოვუთხრობ, რომელსაც პირობითად «სამოთხის ღამე» დავარქვი.

როგორ ფიქრობ, რა აკლია დღეს ქართულ მწერლობას, ან რა აქვს გამორჩეული, რის გამოც ის უნდა იკითხონ და არა მხოლოდ საქართველოში?

ძალიან რთული შეკითხვაა, ჩვენი ლიტერატურის საფუძვლიან, ძირეულ მოჩხრეკას საჭიროებს. თუნდაც ის, რომ ჩვენი ლიტერატურა იმ დიდი და მრავალფეროვანი ლიტერატურის ნაწილია, რასაც მსოფლიო კლასიკა ჰქვია,

უკვე საგულისხმო ამბავია. თუმცა საინტერესოა, ცნობილ დასავლელ მოაზროვნეთა შეხედულებებიდან, რასაც ისინი დასავლური ხელოვნების კრიზისზე გამოთქვამენ და რაც, რა თქმა უნდა, ამ ხელოვნების უეჭველ მოსპობას კი არა, ახალი გრძნობადი შინაარსისა და ფორმების დამკვიდრებას გულისხმობს, რა დოზით ეხება ეს ჩვენს ლიტერატურას. ისე, თუ ვინმეს ამ თემაზე ჩემი სიმპათია დააინტერესებს, ვეტყვი, რომ ხელოვნების, კერძოდ ლიტერატურის სამი გავრცელებული შინაარსიდან, ორ – უკიდურესად ირაციონალურსა და გრძნობად ლიტერატურათა შორის გარდამავალ, იდეალისტურ ლიტერატურას ვირჩევ, მხოლოდ გრძნობადი ლიტერატურა ჩემთვის საკმარისი არ არის.

დღევანდელი როგორია შენი – თენდება... და მერე რა ხდება?

თენდება და დაღამებამდე საქმიდან საქმეზე, ხშირად ერთმანეთისგან სრულიად განსხვავებულზე – გადავდივარ. ვეცნობი ახალ-ახალ «პროფესიებს», თუმცა «პროფესიები» ხმამაღალი ნათქვამია, უბრალოდ – ყოფისთვის აუცილებელ საქმიანობებს. ეს კი, ცნობილია, როგორც გადახალისების საუკეთესო საშუალება. თანაც, ჩემთვის ბუნებრივი მოთხოვნილებაა და არა თვითმიზანი. ქალის, კაცის, გონებრივი, ფიზიკური საქმის მონაცვლეობა მოწყენისთვის დროს არ მიტოვებს. დეპრესია სამუდამოდ ამოიძირკვა ჩემი ცხოვრებიდან, ძირითადად ერთნაირ ხასიათზე ვარ, არც განსაკუთრებით ვწუხვარ, არც გაგიჟებით მიხარია.

შენ თუ გყავს ისეთი მწერალი, რომელსაც უცვლელი ადგილი უჭირავს და სულ ახლოსაა?

ანგარდაცვლილი მწერალი რეზო ჭეიშვილი. ვმუშაობდი მისი მთავარრედაქტორობის პერიოდში, ჩვეულებრივი ალმანახიდან მის მიერ პოპულარულ ჟურნალად ქცეულ «განთიადში». ვმეგობრობდით უფროს-უმცროსობის კვალობაზე, თუმცა, ბევრ რაიმეზე (პოლიტიკა, ლიტერატურა) სრულიად განსხვავებული აზრი და წარმოდგენა გვქონდა. რამდენჯერმე სხვადასხვა ჟურნალში, ინტერნეტგამოცემაში დავწერე მასზე, ჩემს ნაწარმოებებშიც ჩანს მისი იდუმალი, ფანტომური წერის მანერით მოგვრილი აღფრთოვანება, კიდევ არაერთხელ დავწერ მასზე...

რა არის შენთვის კარგი ლიტერატურა და რა პირიქით – როგორ ანსხვავებ ხოლმე?

მიყვარს მეტატექსტები, როცა ნაწარმოებს ქვედინებად მიჰყვება ის, რასაც მხოლოდ შეიგრძნობ და სიტყვით ვერ მოიხელთებ, რაც ქმნის ტექსტის მაგიურ ქსოვილს. განსაკუთრებით ბიბლიური ტექსტების საფუძველზე დამყარებული ნაწარმოებები მიზიდავს. ვთქვათ – ჯონ მაქსველ კუტბეეს «იესოს ბავშვობა» – რომლის საფუძველს, ყოფითი შენობის საძირკველს სახარებისეული იდუმალი შრეები ქმნიან. სიამოვნებით დავწერდი მასზე სიღრმისეულად, დრო რომ მქონდეს, ან ვინმე წესიერ ანაზღაურებას მპირდებოდეს.

შენ რას ჰკითხავდი ცირა ყურაშვილს და რას გიპასუხებდა იგი?

ჩემს მოთხრობაში – «მასწავლე, როგორ გავხდე მწერალი», დასასრულის აბზაცი ზუსტად გამოხატავს, რას ვკითხავდი ჩემს შინაგან «მე»-ს და რას უპასუხებდა ის: «ვიჯექი და ვქსოვდი იმ ბაღში, რომელშიც ჩემი გულის სახლი იყო ჩადგმული, ვქსოვდი ჩემს სამოსელს, ველოდი კაკუნს და

როცა ფერები შემომაკლდებოდა, ვდგებოდი, ხახვის
ნაფცქვენებში ვხარშავდი ძაფებს, ატმის ფოთლებშიც
ვხარშავდი, კონახურის ტოტებშიც ვხარშავდი, რომ
პირველ ფერებს დავახლოებოდი. დროდადრო
სიტყვებითაც ვქსოვდი, რათა დიდი მონატრების ჟამს,
როცა თავადი მკითხავდა: «და რაია არსებაი შენი?», მე
ამელო და გამეწოდებინა ეს ფურცლები».

***რამე ისეთი თემა თუ არის, რაზეც როგორც მწერალს, სულ
გინდა ხმამაღლა ილაპარაკო?***

ნუ გაყიდით მიწას!

*** * * (შოთა იათაშვილი)**

ცირა ყურაშვილის მოთხრობის «უკან არ მიიხედო» «არანორმალურობის» განცდას მხოლოდ იქ ნაჩვენები არანორმალური პროვინციული სოციალურ-პოლიტიკური ფონი და პროტაგონისტის იშვიათი ღიაობა ვერ შექმნიდა, რომ არა გენიალურად მოხელთებული «არანორმირებული ლექსიკა». ქართულში ხომ დიალექტი, როგორც წესი, გამოიყენება იუმორისტვის (ნ. დუმბაძე, რ. ჭეიშვილი...), ცირა ყურაშვილი კი დიალექტს (სტილიზებულს) ნერვული მუხტის კიდევ უფრო გასამძაფრებლად იყენებს.

შოთა იათაშვილი

სამოთხის ღამე (ფრაგმენტი რომანიდან)

ერთი ქარისას ტანში დიდი ხანია ორი სატრფოა – უკვდავის და მოკვდავის. ორ სურვილს და ნდომას ერთი კალაპოტი მისცა – უვნებო სიყვარულის. რამდენი დრო, მალლა აღმართული და მკვდარი გედებივით ჩამოყრილი მკლავები დასჭირდა, რომ ცრემლით დამწვარ-დანაცრული, ცეცხლის ალში გამოტარებული თვალებით უკან მიეხედა, ეხილა წითური, ჭორფლიანი, ჩადგმული გამიხარდი – სხვასთან დაწვრილშვილებული, ოქროს ჭუჭულებთან დაგურგურებული და გაეხარა ნაღვლიანი, თითქოსდა მზრუნველ-მოამაგის მყუდრო, მცხრალი სიყვარულით. მხოლოდ დროდადრო მშვიდი ღიმილით მოეგონებინა ის პირველი ელდა, როცა გამიხარდი და მისი მოულოდნელი საცოლუ ჯვარსაფსკვნელად ეკლესიისკენ მიმავალი იხილა. მაშინ ჰკრა სასონარკვეთის ჰაერისმცველმა თავისი პირველი ბრჭყალი, ყინვის ნატეხი და სისხლი გამოუღო, გული გამოუძიძგნა. მაშინ იგრძნო მთელი სიმწარით ტანის ეკლებით შემოსვა. გამოსცადა – დიდი პეშვიდან როგორ ვარდება პატარა უსახელო მარცვალი და იკარგება.

სხვა დროსაც ნახა, დამფქვარი ფქვილი მიჰქონდა ცალი ხელით გამიხარდის, მეორე ახლადშერთული ცოლისთვის მოეხვია, გზა-გზა ჰკოცნიდა, მაგრამ ქარისას მაშინ მხოლოდ წყნარად, თავისთვის გაელიმა და გზა განაგრძო. ეს ბედნიერება კმა იყო მისთვის – მისი რჩეულის ოჯახური ბედნიერება. ისეთივე უბრალო, როგორც ერთი პატარა სოფლელი ბიჭის, სიმონიას ბედი, იღბალი.

*«პატარა ბიჭი ვიყავი,
პატარა სიმონიას,*

პატარა ცოლი მომგვარეს,
პატარა სიდონიაო,
პატარა შვილი მეყოლა,
პატარა მათიკელაო,
ჩემი მტერი და ორგული
ზიზლით ავავსე ყველაო»

ამ უსაზღვრო სამყაროში ხომ ყველაფერი პატარაა, პანია, კეხის კანში, მეორე კანში ამომავალ აბრეშუმის ჭიასავით: ქმარიც, ცოლიც, შვილიც და ამ პანია ოჯახს აბრეშუმის ჭიასავით შუბლზე დაუდგამს კეხი, მუქი ლაქა-წერტილი, როგორც ზიზლის ნიშანი – გაფრთხილება ოჯახის მტერ და ორგულისადმი.

არა, ქარისა ზიზლის სამიზნე არ გახდება.

ამ კეთილი საწყისით მიაძინებს ის მიკუთვნების ბოროტ სიყვარულს და იმ მიკუთვნებას გადაავადებს, სიცოცხლის მერე, სიკვდილს მერე, სხვა სიცოცხლეში გადაიტანს.

ხომ არ ალამაზებს ავტორი ქარისას სახეს? რით იმყოფინებს შეყვარებული ამა სოფლად ცალფა ბედნიერებას? იმყოფინებს, იმყოფინებდნენ, ასე დაშვრნენ წინაპრები, მიწად მიიქცნენ, ასე შეერთვნენ სხვა საფლავეებს გამართლებულნი. ნათლიერ ღამეში ხომ შეხვდებიან? სადაც ერთურთს არ იკუთვნებს ორი სხეული, სადაც არ არის სქესთა განრჩევა, არ არის თვალის მოხუჭვა და არ არის ძილი – ეს სანახევრო სიკვდილი და იქ იცნობს ფრინველს, აქ რომ ტრიალებს პრიალა ბურღად, აქ რომ ვერ მორჩა წრიალს და ბრუნვას, აქ რომ ყველაფერს აფართოებს, ხრწნადსა და მტვრევადს.

რადგან ერთი გამიხარდის საქოჩრიდან კოჭებამდის, თხემით ტერფამდის სალუქსა და განკეპილ ტანში

უთვალავი სატრფოა, ჰაერსმცველთა აჩრდილების –
ჟამიდან ჟამად ყვავილთ ბუტკოს, ყვავილთ ბაგეს ხარბად
მიტანებული, ის არასდროს დარჩება ერთთან, ახალ
სიტკბოს, ახალ გემოს ძიებაზე უარს ვერ იტყვის, ხან ერთს
დაფრენს, ხან მეორეს, რომ გამოწუნოს ეს სიტკბო და
კიდევ ეყოს გამბედაობა, ძალამოცემით ქარად
გარდაქმნილ დედა ფუტკარს ეკვეთოს და აედევნოს შორ
ლაჟვარდებში უკანასკნელ ქორწინება-მოკვდინებისთვის.

გამიხარდის, მამალ ფუტკრის ეს ნერწყვით გადალესილი,
განგობილი ბაგე ყოველთვის ჩადგება ზღუდედ მასსა და
ქარისას შორის. ეს ან ბევრგზის დანერწყვილი, ხარბი ბაგე
ყოველთვის ჩაშლის ნდობას და ვერცერთი სხვა აკრძალვა
ვერ აღმოჩნდება ასე ძლიერი – განაშორებდეს გამიხარდის
ტკბილ, ჭორფლიან სახეს. რადგან ის ნერწყვი, რაც კი
გამიხარდის ქალის ბაგეზე დაუტოვია, ანდა დატოვებს,
ქარისას ყელისკენ დაიძრება, გველივით ჩაებრდება,
მოახრჩობს.

განა სხეული ადამიანის, თუნდ ერთი კუნთი – საგანგებო
ავადმყოფობა მოიძაგა ქარისას სულმა. ავადმყოფობით
მოკვდინებისთვის მზადმყოფი თიხის ეს მღვრიე ნერწყვი
მხოლოდ წყლითა და სისხლით აღიხოცება. სისხლსავსე
კაცი **მის** ხელს ვერსად დაემალება, თვალს გაახელს
მატლის ზეიმზე, სადღაა სისხლი, სადღაა ხორცი?! როგორც
პირუტყვთა სასაკლაოზე მიმოყრილ თავ-ფეხს, მოლოქეს
ღუმელს ასდის სიმყრალე.

ჯერ კი ტბა-ჭაობს, ტაბაყუროს ახურავს ნისლი,
ჩამოკოპიტებულივით, ცალფეხშეკეცილი დგას
ნაცრისფერი, გულთეთრი ყანჩა, გარინდული გასცქერს
მიდამოს, შავი მწევარი თუ დააჯერებს, ან კიდევ ტყვია,
რომ არ არის იმ ტბის მფლობელი.

ვინ არის ქარისა, ვინ ეკითხება? ვინ მოავლინა ან განმსჯელად, ან რატომ დარეკს ასე მწარედ იმის გულში: «ვერც იქ შევხვდები, ბნელი მოგვიცავს და გვერდს ამივლის!» თუ სიხარულში მიდის ქარისა, თუ სიხარულში უნდა იშვას, სიხარული მოემატოს, არრა მოაკლდეს, მაშინ იქ იყოს გამიხარდი, სადაც ისურვა, რაც აირჩია.

დათვლის მკითხველი, რამდენი მახვილი გაჰკვეთ-გაძიძგნის ქარისას გულს? ის რაც მაღლიდან დააშორეს, კაცთაგან ვერვინ ვერ შეაერთებს. ვერც იმ ნათლიერ ღამეში, იქნებ შრიალით გვერდს აუაროს და სულ ვერ იცნოს. ვერ იცნობს?! ველარც გაიხსენებს, არც დაიდარდებს!

იქნებ ამიტომ დაინთო გამიხარდიმაც ქარისას სანთელი გულში, რომ ბევრჯერ გაცურდა, ვერ მიიმხრო, ვერ დაითანხმა თავისიანი და გამუდმებულად წინააღმდეგობი.

თუ ერთ ნათელს გადაება ეს ორი თანამეგნე გული, დამშრალ მდინარესავით ქვებქვეშ რომ მიდის, იკარგება, რას წამოანთხევ ამ სინათლეს, რას ამოიგლეჯ?!

ნუთუ არის რაიმე უფრო დამაფიქვრელი, ვიდრე სიყვარულის ამბავია? მასთან უფერულდება ყოველგვარი მიღწევა კაცობრიობის გონისა, ან ცხოვრების სხვა მტანჯველი გამოვლინებები. უფრო მეტად რამ შეიძლება მიგიზიდოს საფიქრელად? ძალაუფლებამ? ყველასადმი თანაღმობამ? გაჭირვებულთა მტარვალთადმი წინააღმდეგობამ? აჯანყებამ? – აჯანყება ხომ დაბანყებას ჰგავს და ისეთივეა, ურმის თვალი ღრმა ორმოში, თხრილში რომ ჩავარდება და შეინჯღრევა, ურმის ღერძი შექანდება, მისი ფერსო დაიბრიცება, ამ დაბანყებით წინ ვერ წავა, უკან ვერ იხევს? სხვა რაზე უნდა იფიქრო და ილაპარაკო? ძალაუფლება, ხელისუფალი? რომელთა ი ს ადგენს

წყალობით და კვლავ გარდაადგენს? რომელთა კედელს დააწერა უჩინო ხელმა, უსაქციელო ხელს რომ უწოდებს წიგნთა წიგნი: «მაკე, თეკელ, ფარებ». რაც ნიშნავს:

«მაკი – განზომა ღმერთმან მეფობა შენი და აღავსო იგი.

თეკელ – აღწონა უღლითა და ჰპოვა მოკლებულ.

ფარეს – განიწვალა მეფობაი შენი და მიეცა»... სხვათა და სხვათა. ამ სიტყვებში არ მოქცეულა ჩვენი პლანეტის ბიოგრაფია? ეს არ არის მთელი ჩვენი სამყაროს ანი და ჰოე?! მიეცა-განისაჯა-წაერთვა. მთელი კაცობრივი ისტორიის ორომტრიალი ამ სიტყვებში არ მოქცეულა?! მისცა-გამოსცადა-წაართვა. ყველაფერი ამ გზას არ გადის, ცოცხალი და არაცოცხალი?! სიყვარულის საგანზეც ხომ იგივე ითქმის?! გაჩუქებს-გამოგცდის-წაგართმევს.

სიყვარულის განცდით, ამ მტანჯველად მოკიდებული ჭანგით როგორ ჩაგვბღუჯა ზენამ და თავისი ღონიერი ფეხებით მიგვაქანებს ან ზეცად დავანებისთვის, ან უფსკრულებში გადასაჩეხად. ბოლომდე დაუნდობელი, შეყვარებულთა გულების მახვილით გამკვეთია მისი სიტყვები: «ვისაც სიყვარული აქვს, ღვთის მცნებებსაც ის დაიცავს და მცნების არ დამცველს სიყვარული არც კი უხილავს. ის სიშლეგეა, სიცოფეა...» და სიყვარულის მოციქულიც არ ინებებს მეღნითა და ქარტითა მიწერად ამას შვილთა მისთა, რადგან ესავს მისვლად მათდა, პირისპირ სიტყუად. პირისპირ ეტყვის: თუკი ვინმე მივიდეს მათდა და ეს მოძღვრება არ მიიტანოს, «ნუ შეიწყნარებთ სახლთა ზედა, და ნურც ეტყვიტ «გიხაროდენ», რადგან რომელმან თქვას «გიხაროდენ» ეზიარების საქმეთა მისთა ბოროტთა». (2 იოანე 1.10) და «გამიხარდი»? ეს ჰატარა სიმონია, ამ სამყაროს მტვერი, ნაცარი... მრავალნაირად ცვალებული, ნასახელარი – «გამახარეი», «მიხაროდაი»,

რჩება სახელად – მხოლოდ «ჩამმწარდი» ან «შხამად მექეცი»...

და რომ ჰგონია მოიპოვა ის სიყვარული, უვნებო გრძნობა, ვნების აფთარი მიაძინა, მას ფხიზლად სძინავს, დაყურადებით, სულ უმნიშვნელო გაელვება, წარმოსახვა ძველი ჩრდილების, მაშინვე იბრდღვენს, დაგლეჯ-დანინკნის, ქარს გაატანს ქარისას სხეულს. ამიტომ უვლის ასე ფრთხილად გვერდს მას ქარისა. დაცემასა და ამაღლებას შორის განა მართლა აღმართია, მართლა მთებია, სულ რამდენიმე ღერი თმაა, ბენვი, ბუნუნი. მაშინ განსცადა ეს ქარისამ, როცა ძილიდან გამოერკვა, სიდონიად გაიღვიძა, ხალათი მოისხა და თმები შეისწორა გამიხარდის ცოლად. რა სტუმრობდა მასთან ნუხელ შორეულ ძილში, თუ, ძილისშორისში, გამიხარდის ტანს რომ ეტოლა, ერთარსებად რომ აგრძნობინა თავი, ამ დილით თმებიც რომ შეისწორა გამიხარდის ცოლად, დაცემული სული, თუ გამიხარდის მოუსვენარი, მუდმივ გაყოფისკენ, გაფართოებისკენ მიმართული მოცახცახე სხეულის მენამული ჩრდილი? მიაღწიო უვნებობას, ეს არ ყოფილა მყარი მდგომარეობა... თავდაჯერებას კი მაშინ შეიძენ, მიწას რომ დაეფინები საცერიდან ანაბერტყ ფქვილად, დაემსგავსები მაგიდიდან გადმოცვენილ ნამცეც-ნაბიჭევს...

რა მღელვარე ნაკადებია იმათ სულებში, ვინც ქრისტეს სახელით ბავშვობაში დაბრუნება აირჩია, რაოდენი ეჭვი, სიფრთხილე...

არ გადაიხარო ცოდვისკენ ნიშნავს: არ შეხვდე, არ იხილო ის სახე, რომელიც ყველაზე მეტად გენატრება, არ მოუსმინო იმ ხმას, რომელიც ყველაზე მეტად გიყვარს. რადგან ზენამ დაგაშორა, ეს ნიშნავს – კაცთაგან ვერვინ

ვერ შეგაერთებს. და სასონარკვეთილების ბოლო ჟამს, სრულ სიბნელეში, მიცვალებულივით როცა ხევდები, ხდება სპინთირას – სულიწმიდის უქრობი ალის მეორედ მოსვლა, ნათელი ცეცხლით, სიღბოთი და გამოცოცხლებით, შენი სულიდან რომ გაჟონოს მარადისობის ციცნათელება, ნათლით ავსებულ ნამცეცა ტვირთით.

ამით მართლდება ეს გარიყვა, ეს მარტობა, ასე მიგდება სუფრის ბოლოს გამხმარ მჭადივით. რომ დაიბოგოს, დაგროვდეს და შინაგანი სინათლის უსაზღვრო წნევით ფრინველივით აღტყორცნოს სული იმ სიმაღლემდე, სადაც ხაფანგი, ბადე ვერ მისწვდება ჰაერისმცველთა, სულ სხვა, მტკივნეულ არსებობიდან უტკივარ, ფხიზელ, უხრწნელ არსებობაში გადასაფრენად.

ახლა გამიხარდის ფიქრის ჯერია, ახლა უნდა ითქვას იმ წუხილზე, რაც აქვს გამიხარდის ქარისას მიმართ, როგორ სურს თავის სურვილების ნიადაგიდან ამოაგდოს მისი ხატება იმ ნერგივით, მზებუდობისას ნედლი, წვნიანი ტანი რომ გადაუჩეხა, ფესვი ჩაურჩა, მიწიდან ვერ ძრავს მის ძლიერად დახვეულ და ღონიერ ფესვს, ღრმად და მრავალგზის განტოტვილს, ფესვის ძაფებით გამიხარდის ყველა უჯრედს მიკრულ-მიწებებულს. ის ხომ მართლა უქმი, სხვის ნამზადს ჩაფრენილი მამრი არ არის – სასიკვდილე... მუდამ ირჯება პიროფლიანი და მაინც რას იტყვის ახალს მიწისკენ გადახრილი, დღენიადაგ მიწას ჩაჩერებული, არსობის პურის ოფლით მომპოვებელი და ქალის ოფლიან ღრმულებს შეწებებული თიხა? ამგვარ ფიქრთა, ზრახვათა გამოტანით ხომ დღეს აღსავსეა ყველა კუთხე-კუნჭული, ყველა წყვილი თვალი მას უმზერს, ყველა ხედვას ის იტაცებს, ის ისაკუთრებს, მოხუცისაც, ახალგაზრდისაც.

სჯობს მეორე სატრფოზე თქვას ქარისამ, რომლის ხსენების მაღალი კოცონი ნაპერწკალივით გასტყორცნის ხოლმე ვარსკვლავებამდე, იქ შეისვენებს ციცნათელებად, იქ გადნება, დაილევა, ნეტარებისკენ მიქცეული ფერფლი, ნარვალი...

რამდენი სული აიდევნა ამ სატრფომ და კვლავ აიდევნებს ამბოხებულ ანგელოზთა იძულებით დანატოვარ სავანისაკენ, მუდმივად რომ სდევთ ლეგეონთა მოშურნე თვალი და სავანისკენ წასასვლელი არე-მიდამო დანალმული აქვთ სათნოებათა ბოროტებად გარდამქმნელი მახე-ხაფანგით. ვერ ივინყებენ სავანეს და არ ეთმობათ თიხის კაცთათვის ის, რაც დაუსხლტათ, როს უჟამო ნათელს მოწყვეტილნი, დამარცხებულნი, დროჟამიერ ბნელ სკნელებში ჩამოეყარნენ და ერთ დროს მათი ზეფირით და ეთერულად ნაქსოვი ფრთები გოგირდის სეტყვით დაფუფქულნი მკერდს დაეფინათ. არც ეს აკმარა ნათლის მეუფემ და მიქაელის სარდლობის შემდეგ უმანკო კრავის უმტვრევი ძვალით გამოთხარა ჯოჯოხეთს თვალი.

ღვთიური ძალის ეს თავგანწირვა აიძულებს ქარისას გულს გამოაკლდეს ხორციელ სატრფოს, ზეციურ მიჯნურს დაუკავშირდეს. თუმც დროდადრო მაინც ელასტიურ თიხისაკენ მიიქცევა მისი გონება, მას იბატონებს, კვარცხლბეკზე აჰყავს, გვირგვინს ადგამს, ხელთ კვერთხს აძლევს, რომ მის წინაშე მიწა ჭამოს, მისი ფეხის მტვერი შეიქმნას.

* * *

ქარისამ ორი ძველი ჯორკო-ბოკონა, დაბალი მაგიდის სკამი ეზოში გაიტანა. ბოკონები ერთიმეორის გვერდით, მოშორებით დაალაგა, გადმოაბრუნა, სკამის ზედაპირი ზამთრის დაბალ ბალახში ჩამალა, ბოკონათა «მუცელში»

ხის მოზრდილი ძელები შეაცურა, ჩაალაგა... ასე ჩამჭიდროებულ ძელებს ზემოდან ერთმანეთის მიყოლებით დახერხავს ისე, რომ ძელი არ აისხლეთს, მათ ბოკონები თავბოლოს გაუმაგრებენ, თავიანთ წიაღში მოიმწყვდევენ. მიწის ზედაპირის ხახუნის ძალით იოლადა არც ბოკონები მოცურდება და ქარისა ასე სახელდახელოდ, სხვის დაუხმარებლად, მოკლე-მოკლე ღერებად ორი-სამი დღის სამყოფ შეშას დახერხავს.

როცა ხერხის ნახევარლიტრიან ავზებს პირი ბენზინით და ზეთით მოუკუპრა, თავი დაუცო, ქარისა მოტორის ასამუშავებლად თასმის ამოკვრა-ამოქაჩვას შეუდგა. ის იყო, იმედი გადაუწყდა – მთელი სიცოცხლე მოვანდომებ ამ ამ თასმის უშედეგო ქაჩვასო და მოტორიც სწორედ მაშინ გახურდა, ამუშავდა, ხერხის მთელი კორპუსი ციებიანივით აძაგძაგდა.

ახლა სჭირდება ძლიერი ხელი, ძელს დაადოს და კარაქივით გაჭრას. მთავარია, ხერხი არ ამოდრავს, მისი ჯაჭვმორგებული ფართო დანა-ცხვირი თვითონ გაიკვალავს გზას შეშის სიღრმეში.

არავითარი ზედმეტი მოძრაობა, თორემ პატარა წინააღმდეგობაც კი, მცირეოდენი ცვლილება მოძრაობის ტრაექტორიის და დამცველი ფარი ხერხის «შუბლიდან» წინ გადაიწვეს, ტკაცანით გადახტება, ხერხის დანა-ცხვირის მოძრაობას ჩაკეტავს. ზედიზედ რამდენიმე ასეთი ჩაკეტვა ქარისას გუნებას გაუფუჭებს, შეაყოვნებს, შეაყოყმანებს, მის დაუფიქრებელ, უნებლიე მოძრაობას გამოიწვევს და შეიძლება თავს ხიფათიც დაიტეხოს, რაღაც დაიზიანოს. ამიტომ დიდი სიფრთხილე სჭირდება, თავი უკან, ხერხისგან მოშორებით უნდა ეჭიროს, რომ მოულოდნელად განყვეტილი ჯაჭვი სახეში არ მოხვდეს,

თვალეები მოჭუტული, რომ მასში დაფხვნილ შუშასავით ბასრი ნახერხი არ შეეფრქვიოს.

ხერხი სივის, ბლუის და ბულრაობს, ნახერხი ცვივა, მასზე ხერხის ჯაჭვის საპოხი ზეთი ეწვეთება, ქარისას მარჯვნივ, თავზემთო საწვავის კვამლი იფანტება.

რა უნდა ამ საქმით, რომელსაც კაცებიც კი ვერ უძლებენ, თქვას ქარისამ? ის, რომ უნდა გადარჩეს, იცოცხლოს და სხვის ხელებს შემყურე თავს ვერ გაიტანს, წუთისოფელს ფეხქვეშ ვერ გაეგება, სანამ იცოცხლებს, არცერთ საქმეს არ გაექცევა, არ დაემალება, არც ქალისას, არც კაცისას.

რამდენიმე ძელს გადაჭრის, მერე ბერკეტს დასწევს, ცოტა ხნით ჩააქრობს ხერხს, რომლის გახურებულ მოტორს ასამუშავებლად თასმის ერთი-ორი ამოკვრალა ჰყოფნის. სამუშაოს დატვირთვას გონივრულად შეცვლის, სიმძიმეს ოდნავ შეიმსუბუქებს. სანამ ხერხი ისვენებს, ის მოკლე-მოკლედ დაჭრილ ღერებს იმ ხელებით, რომლებიც ერთ დროს აყვავებულ რტოებს უგავდა, მერე მოთხრილ, დაღრაკნილ ფესვებს, ხოლო ახლა დაუსივდა და ხის ნიჩბებს დაემსგავსა, მკლავებზე იწყობს, სამზადში შეაქვს, პატარა თუნუქის ღუმელთან წყობილად აკოლიკებს.

სამუშაოს დასრულების შემდეგ ხერხს სუფთა ჩვრით წმენდს, «ხელ-პირს» ბავშვივით აბანინებს, «შუბლს», ყველა კუთხე-კუნჭულს უკრიალებს, საპოხი ზეთში გაბრჭნილ ნახერხს აცილებს და ასე სუფთას ინახავს.

გარეთ თოვს და სინყნარეა. მაგიდაზე ერთი ჭიქა ღვინო დგას – უზარმაზარ ხის საწნახელში თავისი ფეხით დაწურული «შავი» ყურძნის ნაკადებიდან – ასეთი თეატრალიზებულია ცხოვრება...

მოშორებით, კი ბორცვზე, საფლავიდან ქმრის მღვრიე ფიქრები იშლება:

*«გამიგულა, შუბლზე ამბორი მამყოფინა
და პეშვი მინა,
თვით ქურციკივით ხტის და იხარებს,
მამაკაცთ კრებულს თვალს უშტერებს,
მათგან ერთ-ერთს წყალს თუ უსხამს და ხელპირს
აბანინებს...»*

მაგრამ ქარისასთან ეს სიტყვები ვერ აღწევენ.
სიმყუდროვის, სიმშვიდის განცდა ნეტარებით მოიცავს,
სანამ ღამის სტუმრები – ტურები აკივლდებიან და
ძაღლებიც ღავლავსა და გნიასს შექმნიან.

ჰგონია, ამ სინყნარეში მზედაცხუნებულ თოვლივით
გადნება და მიწისქვეშა წყლებს შეერევა, ან ორთქლივით
გაიფანტება ჰაერში...

* * *

იმ მწვანე პანთეონის ხშირი მონახულება უყვარდა მოხუც
მწერალს, სადაც შემდეგ დაიკრძალა კიდევ. რამდენჯერმე
ქარისაც აიყოლა. ფეხით დაადგნენ გზას, ნელ-ნელა,
ბოჩიალ-ბოჩიალით და ასევე დაბრუნდნენ უკან
გაზაფხულის ერთ თბილ, მზიან საღამოს, ერთ-ერთი
ყველაზე მყუდრო ქუჩით, რომელიც ქვებზე ფართოდ
განრთხმულ მდინარეს ესაზღვრებოდა. პანთეონში მძაფრი
სურნელის თეთრი მტევანყვავილა ხეები ჰყვავდნენ და
ქარისას ყნოსვამ დიდხანს შეინახა პანთეონის ცივ,
ნესტიან სამკვიდროში მიცვალებულთა ძვლებიდან
უდარდელად გამოწოვილი ხსენის – მზით დაგურგურებულ
ხის ტოტებში თეთრად მოყვავილე მტევნებად
გარდაქმნილი მათრობელა სუნის ხსოვნა. საფლავთა

შორის ხეტიალისას, მწერალმა დროდადრო ახლადგამოცემულ საკუთარი გაზეთიდან მცირე მონაკვეთები წაიკითხა. ძლივსგასაგონი, ცოტათი ჩახლეჩილი ხმით ჰყვებოდა უცნობ ისტორიებს, რომლებიც ასახული ჰქონდა და მიმოფანტული უამრავ ტომში, ეს უცხო ისტორიები ოდნავადაც ვერ ეკარებოდნენ ქარისას გონებას და წარმოთქმისთანავე ზედ მწერლის ბაგეზე, თეთრად აჯაგრულ უღვაშებთან წყვეტდნენ თავიანთ არსებობას. ქარი თუარა, ნიავი მაინც მიერეკებოდა გასაფანტად...

«რაც დრო გადის, ზემოურებს უფრო მეტს ველაპარაკები, ვიდრე ქვემოურებს. ტანით აქ ვარ, სულით იქ...» – თქვა ბოლოს მწერალმა და დაუმატა: «მესიზმრა წყალში მივტოპავდით!» ქარისასაც ესიზმრა მწერალი – ბოცის ყელში მოტივტივე ყურძნის მთვრალი ხუნწკალივით, მაგრამ არ უთქვამს მისთვის. ესიზმრა ასე: ერთ მოცახცახე ხელს, რომლითაც ჭიქა ეჭირა, მეორე მოცახცახე ხელით იჭერდა, ამაგრებდა და ვერც ამაგრებდა, წყინდა, ბრაზობდა, ასე კანკალით მიჰქონდა პირთან, ჭიქიდან ქარიშხალს აქაფებდა, ღვრიდა, აქცევდა, მასში ჩასხმულ უფერო სითხეს ჯაჭვს უკიდებდა. დაუნვავს გულმუცელს, შფოთიანად ფიქრობდა ქარისა სიზმარში. იცოდა მწერლის სუფრისმოყვარული ხასიათი, როგორც უკიდურესი მოწყენილობისგან თავდახსნის საშუალება. თუმც კარგად იცოდა, რომ ასჯერ განმეორებული ერთი სუფრის რიტუალი ამ მოწყენილობას და მარტოობის გრძნობას კიდევ უფრო უმძაფრებდა. სული კი სულ სხვას სთხოვდა, ის მზად იყო ლურჯი ფრინველივით მიუწვდომელში გაჭრილიყო, მისი პიროვნული ტრაგიზმიც ამით იკვებებოდა – სხეული და სამშვიინველი სულს ვერ მიჰყვებოდნენ... მხოლოდ მისი სულის ლურჯი ფრინველი ილტვოდა მაღლა.

სწორედ მაღლისადმი ამ უცნაურად მსუბუქმა და მტანჯველმა გრძნობამ, მწერლის წიგნებში გამოხატულმა ჯერ კიდევ ათწლეულების წინ, მიიზიდა ქარისა და უცნაური სწორედ ის იყო, რომ ის ჭაობი, ნოყო, ბლანტი, წებოვანი, ჩამთრევი ხაკისფერი გარემო, რასაც მწერალი თავის ნაწარმოებებში აღწერდა და წესით, მხოლოდ უსიამო სუნის და მოციმციმე ფანტომების საბუდრად უნდა ექცია, უცნაურად ნაღვლიან ნათელ ნაპერწკლებს ისროდა და ეს ნაღველი კითხვისას, ქარისას ხასიათის მდინარებას უცებ სხვა კალაპოტში აგდებდა, მწარედ აღონებდა, გულღვიძლს უწვავდა მშვენიერი და ნათელი სევდა-წუხილით. ეს გამთანგავი წუხილი იზიდავდა გაერკვია, საიდან, როგორ აღმოცენდებოდა მიწიერ სიმძიმეში ასე ეთერულად მოცახცახე, ბაბაჭუას ქსელივით უმსუბუქესი, თივთიკივით უნაზესი, ქარში გაფრენილი ქსოვილი. რა ძალით ეწეოდა ის მკითხველის გულს ზემოთ. ამგვარი რამ, ასე ძალუმი, არცერთი მწერლისთვის არ შეენიშნა. მისთვის კი სწორედ ამგვარ სევდიანად, მშვენივრად და გულის ბოლომდე საზეიმოდ დამღრღნელი წუხილის გამოტანით იწყებოდა მწერლობა, მხოლოდ წუხილის ამგვარად მშვენიერი ძალით გამომთქმელი იყო მისთვის მწერალი. მხოლოდ ის იყო მისთვის ნამდვილი, ადამიანის ტრაგიკული არსის სარკე და ყურადღების ღირსი საგანი, სხვა ყველაფერი ამაო იყო, სხვა წერა-კითხვა, ფუჭი ფუცფუცი, პატარა ბავშვის ჩხირკედელობა. ასეც სურდა გულის სისხლით დაწერილი ის პანია, მომაჯადოებელი ფრაგმენტები, რომლებიც გაფანტული იყო მწერლის უზარმაზარ მემკვიდრეობაში, ერთად შეეკრიბა, ერთ წიგნად ექცია, რომელსაც მარადისობის ზღურბლთან დადებდა, როგორც მისი კარის გასაღებს. მწერლის აურაცხელი ტომებიდან სულ ორი წიგნი გამოვიდოდა, ერთი იმ ნათელი ბიჭის ამბით, რომელმაც დიდი მწერლის

სახელი სამუდამოდ აღუთქვა და მეორე – აუტანელი, მშვენივრად სევდიანი სიმძიმის წიგნით. მაგრამ ამას აზრსმოკლებულ გადამტერების შიშით ხმამაღლა ვერც კი იტყოდა, ვერ გაამხელდა.

მწერლის სიცოცხლის ბოლო წლებში უფრო დამეგობრდნენ ის და ქარისა. ქალი საგულდაგულოდ მალავდა თავის ნაწერებს, არ აჩენდა მწერალთან, მწერალი თვითონ პოულობდა სადღაც-სადღაც, ზოგჯერ მისი ნაწარმოებების გვერდიგვერდ დაბეჭდილსაც კი, ის ხომ ძალიან კარგი, მახვილი თვალის, უსწრაფესი მკითხველი იყო, თვალის ერთი გადაკვრით გადარბოდა ფურცლიდან ფურცელზე. მწერლის ყოველი ახალი პუბლიკაცია, საინტერესო და ძლიერი, მისივე რაღაცნაირი ლიტერატურული სინდისქენჯნის, თუ დაუკმაყოფილებლობის სურვილთანხლებით უვარდებოდა ხელთ ქარისას. მათ მწერალი სისულელედ თვლიდა და წუხდა, ნანობდა მათ დაბეჭდვას, ქარისა ამშვიდებდა, ნაწარმოები მოსწონდა. აკვირდებოდა, მაგრამ მისგან ვერაფერს სწავლობდა.

მწერლის ცოლი ეჭვიანობდა, ქარისა ღიზიანდებოდა, რადგან ვერ ხვდებოდა, რა იყო ხანდაზმულ, წელთა სიმრავლით ხელფეხაკანკალებულ ბერიკაცსა და მას შორის საეჭვიანო. ქალი ჭაბუკა ხომ არ იყო – აბესა სომანიტელა, მოხუცი მგალობლისთვის ფეხებში შეენჯინათ, ფეხები განეტფო მისთვის. რაკი მის მეუღლესთან საერთოს ვერ პოულობდა და, მისდა სამარცხვინოდ, მისი არსება ვერანაირად აინტერესებდა, უფრო მეტიც, დროის დაკარგვად თვლიდა მასთან ერთწუთიან საუბარსაც კი, ქალმა უცნაურ, ქარისასთვის მეტად მტკივნეულ უნდობლობას მიჰმართა და მასში დაეჭვდა, ამან ძალიან შეაფერხა ქარისა შეხვედროდა და

ესაუბრა იმ ადამიანთან, რომელიც თავისი არსებით და შემოქმედებითი ძალით უკვე დიდი ხანია კერძო პირს, მეუღლეს კიარა, საზოგადოებას ეკუთვნოდა. თვითონ აიკრძალა და მწერალს მისი ცხოვრების იქნებ ყველაზე მშვენიერი განსჯის წუთებიც კი მოაკლო, იძულებით. ბოლოს, სულ რამდენჯერმე შეხვდა და ესაუბრა. დაასკვნა – მწერალი, როგორც დავითი, ისე მოხუცებულიყო – წლებით გამძღარიყო. შესახედავი მისი შეცვლილიყო – განათებულით, გულისზრახვანი დამშვიდებულ-ალუშფოთველით. სანაწევრონი წელთა მისთანი დახსნილიყვნენ, მუხლები კი ერეკებოდნენ... თუმც მწერლის პოეტური სტრიქონები ძველებურად მიცოცავდნენ მისკენ, როგორც მწვერვალისკენ აღპინისტები, მტანჯველი კაუჭებით ეწეოდნენ მის გულს, რომლიდანაც ცრემლიანი სისხლი წვეთავდა: «მე ხომ ისედაც დამეწევა შავი მწევარი, აღარ დარჩება ჩემი ძვალი და ნაწევარი»...

წავიდა... ერთი სიტყვაც არ უთქვამს საზოგადოდ ამაზე ქარისას. წავიდა, სხვაც ბევრი წავა... თვითონაც წავა. საფლავზე კი ავიდა, საფლავის ფერხითით, აღმოსავლეთით დაუჯდა, შინ იმ გზით დაბრუნდა, რომლითაც მწერალთან ერთად ბოლოს ჩამოიარა. ხომ ეცადა ქარისა, მოხუცი მწერალი პატარა, მობაკუნე კრავს ზიარებოდა, მის სისხლსა და ხორცს, თავისი ცხოვრების აღწერა მიეტანა მის სამსხვერპლოზე, მაგრამ რამდენჯერაც სთხოვა, იმდენჯერ აირიდა მწერალმა, ნდობით კი განეწყო ქარისასადმი, ვით პატარა ბავშვი დედას, ისე მიენდო და მიეთვისა.

მოთხრობის „მასწავლე როგორ გავხდე მწერალი“ შესახებ – მაია ჯალიაშვილი

[...] სიმშვიდის დიდი მწვანე კუბო, საიდანაც თავდაღწევას ცდილობს გმირი, ერთგვარი მცენარეული არსებობაა, სულიერი სიკვდილია, როდესაც არ იცნობ საკუთარ თავს, ე. ი. არც სამყაროს იცნობ. ეს უნებობა და უნებისყოფობაა. მწერლობა კი გამოღვიძებაა, სულიერი სიცოცხლეა, მეორედ შობაა, შემოქმედს მიმსგავსებაა, დიდი ნება და ნებისყოფაა. მასწავლებელი, მოძღვარი შემეცნების გზაზე აუცილებელია, რადგან ქრისტიანობა მოძღვარ-მოწაფის ურთიერთობაა, გამუდმებული სწავლებაა სრულყოფისათვის. გმირი მასწავლებლის ძებნაში გაივლის არა ცხრა მთას, როგორც ზღაპარშია, არამედ სამ მთასა და ოთხ ცას, ეს კი სიმბოლურად კვლავ სრულყოფილებაზე მიანიშნებს, რადგან ციფრი შვიდი სწორედ ამას გამოხატავს. ამავე დროს, სამი თავისთავად სამებას გულისხმობს, ოთხი კი ადამიანური არსების გამომხატველია (მე, ფიზიკური სხეული, ასტრალური სხეული, ეთერული სხეული). სულის სიღრმეებში ფათერაკიანი ხეტიალისას მოულოდნელი და უცნაური შეხვედრებია საკუთარ სინდისთან, ვნებებთან, სურვილებთან, პატივმოყვარეობასთან, სიამაყესთან, ერთი სიტყვით, ყოველივე იმასთან, რისგანაც იქსოვება ადამიანის მიწიერი არსებობა. სულის ლაბირინთებში ხეტიალისას რემინისცენციებია ძველი და ახალი აღთქმის სხვადასხვა ეპიზოდისა, ქრისტეს შობისა, გველის მიერ პერანგის გახდისა (რაც, აგრეთვე, ხელახლა დაბადებას გამოხატავს). ყოველივე ეს მიანიშნებს გმირის მდიდარ სულიერ სამყაროზე. [...]

მანია ჯალიაშვილი

ჟორაზე დავწერ

ჟორაზე დავწერ.

ჟორას დაბამბულ ქურთუკზე. ჟორას წითელ ხელებზე.

ჟორას ჩექმებზე.

ჟორა რომ აივლის და ჩამოივლის, იმაზე...

ჩემს შვილებს რომ კევებს მისცემს, იმაზე...

ჟორა რომ ერთი კაცია და ორი კაცისდენი ამსახურეს, იმაზე.

ჟორაზე, პეპელაზე და ჟანაზე დავწერ სათითაოდ.

ჯერ ჟორაზე დავწერ...

ორჯერ ორი წელი რომ მსახურობს, იმაზე.

თავის თავის მაგიერ რომ იმსახურა, იმაზე.

ახლა სხვის მაგიერ რომ მსახურობს, იმაზე.

ორჯერ ერთი ჯარისკაცი როა, იმაზე.

ჟორაზე დავწერ.

ჟორა რომ გაიციინებს, იმაზე.

ჟორას დედა რო ჟორას აცილებს, იმაზე.

ჟორას თვალებზე დავწერ.

აღალ თვალებზე დავწერ.

ჟორაიეს შეყვარებული ხვარ ხარ შენ? – რომ ამბობს ქმარი, იმაზე.

ჟორას შეყვარებულის შვილები ვართ ჩვენ! – რომ

ფიქრობენ შვილები, იმაზე.

ჟორაზე დავწერ.

აღმართში რომ მიდის ჟორა, იმაზე...

ჟორა რომ თავდაღმართში მირბის, იმაზე...

ჟორა რომ მსახურობს ვილაცის მაგიერ, იმაზე...

ერთი კაცი რომ ორჯერ გახდა ჯარისკაცი, იმაზე...

ჟორას სამჯერ სამასსამოცდახუთ დღეზე დავწერ და

ჟორას ერთჯერ სამასსამოცდაექვს დღეზე დავწერ.

აყვავებულ აკაციების ქვეშ რომ აივლის ჟორა, იმაზე
დავწერ.

მნიფე კარალიოკების ფონზე რომ ჩამოივლის ჟორა,
იმაზეც დავწერ.

ჟორა რომ ამ სოფელს არ ეკუთვნის, იმაზე დავწერ
და საერთოდ, ჟორაზე მეტს აღარ დავწერ.

გავიცინო, თუ სადმე წავიდე?

ხომ მოვალწიე შენამდე უფალო! ხე ხომ ვიყავი, რკინა ხომ ვიყავი და მესერშემორტყმული შენობაც. ზღარბად ხომ არ ვიქცე ახლა და ტანჯვის ეკლები გამოვისხა?

მაინც რამდენი თვალი ჩავარდა? რომელმა მცველმა მიიძინა, რომ ჩამოღვარა თაფლივით ტკბილი, ანდა შხამივით ტკბილი და მწარე. მაღლიდან როგორ ჩამოაღწია, აქედან იქით მიმანარცხა და ჩემი მსოფლიო სიყვარულის სადენებიდან სველი და ვრცელი თოვლი ჩამოყარა.

ახლა რა ვქნა? როგორ წავშალო? როგორც დაფაზე შლიან წარწერას, თუ როგორც ქარი უდაბნოში ცხელ ნაფეხურებს? როგორ დავმარხო, რაში დავმარხო -ყინულებში თუ დიუნებში, ქარში, ხორშაკში, ჰერბარიუმში, მინის კოლბაში? რაში დავმარხო დაძარღვული ჩემი ხელებით? გული ყინულის ნატეხებით ავივსო, თუ შუშის ნამსხვრევით. რომელი მექანიზმით ავეწყო? გავიცინო თუ სადმე წავიდე?

* * * (დედა დამაბრუნე ბავშვობაში...)

დედა დამაბრუნე ბავშვობაში
ლურჯ პალტოზე კრემისფერი ბერეტი
დამხურე
თუ გინდა სურათიც გადამიღე სტალინის ფონზე
ოღონდ დამაბრუნე ბავშვობაში
დედა დამაბრუნე ბავშვობაში
სანამ კიდევ შეიძლება დაბრუნება
სანამ შენ დედაშენად ქცეულხარ
მე კი შენად
დედა დამაბრუნე ბავშვობაში
წითლად დაშაშრული ხელებით
თავზე კრემისფერი ბერეტი დამხურე
თუ გინდა სურათიც გადამიღე
სტალინის ფონზე
ოღონდ დამაბრუნე ბავშვობაში

ჭიპი

ეს შენი ახალი ფოკუსია
სამყაროს გამოჩენა
როცა საშვილოსნოში ეძებ ადგილს
ნუ გამოაჩენ ჭიპს
მწვალებელ მზერას დაუმალე
შენი პატარა ჭიპი
ცხოველი ინტერესის ფოკუსი
ძებნის ფოკუსი
ხედვის ფოკუსი
ფოკუსი რომლითაც
ჩემში იყავი თავმოყრილი
მშიშარა მინა
მშიშარა წყალი
ხიზანი წყალი ხიზანი მინა
დამალე საკუთარი მინა
საკუთარი მინები დამალე
და ამერიკის აღმოჩენამდე
ყველამ თავის ჭიპს უთვალთვალოს
შენ კი დამალე შენი პატარა ჭიპი
ჭიპი დამალე

უკან ვინ მიიხედავს? – ნინო სადღობელაშვილი

[...] ვერსად შეხვდებით მთელ თანამედროვე ქართულ ლიტერატურაში სხვა ტექსტს, ჩვენი უახლესი წარსულის თემებისადმი მიძღვნილს, რომელიც ისე განსხვავდებოდა სწორედ ამ თემატიკისგან, ისე დამოუკიდებლად «ქმნიდეს» ეპოქას – მე-20 საუკუნის მძაფრი 90-იანების, გახლეჩილი და ბეჩავი საქართველოს რეტროსპექტივას, როგორც ცირა ყურაშვილის მოთხრობა «უკან არ მიიხედო».

ეს ერთდროულად ძველთაძველი ტექსტიცაა და ახალათახალიც. ბიბლიური პასაჟები, ბიბლიური ალუზიები და არქეტიპული გალერეა მის ძველთაძველობას განაპირობებს და მწერლის შინაგანი ალღოს საოცარი სიმძაფრე და მხატვრული ოსტატობაც ისაა, სწორედ ამავე ბიბლიურმა ფონმა განსაზღვროს ტექსტის ახალთახლობაც. როგორც იტყვიან, ის ჯერ კიდევ «წასაკითხია», ან, შესაძლოა ასეც ვთქვათ – მუდამ წასაკითხი. უფრო სწორედ, საკითხავი. (სწორედ ამიტომ არ «ვინანე», რომ მე ის ახალა წავიკითხე, დაწერიდან და პირველი დაბეჭდვიდან ამდენი წლის მერე). [...]

ცირა ყურაშვილი მწერალია, რომელიც ქალზე წერს. აქ ორი რამ თანხვდება – ქალი წერს ქალზე. თუმცა ორივე შემთხვევაში, საქმე მოსაწყენ, ბანალურ სინამდვილესთან და სტერეოტიპებთან კი არა, ნამდვილ ლიტერატურასთან გვაქვს. «უკან არ მიიხედო»-ს მთავარი გმირიც, ლოტის ცოლი, მწერალია, რომელსაც, ფრანსუაზა საგანის შორეული ალიტერაციით ნაკარნახევი ერთადერთი რომანი «ნემეზიდას დაბრუნება» ომის დროს სახლთან ერთად დაეწვა. იმ რომანშიც ქალზე წერდა, და საერთოდ,

ეს მისი შეგნებული არჩევანია, მთავარი თემა – წეროს ქალზე, რადგან როგორც თვითონ ამბობს – «ქალზე ცოტაა დაწერილი. ქალზე ტყუილებია დაწერილი». «ლოტის ცოლი» ამ არჩევანის გამო ისჯება, რადგან საზოგადოებაში, რომელშიც ცხოვრობს, ქალზე წერა (ანუ «ფრანგული პროზის მსახურება») ბოზობას ნიშნავს და ამ ავი ბრალდების ხელისმომწერი პირველ რიგში მისივე ქმარია, ლოტი, თვითონაც პოეტი (უფრო სწორად, დეტექტიური რომანების მწერალი) და «მართალი კაცი». [...]

ნინო სადღობელაშვილი

ამონარინდები – საკუთარი ჯვარი

[...] მოთხრობის გმირები უკიდურესად გაორებული ცხოვრებით ცხოვრობენ: ერთი მხრივ, პოეზია, ეროვნული იდეალები, ღვთის გზაზე დგომის სურვილი, მეორე მხრივ, ცხოვრების ჭაობი, უღუბჭირესი ყოფა, მრუში ქალაქი, უბირი და ბნელი სოფელი. ამ ორ უკიდურესობას რომ თავ-თავისი მყარად გამოკვეთილი ადგილი ჰქონდეს, ეს კიდევ არ იქნებოდა დიდი ტრაგედია, რადგან არჩევანის საშუალებას დაიტოვებდა. მაგრამ ისეთი დრო დამდგარა, რომ ორი პოლუსი – სულიერი და მატერიალური – დიფუზიურად შეჭრილა ერთურთში, ორივეს დაუკარგავს თავისი მყარი კონტურები და გმირთა ცნობიერებაც ამიტომ მოუცავს ურთიერთგამომრიცხავ იმპულსთა უთავბოლო, ქაოტურ ნაზავს. ასეთ ვითარებაში მდაბალი ძნელად განირჩევა მაღლისაგან, კეთილშობილება უხამსობისაგან, ბნელი ნათლისაგან და კეთილი ბოროტისაგან. ადამიანები, რომლებიც მხარში უნდა ედგნენ ერთმანეთს და გაერთიანებული ძალით უნდა ემსახურებოდნენ ნათელ იდეალებს, სავალალოდ გაცალკევებულან, ერთმანეთში დაეჭვებულან და დაპირისპირებულან. თვით საკუთარ თავთანაც უმძაფრეს კონფლიქტში არიან, ეუცხოვებათ საკუთარი «მე», რომელშიც ცხოვრებასაც არაერთი უკეთურება დაუღეჟია. ქალი, რომელიც თავს შვილისმკვლელად აღიქვამს (მუცლის მოშლის გამო), თანდათან ისეთ გამძაფრებულ, ლამის ავადმყოფურ ცოდვის ცნობიერებაში შედის, რომ ტრაგედიად განიცდის თავის მიერ ვირთხის მოკვლის ფაქტსაც კი. მით უმეტეს საშინელებაა მისთვის ძროხის დაკვლა, ეს რაღაც დედის მკვლელობის მსგავს ცოდვად ესახება (ინდოელ მორწმუნეთა დარად).

მოთხრობაში ქაოტურად ეჯახება ერთმანეთს ქრისტიანული და წარმართული, ეროვნული და კოსმოპოლიტური, ინტელიგენტური და მდაბიური, პურიტანული და თავისუფლების იმპულსები. ეს ყოველივე ასახულია პერსონაჟთა კონფლიქტში. ის, რაც ერთისთვის წრფელი თვითგამოხატვაა, მეორის მიერ უზნეობად აღიქმება, რაც ერთისთვის წმიდათაწმიდაა, მეორისთვის არაფრისმთქმელი ფორმალობაა; რაც ერთისთვის საშინელი ცოდვაა, მეორისთვის ბანალური ჩვეულებრივობაა. მდგომარეობა მით უფრო სავალალო ჩანს, რომ ხშირად ერთი და იმავე გმირის ცნობიერებაში ხდება ღირებულებათა მსგავსი აღრევა.

მოთხრობის ენა საკმაოდ ჭრელია სტილური თვალსაზრისით. შეიძლება ითქვას, რომ აქ რამდენიმე სხვადასხვა ენა მოქმედებს: ინტელიგენტურ, თუ საყოფაცხოვრებო მეტყველებას დროდადრო არქაულობილიური ენა ცვლის, უხვად გამოიყენება იმერული დიალექტიც. სხვადასხვა ნაკადები ურთიერთშერეული და შეზავებულია პაროდულ-გროტესკული მეტყველების მანერაში და ეს ყოველივე უფლებას გვაძლევს ვილაპარაკოთ ცირა ყურაშვილის სამწერლო ენაზე, როგორც თავისებურ ფენომენზე. ეს ენა ერთი მხრივ, ცხადია, გარკვეულ შინაარსს გადმოგვცემს, მეორე მხრივ, კი თავად ქმნის ერთგვარ, თუ შეიძლება ასე ითქვას, მეტაშინაარსს: მოთხრობაში ბევრგან, პერსონაჟთა მეტყველებაში თუ ავტორისეული რემარკებში გვხვდება იმგვარი გადახვევანი, რაც ობიექტური, რეალისტური თხრობის პრინციპს ეწინააღმდეგება, უბრალოდ მცდარიც კი შეიძლება უწოდო, თუ ამ ნაწარმოების სტილისტიკას არ გაითვალისწინებ. მსგავსი გადახვევებით ავტორი ახერხებს განსაკუთრებული დამატებითი ინფორმაციაც

გადმოსცეს და საგანგებო მხატვრული აქცენტირებაც გააკეთოს, რასაც მართებული, კლასიკური თხრობის ფარგლებში ვერ შეძლებდა. მაგალითად, ქალაქში არსებულ ერთ დაწესებულებას, სადაც მრავალშვილიან დედებს დახმარებას აძლევენ, გმირი (ავტორი) უწოდებს ასეთ სახელს: «დედას უყვარია ბაღანე». ამ ყურისმომჭრელი სოფლური ლექსიკის ნაცვლად რომ იყოს ლიტერატურულად სწორი «დედას უყვარს ბავშვი», რასაკვირველია, იუმორისტულ-პაროდული ეფექტი (ამგვარ დაწესებულებათა ფსევდოჰუმანურობაზე მიმანიშნებელი) მაინც შენარჩუნდებოდა, მაგრამ ინტელიგენტურობის იერსახეს შეიძენდა, უფრო «ქალაქურად» იწვლერებდა და ერთი შეხედვით, უფრო მართებული სურათი დაიხატებოდა; მაგრამ მეტყველების ამ თითქოსდა უადგილო, კარიკატურული გამდაბიურებით ხერხდება გადმოიცეს გმირის ამრეზილი დამოკიდებულება სოფლისადმი, სადაც მას საკმაოდ ხანგრძლივი პერიოდების განმავლობაში უწევდა ცხოვრება და სადაც ის განსაკუთრებული სიმწვავეით განიცდის თავისი ინტელიგენტური იმიჯის, თავისი პროეტობის იგნორირებას. სოფელი მისგან უშელავათოდ და უღმობლად ითხოვს უბირი დედაკაცის როლის შესრულებას. ამ სასაცილო გამოთქმით გმირი თითქოს მარტო სოფელს და თავის ოჯახს კი არა, საკუთარ თავსაც გამოაჯავრებს; გარდა ამისა, ისიცაა მინიშნებული, რომ ქალაქიც, თავისი კულტურული დონით დიდად არ განსხვავდება სოფლისაგან, ისიც ისევე პროვინციული და რუტინულია, თუმცა შეიძლება გარეგნულად უფრო დახვეწილი ჩანდეს. [...]

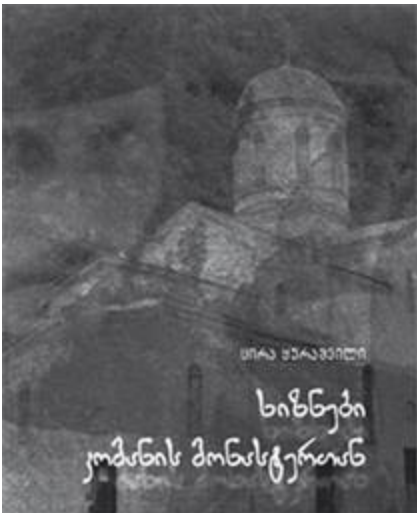
მარსიანი

ქალი, ავტორი, პერსონაჟი

[...] ცირა ყურაშვილი საოცარი სისადავით, ერთი შეხედვით ბიბლიურადვე მარტივი დიალოგებით, თითქმის არქაული ინტონაციით გადმოგვცემს მეოცე საუკუნის 90-იანი წლების გახლეჩილი, არეული საქართველოს სურათს. გომორიდან შემოსული ტანკები შავლენტნაკრული ავტომატიანი ბიჭებით, რომლებიც «კურდღელივით გაქცეული სოდომის მეფის» გამო ნიშნს უგებენ დამხვდურთ, სამოქალაქო ომის ის რეალური სურათია, იმ დროის შემსწრე ნებისმიერი ქართველის ცნობიერებაში ჯერაც რომ არ დალექილა. მიუხედავად იმისა, რომ, რამდენადაც მისი ქმრის, ლოტის პოლიტიკური შეხედულებებიდან ჩანს, მთავარი პერსონაჟი, «გაქცეული მეფის» მხარეს უნდა მოვიაზროთ. თუმცა მკითხველი ძნელად თუ წააწყდება ლოტის ცოლის მკვეთრ აზრს ყოველივე იმის შესახებ, რაც მის გარშემო ხდება. ის ამ აურზაურის გარედან მაცქერაღს, დამკვირვებელს უფრო გავს, ვიდრე მოვლენების უშუალო მონაწილეს და ლოტის გადანყვეტილებასაც, მეფის დაბრუნებამდე განერიდოს გამარჯვებულთა მიერ «დაპყრობილ» ქალაქს, ის წინააღმდეგობრივად ხვდება. ამ შემთხვევაში ის უფროა უფლის მოიმედე, ვიდრე ლოტი, ქმარი, რომელიც «უმეფოდ აყროლებულ» ქალაქში დარჩენას აღარ აპირებს. «სოდომის მეფე რომც არ დაბრუნდეს, მარადიული სამართალი დაბრუნდება დედამინაზე. ნუ ჩქარობ, – ვუთხარი მე, – დავრჩები, მიჭირს ამდენი აბარგება-დაბარგება. სახლი ვარ. მე ჩემი ბინადარი მყავს. ცოდვია ჩემი ბინადარი. მეც ცოდვა ვარ». ორსული ქალის გადანყვეტილება – დარჩეს, შეეგუოს, დაითმინოს აურზაური და განუკითხაობა თავისი ხალხის, ქაოსით შეპყრობილ ქალაქში, რათა გაქცევით მეტი

საფრთხე არ შეუქმნას მომავალ შვილს, მოთხრობის მომდევნო წინადადებებში გენდერული პრობლემის თვალსაზრისით საინტერესო განვითარებას პოულობს. ქმარი წინააღმდეგია მომდევნო «მირანდულინოს», ანუ ქალიშვილის გაჩენისა. როგორც ყველა მამა პატრიარქალურ საზოგადოებაში, ის ოცნებობს ვაჟზე, მემკვიდრეზე და მისი სიტყვები ჯერარშობილი ქალიშვილის წინააღმდეგ სასტიკია: «შენ ისევ მირანდულინოს გაჩენას აპირებ? ადგები და მოიცილებ!... აღარ მინდა კაბიანები, ადგები და მოიცილებ!» მოთხრობის არქაული ფორმა და ტექსტი ამ კონტექსტშიც კი, სამწუხაროდ, ქართული სინამდვილისათვის იმდენად თანამედროვეა, რომ მკითხველის განცდა პროტესტისა ტექსტის მითიურ გააზრებას არც საჭიროებს. [...]

ღელა სამნიაშვილი

ლექსები „უკან არ მიიხედო“-ს ავტორს

სერგო ნურნუმია

ცირა ყურაშვილს

დაცლილ გეთსიმანიას ღამე
ცივად ემცვრევა,
ნუგეშს ბინდთა ქვითინში ეძებს
იეჭუდა.

განა გვრჩება წარსული
მართლა ოქრო-ვერცხლებად,
უკან არ მიიხედო, წინ იარე
მუდამ!..

ფერდი, შუბის ნაკრავი, ეწვის
ერუშალაიმს,
ვარსკვლავებით დაჩვრეტილ
ცას რომ გაისტიგმებს...

მარადგულისმომწყვლელი დრამა გაიშალა იმ
თხემზე, რომლის კალთებიც ჰგავდნენ უკვდავ წიგნებს.
ქრება შავი მზეების რემა, სხივდაშრეტილი,
ცას გოგირდის ღრუბელი რომ გაენტო ცორვით...
შეუძვრელი მარილი გაქვავდება სვეტივით,
ვინც წარსულში ჩარჩება, როგორც ლოტის ცოლი.
მე მოვკვდები, უფალმა თუ ლაჟვარდებს შემკიდა,
მიხარია, მიწაზე ჯერ რომ კაცად ვრჩები...
გულთმისანის გუმანით იგრძნო უმალ, შენ გინდა,
სადმე თუ ირანდება დღეს საჩვენო ჯვრები?!
დაწყევლილი ლანდების კრთება ისევ კრებული,
ვინც დაგვშხამა ოდესღაც ამ დიადი სნებით...
ამ მაღლობზე სხვა მდგარა როსმე გაფითრებული,
ცისკენ ცქერას ვერასდროს ვერც ჩვენ დავეხსნებით!..

ამგვარია ამ სოფლის, დაო, დავიდარაბა,
ბედის მიერ დაბლანდულ ხლართებს, აბა, ვინ სდევს?!.
ბრბოსგან გამოსყიდული რჩება მუდამ ბარაბა,
ბრბოსგან ჯვარზე გაკრული რჩება მუდამ ქრისტე!..

10 ნოემბერი, 2010 წელი

ნინო სადღობელაშვილი

ცირა ყურაშვილს

აღბათ სიარულსაც გადაეჩვიე,
და როცა გზაზე გინდა ხოლმე გადასვლა
ამოუძახებ მუცლიდან თვალებს,
წყალქვეშა ნავებივით ამოაყვინთინებ
და ამ მანძილსაც ისე გაივლი,
რომ მზე ჩრდილსაც კი წაგაგდებინებს,
შენი თვალების,
შენი წყალქვეშა ნავების ძალით...
სინამდვილეში, შენ კი არა,
სამოთხედქცეული შენი გვამი მიდის,
შენი სახლი და წიაღი,
რომელშიც იმდენჯერ ფრჩხილივით ჩაგიბრუნდა
სიკვდილი,
რომ ბოლოს ტანიც კი დაუთმე,
ძვლები და ძარღვები,
და რამდენჯერაც ჩაგისახლდა,
იმდენჯერ მოიშვილიერე,
იმდენჯერ გამოიბურცე და
სამყარო ჩაისუნთქე მისთვის...
სხვა ასეთი არავინ მინახავს,
მასწავლე, დია, როგორ შეძელი
– სიკვდილისაგან ათასჯერ ორსულს
გაბაფხულები გაგეჩინა

და შვების სიმღერაც გეთქვა,
მასწავლე დია, როგორ შეიძლება –
შენივე გვამში შენს მკვდრებს მიუწვე
და თვალებიდან –
ზვირთებდაყრილი წყალქვეშა ნავებიდან
შუქი გდიოდეს,
ახალთახალი სიცოცხლის შუქი...

1 ოქტომბერი, 2013 წელი

რობერტ მესხი

ცირა ყურაშვილს

როგორ არ უნდა მიმეხედა?!
დედას ეგონა, აი, იმ ფერდობს
ავივლით და გავივაკებთო.
მთაზე დიდი მთა იზრდებოდა
თვალწინ და თოვდა.

(გათოშილ ძვალ-რბილს
ცეცხლი როდი მოეკიდება, –
ცეცხლი უფრო შიგნით ანთია...)
რკინის პეპლებმა ააფრინეს
ჩვენი სულები.

თითქოს მინა გამოწელესო...

და მაშინ მივხვდი:

რატომ კრძალავენ

გარდაცვლილებს ღრუბლებთან ახლოს,
ან რატომ დუმან, თავდაღმართზე როცა ჩადიან...

და მივიხედე...

და ვიქეცი მარილის სვეტად.

რა აზრი ჰქონდა,

ლოტი ვიყავ თუ ლოტის ცოლი?..

ისედაც ქვის და ლოდის ტოლი

მომქონდა ტვირთი.
და მფშვნიდა ქარი,
ქარი მფშვნიდა და მიხაროდა –
მოლიპულ გზაზე რომ მარბნეკდა ფეხმოსაკიდად
სხვათა და სხვათა...
ქარს მიაქვს ქარის,
მაგრამ ზოგჯერ ნებითაც ვატანთ...
«– ვისია მინა?
– უფლისაა!
– ვისია მინა?
– უფლისაა!
– ვისია მინა?
– უფლისაა!»
როგორ არ უნდა მიმეხედა?! –
იდგა ბავშვი და მინას ჭამდა...
– მითხარი, მინას, უმარილოს, რისი გემო აქვს?
– ჩალის! – პასუხი.
– მითხარი, მინას, უმარილოს, რისი ფასი აქვს?
– ჩალის! – პასუხი.
ქარი, მას უკან
ქარი ლოკავს მარილის სვეტებს, –
მეგონა, ბოლო ვიყავი და
ქვაში ჩავჟონე...

11 მარტი 2012 წელი

ანა ბლანდიანა

ბიოგრაფია

ანა
ბლან
დიან
ა
(ოტი
ლია
ვალე
რია
კომა
ნის
ფსევ
დონი
მი)
გამო
ჩენი
ლი
რუმი
ნელი
პოეტ
ია,
კომუ
ნიზმი
ს
ეპოქ
ის

წამყვანი დისიდენტი, 2014 წლის ნობელის პრემიის კანდიდატი ლიტერატურის დარგში; ბლანდიანამ, ჩაუშესკუს რეჟიმის ცნობილმა ოპონენტმა, სახელი მოიხვეჭა თავისი გაბედული ლექსებითა და ეთიკური

ღირებულებების შეუპოვარი დაცვით. წლების განმავლობაში მისი ლექსები გადაიქცა ტოტალიტარული რეჟიმისადმი წინააღმდეგობის სიმბოლოდ.

ოტილია ვალერია კომანი დაიბადა 1942 წელს რუმინეთის ქალაქ ტიმიშოარაში. პოეტმა ფსევდონიმი 17 წლის ასაკშია შეარჩია, რათა თავისი ნამდვილი ვინაობა დაემალა უშიშროების სამსახურისათვის, თუმცაღა, კომუნისტურმა ხელისუფლებამ მისი ვინაობა მალე გამოარკვია, თვით პოეტი «ხალხის მტრის» შვილად გამოაცხადა, მისი ლექსების გამოქვეყნება კი ყველა ჟურნალსა და გამომცემლობას აუკრძალა მთელი რუმინეთის მასშტაბით. 4 წლის განმავლობაში პოეტს წართმეული ჰქონდა როგორც თავისი ნაწარმოებების გამოქვეყნების, ასევე უნივერსიტეტში სწავლის უფლებაც. ფსევდონიმი «ანა ბლანდიანა» მითოლოგიური ასოციაციებითაა დახუნძლული – ბლანდიანა ტრანსილვანიის თვალწარმტაცი სოფელია მდინარე მურეშზე, სადაც პოეტის დედა დაიბადა და ცხოვრობდა; «ანა», გარდა იმისა, რომ «ბლანდიანას» ერითმება, ტრადიციული რუმინული ბალადის გმირიცაა.

ანა ბლანდიანა ე. წ. 60-იანელთა თაობას ეკუთვნის, 1940-იან წლებში დაბადებულ პოეტთა ჯგუფს (ნიკიტა სტანესკუ, მარინ სორესკუ, იოან ალექსანდრუ და სხვ). ამ მოძრაობის წარმომადგენლებს, რომლებსაც «ნეომოდერნისტებსაც» უწოდებდნენ, აერთიანებდათ მისწრაფება, აღედგინათ დიალოგი 20-30-იანი წლების პოეტებთან (გეორგ ბაკოვია, ლუსიან ბლაგა, იონ ბარბუ), რომელიც ორი ათწლეულის მანძილზე შეწყვეტილი იყო სოციალისტური რეალიზმისა თუ პროლეტკულტის წარმომადგენელთა ზეწოლის შედეგად. 60-იან წლებში – შედარებითი პოლიტიკური «დათბობის» ხანაში – ნეომოდერნისტებმა ოფიციალური

იდეოლოგიის საწინააღმდეგოდ შეიმუშავეს მეტაფორული, ჰერმეტიული ენა და ესთეტიკური იდიომი, რომელიც თავისი ესთეტიზმით ძირს უთხრიდა იდეოლოგიურ ინდოქტრინაციას. მიისწრაფვოდნენ რა «წმინდა პოეზიისაკენ», ნეომოდერნისტები ქმნიდნენ ინტროსპექტულ, ფილოსოფიური მედიტაციებითა და მძლავრი მეტაფიზიკური აქცენტებით გაჯერებულ ლექსებს.

ათწლეულების მანძილზე ანა ბლანდიანამ თავი დაიმკვიდრა როგორც არამართო მისი თაობის, არამედ რუმინეთის ყველა დროის ერთ-ერთმა გამორჩეულმა პოეტმა. მას გამოქვეყნებული აქვს თოთხმეტი პოეტური და ორი პროზაული კრებული, ესეების ცხრა წიგნი და ერთი რომანი. მისი ქმნილებები თარგმნილია ოცდაოთხ ენაზე და შეტანილია 58 პოეტურ თუ პროზაულ კრებულში. იგი უამრავი ლიტერატურული ჯილდოს მფლობელია.

ბლანდიანა არის თავისუფლებისა და დემოკრატიული გარდაქმნისათვის მებრძოლი დამოუკიდებელი არაპოლიტიკური ორგანიზაციის, «სამოქალაქო ალიანსის ფონდის» (Civic Alliance Foundation) თანადამფუძნებელი და პრეზიდენტი 1990 წლიდან. მან ხელახლა დააფუძნა რუმინეთის პენ-კლუბი, რომელსაც 1990 წლიდან მოყოლებული, დღემდე თავადვე ხელმძღვანელობს. 1993 წელს ბლანდიანამ შექმნა «კომუნიზმის მსხვერპლთა მემორიალი» (Memorial for the Victims of Communism). ევროპული კულტურის წინაშე მისი დამსახურებისა და ადამიანთა უფლებების დაცვისათვის 2009 წელს საფრანგეთმა მას თავისი უმაღლესი ჯილდო – საპატიო ლეგიონის ორდენი – მიანიჭა.

ბლანდიანას ბოლო პოეტური კრებული «ჩემი მშობლიური მიწა A4» («My Native Land A4») 2010 წელს დაიბეჭდა რუმინეთში, ხოლო მისი ინგლისურენოვანი თარგმანი 2014 წელს გამოქვეყნდა (Ana Blandiana, My Native Land A4. Translated by Paul Scott Derrick and Viorica Patea. Bloodaxe Books, 2014).

პოეტი თითქოსდა ცდილობს ვიზიონერული სივრცეები ერთი გვერდის ჩარჩოებში თუ ფარგლებში მოაქციოს. აქედან – A4 კრებულის სათაურში. კრებულში წარმოდგენილი ლექსები ერთგვარი პოეტური მედიტაციებია ისეთ ფუნდამენტურ თემებზე, როგორცაა ნუთისოფლის მსწრაფლწარმავლობა და მუხანათობა, დროის დაუნდობელი და შეუჩერებელი დინება, ადამიანის მდგომარეობა სამყაროში, სიკვდილ-სიცოცხლის თანაფარდობა სამყაროს კოსმიურ რიტმებში.

ლექსები

(თარგმნა ირაკლი ცხვედიანმა)

ფრესკებზე

დამფუძნებლებს ხელთ უპყრიათ
მძიმე მონასტრები,
როგორც განვრცობადი კაპიტალი
საიქიოს სავალუტო პუნქტში.
ახალგაზრდა ბერმონაზვნები
კემბრიჯში მიღებული დოქტორის ხარისხით
და ხანშიშესული გლეხის ქალები
თაყვანს სცემენ ლიტურგიულ ორნამენტებს
და მუხლებზე დახოხავენ
კირილიცურწარწერებიან ფილაქანზე:
დინამიკები
გადასცემენ წირვას,
რომელიც კარვებით გადაჭედებულ ეზომდეც აღწევს
და გზისპირამდეც, სადაც
დაყენებული მანქანები
კურთხევას ელიან;
ამ დროს კი რწმენა –
როგორც მერცხლები,
ზარებისგან დაფეთებულნი,
დაფრთხილებს გუმბათის ქვეშ –
კრთის შიშისაგან,
ენარცხება პანტოკრატორის
მოხატულ კედელს,
ქვემოთ ეშვება,
და მორჩილად ივანებს ფრესკებზე.

მისტერიები

როცა მე ვუმზერ მუხის ხის ფოთლებს,
ქარისგან რხეულთ, რასაც
მხოლოდ ისინი გრძნობენ,
დოდონას მისტერია უფრო
გასაგები მეჩვენება
და აღმოვაჩენ, რომ
წარმოვიდგენ განდევნილ
ზევსს.
უცნაურია, რომ ადამიანებს
არასოდეს აინტერესებთ,
თუ სად ცხოვრობენ ღმერთები,
როცა ისინი ღმერთები აღარ
არიან,

უკვდავნი, რომელთაც მარადისობა უნდა გალიონ
ძალაუფლებისაგან განძარცვულებმა. დამცირებულნი
ჩვენი სამყაროს უხილავ აუდიტორიად იქცევიან,
რომელიც ვერც კი ცნობს საკუთარ მისტერიებს.

თუმცაღა, ჟამიდან ჟამზე ვგრძნობ, რომ ისინი ახლოს
მოდიან:

აპოლონი მეცხადება სიზმრებში, ალებს კარს,
მესმის მისი ფეხის ხმა სამზარეულოს იატაკზე,
ჩემს ნაწერებს ათვალთქვებს, ეხება კლავიატურას,
შემდეგ ყოვნდება, რათა ჯვარცმას შეავლოს თვალი –
ალბათ მაშინ იგი ხვდება,
თუ როგორ ჩაანაცვლა მისტერიების ერთი წყება მეორემ.

ეგზორციზმი

როცა ფეხშიშველი დავდივარ ბალახზე
ელექტრონი დამივლის და
მიწაში ჩადის

როგორც ეშმაკი,
შეპყრობილის სხეულიდან განდევნილი,
ჩადის მინაში ეგზორცისტის ბრძანებით.
მე მთელი არსებით ბალახს მივენდობი.
ის დააცხრობს ჩემს დაძაბულობას –
და ცვარში ვტოვებ მხოლოდ ჩემს შიშველ ფეხისგულებს,
საიდანაც შენ ამოძვრები,
ჩემში რომ დასახლდე.

ატმოსფერო

ჰორიზონტები მჭიდროდ მერტყმიან გარს,
როგორც სახვევები
ჩემს ჭრილობათა განსაკურნად,
სისხლის დენის შესაჩერებლად.
მათ მიღმა ბნელი, ქაოტური, ბუნდოვანი ნისლის ფენები
დალიცლიცებენ ყველაფრის ირგვლივ, ზუსტად ისე,
როგორც ატმოსფერო დალიცლიცებს დედამიწის გარშემო.
ადამიანები ახლოს მოდიან,
ცნობისმოყვარეობით შეპყრობილნი, ეხებიან ჩემს
ჭრილობებს,
აინფიცირებენ მათ,
ავსებენ ყოველ ღრუს –
ყურს, ცხვირს, პირს,
ყოველ ღრმულს სიძულვილით –
მე ყრუ ვარ, მუნჯი, მოხრჩობილი,
გადაქანცული, თავისუფლება თანდათან უკან იხევს:
ბუნებას სძულს სიცარიელე.

კენტი თუ ლუწი

როგორც ჰაერში ასროლილი მონეტის
ძნელად გასარჩევი სახე,
რომელიც უნდა ჩამოვარდეს და გადაწყვიტოს –

– კენტი თუ ლუნი –
და არც კი უნცი, რა ბედი გელის:
სწორედ ასევე თვალი გკიდე,
როცა ცას მოსწყდი,
ღრუბლები დაგლიჯე თეთრ ქულებად,
რომლებიც სუდარასავით შემოგეხვივნენ,
თითქოსდა უკვე იცოდი,
რომ ბოლოს იქ დაეშვებოდი
ასფალტზე, სადაც მე გელოდი,
რომ ჩემი ბედი ანგელოსის ნაკვალევში ამომეკითხა.

ქვიშის საათი

მე ვუჭვრეტ ქვიშის საათს,
რომელშიც ქვიშის მარცვალი
გაიჭედა
და უარს ამბობს ჩამოვარდნაზე.
ოცნებასა ჰგავს:
არაფერი იძვრის.
მე ვუჭვრეტ სარკეს:
არაფერი იცვლება.
სიკვდილისაკენ მიმავალ გზაზე შეჩერების ოცნება
იგივეა, რაც თვით სიკვდილი.

ფულურო კედლები

ჩვენ აქ ვართ,
ფულურო კედლებს შორის.
ყოველ ღამით
ჩვენ ვსვამთ
გამომხმარი ტოტებივით
დამზრალი და დასიებული ხელებით
მეზობლის მიერ მოწველილ ძროხის რძეს.
ჩვენ აქ ვართ,

უძველეს ქლიავის ხეთა შორის,
ნაყოფს რომ ველარ ისხამენ,
და სიბერისაგან გაბერნებული
ქალებიც ველარ შობენ
გლებებს.

ჩვენ აქ ვართ,
და მშვენივრად ვგრძნობთ
თავს, თითქოსდა შინ ვიყოთ
ამ სამყაროში,
რომლისგანაც ჩვენ ვსწავლობთ
მხოლოდ კვდომას.

პარალელები

გალვიძების იმედი არ
არსებობს.

გამოვკეტილვართ ჩვენს საკუთარ სიზმარში,
როგორც ჰერმეტულად დახშულ გარსში,
სადაც თითოეულს განსხვავებული სიზმარი ესიზმრება
და ვერც კი წარმოუდგენია, რომ ეს შეიძლება არც იყოს
სინამდვილე.

კბილებამდე შეიარაღებული მძინარე ჯარისკაცები
წინ მიიწევენ ჩაფხუტებით, ჯამ-ჭურჭლით, საბნებით,
ამუნიციით,
იარაღით, რომელსაც იყენებენ – გამოღვიძების გარეშე –
დასახოცად
პარალელურ სიზმარში დანთქმული ჯარისკაცებისა.
ამ დროს კი,
კატაღეფსიით შეპყრობილი ისტორიკოსები
საკუთარი კოშმარიდან წერენ ქრონიკებს
ყოველივე ამისა,
ხოლო პოეტებს ესიზმრებათ, რომ ისინი გაიღვიძებენ და

აღმოაჩინენ,
რომ რეალობა სადღაც სხვაგანაა.

რა ძნელია, მიუაღერსო

რა ძნელია, მიუაღერსო ანგელოსის ბუმბულებს!
რამდენადაც ახლოს უნდა იყოს, ის გაურბის შენს შეხებას,
იმის შიშით, რომ შეიძლება შეიპყრო იგი,
ირგვლივ დაფრინავს წრეებად და ისევ ბრუნდება –
მისი ფრთების უხმო შრიალი
ერთადერთი ჩქამია, ის რომ გამოსცემს.
ანგელოსებმა არ იციან, როგორ ილაპარაკონ,
სიტყვები არ გამოდგება
მათ გამოსახატად.
მათი მუნჯური სათქმელი მათი ყოფნაა.
ხანდახან ისინი ახლოს მოდიან,
რათა შემოგვარტყან თავიანთი აურა,
მაგრამ მაშინვე გვეცლებიან, სიახლოვით დამფრთხალნი.
ფრთხილნი, მაგრამ არა ფამილარულნი,
ისინი ყოველთვის ინარჩუნებენ დისტანციას, რომლის
გადალახვასაც
ჩემი სიტყვები ცდილობენ, რათა მათ მისწვდნენ.
მე ვერასოდეს გავიგებ, ისინი გაიგონებენ თუ არა ამ
სიტყვებს.
რწმენის ნაკლულობა!
არ იცოდე, ესმით თუ არა მათ შენი; არ იცოდე, თვით შენ თუ
გესმის.
ყველა გრძნობიდან მხოლოდ შეხების ოცნება რჩება,
ოცნება, შეეხო ანგელოსის ბუმბულებს ისე, რომ არ
დააფრთხო.

გამუდმებული დაკარგვა

დაკარგვა სულაც არ არის ძნელი,
ის თავისთავად სასიამოვნოც შეიძლება იყოს,
დამაბნეველი იმ მოუხელთებელი სიხარულის
გამოისობით,
რომელიც მოგიცავს,
როცა აღმოაჩენ, რომ შეგძლება ცხოვრება
იმის გარეშეც, რაც დაკარგე.
და, თუნდაც დაკარგო ის, ვინც გიყვარს,
ტკივილი შეიცავს თავისუფლების
ერთ ციდა მარცვალს,
იმდენად მცირეს, რომ ამ მარცვლიდან,
ცრელმლებისდა მიუხედავად,
რალაც სხვა შეიძლება იშვას.
დაკარგვა სულაც არ არის ძნელი,
ფაქტობრივად, ამალღება სხვა არაფერია,
თუ არა გამუდმებული დაკარგვა,
იმ საგნების და არსებების ტვირთი, რომელიც უკან
მოიტოვე,
გშველის, რომ აღდგე,
გიბიძგებს ქაოსისაკენ,
სადაც მარტოობა იქცევა
ნედლ მასალად
იმ უძველეს ოცნებათა სასახლეთათვის,
სადაც აღარავინ ცხოვრობს.

მინიატურები

(თარგმნა თამარ კოტრიკაძემ)

ლეონარდო და ვინჩი, მიქელანჯელო, რაფაელი

«ლეონარო და ვინჩი», «მიქელანჯელო», «რაფაელი» – ეს გახლავთ სამი ვეება გემი, რომელიც აკავშირებს იტალიური პორტების მრავალფეროვნებას, სადაც წვრილ-წვრილი თევზები მოთუხთუხე ბეთში გაცურავენ, გაჭრილი საზამთროები კი ედემის ბაღს მოგაგონებთ, იმ მინერალის მთვარის შუქზე მბზინავ ნახნაგთან, რომელსაც ნიუ-იორკი ეწოდება. მათ მაღალ ბორტებს, ქვედა მხარეს ილუმინატორების სადა წრეწირები რომ დაჰყვება, ხოლო ზედა გემბანის დონეზე – დიდებული რესტორნების ფართო ვიტრინები აქვს დატანებული, ატლანტის ოკეანის გულგრილ წყლებთან განზავებული ხმელთაშუა ზღვის ლურჯი, ჯადოსნური ტალღები ეხლება; გემების ქვედა სართულის ვიწრო, ლინოლიუმდაგებულ, ნეონის მკვდარი შუქით მოფენილ და ზედა სართულის პლუშით განწყობილ ფართო დერეფნებში, რომლებსაც წყლის ზედაპირზე განბნეული დღის სინათლე ეღვრება, იტალიურის მზიური ბგერები გადაგვარებულ-შეკვეცილი ინგლისურის ბუყბუყს ერწყმის. მათ რესტორნებსა და კინოდარბაზებში, მათ კლუბებსა და ეკლესიებში ერთურთს შერევია იმ ადამიანთა ოცნებები, ვინც წარსულისა და გაჭირვებისაგან თავისუფალ ახალ, ბრწყინვალე სამყაროს ეშურება და, მეორე მხრივ, მათი შეძრწუნებული ფიქრები, ვინც კვლავ ევროპას, ათასწლოვან ფესვებსა და იმ სიდუხჭირეს უბრუნდება, რომელსაც ვერა და ვერ მოსწყდნენ.

საოკეანო რეისის განმავლობაში ჩვენ თვალწინ ჩაიარა მთელმა მიგრანტმა პოპულაციამ, ახალი კონტინენტისა და

სულ სხვა ისტორიისათვის აღჭურვილი მთელი ოჯახები, დახვავებული უბადრუკი ბარგი-ბარხანით გარშემორტყმულნი, უცხო ხომალდის სიმდიდრით შეშინებულნი, რომელიც გამოუცნობი მომავლისაკენ მიაქანებდათ. აშკარაა, ამ ადამიანებს მშობლიური ქალაქის დუქნის გარდა არცერთი სხვა რესტორნის კარი არ შეუღიათ, ახლა კი დღეში სამჯერ უსხდებოდნენ სუფრას, რომლის მენიუც ბილეთში შემავალ ფასად მთელი მსოფლიოს კერძებს სთავაზობდათ. და, რაკი ვერა და ვერ დაეჭერათ, რომ მთელი ეს სანოვაგე მართლაც მათთვისაა განსაზღვრული, თავი ისე არაბუნებრივად ეჭირათ, როგორც უბურპატორებს, რომლებსაც ნუთი-ნუთზე მიუსწრებენ და სხვისი ლუკმის მითვისებისათვის პასუხს აგებინებენ. უსასრულო მარცხებისაგან შემდგარ მათ ცხოვრებას, რასაც ეს გმირული დებერტირობა უსვამდა წერტილს, მომავალი განსაცდელისაგან ეს მოქანავე სასწორის თასი ჰყოფდა – აუხსნელი ფუფუნების ეს ერთი კვირა, გაბედნიერების ნაცვლად საკუთარ თავთან რომ აუცხოვებდათ და ჯერარგანცდილი ძრწოლით ავსებდათ.

მუდამ გულისმომწურავი სიბრაღულით მომაგონდება ახალგაზრდა პორტუგალიელი ცოლ-ქმარი, რომელსაც სუმთლად ჩია, ათი წლის გოგონას სიმალლის დედაბერი ახლდა, აცახცახებული, ბაჭბაჭით რომ დაჰყვებოდა დერეფნებში, შიშობდა, ვაითუ ერთი ნაბიჯით მაინც ჩამოვრჩეო და მის შავთავსაფრიან თავს გადავლებული უცხო სიტყვებისა ერთი ბგერაც კი არ ესმოდა. ეს ქალი ოდინდელ ტანჯვა-წამებას, ათასწლოვან ცრურწმენებს გამოსტაცეს, ამ მცურავი ურჩხულის ფაშვში ჩააგდეს და იმ სხვა სამყაროსაკენ უყვეს პირი, სადაც მხოლოდ და მხოლოდ სასაფლაო ელოდა – მშობლიური კი არა, უცხო, გაუგებარი.

კლუბსა და სპორტულ დარბაზებში მოგზაურობის ორგანიზატორები გართობის მთელ უნარსა და ნიჭს ხმარობდნენ, ათას გამახალისებელ თამაშსა და გამამხნეველ ვარჯიშს იშველიებდნენ, დრო რომ სწრაფად გაჰყავს, ფიქრებს კი ფანტავს. ემიგრანტები ცალი ყურით უსმენდნენ და დაცარიელებული თვალებით გაჰყურებდნენ ოკეანეს, სადაც არც დაკარგული მიწა მოჩანდა და, მით უმეტეს, არც აღთქმული.

ხოლო დაბრუნებას რაც შეეხება, უკან მხოლოდ გამარჯვებულნი ბრუნდებოდნენ. ისინი, ვინც ახალ სამყაროში ასე თუ ისე მოახერხა ქონების დაგროვება, საიმისოდ მაინც, რომ სიცლიურ სოფელში ფოტოსურათის წარდგენა შესძლებოდათ: ლიმუზინის სახელურს დაყრდნობილი ხელი – უკან, ფონად – ნაგებობა, რომელსაც საკუთარ ფაბრიკად აცხადებენ. ისინი ათი, ოცი წლის შემდეგ ბრუნდებიან, იჯიმიებიან, თავიანთი ტრიუმფის გამოხატვას ჩქარობენ, თუმცა მაინცდამაინც დარწმუნებულნი არ არიან იმაში, რომ მართლაც აქვთ რაიმე გამოსახატი. დაბრუნების ამ წუთზე, მოგზაურობის ამ მეორე რედაქციაზე, ახლა უკვე შინიდან კი არა, შინ, ეს ადამიანები შეგნებულად არჩეული უთვისტომობის მძიმე პერიოდებში ოცნებობდნენ, ამასობაში უცხოეთში გაშინურებულიყვნენ, ეს წუთი თითქმის მიულწეველ ოცნებად ექცათ და ახლა, როცა ის უსწრაფესად ახლოვდება, მხოლოდ ქანცგამოლული მფრთხალი გრძნობაღა შერჩენდათ, რომელსაც არც კი იციან, როგორ მოეპყრონ.

ჩვენი სუფრის მუდმივი მეზობელი, ხნიერი კაცი, გამოგვიტყდა, ინგლისურად მხოლოდ საუბარი შემიძლია, წერა-კითხვა კი არააო. მან მთელი ცხოვრება შეერთებულ შტატებში გაატარა, ხმამყივანი რეკლამების ამ

ცივილიზაციაში გზის გაკვლევა ისე ისწავლა, ერთი სიტყვაც რომ არ ესმოდა. მიახლოებით, ყურით ცდილობდა იმ უცხო კილო-კავის ათვისებას, ყოველი მოსაუბრის შემთხვევაში განსხვავებული რომაა, თანაც, წერილობით პროტოტიპზე დაყრდნობის გარეშე, რომელიც მთელ ამ ენობრივ ნაკადებს მყარ ლოგიკურ კალაპოტში მოაქცევდა. ამასთან, ჩვენდა გასაოცრად ვხედავთ, რომ ამ ხალხს იტალიელები ვგონივართ: ესე იგი, მშობლიურ ენასაც ჩამოშორდნენ, რაკი ნასწავლი იტალიური ბუნებრივისაგან ველარ გაურჩევიათ. ქვეყნებსა და კონტინენტებს შორის გზააბნეული ეს ადამიანები შინ ველარსად გრძნობენ თავს და სიტყვებშიც ასევე იკარგებიან.

მაინც შერჩენიათ ჟესტები და ჩვევები, ამერიკულმა ათწლეულებმაც რომ ვერ აღმოუფხვრა. საღამოხანს ტურისტული მეორე კლასის კაიუტების უსასრულო დერეფნებში თუ გაისეირნებთ, ისეთ უცნაურ სურათს იხილავთ, ნებისმიერ კინემატოგრაფიულ ჰალუცინაციას რომ აჯობებს, სიმბოლოთა მთელი არსენალით: კაიუტების ღია კარებთან სკამებზე დასკუპებული სიცილიელები «ბირჟაობენ». თავისუფლად შეეძლოთ ზედა სართულების გაჩახჩახებულ სალონებში გავლა, გემბანზე დგომა, სადაც მლაშე ჰაერი წყლის ფერადოვანი ათინათებით ივსება, კინოშიც შეეძლოთ შესვლა, ბიბლიოთეკაში წიგნების კითხვა, ანდა გამართობებთან თავის შექცევა, მაგრამ ისინი კონდიციონერებიდან მომდინარე ჰაერის ჭავლქვეშ, ლინოლიუმის პეიზაჟის ფონზე, ნეონის მზის ქვეშ იმ რიტუალს აღასრულებენ, რასაც ათასწლეულთა მანძილზე სჩადიოდნენ, – ჭიშკართან სხდებიან და მეზობლებს ებაასებიან. მათი ენა წარმოუდგენელი ნაზავია ბავშვობიდან შერჩენილი და სმენით ნასწავლი სიტყვებისა, მაგრამ ერთმანეთის ესმით და ამ უცხო და

მტრულ სამყაროში ერთურთს გვერდს უმაგრებენ. აი, ასეთები, უწყინარნი და მფრთხალნი, მაფიის შესახებ ფილმების ეს ბედკრული გმირები, ახლა უფრო შესაბრალისად მეჩვენებიან, ვიდრე სხვები, ხუთი თვის წინათ რომ ვნახე; ვიდრე თვითონ იყვნენ ათი თუ ოცი წლის წინათ, როდესაც იქით მიემგზავრებოდნენ. ცხოვრებით ნაცემ-ნაბეგვთა იმედსა და გამარჯვებულთა გაუცნობიერებელ სასონარკვეთას შორის მტანჯველ ზღვარად განოლილა ბრძოლის უიმედობა.

«ლეონარდო და ვინჩი», «მიქელანჯელო», «რაფაელი»... ამერიკაში «ლეონარდო და ვინჩი» ჩაგვიყვანა, უკან კი – «რაფაელმა». ისევ ის კილომეტრიანი ლაბირინთები, რომლებშიც მხოლოდ მოგზაურობის დასასრულს გავერკვიეთ და რომლის გადალახვაც დღეში სამჯერ გვინევდა რესტორნამდე მისაღწევად, თუმცა მაინც მუდამ ვშიშობდით, გზა არ აგვბნეოდა და ბოლოს ნაბიჯიდან სირბილზე გადავდიოდით, რათა ტრაპეზის ზუსტი დრო არ გამოგვეტოვებინა, რომლის აღდგენაც შეუძლებელი იყო; ისევ ის მუდამ ცარიელი საპარიკმახეროები, ტახ-ფრეე ალკოჰოლით სავსე ვიტრინები, ისევ ის კიბეები, ხან ქვემოთ რომ ჩადიოდა, ხანაც ზევით ადიოდა ისრებით მონიშნული ათასგვარი მიზნისაკენ, რომლის წაკითხვა ბოლოს და ბოლოს გლლის; ისევ ის მენიუები, «ჯოკონდასა» და «სიქსტეს მადონას» არაჩვეულებრივი რეპროდუქციებით; ისევ ის დაფები, ორ გემბანს, ორ სალონს, ორ სამყაროს შორის მედიდურად რომ აცხადებდა ცლასსლიმიტ-ს, – ზღვარს, რომელსაც თავისუფლად და უტიფრად გადადიან, მაგრამ ის, ამის მიუხედავად, არსებობას მაინც განაგრძობს.

«ლეონარდო და ვინჩი», «მიქელანჯელო», «რაფაელი» – მცურავი შუალედური პუნქტი ორ კონტინენტს, ორ

თანაბრად ნოსტალგიურ სამყაროს შორის, რომლებსაც თანაფარდი ალტაცებითა და გაუცხოებით შევცქერით, იმ ნეტარი, აუხსნელი სევდით, რომელიც ვარსკვლავების ცქერისას გვეუფლება...

ამწუთიერი მზე

ცხოვრების ნიჭი, რომელიც, ყოვლად ცხადია, ევროპის ხალხებთან გაქრობის ზღვარსაა მიღწეული, – ამ ფენომენის განსაზღვრა ძალზე რთულია, რადგან მსგავსი ცნებებისგან მხოლოდ ოდნავშესამჩნევი ნიუანსებით განსხვავდება. თუნდაც ბარმაცი მონაფესავით რომ წამოვიწყო: «სიცოცხლის ნიჭი, ეს ისაა, როცა...» – ვიცი, სათქმელს ჯეროვნად მაინც ვერ მოვუყრი თავს. თითქოს მსგავსი გამოთქმები – «უდარდელად ცხოვრობს» და «იცის, როგორ იცხოვროს» – დაკვირვებით თუ განვიხილავთ, მაინც განსხვავებული აღმოჩნდება: პირველი მთლიანად მატერიალურ კეთილდღეობას გულისხმობს, მაშინ, როდესაც მეორე უფრო მოხერხებულობას ნიშნავს, უნარს იმის მოხელთებისა, რაც ხელში გხვდება, ცხოვრების ნიჭი კი ქმედებას კი არა, უფრო მდგომარეობას გულისხმობს. ის ყოფნა-ზმნის აღზევებაა, ხოლო პირველი ორი – ქონა-ზმნის აღზევება და ეს განსხვავება გარეგნული კი არა, არსებითია.

დიდ ცდუნებას განვიცდი, განვაცხადო: ცხოვრების ნიჭი ახალგაზრდობას და, იქნებ გულუბრყვილობასაც ახასიათებს; ის, უფრო ხშირად, ნორჩ ასაკში იხსნება და მისი აღმოჩენა პირველყოფილ ხალხებთან უფრო ადვილად შეიძლება. მაგრამ ამის თქმა მეტისმეტი გამარტივება ხომ არ იქნება? თუკი ბუნებრიობას ამ ღვთაებრივი ნიჭის გარანტად მივიჩნევთ, მაშინ მოგვიწევს ვაღიაროთ, რომ უკლებლივ ყველა ცხოველი მისი

ბედნიერი მფლობელია. არადა, არამხოლოდ სახეობები, არამედ ინდივიდებიც კი განსხვავდებიან ერთერთისაგან მისი ფლობის ხარისხისა და დონის მიხედვით. ამ თვალსაზრისით კატები ძაღლებზე ბევრად უფრო ნიჭიერნი არიან. ამის მიზეზი მხოლოდ ის როდია, რომ ძაღლებისათვის დამახასიათებელი ისეთი თვისებები, როგორიც ერთგულება და თავგანწირვაა, ცხოვრებას ბევრად უფრო ართულებს, ვიდრე ის შესანიშნავი ეგოიზმი, რასაც კატების მოდგმას მიაწერენ; ძაღლებს, კატებისაგან განსხვავებით, არ გააჩნიათ თითოეული წუთით ტკობის უნარი, არ შესწევთ ნიჭი, მოვლენათა უსასრულო წყებიდან მხოლოდ ამწუთიერი მზე ამოარჩიონ. მუდამ აზროვნების განსაკუთრებულ სიღრმედ მიმაჩნდა ეგვიპტელთა მიერ კატის გაღმერთება – ამ ცხოველს ხომ ახასიათებს ძილისკენ ძლიერი მიდრეკილება და არაჩვეულებრივი უნარი, უმნიშვნელოსაგან გამიჯნოს ის, რაც არსებითია ბედნიერებისათვის.

ცხოვრების ნიჭი, ვფიქრობ, ცხოველთა სამყაროს თვისებაზე უფრო მეტია, – ეს შინაგანი ბუნების სინატიფაა, რომელიც თანაბრად შეიძლება ახასიათებდეს ან არ ახასიათებდეს ცხოველს თუ ადამიანს, ახალგაზრდას თუ ხნიერს, განვითარებულს თუ განუვითარებელს, ცივილიზებულს თუ არაცივილიზებულს. ცხოვრების ნიჭი, ყველა სხვა ნიჭის მსგავსად, თანდაყოლილია, ის შეიძლება განავითარო, მაგრამ გარემომ შეიძლება ის ჩაახშოს კიდევ. ჩემი აზრით, ეს სულის გარკვეული გაფაციცებული სიმშვიდეა, რასაც ყველა რელიგია და ყველა ფილოსოფიური მიმდინარეობა ესწრაფვის, მისი *sinequanon*,^[1] – ეს ის სასიკეთო მდგომარეობაა, როცა ხიდან ძირს ჩამოვარდნილი თითოეული ფოთოლი, ბალახის თითოეული ღერი, შიშველ ტერფს რომ ეხება, ძილის

თითოეული წამი, ტუჩებთან მიტანილი წყლის ყოველი წვეთი, სასის თაღქვეშ გამდნარი კენკრის თითო მარცვალი, ყველა ტკივილიც კი სისავსისა და სისრულის ნაწილია და სიცოცხლეს ასაზრდოებს. ეს სულის ის სიმშვიდეა, რასაც ტრანსპორტის სისწრაფე და მასმედიის ყაყანი ემტერება და მასხრად იგდებს.

უკუთვლის სიხარულები

შემჩნეული მაქვს, რომ შემოდგომა ერთადერთი დროა, როცა აღარსად ვჩქარობ. რაღაც ჯადოსნური, ყოველ შემთხვევაში, აუხსნელი მიზეზით, დროის უკმარისობის ისტერიული განცდა, რომელიც გაზაფხულ-ზაფხულ-ზამთარში მზაფრავს, შემოდგომაზე დნება, ზავდება უნაზეს ნეტარებაში, რაღაც ზანტ, უსასრულო და უმიზნო ფარფატში. თითქოს მას მერე, რაც ჩემს პრობლემებსა და წიგნებში ჩაკეტილმა, უმონყალოდ გავფლანგე ყვავილებითა და ნაყოფებით, მზითა და წვენით პირთამდე სავსე თვეები, კვირები, დღეები, როდესაც წელიწადის სიყმანვილე უსაზღვროდ მეჩვენებოდა და, ამდენად, შემეძლო, მასში ჩაძირვა სამომავლოდ გადამედო, – მას მერე უეცრად ზარმა ჩამორეკა, ჟამის ამონურვა მამცნო და იმ სამყაროში გამომაღვიძა, რომელიც მით უფრო მშვენიერია, რაც უფრო უახლოვდება თავის აღსასრულს. და ყოველივეს, რაც ამ გამოცხადების წამს, – სამანთა ამ ხილვას – მოჰყვება, როგორც მოულოდნელ ძღვენს, მადლიერებითა და მღელვარებით ვეგებები. სწორედ იმიტომ, რომ ზაფხული ისე გამოვტოვე, არც კი შემინიშნავს, ახლა უპირობოდ ვაძლევ თავს შემოდგომის ნაშუადღევ სითბოს; სწორედ იმიტომ, რომ თითოეული ყვავილი შეიძლება აღმოჩნდეს უკანასკნელი, რომელსაც თრთვილი არ მიჰკარებია, – დიახ, სწორედ ამიტომ თითოეულს სათუთად ვაკვირდები და ისიც გულს მიხსნის.

სამყარო ჩემი ყურადღების შარავანდედში ეხვევა და იმ მშვიდ სიხარულს აფრქვევს, რომელსაც შთაგონების წუთებით ვიცნობ.

ვფიქრობ, ყოველივე ჯერაც ცოცხალთან ეს ნაზი ურთიერთშეხება უძვირფასესი და გასაოცარია, რადგან ის თვითონაა ზეგარდმო ნაბოძები ნიჭი, და სწორედ მასშია პასუხი ჩემს უდიდეს გაოგნებულ შეკითხვაზე ადამიანის სულიერ მექანიზმებთან დაკავშირებით. მუდამ მაკვირვებდა, რომ, მიუხედავად იმისა, რომ სუბიექტური სასიცოცხლო რიტმი სიბერის მოახლოებასთან ერთად ჩქარდება, მოხუცებს, მიუხედავად ამისა, მუდამ აქვთ თავისუფალი დრო, არსად ეჩქარებათ, წუთებს არ ითვლიან. ამის მიზეზი მხოლოდ ის როდია, უწინდელი საქმეებით რომ აღარ არიან დაკავებულნი, ანდა რომ ძალა გამოეღიას; ამაზე ბევრად უფრო ღრმა და ნატიფი განცდა აიძულებთ, თითოეული წუთი მოსინჯონ, დააგემოვნონ და მხოლოდ მას შემდეგ გაუშვან ხელიდან, რათა იმ ქვიშის საათში ჩაიწრიტოს, რომლის გადმობრუნებაც უკვე შეუძლებელია. მათ მხოლოდ იმის გამო «აქვთ დრო», რომ იციან: დრო აღარ რჩებათ.

ასე ვზივარ ქრიზანთემებსა და ყურძნის მტევნებს შორის, ღამის სუსხს ჯერაც რომ არ დაუბრავს, ბავშვურად ვახამხამებ უკვე დაუცველ თვალებს, კინკრიხოს ღმობიერ მზეს ვუშვერ და ვიმედოვნებ, რომ ჩემი შედარება მართებულია, ჩემი წვდომა – სწორი, და რომ უშფოთველად და უშიშრად შემიძლია ვიფიქრო უკუთვლის მცირე სიხარულებზე.

ფრაგმენტები

მეზობელმა ქალმა, მითამ, საჩუქრად ორი თავი ყველი მომართვა. როცა თავიდან ვიუარე, უცბად დასერიობულდა და თითქმის მტრული კილოთი მიპასუხა: «აბა, ჩემმა მიცვალებულებმა რა ქნან? იშიმშილონ? საბრალო დედაჩემს საფლავში ლუკმა მოაკლდება!» სულაც არ ხუმრობდა, ეს არც ცრურწმენა იყო, არც ადათის უბრალო აღსრულება, არამედ რაღაც სრულიად ხელშესახები, თითქოს ის ყველი, რომელსაც მისგან ავიღებ, უშუალოდ დაანაყრებს მის გარდაცვლილ დედას, რომელსაც, რახანია, შიმშილი სტანჯავს. მისი რწმენა მეტაფიზიკით გაზავებული არ ყოფილა, ის მყარი, მატერიალური და ისე კატეგორიული დარჩა, რომ თვით სიკვდილსაც კი არ უშვებდა ტრანსცენდენტულ განზომილებაში.

სინაზე ისევე შეიძლება მოგვყირჭდეს, როგორც ნერვიულობა და ტანჯვა. ისეთი ბედნიერება, არანაირ საქმედ რომ არ არის გარდაქმნილი, ბედნიერება სუფთა სახით, განუხორციელებელი ბედნიერება მომაბეზრებელი, დამღლელი და მომწამვლელიც კია. ცნებას «თაფლობის თვე» მრავლობითი რიცხვი არ გააჩნია, არა იმიტომ, რომ ამ ქვეყნის ღვარძლი და განსაცდელი განგრძობის საშუალებას არ აძლევს, არამედ იმიტომ, რომ ბედნიერების შინაგანი რესურსები შეზღუდული და, გადაჭარბების შემთხვევაში, ტოქსიკურიც კია. უმაღლესი კლასის სპლინს, ისევე, როგორც მომხმარებლური საზოგადოების მელანქოლიას, ცივილიზაციის ყველა დონეზე ეს ჭეშმარიტება ფსიქოლოგიის სფეროდან ისტორიის სფეროში გადაჰყავს. ჩვენ სულს აქვს გარკვეული ლიმიტი ტანჯვაზე და, კიდევ უფრო

შეზღუდული, – ბედნიერებაზე. სული მხოლოდ მაშინაა კარგად, როდესაც განსხვავებული მდგომარეობები ერთურთს ენაცვლება, როცა დინებას ხან ერთ ნაპირთან მიჰყავს, ხანაც მეორესთან.

როდესაც ჩავწვდი, რომ ჩვენი საუკუნის სნეულება, რომლისაც ყველაზე მეტად გვეშინია და რომლისგანაც ყველაზე ხშირად ვკვდებით, სხვა არაფერია, თუ არა ამბოხი უჯრედებისა, წარმავალობზე უარს რომ ამბობენ, დაუმორჩილებლობას უცხადებენ სხეულის დაბერებასა და გადაგვარებას (სამედიცინო ტერმინი, სხვათა შორის, სრულიად პოეტურად ჟღერს: «უჯრედების იმორტალიზაცია», მაშასადამე, გაუკვდავება), – მაშინ ეს მოვლენა შემზარავ, მაგრამ იოლად სანვდომ მეტაფორად აღვიქვი. უჯრედები ანარქიულად იწყებენ გამრავლებას და ორგანიზმის მოთხოვნებს აღარ ემორჩილებიან; ისეთი შთბეჭდილებაც კი რჩება, რომ მათ ძალუძთ გამოეყონ სხეულს, რომელსაც საკუთარი გადამეტებული ვიტალურობით კლავენ და, მისგან დამოუკიდებლად, ლაბორატორიულ პირობებში განაგრძონ არსებობა, ათწლეულების მანძილზე გამრავლდნენ და უკვდავებასაც კი მიაღწიონ. ამ ბიოლოგიურ უცნაურობაში დავინახე მატერიალური და, მაშასადამე, თავისი კონკრეტულობით, უფრო მაღალ რეგისტრში განხორციელებული გამოხმაურება პოეტის შეძახილისა: «*Nonomnismoriar*»^[2]. და უცნაურია, მაგრამ ჩემთვის ახლობელ ამ სფეროსთან შეხებამ, რომელსაც, მთელი მისი უკეთურობის მიუხედავად, იმთავითვე აღფრთოვანებით ვეგებები, დამამშვიდა და, გარკვეულწილად, შემარიგა კიდევ ამ გამძვინვარებულ უჯრედებთან, ყოველ შემთხვევაში, მათ წინაშე შიში შემისუსტა.

2. პოეზია

ბექა ახალაია

ფაცერგოდორა

თამაზ ბაძაღუას ხსოვნას

წიფლის სვეტები ჩამოჰქონდა
მღვრიე მდინარეს,
და გაჟღენთილი ლეიბებიდან
ცვიოდა ბამბა, წყალთან ერთად,
როგორც ბინძური
სულის ქულები მკერდის ღრიჭოდან,
ჭინკებმა ძაფის უხილავი ხიდები გადეს,
მუხლამდე წყალში ვიდექი და მე ვშლიდი ბადეს,
და მხოლოდ ხელის მტევნებს ვიჭერდი.

მწვერვალებს ოდნავ ჩამომცდარი
ცა გაიცრიცა,
და შეკუმშული სოფლები თვლემდნენ.
ვინ ჩამოყარა მენაპირე
მერცხლების გუნდი?!
მათ სოროებში იწვნენ გველები.
რა უნდა მეთქვა ტალღებისთვის, როცა მზის სხივებს
გაუშრათ სისხლი და მათობოდა მათი სისხლივე,
გზა სახლისაკენ – ეკლების შხამი.

იყურებოდა ნამის წვეთი მერცხლის ბარტყივით,
წელში მოხრილი ბალახის წვერთან.

ხელმოცარული მებადურის სევდა მარტივი,
დღის ხერხემალზე,
ხელმოცარულის დარდი იყო რთულად მარტივი.

მე მაინც ვდარდობ, რაც ჩემამდე
ქარს უქროლია,
და წვიმა მიღებს გუბის ფოტოებს,

ნაგვის ურნებზე დაგეშილი
ჩემი ბავშვობა,
სველი ბუჩქების რიგებში დარბის,
ფერდშევარდნილი ძაღლის სულში წარსული კრთება,
და ის არსად ჩანს – გარდუვალი სიკვდილის შვება,
ფოთლებთან ერთად დააღპო მიწამ.

სახლებში სითბო ისე ბჟუტავს,
კედლის გარედან
მხოლოდ ზაფხული გაითბობს ხელებს,
და შენი სველი თვალებივით
მაბნევს სიცივე,
შემოვიხუჭავ ჭუჭყიან პალტოს,
როგორც ქუთუთოს, მწუხარების სუფთა ცრემლები
ყინულის ჭიებს შემომახვევს და ვიტყემლები,
დუმილის მკვახე ნაყენი მიდულს.

ბედის ვარსკვლავი ჩამოწყდება კოცონის კვამლშიც,
და ნამდვილ ცაზე გაკრთება მთვარე.

ძილი წამიღებს და სიზმრების კენჭებად დამშლის,
გათენებამდე,
წამიღებს ძილი და სიზმრების ბურთებად დამშლის.

მზემდე შორია, თუ ლექსები
არაფერს ნიშნავს,
თუ ოცნებასაც ხელი ეცრება,
მხოლოდ მომწვარი ფრთების იმედს
გამოვადვიძებ,
და მის სიზმარში გავიფოთლები:
ჩემი ქალაქის დამყაყებულ ღამეს მივარღვევ,
ფეხქვეშ – თექვსმეტი, ანთებული, თვალის სიმაღლე,
და ჩამოვარდნის შიშველი ჩიტო.

შენი მომავლის ჩემს წარსულთან
უთქმელ შეხვედრას,
ვგრძნობ ბურგზე – ქარი ჩამომწყდარ ნაყოფს,
გულის მდიდარი საკუჭნაოს
ვინრო ხვრელიდან
დავძვრები, როგორც მშიერი თაგვი,
და მგლეჯს წარსული, რომელიც ჰგავს ვეფხვს თუ
ლეოპარდს,
სულში შლამივით ჩალექილი ვერეს ხეობა
კლდის ნატეხებს და ხმელ ძირკვებს ითვლის.

შენი მომავლით შენს წარსულში ჩუმად მეც მოგდეგ,
და შრიალებდნენ ჭადრები მწკრივად.

თვალგაუნვდენელ სიყვარულად უნდა მეთქმოდე,
და ამის შემდეგ
მბჟუტავ შუქურად, ჰორიზონტზე, უნდა გეთქმოდე.

განვდილი ხელი – განწირულის
გულში ყმუილი,
ბურთივით მრგვალი დუმილის ღერძი,
იქ, ძველი უბნის ასახვევთან
ქარში, ყინვაში,
ძველმანებიდან განვდილი შიშვლად,
ფილტვში ჩაგროვილ უთქმელობას სუსხით თუ ნაყავს...
მისი სახე და მისი სული ვის დაუნახავს,
მხოლოდ – ათასში საცნობი ხელი.

და მხოლოდ ჭუჭყის ფირფიტების
უნდო წკარუნი,
და ფეხსაცმლების უწყვეტი რიგი,
იცის, ცაშია, ვისზეც ფიქრობს,
მაგრამ ჯიუტად
ბეტონის მტვრიან ფილებზე ეძებს.

იქნება იგი ამ თებერვალს ვერც გადაიტანს,
მე ვზივარ სახლში და ვადულებ გაზზე ჩაიდანს,
მაქვს ჩაი – თბილი თავშესაფარი.

და როგორც ორთქლი, მოსისინე, მას სული მისდის,
და სხვამ არავინ თუ არ ინატრა,

როდესაც მოვა გაზაფხული, მოვიდეს მისთვის,
ლურჯი იებით,
მკვდრეთით აღმდგარი გაზაფხული მოვიდეს მისთვის.

ორნი დამწნავდნენ, თითქოს ციდან
გადმოაბიჯეს,
ეგრისის ქედის ნაბზარებიდან,
და ჩემს განყვეტილ ნაკადულებს
გადააბამდნენ,
ჩემი ჩრდილიდან გატყუებულებს.
ლექსის ყლორტები შიშველ ტანზე მწვანედ მიყვავის,
ვიყავი ასი, მაშინ, როცა ერთი ვიყავი,
მათ ასჯერ მომჭრეს ბებერ ფესვებში.

და ვტრიალებდი, ვარსკვლავების
უთვალავი წრე,
თავზე დამადგეს შარავანდედად,
მგრეხდნენ, ვტყდებოდი, ვმთელდებოდი,
ცრემლიც მდიოდა,
და მხოლოდ ფსკერზე ვიგრძენი შვება.
გადავიცვამდი ერთმანეთზე შლამის მანტიებს,
რასაც ვყლაპავდი, უკან ველარ ამოვანთხიე,
გამოკეტილი საპყრობილეში.

ჩამომწვდებოდი თქვენ ორნი და, ხანდახან, მცლიდით,
და ივსებოდა ისევ მდინარე.

ვისმენ თევზების ბგერაგაცლილ სიმღერებს. დიდი,
შავი და მჭრელი,
სულში სიმძიმე მაქვს გაჩრილი, ლოდით დიდი.

ჟანგის გორებზე გამკრთალ ფერებს
ვემშვიდობები,
და ცისარტყელას, ძუნწად გაბნეულს,
თვალში ვინახავ, გზა მაზუთის
გუბეებიდან,
ამონევს ტანის მსუქან ნაწილებს,
გდია ფოთოლი, ფურცელივით გადახეული,
სადაც, გვამებში, გაჭეჭყილი შენი სხეული
ცდილობს ცოდვების მონანიებას.

შიშველ დისკოებს ყურში უდგათ
ცხელი რეზინის,
შემოსილ გზაზე, ბოლო ღრჭიალი,
საქარე მინის ნამსხვრევებით,
გაბნეულ ფიქრში,
ახლაც ირეკლავ აშლილ ბელურებს.
შენი ცხოვრებაც, მგზავრებივით, იყო ხანმოკლე,
წვიმები, მზე და კოროზია ერთად გამოგლევს,
ასე მკვდრად ცოცხალს და უარაფროს.

ისმის მშიერი მარტოკატის მწარე კნავილი,
რომელიც ჟანგის კედლებში წყდება.

და წვება ბინდი მწუხარების მთებზე. ყვავილი,
სუსტი და ერთი,
მწუხრის ვარსკვლავი აღმოხდება, როგორც ყვავილი.

რამდენი სითბო გიჩუქნია,
ვერ შემინახავს,
მხოლოდ ლოდინით, მხოლოდ იმედით,

ბნელში ვწოლილვარ, ზამბარების
ცივი სიყრუე
დასახიჩრებულ ზურგს მიშოლტავდა.
ხანდახან სხვისი ამოსუნთქვა მიშენდა ნემსებს,
და უცხო იყო სხვისი სისხლის სირბილი ჩემზე,
დილას ველოდი მკერდჩაზნექილი.

უცხო შეგრძნებებს, სიყვარულით,
მზე მაშორებდა,
შემომაცლიდა თბილი ნიავი,
ჩემს ნაპირებში ჩაგუბებულ
შენს სუფთა ძილში,
სიზმრის კალმახებს ამოვცქეროდი.
ბოლოს კი, ერთი გაზაფხულის უმთვარო ღამით,
შენი კანიდან გამოსული სიკვდილის შხამი
ბამბის გულ-ღვიძლში მტკიცედ გამიჭდა.

ახლა, მდინარის მღვრიე სითბო ფერდებს მილოკავს,
გაცოცხლებული თევზების ცა ვარ.

მტკივა ხმალივით ალესილი ქვების ჭრილობა,
ვცარიელდები,
მცვივა ხმალივით ალესილი ქვების ჭრილობა.

თეთრი გულების, თქვენს ზეცაზე,
ქვიშრობ ვარსკვლავებს,
ჭიანჭველები გადაითვლიან,
ხელმოცარული მეზადურის
უთქმელი სუსხით,
თქვენს თბილ კერებში შიშით შემძვრალი
უხსენებლების ცოდვიანი სულის ბაგირებს
წყალზე გავჭიმავთ და ტალღები თვალებს აგვირევს,
და ვარ ნაფოტის აღმა ტივტივი.

მღვრიე რკალების ნყვეტილებში
გადის ჩემი გზა,
და წიფლის მორბე ხვნიშის ბაყაყი,
ჩემზე ქირქილი შემოუჭერს
ფართე კალაპოტს,
და გამურული კენჭები მხვდება,
ზლაპრიდან გავსხლტი, სათავემდე სანამ არ ავალ,
ტალღებს გინწავ და მივუძღვები უწყვეტ ქარავანს,
ბადის მოშიში ჩემი თევზების.

შენი რძისფერი მკლავების შუქს მიინთებს მთვარე,
შენი თმებისას – რუხი ცისკარი.

შიგნით მზე გიდგას, უკუნეთი რომ არის გარეთ,
და მეც მანათებს,
შიგნით გზა გიდევს, დასასრული რომ არის გარეთ.

ბზარი შეუდგა კნავილისთვის
გატოტილ ჰაერს,
და გულმავინყი გაზაფხულივით,
ჟანგის ქალაქში, შვებას მოსვლა
დააგვიანდა.
გადამძვრა ძილის ლურჯი საბანი.
მინდა იმედი, ჩალაგებულ ფიქრს რომ არევდა,
ჯართის ჩრდილებში, ენძელების ნასახლარებთან,
ამოინვეროს ნამის თვალეებით.

ცრემლი შეუდგა ძველ სიყვარულს,
ქარის მოტანილს,
ანვიმს და ათოვს, როგორც გლინულას
დაჟანგულ გორგალს, მესერთან რომ
თავისთვის გდია,
ბალახის გვამებს შეფარებული.
და მწყინს, რომ ქვეყნად სიყვარულზე მეტ ხანს დავყავი,

ცისკრის წამნამზე გამომძვრალი მნუხრის ვარსკვლავი
ჩემი ჩაქრობის მაგალითია.

და მოდის დილა, აქამდე რომ ბევრჯერ მოვიდა,
და წავა დილა, როგორც წასულა.

თაგვის სუნივით, შენი სუნი მომდის შორიდან,
და გელოდები,
სიკვდილის სუნი, ყოველ ღამე, მომდის შორიდან.

შუაცეცხლიდან აბანრული
კვამლის ცრემლები,
ამოლესავენ საბძლის ღრიჭოებს,
გადამშეული მგლების წრეში,
სიკომორებმა,
კედლებისაკენ გამოიწიეს,
და ნაძვებიდან მოგუდულად ისმის სროლის ხმა,
ძროხა თვალს ახელს და ბაგაში ტირის ორი ყრმა,
და გამურული ჭრაქი ინთება.

ზამთრის სიცივით გაზანტებულ
ბუზებს გადააქვთ
გამორჩენილი ღამის სიჩუმე,
მხოლოდ ცისფერი აბრეშუმის
ჰაეროვნება
დაარწევს ძილის კვამლიან აკვანს,
მგლები, თვალებით, მხოლოდ ტყეთა წყვილიადს არევენ,
და ბილიკები ცვრიან ბალახს წაიფარებენ,
დაესიზმრებათ ძვირფასი მგზავრი.

მარადი დედის ქვა-ნალველი გაიბზარება,
გაიდებიან ცისარტყელები.

სიო მორეკავს, რაც წაიღეს ადრე ქარებმა,
ფოთლების წვიმით,

სიო მოიტანს, რაც წარუკვს ადრე ქარებმა.

3. პრობა

ზაალ სამადაშვილი

კალამს მიდევნებით დაწერილები

«დონ კიხოტი» პირველად ცამეტი წლისამ ავიღე ხელში. კითხვის დროს, ზოგიერთ ადგილს, რომელიც ბუნდოვნად, ანდა გულისგამაწყალეზად მეჩვენებოდა – ვტოვებდი. მიუხედავად ამგვარი ალაგ-ალაგ ამოკენკისა, წაკითხულით მოვიხიბლე, რის გამოც ეს ვრცელი და ჯადოსნური რომანი მოზარდებისთვისაც განკუთვნილი მგონია დღემდე. მწერლების დაყოფა «სადიდოებად» და «საბავშვოებად» – სისულელეა და მეტიც, ვის «დაძლევასაც», თუნდაც ფრაგმენტულად, მოზარდი ვერ ახერხებს, ის ავტორი «დიდებისთვისაც» არ უქნია ღმერთს.

ცამეტი წლის ბიჭს, ბუნებრივია, დონ კიხოტისა და მისი «საჭურველმტვირთველის» სახალისო თავგადასავლები მიზიდავდა – სქელტანიან, კარგად დასურათებულ წიგნის დასაწყისშივე უშურველად, უხვად რომ მთავაზობდა მთხრობელი. ვიცინოდი, თან გულიანად, იანგვესელ მეჯოგეებთან გამართულ შეტაკებაზე, ბედკრულ როსინანტის აცუნდრუკებამ რომ გამოიწვია... ბისკაიელი ქალბატონის მხლებელთან ხმალდახმალ შებმაზე, რომელიც რაინდისა და სანჩოს მიბეგვით არ მთავრდებოდა. ამ ორთაბრძოლის დასასრულს, რამდენიმე გვერდზე გადახტომის შემდეგ ვპოულობდი. არადა, იმ გვერდებზე ფრიად საგულისხმო და იდუმალი რამეები ეწერა. კერძოდ, როგორ გადააწყდა ლამანჩელი იდაღგოს ცხოვრების აღმწერი არაბულ ხელნაწერებს – ვინმე სიდ ჰამეტ ბენენხელისას – ტოლედოში, როგორ შეიძინა ისინი ნახევარ რეალად, ათარგმნინა გაქრისტიანებულ მავრს და განაგრძო შეწყვეტილი თხრობა. ყოველივე ეს მოგვიანებით შევიტყვე, ორჯერ ცამეტისა რომ გავხდი,

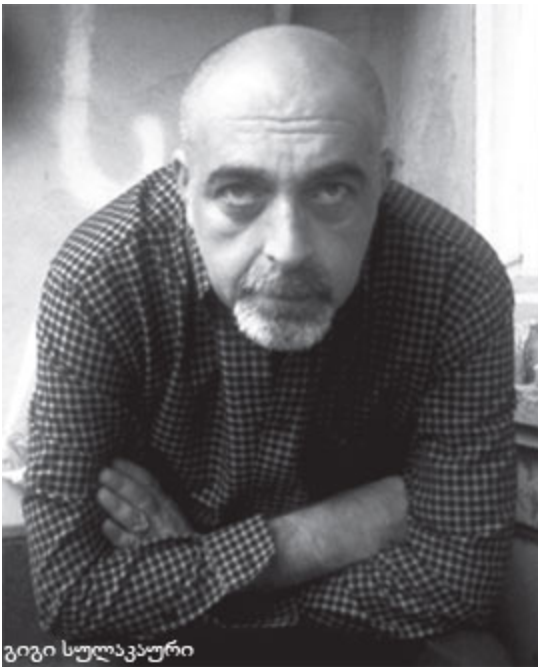
მერე. სამჯერ ცამეტისა კი, «შენიშვნებსაც» ჩავუღრმავდი და გავარკვიე, რომ «ბენენხელსა» და «სერვანტესს», არაბულ და ესპანურ გვარს, ერთი ძირი ჰქონდათ.

ოდესღაც ჩემ მეგობარ გიგი სულაკაურზე დავწერე – რომ მჩვევია ისეთი, გაურკვეველი ჟანრის ტექსტი – »გიგის მაგიდა«. მის აივანზე მდგარ პატარა, დაბალ მაგიდას ავღწერდი, უფრო სწორად, ხორკლიან ზედაპირზე ამოკანწრულ სახელებსა და სიტყვებს განვმარტავდი, ვყვებოდი ისტორიებს, რომლებიც მათ ამოკანწვრას უძლოდა წინ. ყველა არ გამხსენებია, ან მახსოვდა და არ განვმარტე. ახლა, ნაწილობრივ ვასწორებ ამ ხარვეზს.

«მარწყვის მდელო» – იფიქრებთ ბერგმანის ცნობილი ფილმის სათაურიაო, სულაც არა. ბუნების მშვენიერებით ტკბობა რა არის, რომ არ იციან ისეთ ხალხთან ერთად ვართ ქალაქგარეთ, ვილაცის აგარაკზე. მე ყველას ვიცნობ, გიგი თითქმის არავის. ქუჩის ბიჭები არიან, ერთი-მეორეზე უარესები. დასალევად ვემზადებით, მოშვებული ონკანის წყლის ჭავლის ქვეშ ღვინო ცივდება «ოცლიტრიანით». გიგი ეზოში დასეირნობს, ხეებს აჰყურებს, ბალახს დასცქერის. ერთ ადგილას დიდხანს ჩერდება, წელში იხრება, თითქოს რაღაცას დაეძებს. მერე აქეთ-იქით იხედება და მის გვერდით აღმოჩენილ ორ ბიჭს, ბოლთას რომ სცემენ და სულ «ძმაოს»-ებით და «კაროჩე»-ებით ექაქანებიან ერთმანეთს, ლაპარაკს აწყვეტინებს და ეკითხება – მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი ინტონაციით, ხორხისმიერი ხმით და სიტყვების ტკეპნით – «ეს მარწყვის მდელოა?...»

სიამოვნებით კი არა, ნეტარებით შევექცეოდი ხოლმე ბებიჩემის ნახელავ ხაჭაპურს. ჩვენში კარგ ხაჭაპურად თხელი და ყველით დატენილი ითვლება. ბებო

განსხვავებულს, სქელს აცხობდა, ქვეყნის ყველით, რომელიც დაჭრისთანავე კიდებზე გადმოდიოდა და განცალკევებისას გრძლად იწელებოდა. მჭადიც ასეთივე გამოსდიოდა, მაღალი, შუაში ნაჩვრეტით. ახლად გამომცხვარს რომ დატეხავდა გასაგრილებლად, ისეთი სურნელი დგებოდა სამზარეულოში, დანაყრებულ კაცსაც მოანდომებდა მის ჩაკბეჩას. მჭადი იმიტომ გახლდათ სურნელოვანი და უგემრიელესი, რომ ფქვილი ბებოს სოფლის სიმინდისა იყო. სიმინდი ან ბაბუაჩემს ჩამოჰქონდა შემოდგომის მიწურულს, ან იქაური ნათესავები «მოგვიკითხავდნენ», თუკი თბილისში მოუწევდათ ჩამოსვლა იმ დროს. სოფლიდან ჩამოტანილ სიმინდს – მსხვილი, ოქროსფერი მარცვლებით სავსე ტომარას წისქვილის გზას გაუყენებდა ბაბუა. წისქვილი ჩვენი სახლიდან ძალიან შორის, ნავთლულში იყო და მჭადის სიგემრიელეში მასაც თავისი წვლილი შეჰქონდა. ბებო იქ დაფქულს ანიჭებდა უპირატესობას.

გივი სულაკაური

ბაბუაჩემი რკინიგზელი იყო – გზის ოსტატი. ზაფხულობით ლითონის ღილებიანი ტილოს კიტელი ეცვა, ზამთრობით – მაუდის შინელი. ბებო მიყვებოდა მის სარკინიგზო თავგადასავლებს, გათვლილს პატარა ადამიანის ყურსა და წარმოსახვაზე. უკლებლივ ყველა მონათხრობში ყოჩალი და საქმის უბადლო მცოდნე ბაბუ წარმატებით უმკლავდებოდა ორთქლმავლებსა და

ლიანდაგებზე წარმოქმნილ დაბრკოლებებს და შვებას ანიჭებდა შეფერხებულ მგზავრებს, მათ შორის ბავშვებსაც. სხვა ბებოებს ჩვეულებრივი, საყოველთაოდ გავრცელებული სახელები ერქვათ – ქეთო, თამარი, ნინა, ნათელა ... ბებიაჩემს კი, იშვიათი და უცხო – ივლიტა. ფუმფულა ხელები ჰქონდა, თითქმის უნაოჭო სახის კანი და კეფასთან გორგალივით შეკრული ქათქათა თეთრი თმა. მანებივრებდა, ყველაფრის ნებას მაძლევდა. მშობლებისაგან განსხვავებით, ოდნავადაც არ წუხდა, როცა სარკიან-მუთაქებიან «ატამანკაზე» ვხტუნავდი, ან ფორტეპიანოს კლავიშებს ვუპარტყუნებდი თითებს. სამი შვილიშვილი ვყავდით, სამივე ბიჭი. მარტო მე მიფიცებდა, როცა რაიმეს დამტკიცება სურდა და როცა ასე იქცეოდა, ყველამ იცოდა, რომ მის სიტყვას წყალი არ გაუვიდოდა.

როცა არ უნდა გადავანყდე ფოტოს, რომელზედაც ფერმის ფარდულთან მდგარი, მუხლებთან გამობერილ ტილოს შარვალსა და გვარიანად დაჭმუჭნულ პიჯაკში «გამონყობილი» უილიამ (ბილ) ფოლკნერია აღბეჭდილი, მუდამ ერთი კაცი მახსენდება, ისიც ბილი და დაახლოებით იგივე ასაკისა, შესაძლოა, ცოტა უმცროსი... ბილ კრისტიანი, ძია ბილი, ვის გამოსწორებასაც შეუპოვრად და გულმოდგინედ ცდილობდნენ მისი კეთილისმსურველები, ის კიდევ არ ემორჩილებოდა მათ და ყოველ ჯერზე, როცა გამომსწორებლებს ეგონათ, რომ მიზანს მიაღწიეს, ხელიდან სხლტებოდა და პატარა მეგობრის, ბეისბოლის მოყვარული ბიჭუნას დახმარებით, ხელახლა იწყებდა თავის ჭკუაზე ცხოვრებას. ბიჭუნა გაჭირვების ტალკვესი გახლდათ და ყოველთვის მხარში ეგდა ძია ბილის, მაშინაც, როცა აფთიაქში კარადის ბოქლომი იყო გასატეხი «ლომკის» მოსახსნელი რამდენიმე ბალონი სპირტის მოსაპოვებლად და იმ დროსაც, როცა უფროსი მეგობარი

მომცრო თვითმფრინავის მართვის სწავლას ლამობდა, საშობაოდ კალიფორნიაში მოსახვედრად. ბიჭუნამ იცოდა, რომ ძია ბილი ყოველთვის რაღაცას «გამოაძრობდა», აუცილებლად «გამოაძრობდა», მაგრამ არაფერი მოუვიდოდა, თავადაც არაერთ შარს გადაეყრებოდა, მაგრამ გადარჩებოდა და... და რაც მთავარია, უფროსი მეგობრის წყალობით ისწავლიდა, როგორ უნდა იცხოვრო ისე, რომ სიბერეს დაძმარებული არ შეხვდე...

ბიჭიც და ძია ბილიც იოკნაპატოფას ოლქის ქალაქ ჯეფერსონის მკვიდრნი იყვნენ, შეთხზული, გამოგონილი ტერიტორიისა, რომლის ერთადერთი მეპატრონე და მბრძანებელი, თავისვე სიტყვებით, უილიამ ფოლკნერი გახლდათ.

ვერის პარკს კომუნისტების დროს სტალინის მიერ მოკვდინებულ ბოლშევიკ კიროვის სახელი ერქვა და იქ, სპორტულ მოედანთან და ორსართულიან შემინულ კაფესთან ერთად კინოთეატრიც იყო ღია ცის ქვეშ. ამ კინოთეატრთან არის დაკავშირებული მამა-შვილ ცხაკაიების ამბავი, რომლებიც იქვე ახლოს, ორმოცდამეთერთმეტე სკოლის გვერდით, მრავალსადარბაზოიან სახლში ცხოვრობდნენ.

კინოფილმის სანახავად, გადასულებს, ჩხუბი მოუვიდათ ოთხ თუ ხუთ მოშავო ელემენტთან, რომლებმაც ვიღაც ბერიკაცის შენიშვნა იუკადრისეს, ნუ ხმაურობთო და შეურაცხყოფა მიაყენეს მას. მოშავოები ისე სწრაფად აღმოჩნდნენ იატაკზე სკამებს შორის, რომ წამოწყებული გინების დაბოლოებაც ვერ მოასწრეს. მაშინდელი წესრიგის დამცველი მილიციონერები ინციდენტის აღმოფხვრის წინ სასტვენებში უბერავდნენ მთელი ძალით და როგორც კი სტვენის ხმა ჩაესმათ, მუშტებატკიებულმა

მამამ და შვილმა ერთმანეთ გადაულაპარაკეს, – აბა, მოვხიეთ სხვადასხვა მიმართულებითო და სიტყვა საქმედ აქციეს.

შვილი – თემური ჰყვებოდა, ისე სწრაფად ცხოვრებაში არ მირბენია, მაუგლივით მივხტოდი ჯერ ქუჩაზე და მერე კიბეებზე და აზრზე მოდით, რა დამემართებოდა, საშინაო ხალათში გამოწყობილი მამაჩემი ზურაბა რომ გამიღებდა კარს და მკითხავდა, სად ხარ ამდენ ხანსო?

ცხაკაიებს ჯანი ვარჯიშით არ ჰქონდათ, მათ ეს მოსდგამდათ – უახლოეს წინაპართაგან ერთ-ერთი, გაშლილი მკლავით სკამზე მჯდომ კაცს სწევდა თურმე მხრის სიმაღლებზე.

«...ბელმონდო ვინ იყო, ნაღდად არ ვიცოდი. მაგის სურათი ჩემს კლასელ გოგოსთან ვნახე პირველად, კედელზე ჰქონდა მიკრული. შავ-თეთრი ფოტოდან ბოქსიორის ცხვირიანი ბიჭი იყურებოდა. ოცდაორი-ოცდასამი წლის, ტუჩის კიდებზე სიგარეტი ჰქონდა დაკონწიალებული. რალაცნაირად, შინაურულად იღიმებოდა. ხო არ ვკითხავდი, ვინ არის-მეთქი, მომერიდა, ვიფიქრე, ვილაც «ვზროსლი» ევასება-თქო. მეორედ რომ ვნახე ამ ბიჭის სურათი სხვა გოგოსთან და თანაც ფერადი ჟურნალიდან ამოჭრილი, მერე გავიგე, რომ მსახიობი ყოფილა, ფრანგი. კინოები, სადაც ეს ბიჭი თამაშობდა, მოგვიანებით შემოვიდა, სულ კაი საყურებლები, სულ მაგარი ქალებით. ჩვენ გოგოებს რომ ვეკითხებოდით, ეგ უფრო კაი ტიპია, თუ ალენ დელონი-თქო, ყველა გვპასუხობდა – ლამაზ კაცს სიმპატიური გვირჩევნიაო. არ შეშლიათ, იმ «კრასავჩიკისაგან» განსხვავებით, ბელმონდო არც რუსის გენერლებს ჩახუტებია მაყუთის გულისათვის და არც რუს ბანებს. ძალიან მაგარ ჯილდოზეც უთქვამს უარი თავის

დროზე და იცი რატომ? – იმ ჯილდოს (პატარა ქანდაკებასავით რალაც ყოფილა) გამკეთებელს ცუდად ულაპარაკია თურმე მამამისზე. რა თამაში შემაყვარა რო იცოდე – აი, კაცები რო რკინის პატარა ბურთებს ისვრიან და აგორავენ ქვიშიან ხეივნებში. გაგეცინება და რამდენჯერ მინატრია, მეც ჩამაყენა იმ ხინკალაკეპიანი ტიპების «სასტავში» – მეთქი...

ამ თამაშს «boule» ჰქვია, მისი სახელი ჩემმა ძველმა ნაცნობმა, ვისი მონოლოგიც ფრანგი მსახიობის მეოთხმოცე დაბადების დღემ გამახსენა, არ იცის. მეც ახლახანს გავიგე, «ფლობერის თუთიყუშის» კითხვა რომ დავინყე, მაშინ. მისი ხატოვანი აღწერით იწყებს თხრობას ჯულიან ბარნსი.

ცას ვენეოდი ხოლმე სიხარულით, როცა მამა ტკაცანით დახურავდა პატარა ჩემოდანს (მაშინ მხარზე გადასაკიდებელი ჩანთები არ იყო), სადაც მანამდე სპორტულ ფორმას ჩაკეცავდა და მეტყოდა, წამო, ვარჯიშზე წამომყევო. ტანვარჯიშის მწვრთნელად მუშაობდა და კვირაში სამჯერ კიევის ქუჩაზე, ოცდამეათე სკოლის უკან რომ დარბაზი იყო, იქ ავარჯიშებდა უფროსკლასელებს. უზარმაზარ დარბაზს, თვალს რომ ვერ აუნვდენდი ისეთი მაღალი ჭერი ჰქონდა. ყველა შეძახილი გამხნევების თუ მკაცრი შენიშვნის, წარმატების თუ მარცხის გამომხატველი – ექოსთან ერთად აწყდებოდა მის კედლებს. ტაიჭებთან, დვირებთან, რგოლებთან და ორძელებთან დაფენილი ტყავგადაკრული ლეიბების სუნი ტრიალებდა ირგვლივ. მათი დანიშნულება ამ იარაღებზე ვარჯიშის, ილეთების შესრულების შემდეგ სპორტსმენის რბილად, უხიფათოდ დახტომის უზრუნველყოფა გახლდათ, ჩემხელებისთვის კი, ჭერიდან დაშვებულ სქელ თოკზე ცოცვასთან და შვედურ კედელზე დაკონწიალებასთან ერთად, კოტრიალისა და

მაღაყების კეთების საუკეთესო ადგილი. წვრთნას რომ მორჩებოდა და გოგო-ბიჭებს გაისტუმრებდა, მამაჩემი თვითონაც მივიდოდა იარაღებთან. ყველაზე მკაფიო «ჯვარი» მახსოვს, მის მიერ შესრულებული ურთულესი ილეთი, როცა ის ჯერ დაეკიდებოდა რგოლებს, მერე ტანს აზიდავდა და მერე გაშლილი მკლავებით გაჩერდებოდა მათ შორის.

გარეთ ორ სხვა მწვრთნელთან ერთად გამოვდიოდით. ერთი მათგანი ფეტრის შლაპით, მეორე – გრძელი მაკინტოშით დამამახსოვრდა. იშვიათად, რომ პლექანოვზე, თევზის მაღაზიის მოპირდაპირე მხარეს სასაუძმეში არ ჩავსულიყავით; დღე და რამე ნეონის მილაკებით განათებულ სარდაფში, სადღაც «საფირმო» კერძად დაბრანულ კუპატს და კარგად შეკმაზულ პომიდვრის სანებელს მოგვართმევდნენ. გემრიელად ვილუკმებოდი და ვუსმენდი უფროსებს, დროდადრო ლუდის ქაფით რომ უთეთრდებოდათ ულვაშები. მათი საუბრებიდან სამი გვარის გარდა აღარაფერი შემორჩა მეხსიერებას. სამი სახელი და გვარი კი, რომლებსაც ხშირად და მოწინებით წარმოთქვამდნენ მამაჩემი და მისი ამხანაგები, არ დამვიწყებია. გიორგი ეგნატაშვილი, გულო რცხილაძე და გიორგი ბაბიოლოძე – ტანვარჯიშის, ფიზიკური წრთობის საუკეთესო სახეობის ფუძემდებლები საქართველოში.

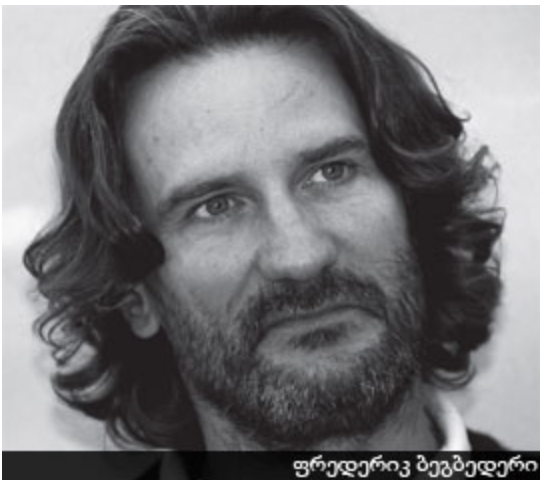
მეგობრის შვილს წიგნებით სავსე მუყაოს ყუთი აჰქონდა თურმე შინ. მეზობელი შეხვედრია კიბეზე და უკითხავს, რა მიგაქვს ამ სიმძიმეო. პასუხი რომ მოუსმენია, წიგნებო, გაცინებია, სმარტფონი ამოუღია ჯიბიდან და უთქვამს, მსოფლიოს ნებისმიერი ბიბლიოთეკა შემიძლია ჩამოვტვირთო ამაში, რას წვალობთ, რა თაროების შევსება აგიტყდათო. ბიჭი შემცბარა და ვერაფერი უთქვამს შუახნის

კაცისთვის. მე უნდა ვყოლებოდი გვერდში, ნამდვილად არ გამიჭირდებოდა პასუხის გაცემა, ვეტყოდი, მარტო ბიბლიოთეკის კი არა, ყველაზე სახელგანთქმული მუზეუმის უძვირფასესი კოლექციის აღბეჭდვაც შეგვიძლია კომპიუტერის მეხსიერებაში, მაგრამ ეს ხომ არანაირად არ ნიშნავს იმას, რომ ამ კოლექციის მფლობელები გავხდით, რომ ერთ ნახატს მაინც ჩამოვკიდებთ ჩვენი ბინის კედელზე-მეთქი.

რამდენიმე ათასიანი ტირაჟით გამოცემული წიგნის ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობად ქცევას დიდი დრო არ ჭირდება. ის, რაც ოცდაათი-ორმოცი წილის წინ დახლებზე იდო გასაყიდად, აღარაფერი რომ აღარ ვთქვათ საუკუნოვან «დაძველებაზე», დღეს უკვე სანთლით საძებნელია და შესაძლოა უფრო მძლავრი შუქის გამოყენებითაც ვერ მიაგნო ბუკინისტებთან. ეს მხოლოდ კარგ წიგნებს, პოლიგრაფიული თვალსაზრისითაც შედევრებს არ ეხება, რადგან უხეირო, ცუდი წიგნების მოძიების აუცილებლობაც ჩნდება ხანდახან... რაიმეს გამოსაკვლევად, რაღაცის აღმოსაჩენად, ვინმეს დასარწმუნებლად. ასე, რომ წიგნებისა და ნახატების ფლობის დაკავშირება ერთმანეთთან, სულაც არ მგონია ჩემ-ნამდვილ, ხელშესახებ ბიბლიოთეკების აპოლოგეტის უცნაურ, ყავლგასულ ახირებად.

მარკესის გარდაცვალების ამბავი მთელ მსოფლიოს რომ მოედო, თითქმის ყველა მეტ-ნაკლებად ცნობილმა ტელეარხმა აჩვენა სიუჟეტი, სადაც მოხუცი მწერალი, პიჯაკის ღილკილოში ყვითელი ვარდით, თავის სახლის წინ შეკრებილ თაყვანისმცემლებს ესაღმება და ერთ-ერთ მათგანს ხელს ართმევს. ხელის სუსტი ჩამორთმევით და იოლად შესამჩნევი არაამქვეყნიური, ლამის ყველაფრისგან განრიდებული გამომეტყველებით, ძნელი

მისახვედრი არ არის, რომ «გაბო» მძიმედ არის ავად. მიუხედავად ამისა, კადრების ყურების დროს, მე თვალწინ მედგა ენერგიით აღსავსე ჯანმარტივი მამაკაცი, როგორც ის ოცდაათი, ორმოცი წლის წინ იყო. რატომ? ცხადია იმიტომ, რომ სხვა დიდი მწერლების მსგავსად, ისიც საკუთარ ტექსტებში გაიბნა, მათი ნაწილი გახდა, მის აბზაცებად და სტრიქონებად გარდაიქმნა. გენიალური ტვინისა და ცხელი გულის კარნახით დაწერილ სტრიქონებს კი, მოგეხსენებათ, დაბერება არ უწერიათ. სწორედ ისინი აქრობენ ჩამოსართმევად განვდილი ხელის კანკალს უკვალოდ და და სწორედ ისინი ხატავენ სახეზე ღიმილს, მოახლოებული სიკვდილის დალით აღბეჭდილი გრიმასის ნაცვლად.

ამდენი ზღვარდაუდებელი სიმბდალის, უმეცრების, დაუნდობლობის, სიხარბის, სიცრუის და უტიფრობის შემხედვარე, უიმედობის ულონობის გამომწვევი ყველაზე საშიში განცდის, გაგულგრილების მოახლოების ვიგრძნობ ხოლმე ხანდახან და ერთი ნაბიჯიღაა თითქოს

ხელის ჩაქნევამდე... მაგრამ არა, ის ერთი ნაბიჯი მუდამ გადაუდგმელი რჩება მისი თანმხლები მუდამ იქნება სიტყვა «თითქოს», რადგან სწორედ მაშინ იღვიძებს ჩემში ორი ბიჭი, ორი დიდი წიგნის ორი გმირი, ორი სცენა მათი მონაწილეობით.

პირველი – მაუგლია – ჩრდილოეთიდან სამხრეთისკენ სამტროდ და ყველაფრის გასანადგურებლად წამოსულ დჰოლეებზე – წითელ ძაღლებზე გამარჯვებული ადამიანის

შვილი, რომელსაც მუხლებზე უთანასწორო ბრძოლაში დაჩეხილი ბებერი მგელი აკელა უსვენია.

მეორე – გავროში, ბარიკადების წინ, ტყვიების ზუზუნში მუამბოხეთათვის ვაზნების მოსაგროვებლად მორბენალი პარიზელი ონავარი, რომელიც სიკვდილს ეთამაშება და «როგორც კი მიუახლოვდება მისი ჩაჭყლეთილი პირისახე, წკიპურტს ჰკრავს შიგ შუბლში». თან მღერის – «მე რომ უმწეო ჩიტი ვარ ესეც ვოლტერის ბრალია...»

1999 წელს საფრანგეთის წიგნების მაღაზიების ქსელმა და გაზეთმა «მონდმა» მეოცე საუკუნის ორმოცდაათი საუკეთესო წიგნის გამოსავლენად ექვსი ათასი ფრანგი გამოკითხა. სია შედგა და თითოეულ წიგნსა და ავტორს ფრედერიკ ბეგბედერმა, არაერთ გამოცემასთან მოთანამშრომლე მწერალმა მოკლე, მახვილგონივრული და შთამბეჭდავი ესე მიუძღვნა. ჰემინგუეისა და მისი რომანის – «ვის უხმობს ზარი»-ს შესახებ მან დაწერა:

«პაპა» ჰემინგუეის უეჭველად გაეხარებოდა, რომ ამ ორმოცდაათეულში ჯოისს, ფიცჯერალდს და ფოლკნერს გადაასწრო. ის ხომ მწერალთა იმ მცირერიცხოვან კოჰორტას მიეკუთვნებოდა, ლიტერატურას სპორტულ პაექრობად რომ აღიქვამენ. მოკრივეთა ორთაბრძოლასავით განიხილავდა ამ საქმეს და ოცნებობდა ნოკაუტში ჩაეგდო მოპასანი და რამდენიმე რაუნდი გაეძლო ტოლსტოისთვის. მაგრად გაუტყდებოდა რომ გაეგო, ვინ იდგა მასზე წინ მეშვიდე ნომრად... საწყალი ერნესტი! პრუსტთან დამარცხებას როგორღაც აიტანდა კაცი, მაგრამ სტაინბეკთან?!..»

«მრისხანების მტევნების» ავტორი სამოცდაცხრა წლის წინ სტუმრობდა თბილისს. ადგილობრივ მწერლებს ის მაჩაბელის 13-ში შეხვდა. მისი «რუსული დღიურის»

მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, ამ შეხვედრაზე მოსმენილმა არაერთმა მოსაზრებამ თუ სიტყვამ ყური მოჭრა. ბეგბედერს როგორ შევავედრებ დიდ ამერიკელს, მაგრამ არა მგონია კვიმატი ფრანგი, რომელსაც იმავე მისამართზე მასპინძლობდნენ, სიცილისაგან არ გაგუდულიყო, ან ღვინო არ გადაცდენოდა ყელში – ნება-ნება რომ წრუპავდა შეხვედრისას – ყური რომ მოეკრა, როგორ მოიხსენიებდნენ მას «საზოგადო მოღვაწედ...»

ცნობილი კადრი ვიტორიო დე სიკას ნეორეალისტური შედევიდან – მამა-შვილი ტროტუარის კიდეზე ჩამომსხდარან, პატარა ბრუნო შეშფოთებული შესცქერის კაცს, რომელსაც სიმწრისაგან კრიჭა რომ აქვს შეკრული – ყბებზე ეტყობა, მომუშტულ მარჯვენაზეც და ვერაფრის აღმქმელ მზერაზეც. ზუსტად ასეთი თუ არა, მსგავსი დამოკიდებულება აქვთ პატარა ბიჭებს მამების მიმართ. თან დარწმუნებულები არიან მათ ძლიერებაში, თან უმაღლესი გაფაციცდებიან ხოლმე, როგორც კი ამღვრევას დაატყობენ. დაუოკებელი სურვილი უჩნდებათ დაეხმარონ, გაამაგრონ მათი ძლიერება რათა მშვიდად გააგრძელონ ცხოვრება. ველოსიპედის მოპოვებაზე რომ ყოფილიყო დამოკიდებული ჩვენი ოჯახის გამოკვება, ბრუნოსავით მეც მამასთან ერთად ვინანწალებდი და ათას შარში გავყოფდი თავს მის გასატაცებლად.

თავის ერთ-ერთ ესეში ბორხესი აღწერს არგენტინელის დამოკიდებულებას სახელმწიფოს მიმართ, რომელიც რადიკალურად განსხვავდება ჩრდილოამერიკელისა და ევროპელის დამოკიდებულებისგან. მწერალი ამბობს რომ მისი თანამემამულეები არ აიგივებენ საკუთარ თავს სახელმწიფოსთან და ეს უკანასკნელი ამოუცნობი აბსტრაქციაა მათთვის. რომ ჰეგელის აზრი, რომლის თანახმადაც სახელმწიფოდ ზნეობრივი იდეის

ხორცშესხმაა, არგენტინელისთვის მხოლოდ და მხოლოდ უკბილო ხუმრობა გახლავთ. რომ ის ინდივიდუუმია და არა – საზოგადოებრივი არსება და ფიქრობს დონ კიხოტივით – «დაე, თავისი ცოდვებისთვის ყველამ თვითონ აგოს პასუხი» და «ღირსეულ ხალხს არ შეშვენის მოყვასთა ჯალათი ერქვას, მითუმეტეს რომ ერთმანეთში არაფერი აქვთ სამტრო».

ამ სიტყვებს ლამანჩელი იდალგო რომანის ოცდამეორე თავში წარმოთქვამს, სადაც მის მიერ, სასამართლოს განაჩენით გაღერებზე გამწესებულ დამნაშავეთა გათავისუფლების ამბავია მოთხრობილი.

ინდივიდუალიზმის ორი უკიდურესი გამოვლინება ბადრაგის დაფრენა, ტუსალებისთვის ბორკილის ახსნა და მათთვის იმის დავალება, რომ მიმალის ნაცვლად მის სატრფოს – დულსინეა ტობოსელს ეახლონ და წვრილად მოუთხრონ თავიანთი კეთილისმყოფელის გმირობის შესახებ – მძიმე შედეგებით მთავრდება. ყოფილი ტუსალები ჯერ ქვებს უშენენ, მერე უმოწყალოდ სცემენ და ბოლოს ძარცვავენ რაინდსა და მის მსახურს.

ბორხესის ესეც, ცხადია, უზუსტესი სახელი ჰქვია – «ჩვენი საბრალო ინდივიდუალიზმი».

ოდესღაც, თავიანთი სოფლის სადღეგრძელოს ასე სვამდნენ ქვიშხეთელი ბიჭები – ამ ჭიქითა, გაუმარჯოს, მთანმინდასა, წყაროსა და არხსა. მთანმინდა ის მთა გახლდათ, რომლის წვერზე მდგარ პატარა, ძველისძველ ბაზილიკისკენ ზღვა ხალხი დაიდრებოდა ხოლმე «მარიობას» ანუ მარიამობას. წყარო რამდენიმე იყო, მაგრამ ერთი იგულისხმებოდა, ტაშისკარის გზაზე მდებარე, ცივი, კამკამა წყალი სამი განიერპირიანი მილიდან რომ მოჩქეფდა. ხილის ბაღების მოსარწყავად გაჭრილი არხი

რკინიგზას მოუყვებოდა და საცურაოდ მტკვარზე ხშირად, იქ ჩავდიოდით.

გიგიტაშვილების არყით ჭიქებგალიპლიპებულ ბიჭებს ხშირად უწევდა თანამეინახეობას შალიკო გუდაძე, მეორე მსოფლიო ომში ნამყოფი ბერიკაცი, რომელიც შეთვრებოდა თუ არა, ფრონტის ამბების მოყოლას იწყებდა უცვლელი წინასიტყვაობით. ის ასე ჟღერდა – «ომი, საშინელება... ყოველ წამს, ყოველ წუთს სიკვდილს ველოდი მე... მაგრამა, ღვინომ გადამარჩინა მე, ღვინომა... ღვინოი პირველადა ლონდონში დავლიეი...» მოკრძალებულ შენიშვნაზე, იქ რომ ფრონტი არ ყოფილა, შენ საიდან მოხვდიო, ბრაზდებოდა და პასუხობდა «რა იცით თქვენა, სად იყო ფრონტი და სად არა...»

შალიკო როგორ გამოიყურებოდა, ვერ ვიხსენებ, ალბათ ჩია კაცი იქნებოდა დიდი, წითელი ცხვირით. სამაგიეროდ, მისი ნაბოლარა შვილი მახსოვს, ჟღალთმიანი ყმაწვილი, მეზობლის ძროხებს დილაადრიან რომ გაირეკავდა მთაწმინდის ფერდობებისკენ გულზე სპიდოლაჩამოკიდებული.

«სპიდოლა» ბალტიისპირეთში დამზადებული ე.წ «ტრანზისტორული რადიომიმღები» გახლდათ. შემალლებულ ადგილზე გასულს «ამერიკის ხმის» და «გერმანული ტალღის» დაჭერა შეგეძლო გოფრირებული ღილაკის გულმოდგინე ტრიალით. არა მგონია, შალიკოს ბიჭი ერთის, ან მეორის მოხელთებით დაკავებულიყო, უფრო ფრანგულ სიმღერებს «მიაწვებოდა» ზაფხულობით თბილისელი მოაგარაკეები რო უსმენდნენ. «C'est si bon» იყო მაშინ მოდაში, ივ მონტანი მღეროდა.

პოპულარული მწერლის ოპუსს ვკითხულობ – სტუდენტებს უბრაზდება, რომლებსაც ერთ-ერთ უნივერსიტეტში

მიუწვევიათ სასაუბროდ. როგორც ირკვევა, ახალგაზრდებს არასასიამოვნო კითხვები დაუსვამთ სტუმრისათვის, რასაც ის გაუღიზიანებია და საკუთარი პასუხებით უკმაყოფილოს, წერილის დანერა გადაუწყვეტია. ის ამბობს, წიგნებზე, ლიტერატურაზე არაფერი უკითხავთ, სხვა რამე, კერძოთ, ჩემი ქცევები და შეხედულებები აინტერესებდათო. ქართველები ქცევის ხალხი ვართო – იშველიებს აკა მორჩილაძის სენტენციას და ცდილობს დაამტკიცოს, რომ პიროვნების შეფასებისას ესა თუ ის საქციელი და გამონათქვამი კი არ არის მისი ხასიათის, ფსიქოლოგიური პორტრეტის მთავარი მსაზღვრელი, არამედ ის, რასაც ქმნის – ლიტერატურული ტექსტი, ფერწერული ტილო, მუსიკალური კომპოზიცია და ა.შ. ვფიქრობ, ეს აზრი დიდი დობით შეიცავს ამპარტავნებას და საკუთარი საქმიანობის შედეგებით ტკობას. ამ ლოგიკით, საზოგადოებასთან ურთიერთობისას გარკვეულ უკმაყოფილებას თუ ვინწევ მის ცალკეულ ჯგუფებსა და წევრებს შორის, მიზეზების ძებნას საკუთარ ქმედებებში კი არ ვიწყებ, არამედ მოვითხოვ ჩემი «ქმნილებებით» დაინტერესებას და რაოდენ სასაცილოც არ უნდა ჟღერდეს – მათი «მაღალმხატვრულობით» აღფრთოვანებას. ძველ და კარგა მაგრა გაცვეთილ კლიშესთან გვაქვს საქმე – «შემოქმედი» გამორჩეულ ადამიანია და ის სულაც არ არის და არც უნდა იყოს თანასწორთა შორის თანასწორი. ყოველივე ეს ერთ მიზანს ემსახურება – საკუთარი უპრინციპობის და ნაკლოვანებების მიჩქმალვას.

გამოფხეკილი ჯიბეებით, გვატემალის ერთ მიყრუებულ დაბაში ბედის უკუღმართობით მოხვედრილმა და ჩარჩენილმა ფრანგმა კაცმა, სახელად მარიომ იქედან გამოღწევის ყველაზე სახიფათო, ყველაზე სარისკო შანსი ხელიდან არ გაუშვა, ნიტროგლიცერინის ბალონებით

დატვირთულ საბარგო «დოჯის» საჭეს მიუჯდა მეწყვილესთან, მასავით გზააბნეულ თანამემამულესთან ერთად და შორ, სამასი მილის სიგრძის ურთულეს რელიეფზე გამავალ გზას დაადგა. ყურადღების ოდნავი მოდუნება, ერთი არასწორი მოძრაობა, საშუალო ძალის ბიძგი და სასიკვდილო ტვირთის მცირეოდენი შენჯღრევაც კი ჰაერში აგწევს, მაგრამ სიკვდილ-სიცოცხლის ზღვარზე სიარული ორიათასი ღირს, კაცზე ორიათასი დოლარი. ამ ფულს ნავთობის კომპანია იხდის, რომელსაც ნიტროგლიცერინის აფეთქებებით გახშირებული ხანძრების აღმოფხვრა უნდა ჭაბურღილებზე.

ის კადრი, სადაც მარიოს თვალებში ჩამდგარი შიში ისეთივე თვალსაჩინოა, როგორც მისი უკან გადავარცხნილი თმა და საჭე, რომელსაც ორივე ხელით ჩაფრენია – ფინალური არ არის. ჯერ არ ჩაუღწევია დანიშნულების ადგილას, ჯერ არ აუღია შიშის საზღაური, არც დაცლილი «დოჯი» შეუგდია დიდი სისწრაფით საბედისწერო მოსახვევში რადიოთი ტრანსლირებული შტრაუსის «ცისფერი ღუნაის» თანხლებით...

«შიშის საზღაური» 1953 წელს არის გადაღებული, მარიოს როლს ივ მონტანი ასრულებს.

ხშირად მომისმენია, როგორ ციტირებენ «მარტოობის ასი წლის» დასაწყისის პირველ, გრძელ წინადადებას, სადაც კედელი, დახვრეტის მოლოდინი, პოლკოვნიკი აურელიანო ბუენდია, მისი მამა და ყინულის კრისტალია ნახსენები. მაგრამ ერთხელაც არ გამიგონია ზეპირად წარმოეთქვას ვინმეს თუნდაც სტრიქონი მარკესის მიერ მოყოლილი ამბიდან, რომელიც ასევე პოლკოვნიკზეა, ოღონდ სხვაზე და თუ ავტორს დავეჯერებთ, ბუენდიების საუკუნოვანი საგა დაიწერა იმისათვის, რომ ეს ამბავი წაეკითხათ. საქმე ის

გახლავთ, რომ მოთხრობა სახელად «პოლკოვნიკს არავინ სწერს» ლექსივით წარმოსათქმელი უგრძესი წინადადებებით არ არის აკინძული და ჩემი ღრმა რწმენით განკუთვნილია მათთვის, ვინც რეალურ და წარმოსახვით სამყაროებს სხვებზე მძაფრად აღიქვამს. ვისზედაც იტყვიან ხოლმე-ნერვები სიმებივით აქვს დაჭიმულიო. ამ სიმებს ეხება მწერალი თხრობისას და მკითხველი მუსიკალური ინსტრუმენტივით იმსჯვალეობა იმით, რასაც გადასცემენ – ცალკე ტრაგიზმით, რომელსაც მოკლულ შვილზე დარდი, დამსახურებული პენსიის ფუჭი მოლოდინი, სიღატაკე და შიმშილი აღძრავს და ცალკე მოწინებით, რომელსაც მოხუცი ცოლ-ქმრის, ასთმიანი ქალისა და ომებში მარცხნაწვნივი კაცის მათსავით დაბერებული, ერთმანეთზე ზრუნვაში გადაზრდილი სიყვარული იწვევს. ამ ორი თემის – ტრაგიზმისა და მოწინების შერწყმის სიმბოლო მამალია, შვილის დანატოვარი საბრძოლო ფრინველი, ვისზე ფსონის დასადებადაც თვეობით აგროვებენ ფულს უბნის ბავშვები. მამალი ცხრაასი პესო ღირს, რაც წლების მანძილზე ეყოფათ საარსებოდ პოლკოვნიკსა და მის ცოლს, მაგრამ მას არ ჰყიდიან... და თუ ამ მოთხრობიდან რაიმეს დაზეპირებაზე მიდგება საქმე, ეს ფინალია, ბოლო აბზაცი, სადაც სულიერი მდგომარეობაა აღწერილი, რომელიც სამოცდათხუთმეტი წლის ბერიკაცს ერთი მოკლე და მძიმედ მოსასმენი სიტყვის წარმოთქმის შემდეგ ეუფლება...

ამ მდგომარეობას უძლეველობა ჰქვია.

ოცდაათი წლის წინ სოფელ უჯარმაში გავატარეთ ცხელი ზაფხული. ბიძაჩემმა რეზომ, ინანიშვილმა, თავისი სახლი დაგვითმო მე და ჩემს მეუღლეს, მცირეწლოვანი შვილი დახუთული ქალაქისთვის რომ გაგვერიდებინა.

ერთსართულიანი, ერთი ბენო სახლი იყო, რომლის შიდა კედლები თეთრად გახლდათ შელესილი და უკლებლივ ყველა – მოხატული, უმეტესად შავი, ალაგ-ალაგ ფერადი ტუშით. ნახატების ავტორები ცნობილი მხატვრები – დიმა ერისთავი და თენგიზ მირზაშვილი იყვნენ. გომბორის გზასთან ახლოს ვცხოვრობდით. გბატკეცილის გადაღმა შინდისფერი პლასტიკატებისგან «შეკრული» პავილიონი იდგა, წარწერით «სასადილო». სურსათ-სანოვაგის მომარაგების შემდეგ ფული თუ დამრჩებოდა, გადავიდოდი ხოლმე იქ ალუმინის ქვაბით ხელდამშვენებული და მოვარბენინებდი შინ რუხი ფქვილისა და ცხვრის ხორცისგან დამზადებულ ქაფქაფა, უგემრიელეს ხინკლებს. გაცილებით შორს, სოფლის ზედა შემოსასვლელთან კლუბის გვერდით, შებოლილი თევზის საყიდლად მივდიოდი. სიონის წყალსაცავში დაჭერილი, მერე კარგად დამარილებულ-გამომშრალი და ბოლში გამოტარებული დიდრონი სქელშუბლები მწკრივად ეკიდნენ რკინის კაუჭებზე. კლუბში თითქმის ყოველ საღამოს «უშვებდნენ» კინოს. ყველაზე მეტი მაყურებელი ქართულ ფილმებს ჰყავდა, ქართული ფილმების მერე სათავგადასავლოებს, სათავგადასავლოებს შორის გამორჩეული მოწონებით სარგებლობდა «შესანიშნავი შვიდეული» და «ზორო» ალენ დელონის მონაწილეობით. «შესანიშნავი შვიდეულის» სანახავად მე და ჩემი ბიჭუნაც წავედით. მე ალბათ მეასედ ვუყურებდი ამ ფილმს, გიორგი პირველად. მაინტერესებდა, როგორ შთაბეჭდილებას მოახდენდა მასზე მექსიკის საზღვართან მდებარე პატარა, ღარიბ სოფელში დატრიალებული ბობოქარი ამბები. შინ რომ ვბრუნდებოდით გვარიანად დაბინდებულზე, ვკითხე, ყველაზე მეტად ვინ მოეწონა შვიდეულიდან-მეთქი. მის ტოლსა და მასზე ცოტა უფროსს – კრისი მომწონდა, გეპარდივით სწრაფი და მოქნილი კაცი, კრისის მერე ვინი,

სტივ მაკ უინი მუდამ გაოფლილი შლაპით, მერე ბერნარდო რეილი – ბავშვებთან დამეგობრებული გოლიათი, ნაჯახის ერთი დარტყმით რომ აპობდა უშველებელ კუნძებს. ერთ-ერთი მათგანის დასახელებას ველოდი, მან კი ამომხედა და მითხრა, აი, ის კაცი, ჯერ რომ წავიდა და მერე რომ მობრუნდაო. ჰარის გულისხმობდა, მწვანეთვალეებიან მსროლელს – კრისის უანგარობის რომ არ ჯერა, მეგობრებს რომ დატოვებს, მაგრამ სროლის ხმაზე გზიდან რომ მობრუნდება და ცხენდაცხენ რომ შემოვარდება ტყვიების ორმხრივ ბუბუნში. გაოცება ვერ დავმალე, რატომ-მეთქი. მხრები აიჩეჩა, რა ვიციო. რომ ჩავძიებოდი მაინც ვერ მოვისმენდი დასაბუთებულ პასუხს რვა წლის ბავშვისგან.

ეს იყო პირველი გაკვეთილი რომელიც შვილმა ჩამიტარა. მან, ჩემგან განსხვავებით და გაუცნობიერებლად, შეუმცდარობა კი მიიჩნია სიძლიერედ, არამედ, დაშვებული შეცდომის გამოსწორება, თუნდაც სიცოცხლის ფასად...

1999 წელს ერთი თავი მითარგმნია ჰემინგუეიზე დაწერილი წიგნიდან. სადაც მოთხრობილია «პაპა»-სა და ადრიანა ივანჩიჩის ვენეციაში დაწყებული რომანის კუბური გაგრძელებისა და იმის შესახებ, თუ როგორ «გაეხსნა» მწერალს «მეორე სუნთქვა» და როგორ დაწერა «მოხუცი და ზღვა». მცირე ფრაგმენტს ვიხსენებ, რენე ვილიარეალი ჰყვება:

«ადრიანა დიდხანს ემახსოვრებათ «ლა ვიხიაში». ჩამოვიდა და ყველაფერი გადასხვაფერდა თითქოს გადაიარა ავადმყოფობამ. რაც მთავარია, «პაპამ» მუშაობა დაიწყო და წაუვიდა საქმე. დღეში ათას სიტყვას წერდა და წერილებსაც პასუხობდა. ძალიან გატაცებული იყო ადრიანათი. ბედნიერად გრძნობდა თავს. პუერტო-ეს-

კონდიდოში გასეირნებამდე ერთი კვირით ადრე კოშკში ავედი, დავაკაკუნე და ოთახის კარი შევაღე. «პაპამ» მთხოვა ათწლიანი «ჩივასი» გამეხსნა. მითხრა დავიმსახურეო. «ათას ორმოცდაათი სიტყვა ღირსია, ამისა, რენე!» თაროდან საკრივო ხელთათმანები გადმოიღო, გადმომიგდო და თვითონაც წამოიცვა. უნდოდა ეჩვენებინა როგორ ვჩხუბობთ. ადრიანამ ხელები გაიქნია: «არ გინდათ. გთხოვთ, ეს არ არის სპორტი! პაპა გემუდარები!» «პაპა» იმწამსვე დაემორჩილა და თქვა: «ფორმაში ვარ, შენ ძალა შემმატე! ამის გაკეთება ბევრს არ შეუძლია. ვერ ვწერდი და ახლა ვწერ. ისევ შემიძლია წერა. შენი მადლობელი ვიქნები ცხოვრების ბოლომდე, ძვირფასო გოგონა!» ადრიანამ გააპროტესტა, ხელები მხრებზე დააწყო პაპას და არწმუნებდა, რომ იგი ახალგაზრდა, ღონიერი და ლამაზია, პაპას ეს მოსწონდა და გამარჯვებული სახით შემომცქეროდა.

როგორ გააქილიკებს ამ ეპიზოდს უნიჭო ცინიკოს ენტონი ბერჯესის, ან გენიალურ ცინიკოს ვუდი ალენის მსგავსი ტიპი, ძნელი წარმოსადგენი არ არის, მაგრამ არც ისეთი მკითხველია ცოტა, ვისაც მისი მეომრობისაც ჯერა, მოკრივეობისაც და ქალების გულთამპყრობელობისაც და რაც მთავარია, ეს ხალხი დარწმუნებულია, რომ ძალიან ცოტა ვინმეს შეუძლია, ისე მოყვეს და იმგვარად დაასრულოს ჭარმაგი კაცის მძიმე და შეუპოვარი ბრძოლის ამბავი, როგორც «პაპას»... და ვინც ამას შეძლებს, მასაც უმაგრესი მოთხრობა გამოუვა, ოღონდ სხვა სახელით. მაგალითად, «პოლკოვნიკს არავინ წერს,» ან «ძია ბილი».

ბეჭა ყოჩი

ჯაჭრას უდაბნო (ფრაგმენტი რომანიდან)

მიმოწერა facebook-ზე ნიქაბიან შაჰადთან

- მამაჩემმა რომ ეს წერილები ნახოს, მიმასიკვტილებს.
- საიდან ნახავს?
- ტელეფონზე პაროლის დადება ამიკრძალა, ყველაფერს მიმოწმებს :(
- ეგ არაა პრობლემა, ჩატი წაშალე და მორჩა))
- ეგ როგორ ვქნა ?
- ჩატის თავზე «options-ს» დააწევი, მერე კი «delete conversation-ს».
- მოიცა... აჰა, ვნახე, სულ ესაა?
- კი, სულ ესაა.
- ანუ გადავრჩი?
- იმედია, ტელეფონში მესიჯების წაშლა იცი...))
- ნუ დამცინი. :/
- შაჰად...
- ჰო...
- ისე, რა ყლუა მამაშენი.
- ნუ ამბობ მამაჩემზე ეგეთებს, იდიოტო.
- ბოდიში, არ მინდოდა.
- ჩემი ფოტოები წაშალე ტელეფონიდან, არავინ გინახოს, თორემ...

- თორემ რა?
- პრინციპში, ცუდი არაფერი მოხდება...
- მაინც?
- დაგვაქორწინებენ, ბიქა.
- არა, არ მინდა დაქორწინება.
- არც მე მინდა.
- აბა ვის უნდა?
- ალლაჰს.
- აჰაჰაჰა, გამაცინე.
- :)

ასე მორჩა იმ დღეს ჩვენი მიმოწერა. «:)» ერთი შეხედვით, ეს ღიმილაკი როგორი მწყაზარია და სათნო, მაგრამ ო, როგორი დედამოტყნული რამე ყოფილა, თურმე არ ვიცოდით.

ჯაჰრას უდაბნო

მგონი, მართლა მიყვარდა. დავფიქრდი და ასე იყო, მაგრამ თან ცოტათი მაშინებდა ეს ჩვენი ურთიერთობა. შაჰადი საუდიანთა სამეფო გვარის ქუვეითური შტოს ალ-ბეფირის ტომის, რადიკალური სუნიტური მიმართულების, მეოთხე ჯგუფისა და კიდევ რალაც უცნაური სახელის მქონე დენომინაციის წარმომადგენელი იყო.

- ბექა, მე საუდიანი ვარ – მითხრა შაჰადმა ჩვენი მესამე შეხვედრის დროს
- ოხხ...
- რა იყო?

– მეც სამეფო გვარის წარმომადგენელი ვარ, შენ რა გგონია... ყორშიებს ეჭირათ სამეგრელო თავის დროზე.

– რა ეჭირათ?

– კომბალი... კი არა და სკიპტრა... სამეფო სკიპტრა ეჭირათ...

– ააჰ... – თქვა მან.

– ჰოო... – ვთქვი მე.

– ისე, შენი გვარი ძალიან ჰგავს მოციქული მუჰამადის გვარს, ყურეიშს.

– ხომ გეუბნები...

ჩვენ მაშინ დავახლოვდით, როდესაც შაჰადმა ირონიულად ახსენა თავისი სამეფო გვარი, მერე ალ-შამლანის მეჩეთის რადიკალი იმამი გალანძლა და მითხრა, რომ საერთოდაც, თავს ქუვეითში ძალიან ცუდად გრძნობდა. ჰო, თორემ სამეფო გვარის წარმომადგენელი ჩემი თავი მეზარება.

ძირითადად, ჯაჰრას უდაბნოში ვხვდებოდით ხოლმე ერთმანეთს, სხვაგან უბრალოდ შანსი არ გვექონდა. უნივერსიტეტში ერთად რომ გაგვევლო, შაჰადის ოჯახს საყვედურის წერილი მიუვიდოდა. საყვედურის წერილი კი არა, მაგას მანდ პატივის აყრას ეძახიან – «შენმა გოგომ ვიღაც ცინგლიან ევროპელთან გაიარა». ეს «გაიარა» ქუვეითში ძალიან მძიმე შემთხვევად ითვლებოდა. საქართველოში ამბობენ, «იმასთან იწვა», ქუვეითში ამბობდნენ, «იმასთან გაიარა». მე და შაჰადმა ერთ მშვენიერ დღეს ჯაჰრას უდაბნოში ერთად გავიარეთ. გავიარეთ რა... მე მისი თეთრი, ბოლო მოდელის Range Rover-ის საბარგულში ვიყავი დამალული. კი არ მეშინოდა,

უბრალოდ შაჰადმა მითხოვა, ასე აჯობებს შენთვისაც და ჩემთვისაცო. ძალიან ცუდია საბარგულში.

«შაჰად, არ მივედით?» – ამოვძახე, ვერ გაიგო. «შაჰააად...», «რა იყო...», «კიდევ არ მივედიით?», «არა, ცოტაც მოიცა», «რა გეპაემნებოდა ამ სიცხეში, შე კარგმოტყუნელო, დაგეყენებინა რა ტრაკი...» – შევჩვივლე საკუთარ თავს და ლოცვა დავინყე.

კიდევ დაახლოებით ოც წუთს ვიჯექი საბარგულში გაყურსული... მერე მანქანის კარის გაღების ხმა გავიგონე, თითქოს სამოთხის კარიბჭე გაიღო – «სიკვდილისა სიკვდილითა დამთრგუნველო და საბარგულებსა შინა სიცოცხლის მომნიჭებელო» – ჩემთვის ვგალობდი, როდესაც თვალებში დამაბრმავებელი სინათლე ჩამიდგა, «ამოძვერი, მოვედით, ბიქა», მითხრა შაჰადმა სიცილით.

ირგვლივ ქვიშის უზარმაზარი გორაკები იყო, მხოლოდ ქვიშის გორაკები, სხვა, მეტი არაფერი. ნელი ნიავი ქროდა, შაჰადმა მანქანიდან ვარდისფერი არაფატი გადმოიიტანა: «მამაჩემისაა, გაიკეთე, მოგიხდება, თან დაგიცავს», «როგორი ჰანკ გემოვნება ჰქონია მამას...» – ვუთხარი, «ეგრას ნიშნავს?», «მუსიკალური მიმდინარეობაა ეგეთი...», «აააჰ...» – მითხრა მან, «ჰოო...» – ვუთხარი მე.

მზე ისე ინავლებოდა გორებს მიღმა, თითქოს სიცოცხლეს ცერა თითს უწოვსო. ეულად მდგარი პალმის ჩრდილში გადავინაცვლეთ. ძირს გამხმარი, დაჭყლეტილი ფინიკები ეყარა. იქაურობა მოვასუფთავე, შაჰადმა მითხრა, მანქანაში პლედი მაქვსო.

წამოვწექით, ჩრდილი მთლიანად ვერ ფარავდა ჩვენს სხეულებს. შაჰადს ჩემს ფეხებზე ედო თავი

– ბიქა...

– ჰო, შაჰად.

– რაღაც მინდა გაჩვენო...

– მაჩვენე – ვუთხარი.

– არავის არ ეტყვი... კუბო ხარ... სამარე ხარ...

– არავის არ ვეტყვი, შაჰად, კუბო ვარ, ხომ იცი... სამარე ვარ... – ვუთხარი. ის წამოდგა და ხელები კეფასთან მიიტანა, რამდენიმე წამს ასე ჰქონდა, მერე კი... ღმერთო... შავი რიდე სწრაფად ჩამოუცურდა სახიდან და მე მისი სახე ვიხილე... კურნოსა ცხვირი, პრიალა, ყავისფერი ლოყები, გრძელი წამწამები, წვრილი, გრძელი წარბები, ყელზე ინის ტატუ ჰქონდა გაკეთებული – რაღაც არაბული წარწერა, ჩახლართული ისლამური კალიგრაფიით, ნაკითხვის თავი სად მქონდა... ხომ ხედავთ, როდესაც მაგას ვიხსენებ, ნერვიულობისგან ასოთა თანმიმდევრობაც კი მეშლება. თვალებში არ ვაკვირდებოდი, ისედაც დიდხანს ვუყურე მის თვალებს... მე მისი ტუჩები მაინტერესებდა ყველაზე მეტად, მუქი ყავისფერი ტუჩები და თმა, ნახშირივით შავი, ხშირი, ხუჭუჭა თმა. ჩემი პენისი იმ გველს ჰგავდა, სალამურის კვნესაზე რომ ნელ-ნელა წამოიძარბებდა, ნელში გასწორდება, არხეინად, მედიდურად.

სანამ მთლად გამოვყლევდებოდი, წამოვდექი და შაჰადს მივუახლოვდი. ხელები დაბლა ჰქონდა დაშვებული. მარჯვენა ხელი მარცხენა მხარზე შევახე, მარცხენა ხელში კი მისი მარჯვენა ხელის მტევანი მოვიქციე, რომელიც არაბული ლოტოსის ყვავილივით გადაეშალა, ისეთი სუსტი იყო, ნერვიულობდა, ცერა თითი ოფლიან ხელისგულზე დავუსვი ქირომანტივით. შაჰადი ნელა მოიხარა, ძალიან ნელა. შაჰადი თვალებში მიყურებდა. შაჰადი მუხლებზე იდგა, თითებით ჩემი შარვლის ელვას დაუნყო ძებნა,

მალევე იპოვა, ჩამოზნინა. თავიდან დაჰყვა, მაგრამ შუაში გაიჭედა – «იობანავროტ... მთელი სამი თვე ერთხელაც კი არ გაუჭედავს, ახლა რა ჯანდაბა მოუვიდა» – გავიფიქრე. «მოიცა... მე ვიზამ» – ვუთხარი, შაჰადმა ხელები ფეხებზე მაგრად ჩამჭიდა. «გაიხსენი, შე დედამოტყნულო... გაიხსენი...» – აღმომხდა ქართულად. ვერაფერი რომ მოვუხერხე, ქამარი შევიხსენი – «ამას ადრე რატომ ვერ მივხვდი...» – ვთქვი სიცილით, მასაც გაეცინა.

შაჰადს მანქანის მაგნიტოფონში მამამისის რჩეული, მე-17 საუკუნის სეფევიდური ოუდის კომპოზიციების ალბომი ჰქონდა ჩართული. ვითომ გამუსლიმებული კახეთის მეფე ვარ, ვითომ იმამ ყული ხანი – გავიფიქრე.

ოუდი სიმებიანი ინსტრუმენტია. ახლა იმამ ყული ხანის დროა, ვნახოთ, რას იზამს. შიგადაშიგ ოუდის ხმა წყდება და მას დარბუკის ხმა ანაცვლებს. იმამ ყული ხანი მუხლებზე დგას, ხელში ქალის მარჯვენა ფეხი უჭირავს, ქალი სანახევროდ შიშველია, თხელი, შავი ფერის ნიქაბის შიდა ამოსაცმელია უფარავს პატარა, მსხლის ფორმის მკერდს. იმამ ყული ხანი მას თვალებში უყურებს. ქალი იმამ ყული ხანს თვალებში უყურებს. იმამ ყული ხანი ქალის ფეხის შუა თითს, რომელიც სხვა ყველა თითზე გრძელია, ალ-კაათივით იდება პირში და წუნნას იწყებს. ქალი სიამოვნებისგან კრუსუნებს. იმამ ყული ხანი ენას ისე მოქნილად იყენებს, როგორც პროფესიონალი მუსლიმი მალიარი «ფურშათს» ღებვის დროს. ქალი გველივით იკლაკნება, როცა იმამ ყული ხანი ჯერ მის საშოში, შემდეგ კი ჭიპის ნაპრალში ენის წვერით ჩადის. ირგვლივ დაჭყლექილი ფინიკის მოტკბო სუნი ტრიალებს. ქალის თმა ყვითელი ქვიშით ივსება. იმამ ყული ხანს საფეთქლის მხარეს, კისერზე და შუბლზე ოფლი წურწურით ჩამოსდის. შუბლიდან ჩამოღვენთილ ოფლის წვეთებს წარბები და

წამწამები ვერ აკავებენ, თვალები ჩანითლებია. ქალი მის გამხდარ სხეულს ფრჩხილებით ფხაჭნის. იმამ ყული ხანს ნეკნები უჩანს და ქალს ეს მოსწონს. ქალი იმამ ყული ხანს ფრჩხილებს ფერდებზე ასობს, ნეკნების მხარეს – «ნუ შვრები, მტკივა». ქალი ისევ განაგრძობს, იმამ ყული ხანი ქალის სიამოვნებისგან გაბადრულ სახეს ზემოდან დასცქერის. იმამ ყული ხანი ქალს თვალებში უყურებს. ქალი იმამ ყული ხანს თვალებში უყურებს და იღიმის...

მარწყვის იოგურტისფერ ცას ავცქეროდით. მზე რომ ახალი ჩასულია, ცას ეგეთი ფერი აქვს, ყველაზე ლამაზი ფერი ეგაა, ჩემი აზრით.

– შაჰად, არ გეშინია, რომ ტრაკში იგუანა შემოგიძვრეს? – ავხედე, ახლა მე მედო მის ფეხებზე თავი.

– არა – მიპასუხა მან

– რა შეგაშინებს, ბედუინკა გოგო ხარ – ვუთხარი.

– ბედუინკა გოგო ბებიაშენია – მიპასუხა მან.

4. კულტუროლოგია

რა არის მემარცხენე ხელოვნება? – ქეთი ჩუხროვის ინტერვიუ ოლეგ ზინცევთან (2012 წელი)

ქეთი ჩუხროვი (ქეთი ჩუხრუკიძე) – მემარცხენე ფილოსოფოსი, პოეტი, პერფორმერი, დრამატურგი, ხელოვნების კრიტიკოსი. გამოცემული აქვს რამდენიმე წიგნი ლიტერატურისა და ხელოვნების საკითხებზე. არის ეზრა პაუნდის, პიერ ბულეზის,

როლან ბარტისა და სხვათა შემოქმედების მკვლევარი. აქვს გამოცემული წიგნები: «Pound & £», «ყოფნა და შესრულება. თეატრის პროექტი ხელოვნების ფილოსოფიურ კრიტიკაში», «უბრალოდ ხალხი» და სხვა.

ოლეგ ზინცევი: დასაწყისში გთავაზობთ ტერმინის დაზუსტებას. რას ვუნოდებთ მემარცხენე ხელოვნებას? შესაძლებელია თუ არა მკვეთრად განვსაზღვროთ მისი ესთეტიკური კრიტერიუმები?

ქეთი ჩუხროვი: მთელი დასავლური თანამედროვე ხელოვნება არის მემარცხენე, იმიტომ, რომ აკრიტიკებს კაპიტალისტურ საზოგადოებას ის დაინყო კიდეც აქედან. მემარცხენე ხელოვნების წინამორბედი ავანგარდი. ტერმინი «თანამედროვე ხელოვნება» (არა როგორც «მოდერნი», არამედ როგორც «contemporary») გაჩნდა 1960-იან წლებში და მემკვიდრეა ავანგარდის, როგორც საზოგადოებაში უთანასწორობის კრიტიკის. ამ გაგებით,

თანამედროვე ხელოვნებას არ სჭირდება დემარკაცია განცხადებებით – «ჩვენ მემარცხენეები ვართ».

ო.ზ.: მე მეჩვენებოდა, რომ მთელი თანამედროვე ხელოვნება არ აკრიტიკებს კაპიტალიზმს.

ქ.ჩ.: არის კომერციული ხელოვნება, რომელიც არსებობს გალერეების, მუზეუმების კონტექსტში, ანუ სპექტაკულარული (სანახაობრივი – მთარგმნ.) ხელოვნების კონტექსტში. მაგრამ, თუ შევხედავთ, რა პარამეტრების მიხედვით იწერება ხელოვნების ისტორია, მაშინ ეს იქნება პარამეტრები, რომლებიც განსაზღვრავენ ხელოვნებას, როგორც კრიტიკულ ინსტრუმენტს ესთეტიკაში, ეთიკასა და პოლიტიკაში. ეს კრიტიკა სწორედაც მემარცხენე გახლავთ, თუმცა არ განსაზღვრავს საკუთარ თავს, როგორც მემარცხენეს. სიტყვა «მემარცხენე» გამოიყენებოდა 1990-იანი წლების მოსკოვური აქციონიზმის ^[3] მიმართ, მაგრამ მაშინ მთელი საზოგადოება იყო რადიკალურად არამემარცხენე, არაკრიტიკული, ამიტომ აუცილებელი იყო ამ ტერმინის გამოყენება. მთელი დასავლური თანამედროვეობის კულტურული ავანგარდი კი ვერ მოიაზრებს საკუთარ თავს მემარცხენე დისკურსისა და საზოგადოების კრიტიკის გარეშე. და იქ ეს ტერმინი თავისთავად იგულისხმება.

ო.ზ.: მოდი, მაშინ პირდაპირ მარქსისტულად მოვახდინოთ ფორმულირება: რაში მდგომარეობს მემარცხენე ხელოვნების ამოცანები?

ქ.ჩ.: მემარცხენე ხელოვნება, ისევე, როგორც საერთოდ, მემარცხენე თეორია, დაკავებულია წარმოების, საკუთრების, საკუთრების გადანაწილების ტიპებით, შრომის პირობების სამართლიანობით და უსამართლობით. ის იკვლევს სიტუაციებს როგორც იმ

ზედმეტი ღირებულების წარმოებისა, რომელსაც ისაკუთრებს უმცირესობა, კერძო მესაკუთრეები, მშრომელ უმრავლესობასთან მიმართებაში, ისე – ზოგადად, ჩაგვრის სიტუაციებს, რომელიც ჩნდება ეკონომიკური, სოციალური და სახელმწიფოებრივი რეპრესიული ფორმების მეშვეობით. მემარცხენე თეორია დაინტერესებულია სხვადასხვა – ეკონომიკურ, სოციალურ, ფილოსოფიურ – საფეხურებზე უსამართლობის, უთანასწორობის და ჩაგვრის საკითხებით. ამასთან, არსებობს ორთოდოქსალური მარქსიზმი. და ასევე არის მარქსიზმი, რომელიც იკვლევს შრომის სიტუაციას თანამედროვე საშუალებებისა და წარმოების ტიპების თვალსაზრისით, წარმოების ტიპების, რომლებიც პოსტინდუსტრიული გახდნენ.

სსრკ-ს სარგებელზე

ო.ზ.: რამდენი ხანია, არ გამიგია ასეთი ფორმულირებები. ჰო, გვიან, სსრკ-შიც ტერმინი «მემარცხენე ხელოვნება», მგონი, მივიწყებული იყო.

ქ.ჩ.: მემარცხენე თეორია ფორმირდებოდა ძირითადად დასავლეთში, ხოლო სსრკ-ში არ ვითარდებოდა, რადგან გარკვეული აზრით რეალიზდებოდა პრაქტიკაში და გაიყინა. როგორც კი სოციალიზმის საფუძვლებს მიაღწიეს, მნიშვნელოვანი იყო შექმნა და არა გაპროტესტება. დასავლური მემარცხენე თეორია კი მთელი ეს დრო იმყოფებოდა რთულ სიტუაციაში: ერთი მხრივ, მისი მიმდევრები ითხოვდნენ რადიკალურ ცვლილებებს, მეორე მხრივ, ხვდებოდნენ, რომ ამ ცვლილებებს შეუძლია ტოტალიტარიზმამდე, ავტორიტარულ რეჟიმამდე მიყვანა. მითუმეტეს, ყოველთვის მთავარი იყო რადიკალური გათავისუფლების მოთხოვნა, საზოგადოებრივი

დისპოზიციების ცვლილება შრომის, წარმოების თვალსაზრისით. ან სოციალ-დემოკრატიის ფორმებისადმი დამორჩილება, რომელიც, პრინციპში, მშვიდობიანად არსებობს კაპიტალიზმის კონტექსტში. მნიშვნელოვანი ფაქტორი იყო საბჭოთა კავშირის არსებობა, ჰუმანიტარული სახელმწიფოსი, რომელმაც გამოაცხადა თანასწორობა. თუნდაც ეს ყოფილიყო გადამანაწილებელი ეკონომიკა, მმართველობის ბიუროკრატიული ფორმა, პრივილეგიები, მაგრამ მაინც კერძო საკუთრება არალეგალურად იყო გამოცხადებული. ეკონომიკა გამუდმებით ანაწილებდა დანამატს და არ აძლევდა მოქალაქეებს საშუალებას, გამხდარიყვნენ მესაკუთრეები. საბჭოთა კავშირში არსებული ჰუმანიტარული ელემენტები აიძულებდნენ დასავლური კაპიტალიზმის არაჰუმანურ ფორმებს, გამუდმებით განახლებულიყვნენ, მოეხდინათ დემოკრატიზაცია და დაკავებულებიყვნენ საყოველთაო კეთილდღეობის და დეპრივატიზაციის საკითხებით.

ო.ზ.: ანუ თვითონ სსრკ-სა და სხვა სოციალისტური ქვეყნების^[4] არსებობა გავლენას ახდენდა დასავლური კაპიტალიზმის ჰუმანიზაციაზე?

ქ.ჩ.: სოციალიზმმა გავლენა მოახდინა იმაზე, რომ სოციალური დემოკრატიის პროექტი ომის შემდგომ ევროპაში დომინანტური გახდა. 1968 წლის რევოლუცია (ან კვაზირევოლუცია) შესაძლებელი გახდა იმიტომაც, რომ ადამიანებს სწამდათ ასეთი საზოგადოება შედგა. თუნდაც საშინელი გადახრებით, მაგრამ ის არსებობს. ე.ი. მათ აქვთ შუქურა. ომის შემდგომი ევროპა რადიკალურად აკრიტიკებდა საზოგადოებრივი სეგრეგაციის იდეებს, მუშების შვილების უნივერსიტეტებში სწავლების შეუძლებლობას. ეს იყო უდიდესი წაქეზება 1968 წლის რევოლუციისათვის. ხალხი ითხოვდა მასობრივი

განათლების უფლებას, კულტურის სიკეთეების ხელმისაწვდომობას. გაჩნდა ძლიერი მოთხოვნა საყოველთაო კეთილდღეობის ზოგიერთ ელემენტზე, იმაზე, რასაც მემარცხენე თეორიაში «commonwealth» ეწოდება. ანუ სოციალური სახელმწიფოს იმ ელემენტებზე, რომლებიც გაჩნდნენ ომის შემდგომ პერიოდში სოციალური და კომუნისტური თეორიების არსებობის კონტექსტში.

მემარცხენე ლიბერალები

ო.ზ.: ჩვენს საპროტესტო მოძრაობას ლიბერალური ორიენტირები აქვს, მაგრამ ამავედროულად, გამოიყენება მემარცხენე ხელოვნების ფორმები. რამდენადაა ეს წინააღმდეგობა იდეოლოგიას, რომელსაც ის ეყრდნობა, და იმ ხერხებს შორის, რომელსაც ის პროდუქტიულად იყენებს. ან იქნებ პირიქით, შიზოფრენიული სიტუაციაა?

ქ.ჩ.: ეს შიზოფრენიული სიტუაცია კი არა, დასავლური მეინსტრიმია. ჩვენ ვიცით, რომ დასავლეთი ლიბერალური დემოკრატიაა, ხოლო მასში წამყვანი მემარცხენე ხელოვნებაა – ისინი ერთად ჩნდებიან. ჩვენ კი ამას სწორედ ახლა ვუახლოვდებით. სოციალური დემოკრატია კაპიტალიზმის პირობებში საზოგადოებას საშუალებას აძლევს, გამუდმებით იტივტივოს ზედაპირზე. მემარცხენე კონტექსტი აფერხებს საბოლოო კოლაფსს, რომელშიც ბატონობს წმინდა ბაზარი, როგორც ჩვენთან იყო 90-იანებში მხოლოდ პრივატული ფასეულობები, მხოლოდ პირველადი დაგროვება, რომელმაც მომხვეჭელებად გადააქცია ადამიანები. იმის გამო, რომ დემოკრატიაზე საუბრებმა ჩვენთან ვერ იმუშავა, ყველაფერი მივიდა კონსერვატულ კონტროლამდე და მმართველი ოლიგარქიის წარმოქმნამდე.

ო.ზ.: მემარცხენეები კი სწორედ სოციალურ სამართლიანობას გვახსენებენ.

ქ.ჩ.: ლიბერალური ეთიკა დაკავშირებულია დემოკრატიასთან, ის იჩემებს ადამიანთა უფლებების თანასწორობას. მაგრამ, სხვა მხრივ, ის არავითარ შემთხვევაში არ შეზღუდავს პიროვნების თავისუფლებასა და პრივატულ სივრცეს. ის დაჟინებით მოითხოვს უფლებას კერძო საკუთრებაზე. ეს სოციალური დემოკრატიისა და ბურჟუაზიული საზოგადოების საფუძველია. ბურჟუაზიული რევოლუცია, ეს არის: ძმობა, ერთობა, თავისუფლება. ან თავისუფლება, ერთობა, კერძო საკუთრება. ანუ ეს კონსერვატული ფეოდალური საზოგადოებისგან გათავისუფლების ლობუნგებია, რომელიც ეფუძნებოდა ახლობლობას, ანუ იმას, რაც საკუთრივ ახლა გვაქვს. ჩვენ მხოლოდ ახლა ვახდენთ ლიბერალურ-ბურჟუაზიულ რევოლუციას, რომელიც არ შედგა 1991 წელს, რადგანაც უკვე მაშინ წარმოიქმნა ეს ნახევრადფეოდალური პარტოკრატიული^[5] რეჟიმი. მაგრამ პრობლემა ისაა, რომ ჩვენი დღევანდელი საპროტესტო ხელოვნება – ნამდვილად ფორმალიზებული «მემარცხენეობა» (левизна). იმიტომ, რომ იგივე «Pussy Riot», რომელიც ეკლესიის წინააღმდეგ გამოდის, ან ჯგუფი «Война», რომელიც პოლიციის წინააღმდეგაა მიმართული, არასდროს სვამს საკითხს სოციალურ კონტექსტზე ან იმ ფენების შესწავლაზე, სადაც ჩაგვრა ხორციელდება. ისინი, უბრალოდ, უპირისპირდებიან ძალაუფლებას.

ო.ზ.: მაშინ აუცილებელია, გავავლოთ ზღვარი საპროტესტო და პოლიტიკურ ხელოვნებას შორის – ის ხომ მართლაც არსებობს.

ქ.ჩ.: ჰო, რა თქმა უნდა. როდესაც ადამიანი ცდილობს, საზოგადოებრივი სივრცე შეურაცხყოს და დაამტკიცოს, რომ მას პირადი თავისუფლება გააჩნია, – ეს პირადი პროტესტია, მაგრამ არა პოლიტიკური. ლიბერალური საზოგადოება ადამიანს საშუალებას აძლევს, ჩაიხადოს ტრუსი და რამე შებღალოს. მაგრამ ნებისმიერი საპროტესტო ხელოვნება არ არის პოლიტიკური, ეს ნათელია.

ო.ზ.: მითუმეტეს, ნებისმიერი პოლიტიკური ხელოვნება არის მემარცხენე.

ქ.ჩ.: დღეს ის მემარცხენეა. მაგრამ ეს შეფარდებითი «მემარცხენეობაა». მაგალითად «Pussy Riot» მემარცხენეა პუტინთან მიმართებაში, მაგრამ ისინი სრულიად მემარჯვენე ლიბერალები არიან გი დებორთან^[6] ან 90-იანების აქციონიზმთან (მაგ. ოსმოლოვსკისთან^[7]) შედარებით.

ო.ზ.: პუბლიკისთვის ახსნა ხომ ძალიან ძნელია, რით განსხვავდებოდა ოსმოლოვსკის აქცია «Хуй на Красной площади» ჯგუფ «война»-ს «хуй против ФСБ» ან pussy riot-ის პერფორმანსისგან.

ქ.ჩ.: დიახ, იმიტომ, რომ ორივეგან გამოიყენება კლასიკური აქციონისტური ხერხი – ინტერვენცია. ერთნი იჭრებიან წითელ მოედანზე და ბილწავენ მას უწმანური სიტყვით. მეორენი იჭრებიან ტაძრის სივრცეში და ასევე ბილწავენ. რადიკალური წაბილწვის თვალსაზრისით, ოსმოლოვსკისთან ბევრად ძლიერი გამოხატვაა. Pussy riots-ს მხოლოდ და მხოლოდ პროტესტი აქვს პუტინის წინააღმდეგ. როცა ოსმოლოვსკი აკეთებდა აქციას «Хуй на Красной площади». ის გამოდიოდა არა ელცინის, არამედ ინტელიგენციის მიერ რევოლუციის ღალატის წინააღმდეგ,

რადგანაც ინტელიგენციამ უღალატა რევოლუციას და აი, ამაღ აქცია ჩვენი წითელი მოედანი. ასეთია გზავნილი.

ო.ზ.: ყალიბდება პარადოქსული სიტუაცია: საჭიროა, ხელოვანმა ლიბერალური დემოკრატიისთვის იბრძოლოს, რათა მასში თავისი ადგილი მემარცხენე ხელოვანისა იპოვოს და აკრიტიკოს ლიბერალური დემოკრატია.

ქ.ჩ.: ხოლო დასავლეთში ეს მოხდა კიდევ. კონსერვატიული ხელისუფლებები მივიდნენ სოციალურ დემოკრატიაში და ჩვენთანაც, კაპიტალიზმის პირობებში, ბევრი მემარცხენე ვერ აღწევს ლიბერალური დემოკრატიის ჩარჩოდან. ეს მაშინ, როდესაც მემარცხენეებს აქვთ თავიანთი ნიშა და ეხმარებიან საზოგადოებას ნორმალური ტემპერატურის შენარჩუნებაში. მაგრამ ფილოსოფიასა და მემარცხენე თეორიაში არსებობს რადიკალური შეუთანხმებლობის პოზიციები. მაგალითად, მუშავდება წარმოების ტიპების კვლავკოდირების სიტუაციები. ეს ძალიან მნიშვნელოვანი თემაა პოსტოპერაიზმის პოსტმარქსისტულ^[8] თეორიებში – კაპიტალისტური წარმოებიდან მოხდეს გამოსვლა არამატერიალური შრომის წარმომადგენლებისა, რომლებიც მუშაობენ კაპიტალისტისთვის. ეს არის ნამდვილი პოლიტიკური მიზანი, რომელიც ძალიან მნიშვნელოვანია ფილოსოფიისა და ხელოვნებისთვის. ამავედროულად მემარცხენე ხელოვნება არსებობს, როგორც რევოლუციური მემკვიდრეობის ელემენტი, რადგანაც ყველა დასავლურ ქვეყანაში მოხდა ბურჟუაზიული, განმათავისუფლებელი რევოლუციები. ამან შესაძლებელი გახადა, არ შემოფარგლულიყვნენ ბიურგერული საზოგადოების გაგებით, მაგრამ ასევე შეეტანათ იმ დროისთვის ისეთი რევოლუციური გაგება, როგორიცაა «სამოქალაქო საზოგადოება». მარქსი გამოყოფდა ტერმინებს «ბურჟუა» და «სიტუაენი». ერთიც

და მეორეც – მოქალაქეა. მაგრამ ბურჟუა – ეს უბრალოდ ადამიანია, მცხოვრები ქალაქში და საკუთარი თავისუფლების პირობების მომხმარებელი, ხოლო სიტუაენი – ადამიანი აქტიური სამოქალაქო პოზიციით. ამიტომაც დასავლეთისთვის მემარცხენე იდეები – ესაა საშუალება, შეინახოს რევოლუციის შესახებ დისკურსი, რომელიც დასავლური კულტურის ნაყოფია.

ვინ მოიპარა რევოლუცია?

ო.ზ.: რამდენად ადვილად მიიწერს მემარცხენე ხელოვნების ფორმალურ ესთეტიკურ ხერხებს მენისტრიმი? რამდენად ადვილად კომერციალიზდება ან იქცევა პოპულიზმის ელემენტად სახელოვნებო საზოგადოების შიგნით?

ქ.ჩ.: მემარცხენე ხელოვნების ზოგიერთი პარამეტრი (პროპაგანდა, პროტესტულობა, რევოლუციურობის ელემენტები, რევოლუციურობის ენა და განწყობა) ადვილად რეპროდუცირდება და იქცევა ესთეტიკურ ფორმად, რომელიც გაიყინა და უკვე აღარ წარმოადგენს პოლიტიკურ ინსტრუმენტს ან ახალ სიტყვას ხელოვნებაში. თანამედროვე რუსული პროექტების ავტორები ხშირად აწარმოებენ მემარცხენე ხელოვნების ჟარგონს, ისე, რომ საზოგადოებრივი პრობლემათიკის კონფლიქტურობას არ უღრმავდებიან. ამიტომ, ჩვენ შეგვიძლია, მემარცხენე ხელოვნების მიმართულებები დავყოთ იმათზე, რომელიც არ ფორმალიზდება და სიღრმისეულად იკვლევს საზოგადოებრივ პროცესებს და იმათზე, რომელიც უბრალოდ იყენებს «მემარცხენეობის» კლიშეებს, მაგრამ საკუთარი მტკიცებებით და მიდგომებით მოკლებულია სამართლიანობის, თანასწორობის, ჩაგვრის პრობლემების მიმართ კითხვების დასმის პათოსს. თუ მემარცხენე

ხელოვნება – ეს არის სიმულაკრები ან ჩე გევარას ტიპის ვიზუალური კლიშეები, მაშინ მისი აპროპრირება შეიძლება ყველგან და ყოველთვის. ხოლო თუ მემარცხენე ხელოვნება ეფუძნება მტკიცებებს, მისი აპროპრირება შეუძლებელია.

ო.ზ.: ძალაუფლება ძალიან აქტიურად არის დაკავებული ფორმალური ხერხების ასეთი მისაკუთრებით: თქვენ აწყობთ მიტინგს ბოლოტნაიაზე – და ჩვენც ვაწყობთ, თქვენ აკეთებთ პერფორმანსს და ჩვენც ვაკეთებთ. ხშირი განმეორებით ხდება აზრის დაკარგვა.

ქ.ჩ.: პროგრემლური ორგანიზაციები – ეფექტური პოლიტიკის ფონდისა და საზოგადოებრივი პროექტირების ინსტიტუტის^[9] – რომლის წევრები ამტკიცებდნენ, რომ გამოდიან ძალაუფლების სახელით, როგორც რევოლუციური ავანგარდი, – აქ ისაკუთრებენ რადიკალური გარდაქმნის მომენტს. მსხვილი ოლიგარქები, მაგალითად, პროხოროვი, ხშირად გვთავაზობენ იდეებს, რომ ისინი რევოლუციონერები არიან. ანუ გარდაქმნის და რადიკალური ცვლილების იდეა – რევოლუციურობის ერთ-ერთი დისკურსია, მაგრამ არა იმ შემთხვევაში, როცა ამის გაკეთებას ცდილობენ მმართველი უმცირესობის სახელით. რადგან ეს არაფრითაა დაკავშირებული უფლებათა გასაზოგადოებრიობებთან, თვითორგანიზებასთან, ხმების თანასწორობის სიტუაციის გავრცელებასთან, მონაწილეობის თანასწორობასთან. ავანგარდის დისკურსს გამუდმებით ვიღაც ისაკუთრებს, ხან ძალაუფლება, ხან ლიბერალური ინტელიგენცია. უბრალოდ, ის ჩაგრული ფენები, რომლებიც პასიონარულები^[10] უნდა იყვნენ, ახლა სადღაც სხედან და პუტინს აძლევენ ხმას. ხოლო დღევანდელი

რევოლუციურობა კი საშუალო კლასიდან მომდინარეობს^[11]. ე.ი. ასეთია ისტორიული ვითარება.

უტოპია

ო.ზ.: ადრეული ავანგარდი ქმნიდა უტოპიებს, რომელიც საბოლოო ჯამში რეალიზდა, როგორც ესთეტიკურ, ისე სოციალურ სივრცეში. დარჩა თუ არა თანამედროვე ხელოვნებაში უტოპიისაკენ სწრაფვის პოტენციალი? თუ ის დაკავებულია მხოლოდ კონკრეტული სოციალური ინსტიტუტების და ზოგადად, «სპექტაკლის საზოგადოების» კრიტიკით?

ქ.ჩ.: მნიშვნელოვანი საკითხია. რა მოხდა 1917 წელს? რადიკალური ცვლილება, რომელმაც შეუძლებელი რეალობად აქცია. ეს იყო ხორცშესხმა უტოპიისა, რომელიც ჯერ კიდევ არ იყო მზად განხორციელებისთვის. მაგალითად, ამაზე წერს ბორის გროისი. უტოპია იმდენად განხორციელდა, რომ თითქოს მთლიანი პოლიტიკური პროექტი იქცა ხელოვნების ნიმუშად. რუსული 1910-1920-იანი წლების ვითარებაში ეს იყო არა ფანტასტიკური, არამედ რეალურად განხორციელებადი პროექტი. იყო მალევიჩის ტიპის რადიკალურად უტოპიური იდეები, რომლებიც საუბრობდნენ პლანიტებზე^[12], თავერნული პრინციპის (харчевой принцип) გაუქმებაზე, «ხატავდნენ» რაღაც სულიერ კაცობრიობას, მეტაფიზიკურ კომუნიზმს.

ო.ზ.: შემთხვევითი არაა, რომ ზოგიერთი ავანგარდისტი ხელოვანი, მაგალითად, მეიერჰოლდი, ხელმძღვანელი გახდა.

ქ.ჩ.: ეს იყო უნიკალური მომენტი, როცა ხელოვანებს გაუჩნდათ რეალური პოლიტიკური ძალაუფლება – კაცობრიობის ისტორიაშია მსგავსი რამ არ ყოფილა. ახლა

ბერლინის ბიენალეზე, რომელსაც კურირებს არტურ ჟმიევსკი, ეძებენ სწორედ იმ გზებს, როგორ მოახერხონ, რომ ხელოვნებას კვლავ გაუჩნდეს პოლიტიკური ძალაუფლება. 1960-იანი წლების დასავლური ავანგარდი ცდილობდა ამის გაკეთებას, მაგრამ არაფერი გამოსდიოდა. 60-იან წლებში ხელოვანები და თეორეტიკოსები ამბობდნენ: მოდით, ჩამოვშორდეთ ხელოვნებას, ესთეტიკური არაფერი აღარ შევქმნათ, რათა

შევალწიოთ საზოგადოებაში. ხოლო რუსულმა ავანგარდმა ნამდვილად შეძლო ზღვარი წაეშალა ესთეტიკასა და ცხოვრებას შორის, წარმოების საშუალებების სრულიად რადიკალური გასაზოგადოებრიობის საშუალებით. უცებ ყველაფერი საერთო გახდა. მასობრიობა იყო არა მომხმარებლური, არამედ მასაზოგადოებრივები: ყველაზე ინტენსიური და ავანგარდული ყველას უნდა ეკუთვნოდეს. ამიტომაც ავანგარდისტი ხელოვანებისთვის აღარ იყო საინტერესო სტუდიაში დარჩენა და რაღაც ეზოთერიკის შექმნა. ისინი თავიანთ სუპრემატისტულ ფორმებს დიზაინში ნერგავდნენ. ახლა ხელოვნების მრავალი ელემენტი ინერგება დიზაინში, თუმცა ეს არა გასაზოგადოებრიობის, არამედ პირიქით, პრივატიზაციის, კომერციალიზაციის ფორმაა.

ო.ზ.: და რა ემართება უტოპიას ახლა?

ა.ჩ.: ჩემი აზრით, 60-იანი წლების შემდეგ უტოპია იქცა უარყოფით ტერმინად. გვეჩვენებოდა, რომ 1989 წელს უტოპია საბოლოოდ დავანგრეთ და ჩვენს მემარცხენე იდეებს მის გარეშე, მცირე ტრანსფორმაციების მეშვეობით ავაშენებდით. ყოველ შემთხვევაში ასე თვლიდნენ მემარცხენეები დასავლეთში. ანუ შეიქმნა ვითარება, როდესაც მემარცხენე იდეა და რბილი სოციალური დემოკრატია ერთმანეთს შეერწყნენ და იქცნენ სოციალ-დემოკრატიულ ბიუროკრატიულ აპარატად მიკროპოლიტიკაში. მიკროპოლიტიკა – დელიოზისა და გატარის ტერმინია, მოაზროვნეების, რომლებიც საუბრობდნენ მიკროეკოლოგიაზე სიტუაციებში, როდესაც მაკროეკოლოგია უკვე შეუძლებელია. დელიოზი თვლიდა, რომ შიზოფრენიული მიკროცვლილებები გამოიწვევდა მუტაციებს და წარმოქმნიდა ისეთ რამეებს, როგორცაა მიკროპოლიტიკა, მიკროეკოლოგია, გარკვეული მოლეკულარული ძვრები და სუბვერსიულობა. სიტყვა უტოპია კი დიადი სიტყვაა, დიადი წარმოსახვა. ითვლებოდა, რომ დიადი წარმოსახვა ტოტალიტარულია.

ო.ზ.: მაგრამ ის გრძნობადია, ის გვაღელვებს.

ქ.ჩ.: დიახ. და ახლაც სსრკ-ს აღსასრულიდან 20 წლის შემდეგ, შედგა დიდი კონფერენცია სახელწოდებით «ყოფილი დასავლეთი» (Former West), რომელზეც განიხილებოდა, რომ სსრკ აღარ არსებობს და თითქოსდა დასრულდა ტოტალიტარული უტოპიები, ყველამ სოციალურ-დემოკრატიული მისწრაფებების მქონე სამართლიანი საზოგადოების მოწყობა გადაწყვიტა, მაგრამ ყველაფერი იქამდე მივიდა, რომ გაძლიერდა ნეოლიბერალური და მონეტარისტული ტენდენციები. ანუ საბჭოთა კავშირის აღსასრულმა მიგვიყვანა ფინანსური კაპიტალიზმის გამკაცრებისკენ.

ო.ზ.: მაგრამ ამასთან ერთად, გამოიძებნა ახალი სხვა, რომელთან მიმართებაშიც ლიბერალური ღირებულებების სისტემა შენდება. ეს ახლა აღმოსავლური ფუნდამენტალისტური რეჟიმებია. დასავლური სიკეთე კვლავაც ფორმულირდება ბოროტებასთან მიმართებაში.

ქ.ჩ.: ჰო, მაგრამ განსხვავება იმაშია, რომ სსრკ-ს არ ჰქონდა მჭიდრო ფინანსური კავშირი დასავლეთთან, ხოლო ამჟამინდელ აღმოსავლურ ქვეყნებს აქვთ. მაგალითად, გერმანიას არ შეუძლია აკრიტიკოს ჩინეთის მნიშვნელოვანი პოლიტიკური გადაწყვეტილებები, რადგანაც ჩინეთი წარმოადგენს უზარმაზარ ბაზარს Volkswagen-ის ფირმისთვის. საბჭოთა კავშირის დროს ცივი ომი მიმდინარეობდა, დღეს კი საკუთარ თავს ვერ მისცემ უფლებას აწარმოო ცივი ომი პუტინთან, რომელთანაც ანგელა მერკელს ბუნებრივ აირთან დაკავშირებული ურთიერთობები აქვს. და უტოპიის საჭიროება, გამოცდილება, რომელიც გადალახული ჩანდა, ახლა კვლავ ჩნდება. მემარცხენე თეორეტიკოსები და ხელოვანები ამბობენ: ჩვენ გვაკლია ეს ჰორიზონტი – ვეებერთელა წარმოსახვა. ბევრნი ამბობდნენ, რომ ეს ისევ იდეალიზმია, მეორენი კი ამტკიცებდნენ, რომ თუ ჩვენ არ გვექნება თანასწორობის და საყოველთაო კეთილდღეობის ჰორიზონტი, დაგვრჩება მხოლოდ ორგანიზაცია, ბიუროკრატიული გაუმჯობესების, მცირე ნაბიჯების გზა, ხოლო დიდ ნაბიჯებს კი ჩვეულებისამებრ მიითვისებენ ნაციონალისტური პარტიები ან ფინანსური მეგაკორპორაციები. მე მგონია, რომ დღეს კვლავ არის მოთხოვნა იდეაზე. იმიტომ რომ საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ დასავლეთისა და აღმოსავლეთის დაპირისპირება არ მოგვარებულა. რას მივყავართ პროგრესამდე, პოსტადამიანურს თუ ადამიანურს?

ორგანიზაციას თუ იდეას? ჰუმანიზმსა და ეთიკას თუ ბიუროკრატიულ, სამოქალაქო, გაუცხოებულად და ფორმალურად მომუშავე სოციალურ კანონებს? ეს პრობლემები მოუგვარებელია, მხოლოდ ახლა იწყება მათზე მსჯელობა.

შიზოფრენია

ო.ზ.: საუბრის დასაწყისში თქვენ ტოლობის ნიშანი დასვით მემარცხენე და თანამედროვე ხელოვნებას შორის. და რას იტყვით პოპ-არტზე? მისი მემარცხენედ შერაცხვა მაინც ძნელია.

ქ.ჩ.: ეს ამერიკული გავლენაა. პოპ-არტი დაკავშირებული იყო მასობრივ ხელოვნებასთან და გარკვეულწილად მაღალი გემოვნების და ბურჟუაზიულობის კრიტიკასთან. ამიტომაც ამერიკისთვის ის მემარცხენე იყო. მაგრამ ევროპისთვის – არა. რა თქმა უნდა, ეს იყო გლამურისა და ცხოვრების მოდური სტილის რეკლამა, მაგრამ ამაში იყო კაპიტალიზმის კრიტიკის ელემენტი, იმიტომ, რომ უორჰოლთან ძალიან მძლავრად კონცეპტუალიზირდებოდა სავაჭრო მონეტებიზებული ფეტიში.

ო.ზ.: მაგრამ იქ ძლიერი იყო თვითტკბობის ელემენტი.

ქ.ჩ.: ეს უფრო შიზოფრენიული სასონარკვეთაა, რომელიც ახდენს ცირკულირებადი მასობრივი კაპიტალისტური კულტურის კვლავწარმოებას ალტერნატივების არარსებობის პირობებში. უორჰოლთან უსასრულო კაპიტალისტური კონვეიერის ტრაგიზმს ვაწყდებით.

ო.ზ.: რომელშიც ის თავადაც ჩაერთო.

ქ.ჩ.: მას არ შეეძლო, არ ჩართულიყო, იმიტომ, რომ სხვა ალტერნატივა არ იყო. მაგალითად, უორჰოლი თვლიდა, რომ ამერიკული მინიმალიზმი დასაწყისში იყო მემარცხენე, შემდეგ კი მივიდა შემფასებელთა ელიტისტურ ვიწრო წრესთან, აბსოლუტურ ჰერმეტიზაციასთან. და რაშია გამოსავალი? ან დარჩე ეზოთერული, ან წახვიდე მომხმარებლურ საზოგადოებაში და ისაუბრო მისი ენით. ეს ნიშნავს იმას, რომ მე არ შემიძლია გავაკრიტიკო ბოროტება მოცემულ სიტუაციაში, მე მხოლოდ მისი მტკიცება შემიძლია, მაგრამ მტკიცებისას მე მას თვალნათლივ ვაჩვენებ. ამ ხერხს იყენებდნენ ჩვენი სოც-არტისტებიც. მას იყენებს ჯგუფი «Война»-ც, როცა სუპერმარკეტში დგამს პერფორმანსს ტაჯიკის ჩამოხრჩობით: ნაციონალისტების, ფაშისტების გულისამრევი ქმედების რედუცირებას ახდენს, იმიტირებს რა მას ყოველგვარი შელამაზების გარეშე.

ო.ზ.: ანუ ეს კარიკატურიზაციის, აბსურდიზაციის პრინციპია.

ქ.ჩ.: ეს დადაისტური ჟესტია. მაშ ასე, პოპ-არტის შესახებ. უნოდო მას კრიტიკული მემარცხენე ხელოვნება, არ შეიძლება, მაგრამ, უდავოა, რომ იქ იყო დემოკრატიზაციის ელემენტები. ხოლო ევროპული მემარცხენე ხელოვნება, ერთი მხრივ, ამბობდა, რომ ელიტისტური განათლების, ელიტისტური გემოვნების, მაღალი ხელოვნების ნიმუშები უნდა ქცეულიყვნენ საზოგადო სიკეთედ, მეორე მხრივ კი, რომ ამ დემოკრატიზაციამ დასავლეთი სამომხმარებლო საზოგადოებაში შეიყვანა. ანუ ეს იყო ორმაგი პროცესი: დემოკრატიზაციის დახმარებით სამომხმარებლო საზოგადოების წარმოქმნა. ეს ჯერ კიდევ კეინსიანურ ეკონომიკასთან იყო კავშირში: ერთი ხელით ის აძლევს ადამიანთა მასებს, რომელთაც არ შეუძლიათ შეიძინონ რაღაც საქონელი, საშუალებას, იყიდონ ის კრედიტით ან

იქცნენ მესაკუთრეებად და ამით განამტკიცონ კაპიტალიზმი, ხოლო მეორე ხელით ახდენს საზოგადოების დემოკრატიზაციას, იმიტომ რომ საზოგადოება იძენს სიკეთეებს. ამ შიზოფრენიულ ასპექტზე წერდა ჟილ დელიოზი წიგნში «კაპიტალიზმი და შიზოფრენია». ეს სწორედ იმის თაობაზეა, რომ პოპ-არტსა და დემოკრატიზაციის მრავალ ელემენტს მივყავართ სამომხმარებლო საზოგადოებამდე. ხოლო შემდეგ კი, რომელიღაც ეტაპზე, ჩნდება სამომხმარებლო საზოგადოების, «სპექტაკლის საზოგადოების», როგორც გი დებორი განსაზღვრავდა, კრიტიკა. და მცდელობა შემდგომ გრაგნილზე მისი გრძნობაში მოყვანის. სიტუაციონისტური ინტერნაციონალი, გი დებორი, კინოსა და სპექტაკლის კრიტიკა – უკვე 1970-იან წლებში იყო ხელოვნების მთელი მიმდინარეობა.

ო.ზ.: ავანგარდისტული პროექტის გარდა, არსებობდა ბევრად ფართო – მოდერნისტული პროექტი, რომელსაც ახასიათებდა ხელოვნების სწრაფვა ელიტარულობისაკენ.

ქ.ჩ.: ეს იყო დიდი დრამა მოდერნიზმისა და ავანგარდის ურთიერთობაში. იმიტომ რომ დასავლური მოდერნიზმი და ნაწილობრივ ავანგარდი – რომელსაც აქებდნენ თეოდორ ადორნო და კლემენტ გრინბერგი, ამერიკული მინიმალიზმის თეორეტიკოსი – ასევე აკრიტიკებდნენ კაპიტალიზმს, მაგრამ, სხვა მხრივ: ეს ხელოვნება ამბობდა, რომ დასავლური საზოგადოება ყველაფერს კულტურის ინდუსტრიად აქცევს და სახელოვნებო მეტყველების შესანარჩუნებლად საჭიროა მისი სრული განცალკევება საზოგადოებისგან, ეს უნდა იყოს რაღაც ახალი და რადიკალურად განსხვავებული, სამომხმარებლო საზოგადოებასთან შეუთავსებელი. ისეთი მემარცხენე თეორეტიკოსები, როგორიცაა ადორნო, მიდრეკილი იყვნენ

ნეგატივიზმისაკენ. ადორნო ამბობდა, რომ თუ არ არის რევოლუცია, როგორც რუსეთში, მაშინ ხელოვნების ყოველგვარი სწორი გასაზოგადოებრივება და გამასობრივება შეუძლებელია, ამიტომაც, თუ თქვენ კაპიტალიზმის პირობებში შეეცდებით რაიმეს დემოკრატიზებას და გამასობრივებას, მოხვდებით იმავე მოხმარებაში. ე.ი. უკეთესია ხელოვნება დარჩეს აბსოლუტურად ეზოთერული, შეჯერებული შრომასთან, როგორც სერიალიზმი ან ახალი ვენელების^[13] მუსიკა. მაგრამ მეორე მხრივ, 60-იანებში ჩნდება «სიცოცხლის მაშენებელი» (жизнестроительство) მიმართულება, რომელიც დაჟინებით მოითხოვდა მუზეუმებიდან გასვლას და რეალობისთვის ხელის მოკიდებას. ანუ ჩვენც ვაკრიტიკებთ მომხმარებლობას, კომერციალიზაციას, საქონელს, მაგრამ მოდი, ან წავიდეთ დემატერიალიზაციისკენ, როგორც კონცეპტუალიზმშია (იდეების წარმოება, ახალ საზრისებზე მუშაობა), ან ვაწარმოოთ ახალი სიტუაციები, როცა ნაწარმოები იქნება არა საგანი, არამედ ჩვენი ურთიერთობები – მაგალითად, აქედან გაჩნდა ურთიერთბემოქმედების ესთეტიკა (relational aesthetics). ანუ იყო ორი მიმართულება, რადიკალურ-მოდერნისტული და ასოციალური, ადორნოიანულ-გრინბერგიანული ვარიანტი და სრული გათქვეფა სოციუმში. მემარცხენე ხელოვნება დღესაც კი ამ ორ შესაძლებლობას შორის წყვეტას აგრძელებს. მაგალითად, წინა ბერლინული ბიენალე ეძღვნებოდა ფორმასა და მოდერნიზმს, ხოლო ახლანდელი კი ტარდებოდა ლოზუნგის ქვეშ – «მოდი, გავიტანოთ მთელი ხელოვნება მუზეუმიდან და დაე, სოციალურმა აქტივისტებმა მოახდინონ მისი ოკუპირება, ეს იქნება ჩვენი ნაწარმოები».

ო.ზ.: მაგრამ ორივე, თითქოსდა ურთიერთსაწინააღმდეგო ტენდენციამ, მიგვიყვანა იქამდე, რომ თანამედროვე ხელოვნება მნიშვნელოვნად განისაზღვრება ნონსპექტაკულარობით – ყოველგვარი სანახაობრიობის უარყოფის ხარჯზე. ერთ შემთხვევაში, ეს ნაკარნახებია მისწრაფებით, რომ იყო გაუგებარი, ხოლო მეორე შემთხვევაში – რომ არ გაიყიდო.

ქ.ჩ.: ჰო, რა თქმა უნდა. ამოცანაა – მოაშორო სიამოვნების, მიმზიდველობის ელემენტი, რომელიც დაკავშირებულია საქონელთან (ბრეხტი ამას გერმანულ სიამოვნებას უწოდებდა). ადორნო მოუწოდებდა ამისკენ და პოსტგიდებორული სოციალური პროექტების ამისკენ მოუწოდებდნენ. ახლა, ერთი მხრივ ხელოვნებაში ძალიან ბევრი გლამური, ვიზუალურად მიმზიდველი ობიექტებია, როგორც დემიენ ჰერსტთან ან სხვა მოქანდაკეებთან, რომლებიც უზარმაზარ დიზაინერულ პროექტებს აკეთებენ. მეორე მხრივ, ეს ნაწარმოებები ვერასდროს მოხვდებიან დიდ ისტორიულ გამოფენაზე, ვერასდროს ჩაენერებიან სერიოზულ კონტექსტში. ისინი არტ-ინდუსტრიის სიტუაციაში დარჩებიან.

ბიუროკრატია და ნაყალბევი

ო.ზ.: გარედან რომ შევხედოთ, ხელოვნება მისაკუთრებულია, იურიდიული ენით რომ ვთქვათ, «წინასწარ შეთქმულთა დაჯგუფების» მიერ. ისინი განსაზღვრავენ, თუ რა უნდა ჩაიწეროს ისტორიაში და რა – არა. როგორც ოდესღაც ბიუროკრატიზდებოდა კომუნისტური იდეა, ახლა ბიუროკრატიზდება მემარცხენე კრიტიკული ხელოვნების იდეები. მაგრამ ვითარებაში, როდესაც ხარისხის ხელოსნური გაგება გაუქმებულია, ბევრად იზრდება გაყალბების შესაძლებლობა. არსებობს

თუ არა ასეთი ფალსიფიკაციების აღმოჩენის კრიტერიუმები?

ქ.ჩ.: ეს ძალიან დიდი პრობლემაა. ჩემი აზრით, თანამედროვე ხელოვნების დღევანდელი ინსტიტუციები, ყველაზე პროგრესულებიც კი ნაყოფის გამოვლენის კრიტერიუმებს ჯერ არ ფლობენ. ნებისმიერი დემაგოგია შეიძლება წარმოადგინო, როგორც თემატურად აქტუალური მასალა. ახლახან «Художественный журнал»-ის შეხვედრაზე, ჩვენ ვსაუბრობდით იმაზე, რომ თანამედროვე ხელოვანი ძლიერაა დამოკიდებული ინსტიტუციონალურ შეკვეთაზე, რომელიც ითვლება პროგრესულად. და ეს მანქანა წინ უსწრებს ხელოვანის სურვილს, შექმნას ნაწარმოები?

ო.ზ.: შედეგად უპირატესობა იმათ კი არ ენიჭებათ, ვინც ორიგინალურად აზროვნებს, არამედ მათ, ვინც ითვისებს წესებს.

ქ.ჩ.: დიახ, ეს ასეა. კარგად გაკეთებული მენეჯერული პროექტი, რომელიც კარგად ახდენს პრობლემატიკის ილუსტრირებას, ხანდახან უფრო გამოსადეგია და ითვლება უფრო წარმატებულ ნაწარმოებად.

ო.ზ.: ხელოვანი მივიდა ქარხანაში, სადაც ფოტოები გადაიღო მუშებთან ერთად და ესაუბრა პროფკავშირის წევრებს. ამ ფოტოსესიას გახარებული აქვეყნებს სერიოზული არტ-ჟურნალი. და რატომღაც არავინ ამბობს, რომ ეს დაბოლებაა, თვითპიარია და ჯამში იგივე გლამურია, ოღონდ მარცხნიდან.

ქ.ჩ.: ყოველთვის ჩანს, თუ რა დგას პროექტის უკან, როგორია შეხედულებები, როგორია ხელოვანის და მასალის მომზადების ისტორია. მაგალითად, ერთ-ერთი ოლიგარქი აფინანსებდა გამოფენას, «მუშები და

ფილოსოფოსები» (იგულისხმებოდა, რომ ფილოსოფოსიც მუშაა). ოლიგარქი თვლიდა, რომ ავანგარდულ ხელოვნებას ემნიდა. მაგრამ ერთი შეხედვითაც ჩანს, რომ ეს ფეიქია. იმიტომ, რომ ეს კეთდებოდა სკოლკოვოში, გამოფენა აბსოლუტურად ფორმალისტური იყო. ანუ ის ვერც ავანგარდიზმის და ვერც შრომის პირობებზე მოსაუბრე ვერ გამოვიდოდა. ფეიქი ეგრევე ჩანს. როგორც კი ესენია სობჩაკი ამბობს, რომ მოაზროვნე ელიტა გარდაქმნის საზოგადოებას, ჩვენ ვხვდებით, რომ აქ სოციალურ დემოკრატიაზეც კი არ არის საუბარი. მაგრამ თუ წარმოიქმნება ის უმრავლესობა, რომელიც ისაუბრებს არა უბრალოდ პუტინის შეცვლაზე და უსამართლო არჩევნებზე, არამედ სოციალურ სამართლიანობაზე და უთანასწორობაზე საზოგადოების შიგნით, მაშინ ეს იქნება პოლიტიკურად სრულიად სხვაგვარი ვითარება. ხელოვნებაშიც ნაყალბევი სწორედ ასე ჩანს. აი, რატომ არაა ბრეხტი იმიტაცია, მიუხედავად იმისა, რომ სოციალური მდგომარეობით ბურჟუაა.

ო.ზ.: ბრეხტმა შექმნა საკუთარი ნოვატორული ესთეტიკური სისტემა.

ქ.ჩ.: ის იწყებდა ფიქრს უსამართლობაზე და ჩაგვრაზე. ამასთან, ის არ ამბობს, რომ ღარიბი კარგია, ხოლო მდიდარი – ცუდი, ის ამბობს: შეხედეთ პირობებს, რომელშიც ეს არსებობს. ვფიქრობ, ნაღდისა და ყალბის გარჩევა შეიძლება ძალისხმევისა და შრომის დონის მიხედვით. ყოველთვის ჩანს შრომა, ეს გულწრფელობის საკითხიც კი არ არის: მე, შეიძლება, გულწრფელად მიყვარდეს რევოლუცია, მაგრამ გავაკეთო რაღაც იდიოტიზმი. ხოლო ბრეხტი ნამდვილად ქმნის ახალ მეთოდოლოგიურ სისტემას, დრამატურგიასთან, ადამიანთან, თეატრთან მუშაობისა, აკეთებს აღმოჩენებს

სხვადასხვა დონეებზე, იმ ხელოვანებისგან განსხვავებით, რომლებიც დაკავებულები არიან ასლირებით, უკვე არსებული პრობლემატიკის ილუსტრირებით. დღეს ძალიან მოდურია ტერმინი «რინექთმენტი». ანუ ხელოვანები იღებენ მნიშვნელოვან მოვლენას, მაგალითად, სიტუაზიონიზმს ან 60-იანების რადიკალურ ვიდეოს და დგამენ მათ ან აკეთებენ ვიდეოს კვლავ გადაღებას, კვლავ დოკუმენტირებას. ე.ი. მოდი, მოვყვებით იმას, რა იყო მნიშვნელოვანი, ისე, რომ თავად ახალ ძალისხმევას არ მივმართავთ. გამოდის, სიტუაციის ისტორიზება ახლის შექმნის შეუძლებლობის პირობებშია. ამ გაგებით, ასეთი მიმართება 60-იანებთან – ფეიქია. ხოლო ის, რასაც აკეთებდა ოსმოლოვსკი, არ არის ფეიქი, რადგან მან რეალურ ისტორიულ ვითარებაში გამოხატა ისტორიული ჟესტი. თუმცა ეს ჟესტიც უბრალო იყო. მაგრამ ის გრძნობდა ისტორიის მიმართულებასა და მაჯისცემას. აკეთებდა განაცხადს, დაკავშირებულს ისტორიის დიდ მსვლელობასთან.

ო.ზ.: ჩვენ გვაქვს ინსტრუმენტები, რომლებიც გამოიგონეს ბრეხტმა, მარქსმა ან გი დებორმა, მაგრამ იმისთვის, რომ არ იყო ყალბი, ეს ინსტრუმენტი...

ქ.ჩ.: თავიდან უნდა შეიქმნას.

ო.ზ.: ან საკუთარი თავისთვის გამოყენებადი გახდეს.

ქ.ჩ.: ის თავიდან უნდა შეიქმნას, ან იყოს გამოყენებადი იმ ისტორიულ სიტუაციაში, რომელიც ახლა არსებობს. ანუ დღეს მემარცხენე ხელოვნება უნდა იყოს არა 60-იანი წლების «ბლა ბლა ბლა», რომელიც უკვე ყველგან, რეკლამაშიც კი მეორდება, არამედ ადამიანთან ან ადამიანურ თანამეგობრობასთან მუშაობის ახალი მეთოდი, რაღაც ახალი აღმოჩენა: ჰუმანიტარული,

ეთიკური, ფოლოსოფიური, ან მეთოდოლოგიური. ამის გარეშე შეუძლებელია. როგორც მეცნიერებაშია: თქვენ ვერ შეძლებთ მეცნიერების წინ წაწევას, თუ არ ახდენთ აღმოჩენას. მაგრამ აქ ის დაკავშირებული იქნება არა ფორმულებთან, არამედ ახალ დისპოზიციასთან, ადამიანებთან, კონტექსტთან და ისტორიულ სიტუაციასთან.

ადამიანის პრობლემა

ო.ზ.: თანამედროვე ხელოვნებაში აღარ დარჩა ტაბუ, დღეს აღარაფერია, რაც გამოიწვევდა ნამდვილ შოკურ რეაქციას. მაგრამ პარადოქსურად გაჩნდა ახალი ფუნდამენტური ტაბუ – ყოველგვარ მშვენიერზე, გრძნობადზე. მე მეჩვენება, რომ ეს პრობლემა მსუბუქად მონიშნა, მაგალითად, სტივ მაკუეინმა^[14] ახლანდელ ფილმში «სირცხვილი».

ქ.ჩ.: ეს პრობლემა ნამდვილად არსებობს. ხელოვნებაში დღეს შეუძლებელია, ისაუბრო სიყვარულზე ან რაღაც ისეთზე, რაც დაკავშირებულია ემოციებთან, თუ ამავდროულად არ ისმება რაღაც კონცეპტუალიზირებული, სოციალური ან პოლიტიკური საკითხი.

ო.ზ.: მაგრამ სად მოვათავსოთ დღეს ის უზარმაზარი ემოციური სფერო, რომელიც გააჩნიათ ადამიანებს, მათ შორის მათაც, ვინც დაკავებულია თანამედროვე ხელოვნებითა და სოციალური საკითხებით? მათ ფაქტობრივად ეკრძალებათ დრამა, მღელვარება ყველაფრის გამოსახატად, რაც დაკავშირებულია პირადთან, ინტიმურ სივრცესთან. არა სოციუმის, არამედ ადამიანის წარმოდგენასთან.

ქ.ჩ.: ჰო, მაგრამ ეს არავის აუკრძალავს.

ო.ზ.: ეს შინაგანი ცენზურაა.

ქ.ჩ.: რომელიც ჟანრის მოთხოვნიდან, შინაგანი მეთოდებიდან გამომდინარეობს. მაგალითად, შუა საუკუნეების მუსიკაში მხოლოდ დიატონიკის, მხოლოდ თეთრი ნოტების გამოყენება შეიძლებოდა: შინაგანი დაძაბულობა ხომ ქრომატიზმიდან გამომდინარეობს, რელიგიური მუსიკა კი აბსოლუტურად ლოცვითი უნდა იყოს. ქრომატიზმს მაშინვე შემოჰყავს სურვილი, ტკივილი, ყოფის ელემენტები. როდესაც ეს შემცირებული ინტერვალები ჩნდება, წარმოიქმნება ოპერა, ანუ ადამიანური გრძნობების წარმოდგენა და ხდება მთელი მუსიკალური სტრუქტურის ცვლილება. დღესდღეობით ვთვლი, რომ ეს დიდი პრობლემაა: ძალიან ძნელია გაიგო, რა არის ადამიანი, კვლავ შემოიყვანო ის თავისი ემოციებითა და დრამებით თანამედროვე ხელოვნებაში. აი, თეატრში ეს არის, მაგრამ თეატრს ჯერ არ გააჩნია თანამედროვე მეთოდოლოგიები, რათა შექმნას ინსტრუმენტი ამ ემოციების წარდგენისთვის. ხოლო თანამედროვე ხელოვნებას კი პირიქით, არა აქვს ემოციები და საუბრის თემები ადამიანზე, მაგრამ აქვს მძლავრი გამომუშავებული კოგნიტური, ინტელექტუალური და პოლიტიზირებული ინსტრუმენტები სოციალური პრობლემატიკის შესაქმნელად. დღეს თანამედროვე ხელოვნება – ერთგვარი სქოლასტიკაა, სტილისა და ჟანრის თავისი წესებით. პრობლემა იმაშიცაა, რომ არსებობს ვულგარულობის შიში, შიში იმისა, რომ ემოციურობა შეიძლება იყოს უხამსი.

ო.ზ.: შესაძლებელია თუ არა ამ ორი კონტექსტის შეთავსება? მოდი, როგორმე სახელები დავარქვათ. მაგალითად, კონცეპტუალური და ჰუმანიტარული.

ქ.ჩ.: ინტელექტუალური და ჰუმანიტარული. ამის შეთავსება ნამდვილად რთულია, იმიტომ, რომ მთელი მემარცხენე

ხელოვნება აიგებოდა ჰუმანიზმის კრიტიკაზე. ჰუმანიზმი მიჩნეული იყო ბურჟუაზიული საზოგადოების ელემენტად, რომელმაც თავისი იდეალიზმით ფაშიზმამდე მიგვიყვანა. ეს კი ნიშნავს იმას, რომ ეს ყალბი ჰუმანიზმი უნდა გავაკრიტიკოთ, ანუ ჩვენ არა ადამიანს, არამედ მხოლოდ სტრუქტურას უნდა დავეყრდნოთ. ალთუსერისა და მისი მოსწავლეების, ფუკოსა და დელიოზის 60-იანი წლების მარქსიზმი უკავშირდებოდა იდეას, რომ თანამედროვეობა სულ უფრო და უფრო დეჰუმანიზაციისკენ, დესუბიექტივიზაციისაკენ უნდა წასულიყო, რათა გაიგო საზოგადოება სტრუქტურის, ორგანიზაციის მეშვეობით და არა განცდებით, ტკივილით და ა.შ.

ო.ზ.: იმიტომ რომ მათ ვერ დავეყრდნობით?

ქ.ჩ.: ხოლო სტრუქტურას შეიძლება დავეყრდნოთ. თავიდან იყო სტრუქტურა, შემდეგ საზოგადოებრივი მოძრაობების ერთგვარი მოლეკულური კავშირი. ადამიანი ხომ რელიგიით, მეტაფიზიკით შექმნილი კლასიკური ხელოვნური კონსტრუქტია. არ არსებობს მთლიანი ადამიანი, რომლის ემოციებისა და გრძნობების წარმოდგენა შესაძლებელი იქნება. არსებობს შიზოფრენიული სუბიექტი, შემდგარი სხვადასხვა ინტერესებისგან, სხვადასხვა პიროვნებებისგან და ურთიერთკავშირებისგან. ამ თეორიაში გაქრა ადამიანი. და დარჩა ურთიერთკავშირი ან ურთიერთკავშირების მოდიფიკაციების სერია, აბსტრაქტული ელემენტები სუბსტანციისა და კონკრეტულის ნაცვლად.

თეატრის შესაძლებლობა

ო.ზ.: იქნებ ემოციურობის სფეროს დეფიციტთანაა დაკავშირებული ის, რომ თანამედროვე ხელოვნების

წარმომადგენლები მიდიან თეატრში ან კინოში, როგორც, მაგალითად, სტივ მაკქუინი ან შირინ ნეშატი^[15].

ქ.ჩ.: თეატრში გადასვლა ახლა ძალიან მოდურია. მაგრამ მე ორმაგ ტენდენციას ვხედავ. ერთი მხრივ, აქტუალური თეატრი ცდილობს, შეერწყას თანამედროვე ხელოვნებას და დაამტკიცოს, რომ მისი ნაწილია, ხოლო მეორე მხრივ, თანამედროვე ხელოვნება იღლება თავისი ზედმეტად კონცეპტუალიზებული ფორმებისაგან და ითხოვს ნარატივს. დღეს, უეცრად, ბერლინის ბიენალესთვის ხელოვანებმა, რომელთაც ცხოვრებაში არაფერი გაუკეთებიათ, გარდა დოკუმენტაციების და ექსპონატებისა, დაწერეს პიესები. ამასთან დაკავშირებით შეკითხვები მაქვს. მე ვთვლი, რომ თანამედროვე ხელოვნებას თეატრში სქემატურობის ელემენტები შემოაქვს. მაგალითად, ჯგუფ «Rimini Protokoll» -ის სპექტაკლები სოციალური რედიმეიდია. ეს ძალიან მომწონს, მაგრამ მეჩვენება, რომ თეატრი საბოლოოდ ქრება.

ო.ზ.: მე კი მეჩვენება, რომ ის იქ ახლიდან აღმოცენდება. «Rimini Protokoll» მნიშვნელოვან ნაბიჯს დგამს: დოკუმენტური თეატრიდან თამაშში ბრუნდება. ადამიანები აჰყავთ სოციალური რელობიდან და თამაშს სთავაზობენ. ანუ დოკუმენტის გადაფორმატებასა და პრობლემატიზირებას ახდენენ. დოკუმენტს სპექტაკულორობას უბრუნებენ. როგორც სპექტაკლში «მნემოპარკ», სადაც პენსიონერები მატარებლებისა და რკინის გზების კოლექციებს აგროვებდნენ, თავინთი სათამაშოების მეშვეობით ჰყვებოდნენ შვეიცარიის ეკონომიკასა და სოციალურ პრობლემებზე. ხოლო პროექტი «Airport Kids» უნიკალურია იმით, რომ ეს თავისი არსით დოკუმენტური სპექტაკლია მომავალზე. იქ

საერთაშორისო მეგაკორპორაციების ტოპმენეჯერების ოჯახების ბავშვები მონაწილეობენ. ისინი მიეჩვივნენ საცხოვრებელი ადგილის ხშირ ცვლას. ერთნაირი წარმატებით საუბრობენ რამდენიმე ენაზე, საკუთარი თავის იდენტიფიცირებას არ ახდენენ ეროვნული ნიშნით და რაღაც გაგებით წარმოადგენენ კაცობრიობის ავანგარდს. სპექტაკლში ისინი ჰყვებიან, თუ რას ფიქრობენ პოლიტიკაზე, ვინ სურთ, რომ გახდნენ, როგორ წარმოიდგენენ სამყაროს ოცი წლის შემდეგ და ა.შ.

ქ.ჩ.: რას წარმოადგენს ეს თამაში?

ო.ზ.: ბავშვურის კატეგორია თავის თავში მოიცავს თამაშს. ბავშვებს არ შეუძლიათ, არ ითამაშონ და თავად სცენის სიტუაცია უბიძგებს მათ თამაშისკენ, იმიტომ, რომ ეს მათი ასაკისთვის და ბუნებისთვისაა დამახასიათებელი. სხვათაშორის, იგივეა პენსიონერების შემთხვევაში. «Rimini Protokoll» ყოველთვის მუშაობს ადამიანთა იმ ჯგუფებთან, რომლებიც უკვე შეიცავენ საკუთარ თავში თამაშის საწყისს და სოციალური პერფორმანსის არსი ისაა, რომ ეს თამაშის საწყისი გამოავლინოს მათში. ამ პრაქტიკის გადააზრება ჯერ კიდევ წინაა, მაგრამ მგონია, რომ ის ძალიან ნოვატორულია.

ქ.ჩ.: მითუმეტეს. ამ დოკუმენტურ პერფორმანსებში ადამიანები საკუთარ თავს თამაშობენ. იმ დროს, როდესაც თეატრში მსახიობი სხვას თამაშობს. ეს არ არის ფორმალური იმიტაცია, არამედ ასევე ფუნდამენტური ადამიანური მოთხოვნილებაა, აბსოლუტურად აუცილებელი ეთიკური კატეგორია სხვად გახდომის და საკუთარი თავის გავლით სხვისი სიცოცხლით ცხოვრებისა. მსახიობის ფუნქცია არა დეკორატიული, არამედ ეთიკურია.

ო.ზ.: კრისტიან ლუპის პროექტი «პერსონა» სწორედ ამას, ამ სხვად გახდომის ეძღვნება. თეატრალური ფორმები, რომლებიც თვითრეფლექსიის უმაღლეს დონეს აღწევენ, გარდაუვლად იწყებენ ამაზე საუბარს.

ქ.ჩ.: ბევრი თანამედროვე ხელოვანი თვლის, რომ საჭიროა მთელი ემოციურობის მოშორება, რომ «ყოფა» – XIX საუკუნეა. მე კი მივიჩნევ, რომ ეს ხორცმეტია, რომელიც უნდა მოვიშოროთ. სქემატიზაცია, რომელიც პრობლემას ილუსტრირებს, ხანდახან საშუალებას იძლევა პროპაგანდისა და ინფორმირებისთვის. მაგრამ ჩვენ ხომ ვხვდებით, რომ ხელოვნება ვერ იქნება უბრალოდ ილუსტრაცია და ინფორმირება. მრავალი ამბობს, რომ ამჟამად ჩვენ ცხოვრებას ვაშენებთ, ჩვენ ხომ სოციუმში გავედით. და გამოდის, რომ ხელოვნებაში, რომელსაც ინტელექტუალური გააზრების ელემენტები გააჩნია, რჩება მხოლოდ ფორმალიზებული, დაკვეთილი ინტერფეისი.

ო.ზ.: ამიტომაც, ხელოვანს უნევს თეატრში ემიგრირება.

ქ.ჩ.: დიახ, მაგრამ ჯერჯერობით ხელოვანების თეატრალურ მცდელობებს არ მივყავართ იმ ღრმა შედეგებამდე, რასაც ჩვენ ვხედავთ ლარს ფონ ტრიერისა და მიხაელ ჰანეკეს კინოში. ყოველ შემთხვევაში, სოციალურობასთან და მემარცხენე თემებთან მომუშავე ხელოვანებთან, მე მსგავსი შედეგები თეატრში ჯერ არ მინახავს.

რუსულიდან თარგმნეს ნორიკ ბადოიანმა და გიორგი ფირცხალაიშვილმა

5. ახალი თარგმანები

აღბერ კამიუ

ფილოსოფოსთა ექსპრომტი

ფრანგულიდან თარგმნა გიორგი ეკიზაშვილმა

მთარგმნელისგან ექსპრომტად თქმული

*მცირე ზომის პიესა, რომელშიც ალბერ კამიუ მწარე ირონიით (გასარკვევია, რა უფრო მეტია – სიმწვავე თუ ირონია) ახდენს ჟან-პოლ სარტრის ცნობილი ფილოსოფიური ტრაქტატის – «ყოფიერება და არარა» – «ანატომირებას» და გზადაგზა მსჯელობს იმ დროისთვის ერთობ პოპულარულ ფილოსოფიურ დოქტრინაზე – ეგზისტენციალიზმზე (გავიხსენოთ ალბერ კამიუს ცნობილი ფრაზა: «მე არ ვარ ეგზისტენციალისტი»), ჟან-ბატისტ მოლიერის მიერ ვერსალის სასახლის თეატრისთვის დაწერილ ექსპრომტებს (*l'improptu*) გვახსენებს. XVII საუკუნის ფრანგული ლიტერატურის კლასიკური კომედიის ექვსი საუკუნის კლასიკოსი მწერლის ნაწარმოებს თავისებურ, განსაკუთრებულ ხიბლს და სიმსუბუქეს შესძენს, თუმცა თემა ერთობ სერიოზულია. ისიც უნდა ითქვას, რომ ალბერ კამიუს სატირა უფრო რე ჟან-პოლ სარტრის ეპიგონებს უმიზნებს, ვიდრე ჟან-პოლ სარტრს, რომლის ფილოსოფიური მოძღვრების ფასი და ყადრი კამიუს ძალიან კარგად მოეხსენება. «Amicus Plato», მაგრამ ალბერ კამიუსაც აქვს საკუთარი აზრი და საკუთარი ჭეშმარიტება.*

მოქმედი პირნი:

ბატონი ნეანი

ბატონი ვინი

ქალბატონი ვინი – მისი მეუღლე

სოფი – მათი ქალიშვილი

ბატონი მალუზენი – სოფის ხელის მთხოვნელი

საპყართა თავშესაფრის დირექტორი

სოფი: ვილაც ბატონი გეახლათ და თქვენთან შეხვედრას ითხოვს.

ბატონი ვინი: რამდენჯერ უნდა გთხოვოთ, ჩემო შვილო, რომ უფრო გასაგებად ილაპარაკოთ. როგორ გგონიათ, ვისი ნახვა სურს, მერის თუ ფარმაცევტის? თუკი მერის, სამფეროვანი მხარსაკიდი უნდა გავიკეთო, თუკი ფარმაცევტის, მაშინ სამუშაო ხალათს მოვისხამ.

სოფი: აბა, რა გითხრათ? არ მიკითხავს, ვისი მონახულება გსურთ-მეთქი. თუკი ნებას მიბოძებთ, გავბედავ და გირჩევთ, რომ ყოველდღიურ ტანსაცმელში დაუხვდეთ, ისე, როგორც ნებისმიერ სტუმარს.

ბატონი ვინი: მშვიდად, მშვიდად, ჩემო ქალიშვილო! ყველაფერს ისე მოვაგვარებ, როგორც საჭიროა. თქვენ კი ხალათი მომიტანეთ და ხელს მხარსაკიდი გამოაყოლეთ. ორთავეს მოვირგებ და ამით სტუმარს ღირსეულად დავხვდები.

[ითქვა და გაკეთდა. შემოდის ბატონი ნეანი, იღლიაში ვეებერთელა წიგნი აქვს ამოღებული].

ბატონი ნეანი: ბატონო ვინ, კარგად ვიცი თქვენი საქმიანობის ამბები და მათ მნიშვნელობაზეც ზუსტი წარმოდგენა მაქვს. რაც შეეხება თქვენს გონებას, მასზე იმდენს ლაპარაკობენ, რომ ხმებმა ჩემამდეც მოაღწია. არ დაგიმალავთ და გეტყვით, რომ თქვენ შესახებ მხოლოდ კარგ ამბებს ვისმენ. ამრიგად, მადლობას გიხდით და გარწმუნებთ, მესმის, როგორი პატივი დამდეთ. ახლა კი,

ნება დამრთეთ, პირისპირ წარმოგიდგეთ. იმასაც გპირდებით, რომ თქვენი სტუმართმოყვარეობით ბოროტად არ ვისარგებლებ და ძვირფას დროს ამაოდ არ დაგაკარგვინებთ.

ბატონი ვინი: ბატონო ჩემო, ამდენი თავაზიანობა სულაც არ არის აუცილებელი. ვხედავ, ღირსეული და პატიოსანი ადამიანი ბრძანდებით და თქვენი სტუმრობა, ვინძლო, დიდ სიამოვნებას მომანიჭებს.

ბატონი ნეანი: მეტისმეტად მაქვებთ, ბატონო; ლამისაა, ლოყებზე სირცხვილის ალმური მომეკიდოს და ამავე წამს უკან გავბრუნდე.

[ასეც იქცევა. ბატონი ვინი გაეკიდება].

ბატონი ვინი: ამას ნუ იზამთ, ბატონო ჩემო, გევედრებით, დარჩით! აქაურებს სტუმართმოყვარეობა არ გვესწავლება, მაგრამ თავაზიანი ქცევებისა ბევრი არაფერი ვიცით. თვითვე განსაჯეთ, რა ბედი მენია, თქვენებრ ღირსეულ ადამიანს რომ ვესაუბრები.

ბატონი ნეანი: აბა, რა გავანყო, უარი როგორ გაკადროთ? ასე და ამრიგად, თქვენს ნებას ვემორჩილები. *[ჯდება].* ბატონი ნეანი გახლავართ. პარიზში ცნობილი გვარია.

ბატონი ვინი: ეს რა კარგი გვარი გქონიათ, ღმერთს ვფიცავ! ბატონო ნეან, თქვენს მონა-მორჩილად მიგულეთ.

ბატონი ნეანი: ხელობას არ ვფლობ, არც კი ვიცი, ეს ორი ხელი რას მოვახმარო, მთელი ცხოვრება გონების სამსახურში ვარ, ერთი სიტყვით, ვაზროვნებ. მაგრამ ამ ბოლო დროს მოწოდება ვიგრძენი და მსურს, ჩემი ღირსი პროფესია ავირჩიო, ამიტომაც, ახალი ფილოსოფიური დოქტრინის კარდაკარ ტარებაზე შევაჩერე არჩევანი.

ბატონი ვინი: კარგ საქმეს მოკიდებიხართ და მეც გულით გილოცავთ. მაგრამ იქნებ ამიხსნათ, ეგ ყოველივე რას ნიშნავს?

ბატონი ნეანი: რას გულისხმობთ, ბატონო ჩემო?

ბატონი ვინი: აი, თქვენს ხელობაზე გეკითხებით. დოქტორინის კარდაკარ დამტარებელი ვარო, რომ ბრძანეთ.

ბატონი ნეანი: სწორედ ჩემმა გატაცებამ მომიყვანა თქვენთან.

ბატონი ვინი: თუკი ასეა, მართლაც რომ ჩინებული ხელობა გქონიათ. ქება და ტაში გეკუთვნით, ბატონო ნეან!

ბატონი ნეანი: ვიცოდი, რომ გამიგებდით და მხარს ამიბამდით. ამიტომაც გეახელით. იცით, რის თქმასაც ვაპირებ, ყველას ვერ ვეტყვი. ამიტომაც ვარჩიე, ეს იშვიათი განძი, რაც თან ვიახლე, მხოლოდ თქვენისთანა განსწავლულ, კეთილი ზნე-ჩვევების და დიდი გამოცდილების ადამიანს შევთავაზო.

ბატონი ვინი: არჩევანს გინონებთ, ჩემო ბატონო, ამ ქვეყნის საქმეებში ფეხი მეც მიდგას და ჭკვიანური აზრებისა რაღაც გამეგება. მაგრამ, მართლა არ მეგონა, თუკი ჩემი რეპუტაცია თქვენს ყურამდეც მოაღწევდა.

ბატონი ნეანი: მერწმუნეთ, ბატონო, თქვენმა ამბავმა პარიზამდე ჩამოაღწია და იქაურები თქვენს ნაშრომებსაც კარგად იცნობენ.

ბატონი ვინი: ჩემი ნაშრომები? თუ არ ვცდები, ჯერ არცერთი არ გამომიქვეყნებია.

ბატონი ნეანი: მართალს ბრძანებთ, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, გიცნობენ და ამის დასტურად ჩემი სტუმრობაც კმარა.

ბატონი ვინი: გინდა თუ არა, თქვენი სიტყვები უნდა ვირწმუნო, რადგან თქვენ მიერ მოხმობილ საბუთს ძვრას ვერ ვუბამ. გთხოვთ, გააგრძელოთ, მე კი სმენად ვიქცევი, რადგან თქვენდამი ერთობ კეთილად განვეწყვე.

ბატონი ნეანი: ასე რომ, შევთანხმდით. მოკლედ, მოგახსენებთ... მოგართვით ის, რაც საუკეთესოდ მეჩვენა ფილოსოფიურ თხზულებათა შორის და ვეცდები, ჩემი სიტყვების ჭეშმარიტება დაგიმტკიცოთ. დღეს მთელი პარიზი ამ წიგნზე ლაპარაკობს, მისი ავტორის სახელი კი ყველას პირზე აკერია.

ბატონი ვინი: *[გაოცებული და იმდენად მოხიბლული, რომ ენა ეშლება და ბორძიკობს]* ეს რა პატივი მეღირსა, ბატონო ჩემო... თავი სიზმარში მგონია. ენას ვერ ვატრიალებ და აზრებიც ამერია.

ბატონი ნეანი: ამის გამო თავს ნუ აიტკიებთ. შემოიძლია, მარტომ ვილაპარაკო. მაგრამ, იმედი მაქვს, გონებას მოიხმობთ და აზრების დალაგებას შეძლებთ. და თუ ასე იქნება, მსურს, დავინყო ორი კითხვით, რომელთაგან პირველი იმის გარკვევას ეხება, ცხოვრობთ თუ არა რელიგიური ცხოვრებით.

ბატონი ვინი: იცით, კათოლიკურ ჭეშმარიტებაზე რაღაც წარმოდგენა მაქვს... და ამას მშობლებს უნდა ვუმაღლოდე.

ბატონი ნეანი: ცდებით, ბატონო ჩემო. ნუ გენყინებათ და, დღეს ეს ჭეშმარიტება უარყოფილია.

ბატონი ვინი: მერედა, ვის მიერ?

ბატონი ნეანი: აი, სწორედ ამ წიგნის მიერ.

ბატონი ვინი: ასეთი რა წიგნია?

ბატონი ნეანი: ახალი სახარება, რომლის ერთგული მკითხველი და გამავრცელებელი თქვენი მონა-მორჩილი გახლავთ.

[ხელებს შლის და თავს კრძალვით დაბლა ხრის].

ბატონი ვინი: მართლაც რომ გამოაცეთ, ჩემო ბატონო, ჩემთვის არავის უთქვამს, რომ ქვეყანას ახალი მაცხოვარი მოევლინა.

ბატონი ნეანი: ძნელი დასაჯერებელია, მაგრამ ასეა. ჩვენი სულების სახსნელად დღეს პარიზს რამდენიმე მაცხოვარი მოევლინა.

ბატონი ვინი: რამდენიმე? მეტისმეტი ხომ არ გეჩვენებათ?

ბატონი ნეანი: *[მკაცრად]* იმ დროში, რომელშიც ცხოვრება გვიხდება, მესიების სიმრავლე, ბატონო ჩემო, არავის აწყენს.

ბატონი ვინი: *[ნაჩქარევად]* რა თქმა უნდა, რა თქმა უნდა, სწორი ბრძანებაა. მაგრამ მიჭირს, დავიჯერო, რომ რწმენა, რომელსაც აქამდე პატივს ვცემდი და რომლითაც ვარსებობდი...

ბატონი ნეანი: აი, ეგ თქვენი რწმენა წარჩინებული პარიზელებისთვის არაფერს ნიშნავს და ყველამ კარგა ხანია, ბურგი აქცია...

ბატონი ვინი: ამას რას მეუბნებით! პარიზელები გონიერი ხალხია და ტყუილუბრალოდ არაფერს დაინუნებენ. თუკი რამ არ მოსწონთ, ეტყობა, მოსაწონიც არაფერია. თქვენმა საუბარმა ისე ამანთო, იმდენი ახალი ჰორიზონტი გადამიშალა, რომ სულმოუთქმელად ველი თქვენს მეორე კითხვას.

ბატონი ნეანი: დარწმუნებული ხართ, რომ ყველაფერს თავისი მიზეზი გააჩნია?

ბატონი ვინი: კოლეჯში ასე მასწავლეს.

ბატონი ნეანი: თქვენ რომ გისმენთ, კიდევ მეტად ვრწმუნდები, რომ სხვების ჭკუის სასწავლებლად ოც ან ოცდაათ პროფესორს ცოცხლად უნდა გავაძროთ კანი. ხომ ხედავთ, თქვენმა მასწავლებლებმა გაიძულეს, სიცრუეში გეცხოვრათ.

ბატონი ვინი: აჰ, ამას როგორ ბრძანებთ? მაინც, რის თქმა გსურთ?

ბატონი ნეანი: ამით იმას ვამბობ, ძვირფასო ბატონო, რომ ყოველივე უმიზეზოდ ხდება და ყოველივე შემთხვევითობაა და სხვა არაფერი.

ბატონი ვინი: ეს რაღა გამოვიდა? თქვენ წინ ამ კომუნის მერი, პროფესორი ფარმაცევტი, მშვენიერი ქალიშვილის მამა დგას და თქვენ კი ამტკიცებთ, რომ ყოველივე ამას მიზეზი არა აქვს და ჩემი აქ ყოფნაც უბრალო შემთხვევითობაა? განა, ასე ხდება?

ბატონი ნეანი: თავი და თავი ის გახლავთ, რომ ეს სამყარო ერთი დიდი უაზრობაა.

ბატონი ვინი: რატომ?

ბატონი ნეანი: იმიტომ, რომ სამყაროს ახსნას ვერ უპოვით.

ბატონი ვინი: როგორ, სამყაროს ახსნა შეუძლებელია? Kკი მაგრამ, რატომ?

ბატონი ნეანი: იმიტომ, რომ აბსურდულია.

ბატონი ვინი: აჰა, ახლა გავიგე: ამიერიდან შემიძლია თავს ავუხსნა, რომ სამყარო აუხსნელია.

ბატონი ნეანი: ამას თქვენს გამჭრიახ გონებას უნდა უმაღლოდეთ.

ბატონი ვინი: როგორი სიამოვნება მომანიჭეთ, რომ იცოდეთ, მაგ თქვენი ფილოსოფიით. წუთსაც არ დავახანებ, მზად ვარ, მთელი არსებით ვეზიარო თქვენს მოძღვრებას.

ბატონი ნეანი: სწორადაც მოიქცევით, არა იმის გამო, რომ ეს ფილოსოფია დღეს მოდაშია და საზოგადოების ყურადღებას იმსახურებს, არამედ იმიტომ, რომ თავისთავად გმირული ფილოსოფიაა.

ბატონი ვინი: გმირული? აჰა... იცით, არ მოგეშვებით, სანამ თქვენს აზრს ბოლომდე არ ჩავწვდები, სანამ არ ამიხსნით, რატომ ამტკიცებთ, რომ გმირული ფილოსოფიაა?

ბატონი ნეანი: მიზეზი და გამართლება ჩემი შეხედულებისა ის გახლავთ, რომ ადამიანმა უნდა აღიაროს ჭეშმარიტება იმისა, რომ ეს სამყარო აუხსნელია და ვერც ვერავინ ახსნის.

ბატონი ვინი: მაგრამ თუკი ამ ჭეშმარიტების უარყოფა შეუძლებელია და მისი მიღება-არმიღება ჩვენზე არ არის დამოკიდებული, ისღა დაგვრჩენია, ვაღიაროთ და ვემორჩილოთ. თქვენი აზრით, ეს გმირობაა?

ბატონი ნეანი: რა თქმა უნდა.

ბატონი ვინი: დარწმუნებული ბრძანდებით?

ბატონი ნეანი: დიახ, სწორედ აქ იმალება ამ ფილოსოფიის სრული უპირატესობა და დიადი არსი. ადრე, გმირობისთვის რაღაც განსაკუთრებული უნდა ჩაგედინათ, დღეს კი, სწორედ ამ ფილოსოფიის წყალობით, ამისთვის თითის განძრევაც არ დაგჭირდებათ. არაფერს აკეთებთ და გმირი ხართ.

ბატონი ვინი: ბატონო ჩემო, კიდევ ერთხელ გიდასტურებთ, რომ ყურადღებით გისმენთ და ბრმასავით მოგყვებით, რადგან, რაც თავი მახსოვს, სულ საგმირო საქმის ჩადენას ვნატრობ და ახლაც ვნანობ, რომ ამის საშუალება არ მომეცა, მუდამ რალაც მიშლიდა ხელს.

ბატონი ნეანი: ჰოდა, აი, ბატონო, ახლა უკვე გმირი ბრძანდებით, ამიერიდან უფლება გეძლევათ, ამით იამაყოთ.

ბატონი ვინი: ვერც კი აგიწერთ, როგორ მომწონს ეგ თქვენი ფილოსოფია. მთელ არემარეს მოვდებ ამ ახალ ამბავს! დაე, ყველამ იცოდეს, ნაცნობმაც და უცნობმაც, რომ გმირობა და გმირად ქცევა მხოლოდ ჩვენზეა დამოკიდებული. ერთი სიტყვით, ყველას შეუძლია, გახდეს გმირი და ამისთვის მისხალი ძალის დახარჯვაც არ დასჭირდება.

ბატონი ნეანი: მაგრამ სანამ ამას გააკეთებთ, უფრო მეტად უნდა განიმსჭვალეთ ფილოსოფიით, მე კი უფრო ღრმად შეგიძღვებით ამ დიდებული სისტემის წიაღში, რომლის მხოლოდ წინამძღვრები გაგაცანით და პირველი სასწაულები გაგიმარტეთ. თუკი შესავალმა გაკვეთილებმა მოგხიბლათ, შემიძლია დანარჩენიც გაგაცნოთ. მაგალითად, გეტყვით, რომ თქვენ თავისუფალი ბრძანდებით, იმიტომ, რომ არაფერი ხართ. ამასთან ერთად, გონივრული თანხის სანაცვლოდ, შემიძლია ეს ფასდაუდებელი, უძვირფასეს განძზე ძვირფასი წიგნიც დაგიტოვოთ.

ბატონი ვინი: მიდით, ბატონო ნეან, არ გაჩერდეთ! მაზიარეთ თქვენს ამაღლებულ რელიგიას! შემიძლია ამ წიგნზე დავიფიცო, რომ გარჯას სათანადოდ აგინაზღაურებთ.

[სცენის სიღრმისკენ მიდიან. ბატონი ნეანი წიგნს მაგიდაზე დებს. შემოდიან სოფი და ბატონი მელუზენი].

სოფი: ახლა კი თქვენი ჯერია.

ბატონი მელუზენი: არა, საქმის თავი და თავი თქვენ ბრძანდებით.

სოფი: თქვენ უნდა ელაპარაკოთ!

ბატონი მელუზენი: შეამზადეთ მაინც!

სოფი: ბოლოს და ბოლოს, მამაკაცი გქვიათ თუ არა!

ბატონი მელუზენი: ამაში ეჭვიც არ შეგეპაროთ! მაგრამ მამაკაცობა რა შუაშია?

სოფი: იმ შუაშია, რომ თუ ჩემი ცოლად შერთვა გსურთ, ახლავე მამაჩემს უნდა დაელაპარაკოთ.

[ბატონი ნეანი ბატონი ვინს სცენის სიღრმეში ტოვებს].

ბატონი მელუზენი: ღმერთო ჩემო, მოჩქარეს მოუგვიანდესო... სულსწრაფობით, ვეჭვობ, რაიმეს მივაღწიოთ.

სოფი: ჰოდა, თუ არ იჩქარებთ და ფეხს აითრევთ, იცოდეთ, საბოლოოდ დამკარგავთ!

ბატონი მელუზენი: რაო, რა ბრძანეთ? დაგკარგავთ?

სოფი: დიახ, არ მოგყურებიათ! მე მხოლოდ ნამდვილ მამაკაცს გავყვები ცოლად. ბუნებაც, წარმოიდგინეთ, ამას ითხოვს. თქვენ კი, თქვენი საქციელით მარწმუნებთ, რომ მამაკაცობით თავს ვერ მოიწონებთ!

ბატონი მელუზენი: მე ხომ მიყვარხართ.

სოფი: მე კი მძულხართ.

ბატონი მელუზენი: რა გაეწყობა, დაველაპარაკები.

[ბატონი ვინი შემოდის. ჩაფიქრებულია. წიგნი აქვს ამოიღლიავებული].

სოფი: აი, ისიც.

ბატონი მელუზენი: ღმერთო, შენ შემენიე!

[გარბის].

სოფი: აა, ლაჩარო. ეს ვინ შევიყვარე!

[მამისკენ მიდის.]

სოფი: მამა ბატონო, მსურს, ბატონ მელუზენზე გელაპარაკოთ, რომელიც მთელი გულით მიყვარს.

ბატონი ვინი: მეც სწორედ ეს მახარებს, ჩემო შვილო. მაგრამ, მაინც მგონია, რომ მთელი გულით სიყვარული არ კმარა და თუკი დავუფიქრდებით, ამისთვის მტკიცებულებებია საჭირო.

სოფი: ბატონმა მელუზენმა საკუთარი გრძნობა მრავალგზის დამიმტკიცა და ამაზე მეტს ვერც მოვთხოვ.

ბატონი ვინი: ერთი ეს მიბრძანეთ, რა საბუთები მოიხმო?

სოფი: სულ ამას მიმეორებს – მიყვარხარო და ვატყობ, რომ არ თვალთმაქცობს. საკუთარ გრძნობებზე რომ ლაპარაკობს, სახე ებადრება და თვალები უელავს.

ბატონი ვინი: აბა, ეს რა მოსატანია, შვილივო. ცარიელ-ტარიელი გრძნობაა, ეს არის და ეს. სიყვარული საქმით უნდა განამტკიცო და დაამტკიცო, თვალების პაჭუნი დიდი ვერაფერი შველაა.

სოფი: ახლა მხოლოდ თქვენს თანხმობას ველით, რომ ხელი ხელს მივცეთ და გული გულს.

ბატონი ვინი: ჩემს თანხმობას? ჭეშმარიტი შეყვარებულიც ასეთი უნდა! ნუთუ არ იცის, რომ თავისუფალი ადამიანია?

სოფი: თავისუფალი? რა თქმა უნდა, თავისუფალია, რადგან ცუდი არასოდეს არაფერი უკადრებია. მაგრამ თავს ნებას არ აძლევს, სურვილისამებრ მომექცეს, სანამ თქვენს თანხმობას არ მიიღებს.

ბატონი ვინი: მომისმინეთ, სულიკო. ვატყობ, ცხოვრებისა ბევრი არაფერი გაგეგებათ. ამიტომ ისლა დამრჩენია, რალაც-რალაცები აგიხსნათ და თქვენს სიყვარულზე თვალები აგიხილოთ. ბატონი მელი... თუ ვინცაა... ჰმ, ჰმ, ერთხელ მაინც... მოგეაღერსათ?

სოფი: ეს რამ გაფიქრებინათ?

ბატონი ვინი: აი, ხომ ხედავთ! გამიგეთ, ჩემო შვილო, ისევე, როგორც ამ წიგნმა გამაგებინა, რომ არ არსებობს სიყვარული ალერსის გარეშე და რომ სიყვარულის სიდიდეზე ალერსის სიმრავლით მსჯელობენ. სიყვარულის ერთადერთი საბომი ესაა. რაც მეტად ტკბებით ალერსით, მით უფრო მეტად აქარწყლებთ ეჭვს და აღარ ფიქრობთ იმაზე, უყვარხართ თუ არა თქვენს რჩეულს.

სოფი: მამა ბატონო, კარგად ვიცი, რომ ალერსს თავისი აზრი და მნიშვნელობა აქვს და სიყვარულში მასაც უდევს წილი. მაგრამ თქვენს მსჯელობაში არის რალაც ისეთი – არც ვიცი, როგორ გამოვთქვა – რაც ამ შემთხვევაში უადგილოდ მეჩვენება. მაჰატივით, მაგრამ მგონი, მეტისმეტი მოგდით.

ბატონი ვინი: ეს იმიტომ, რომ ჯერ კიდევ არ ზიარებიხართ ჭეშმარიტებას, რომლთანაც ხელჩაკიდებულმა უნდა მიგიყვანოთ. მაგრამ მოდით, ისევ ჩემს საუბარს

დავუბრუნდეთ. ბატონმა მელი... თუ ვინცაა, ერთხელ მაინც შემოგთავაზათ საწოლში ჩანოლა?

სოფი: არა, მამაჩემო, ჯერ არ უთხოვია! მაგრამ, თუკი საქმე ისეა, როგორც თქვენ ბრძანებთ, ამას აუცილებლად გააკეთებს, რადგან ვიცი, რომ ვუყვარვარ და მანაც იცის, რომ მიყვარს.

ბატონი ვინი: შეიგნეთ, ჩემო შვილო, რომ მთავარია არა სურვილი, არამედ ქმედება. მას კი ჯერ თითიც არ გაუნძრევია. ამიტომაც, თავს უფლებას ვაძლევ, დავასკვნა, რომ არ უყვარხართ. ეს უფრო ლოგიკურად მეჩვენება, ვიდრე დაშვება იმისა, რომ ოდესმე რამეს მოიმოქმედებს, იმ არაფრის მთქმელი მიზეზის გამო, რომ უყვარხართ.

სოფი: უცნაურად მეტყველებთ, მამა ბატონო: ასეთი რამ არცერთ წიგნში არ წამიკითხავს. ის კი არადა, ერთი ძველი ცნობილი ამბავი მსმენია, რომელიც ახლაც ხშირად მოჰყავთ ჭეშმარიტი სიყვარულის მაგალითად. ტრისტანისა და იზოლდას ტრფობაზე მოგახსენებთ. თუკი ეს დიადი სიყვარული დღესაც ახსოვთ, მხოლოდ იმიტომ, რომ შეყვარებულნი დიდხანს იკავებენ თავს ალერსისაგან.

ბატონი ვინი: წიგნები გვაცდუნებენ, შვილიკო. მართალი თუ გნებავთ, უტყუარი და კარგი წიგნი დღემდე არასოდეს დაწერილა. აი, თქვენ რომ ეს წიგნი წაგეკითხათ, გეცოდინებოდათ, რომ ბატონი მელო..., თუ ვინცაა, მანამ არ შეგიყვარებთ, სანამ თქვენგან უკანონო ბავშვი არ ეყოლება.

სოფი: რას მეუბნებით, ბატონო? რატომ მაინცდამაინც უკანონო ბავშვი?

ბატონი ვინი: იმიტომ, რომ ამით პასუხისმგებლობას კისრულობს. პასუხისმგებლობის გარეშე სიყვარულზე

ლაპარაკს აზრი არა აქვს, პასუხისმგებლობა რომ იგრძნო, არც თუ ისე სახარბიელო მდგომარეობაში უნდა ჩაიგდო თავი, ხოლო ყველაზე დიდ პასუხისმგებლობას მხოლოდ მაშინ იგრძნობ, როდესაც საყვარელ ქალს მშობიარობამდე მიიყვან.

სოფი: როგორც იქნა, მივხვდი. ახლავე გავიქცევი ბატონ მელუბენტან და ვაიძულებ, ნამდვილი სიყვარულით შემიყვაროს.

ბატონი ვინი: ვიცოდი, რომ გონიერი ქალიშვილი მყავდა. დღევანდელ ჩვენს საუბარს რაც შეეხება, იმასაც გეტყვით, რომ სიამოვნებით მოგცემდით თანხმობას, ეს წიგნი რომ არ წამეკითხა და მთელი ეს სასაცილო და ფუჭი ცრურწმენები ხელის ერთი მოსმით თავიდან არ მომეშორებინა.

[შემოდის ქალბატონი ვინი. ხელში ღორის ბარკალი უკავია].

ქალბატონი ვინი: ერთი მიბრძანეთ, რომელი სასაცილო ცრურწმენები დათმეთ, ბატონო ვინ?

ბატონი ვინი: რელიგია, ძვირფასო მეუღლე.

ქალბატონი ვინი: აჰა, ძალიან კარგი. *[შეკრთება]*. რაო, რელიგიაო, ბრძანეთ?

ბატონი ვინი: დიახ, ძვირფასო მეუღლე, მოხარული ვარ, გაცნობოთ, რომ აქამდე სრული უვიცობის წიაღში ვცხოვრობდით და შეცდომას შეცდომაზე ვუშვებდით. ახლა კი, ბოლოს და ბოლოს, მივხვდი, სად უნდა ვპოვო სიბრძნე. უზენაეს ჭეშმარიტებაზე არაფერს ვამბობ, ეს კი არაა, უბრალო სიმართლეც არ არსებობს. ყოველივე შემთხვევითობაა; შეიძლება კვამლიც იყოს ცეცხლის

გარეშე. ერთი სიტყვით, უცეცხლო კვამლი, ასე და ამრიგად, ყველაფერი არაფერია.

ქალბატონი ვინი: ან მე ვერაფერი გავიგე, ან თქვენ ჩმახავთ სისულელეებს. ჰოდა, თუ ასეა, ენის ლაქლაქს გირჩევნიათ, მოსამსახურეს მიხედოთ, რომელმაც, სანამ ქადაგებდით, იმდენი ჭამა, რომ სადაცაა, მუცელი გაუსკდება.

ბატონი ვინი: არაფერია, ჭკუას ისწავლის, ძვირფასო მეუღლე. ისე კი, სულერთია, გასკდება თუ არა. გინდ მართლაც გამსკდარა და გინდ არა, არაფრად მენაღვლება.

ქალბატონი ვინი: აჰა, მიგიხვდით. უგუნებობამ დაგრიათ ხელი, სალამოს სიცხეც აგინევთ და ჩვეულებისამებრ, სასაქმებლის დაღევა მოგიწევთ.

ბატონი ვინი: ნუ უხეშობთ, ქალბატონო, და იმას, რაც მხოლოდ წმინდა და კეთილშობილი განსწავლულობის შედეგია, ღმერთმანი, უგუნურობას ნუ მიაწერთ.

ქალბატონი ვინი: ერთი ამას დამიხედეთ, ახალი მეცნიერებაო! შორს შეგიტოპავთ... თუ ასეა და ყველაფერი არაფერია, დღეს უვახშმოდ დარჩენა გელით. მე უვიცობის ჭაობში დავრჩები. მიუხედავად ამისა, მარტოც მადიანად გეახლებით ღორის მსუქან ბარკალს, რომელიც ღმერთმა, დიახ, თვით ღმერთმა გვიბოძა ამ დილით.

ბატონი ვინი: ვერაფერს მიხვდით, ჩემო კარგო. ისიც ვერ გაიგეთ, რომ თუმცა კი ყველაფერი არაფერია, მაგრამ ვახშამზე უარს მაინც ვერ ვიტყვი.

ქალბატონი ვინი: სასაცილოა, ღმერთმანი, ჩემო გონებაარეულო მეუღლე. მეც, ჩემი მხრივ, ძალიან

გავიხარებ, თუკი ამიხსნით, რამ გადაგანწყვეტინათ ვახშმობა.

ბატონი ვინი: როგორ გითხრათ. მე... მე... ერთი სიტყვით, ვახშამს თქვენდა გულის გასახარად უნდა გეახლოთ.

ქალბატონი ვინი: ჩემ გასახარად?

ბატონი ვინი: ეჭვიც არ შეგეპაროთ, რადგან...

[ყოყმანობს, მერე რაღაც აზრი გაუელვებს და სხაპასხუპით მიაყრის]

ახლა კარგად ვხვდები, რომ თქვენ იქით გზა არ მაქვს, ვალდებული ვარ, სრულყოფილებას მივალწიო და თქვენც უნდა დაგეხმაროთ, რათა გახდეთ ის, რაც ჭეშმარიტად ხართ. აქედან გამომდინარე, რადგან ვარ ის, რაც ვარ, უნდა მოგბაძოთ და ვაკეთო ის, რასაც თქვენ აკეთებთ და რადგან თქვენც ის ხართ, რაც ხართ, ნება უნდა დამრთოთ, კარგად გავაკეთო ის, რასაც ვაკეთებ, რათა მე და თქვენ ვიყოთ ისეთები, როგორებიც ვართ. ამიტომაც უნდა ვივახშმო, კარგად მიმიხვდით?

ქალბატონი ვინი: ისე კარგად, რომ მზად ვარ, ახლავე გადაუდებელი დახმარების სათხოვნელად სულით ავადმყოფთა თავშესაფარში გავქუსლო.

ბატონი ვინი: ქალები იმდენად ბრიყვები ხართ, რომ ამაღლებულ აზრებს ახლოსაც არ იკარებთ. მსურს, გაცნობოთ, რომ ყოველივე, რაც მოგახსენეთ, ამ წიგნში ერთი წინადადებითაა გამოთქმული, რომელსაც ჩვენი სახლის კედელზე ოქროს ასოებით ამოკვეთავ.

ქალბატონი ვინი: სანამ საგიჟეთს მივაკითხავ, იქნებ ის წინადადება წამიკითხოთ.

ბატონი ვინი: *[წიგნს ფურცლავს]* ახლავე მოვძებნი... ნეტავ, სად გაქრა? «შექმენ საკუთარი თავი და იყავ...» არა, ეს არ არის. რადაც არ უნდა დამიჯდეს, უნდა ვიპოვო, «უნდა გარდავიქმნა იმად...» არც ეს არის. რატომ ვერ ვპოულობ? გვერდი უნდა დამენიშნა! ეტყობა, მეხსიერება მღალატობს. დღეს იმდენი ახალი შევიტყვე, რომ გონება ამერიკა. ბატონო ნეან! ბატონო ნეან!

ქალბატონი ვინი: ბატონი ნეანი ვინლაა?

ბატონი ვინი: დიახ, ეს ის ბატონია, რომელმაც ყველაფერი ეს შემასწავლა. ჩემი მამაც არის, ძმაც, ოჯახიც და რელიგიაც.

ქალბატონი ვინი: ისლა გაკლიათ, ცოლად შეირთოთ.

ბატონი ვინი: *[წონასწორობიდან გამოყვანილი]* თუ ძალიან გსურთ, ასეც მოვიქცევი.

[შემოდის ბატონი ნეანი].

ბატონი ვინი: აი, ესეც ჩვენი ძვირფასი ბატონი ნეანი. იქნებ, ქალბატონ ვინს ის ფორმულა გაუმეოროთ, სულ ახლახან რომ შემასწავლეთ?

ბატონი ნეანი: თქვენს მეუღლეს?

ბატონი ვინი: დიახ, დიახ. აი, ეს ქალბატონი გახლავთ. კეთილი ქალია, თუმცა გონება არც ისე უჭრის. ეჭვიც არ მეპარება, მასაც ისე სწრაფად დაარწმუნებთ, როგორც მე.

ბატონი ნეანი: ფორმულა ერთობ მარტივია და საშუალო გონების პატრონს მისი გაგება არ გაუჭირდება. აი, ისიც: «საკუთარი თავის შექმნა ნიშნავს, იყო სხვისთვის იმგვარად, რომ არ იყო არაფერი».

ბატონი ვინი: მსჯელობა თუ გნებავს, ეს არის!

ქალბატონი ვინი: დედას ვფიცავ, ვერაფერი გავიგე!

ბატონი ნეანი: ეს, ქალბატონო, გასაგები ენით გადმოცემული, ადამიანის არსებობის პირობების მოკლე შინაარსი გახლავთ.

ბატონი ვინი: იმასაც დავამატებ, მეუღლეო ჩემო, რომ აქამდე პარიზში ამაზე ჭკვიანური არავის არაფერი უთქვამს.

ქალბატონი ვინი: ეს ახალი ამბავი ამ ბატონმა მოგვითხრო?

ბატონი ვინი: დიახ, ძვირფასო ქალბატონო. ბატონი ნეანი ახალი ფილოსოფიური დოქტრინის კარდაკარ დამტარებელია.

ქალბატონი ვინი: რის დამტარებელიო, რა ბრძანეთ?

ბატონი ვინი: ახალი დოქტრინის ფორმულების.

ქალბატონი ვინი: დედაჩემის პატიოსნებას ვფიცავ, ან მე გავგიჟდი, ან თქვენ. ეს ქრისტიანი კაცის ხელობა არ გახლავთ.

ბატონი ნეანი: ქალბატონო, ორგზის მომაცნეთ შეურაცხყოფა. პირველად – ხელობა რომ მომანერეთ, მეორედ – ქრისტიანი რომ მიწოდეთ.

ბატონი ვინი: ძვირფასო მეუღლე, გთხოვთ, საკადრისი პატივი მიაგოთ ჩემს საუკეთესო მეგობარს, რომელიც საკუთარი ნებით მობრძანდა ჩემს ჭერქვეშ, რათა ჭეშმარიტებას მაზიაროს.

ქალბატონი ვინი: საუკეთესო!.. პატივი!.. ჭეშმარიტება!.. მეყო, არაფერი მესმის, თქვენს სმენას მიჯობს, მოვკვდე...
[სკამზე ჯდება].

ბატონი ვინი: ძალიანაც ნუ იჩქარებთ. უმჯობესია, ბატონ ნეანს მოსასვენებელი ოთახი მოუმზადოთ. მთელი ღამე იმგზავრა, რათა აქ მოსულიყო და ჩემი გონება ახალი აზრებით გაემდიდრებინა.

[რეტდასხმული ქალი ოთახიდან გადის].

ბატონი ვინი: ძვირფასო ბატონო ნეან, იქნებ კეთილი ინებოთ და სანამ დანვებით, ამიხსნათ ორიოდე დებულება, რომელიც მცდელობის მიუხედავად, ვგონებ, ბოლომდე ვერ გავიაზრე.

ბატონი ნეანი: რა თქმა უნდა; გარნმუნებთ, კეთილო მეგობარო, არას დაგზარდებით. ისე კი, ჩვენში დარჩეს, სავსე სტომაქით უფრო მეადვილება ლაპარაკი და გონებაც უფრო მინათდება.

ბატონი ვინი: ო, რა მოხდენილად ბრძანეთ, ბატონო ჩემო. რა კარგია ცარიელი კუჭი, თუკი ძალგიძს, ასე დიდებულად გამოხატო შიმშილი. დაბრძანდით, ბატონო ნეან და დააგემოვნეთ ეს ბარკალი, რომელიც ღმერთმა, ო, მაპატიეთ... შემთხვევამ გვინყალობა ამ დილით.

[ბატონი ნეანი ბარკალს მიუჭდება. ბატონი ვინი გულაჩუყებული შესცქერის. უცებ სახეს შეჭმუხნის].

ბატონი ვინი: ბატონო ნეან, იცით, სულ ის კაეშნის თემა მიტრიალებს თავში, რომელიც ასე კარგად წარმოაჩინეთ და რომელსაც აქამდე აინუნშიც არ ვაგდებდი.

ბატონი ნეანი: *[ილუკმება]* კაეშანი მართლაც რომ დიდებული ცნება გახლავთ.

ბატონი ვინი: მაგრამ მე რომ ვერაფერი გავუგე?!

ბატონი ნეანი: *[ჭამას აგრძელებს]* იცით... ჰმ... ერთი სიტყვით, ეს არის ერთობ ზოგადი შიში უბედური

შემთხვევებისა, რომელთა განსაზღვრა შეუძლებელია და რომლებიც, შეიძლება, არც მოხდეს.

ბატონი ვინი: აჰა! ახლა გავიგე, ძალიან ნათლად ამიხსენით! ამიერიდან, მეც შევეცდები, ყოველ დილით განვიცადო კაეშანი, რათა მივალწიო იმ სრულყოფილებას, რომელზედაც ამდენი მესაუბრეთ.

ბატონი ნეანი: *[ისევ ილუკმება]* ძალიან კარგი. ბატონო ვინ, ვინძლო, ყველაფერი გაიგეთ და სულიერი სიმსუბუქეც იგრძენით.

ბატონი ვინი: ერთი ეს მიბრძანეთ, ეგ თქვენი კაეშანი, საბოლოო ჯამში, ხომ არას მავნებს?

ბატონი ნეანი: *[კბილებით გლეჯს ხორცს]* ეგ რამ გაფიქრებინათ? არაფერს ძალუძს ისეთი სიმშვიდე მოგგვაროთ, როგორიც კაეშანმა, და მისი შეგრძნების გარეშე ცხოვრება ჩალის ფასადაც არ ღირს. სიმართლე თუ ვნებავთ, კაეშნის გარეშე სიცოცხლე შეუძლებელია, სწორედ ის გვაცოცხლებს და იოტისოდენა ვნებასაც არ მოგვაყენებს. დასტურად ისიც კმარა, რომ მკვდრები კაეშანს სრულიად არ განიცდიან.

ბატონი ვინი: აი, ეს მესმის! ვაშა, ბატონო ნეან, ამ მტკიცებულებას კაცი ძვრასაც ვერ უყოფს.

ბატონი ნეანი: *[ხორცს ჭიჭენის]* კაეშანი, კაეშანი და მარადჟამს კაეშანი, ბატონო ვინ! მხოლოდ ის თუ გვიხსნის!

[შემოდის ქალბატონი ვინი].

ქალბატონი ვინი: ჩემს ბარკალს კი აღარაფერი ეშველება.

ბატონი ნეანი: მხოლოდ იმიტომ, რომ ეს ვიღაც არსება თქვენი რალაცაა, ბატონო ვინ...

ქალბატონი ვინი: ვილაც არსება, არა? ხომ არ გნებავთ, კბილები ჩაგიმტვრიოთ?

ბატონი ნეანი: თუკი ეკლესიის მამებს ვენდობით, ყველანი, შემოქმედის ნებით, ვილაცები ვართ და ამას ჩვენც კარგად უნდა ვუნყოფეთ.

ბატონი ვინი: სწორედ ასეა, ჩემო მეუღლე. ბატონ ნეანს თქვენი შეურაცხყოფა აზრადაც არ მოსვლია, რადგან ამ სიტყვას ეკლესიის მამებიც ხმარობენ...

ბატონი ნეანი: განსაკუთრებით, წმინდა თომა აქვინელი: «ჩრეტურა დივინა რარა ავის ესტ».

ბატონი ვინი: წმინდა თომა ა...! აი, ხომ ხედავთ, რა პატივისცემით გეპყრობათ ბატონი ნეანი!

ქალბატონი ვინი: *[სული ეხუთება]* ესეც თუ პატივისცემაა!

ბატონი ვინი: დანყნარდით, თუ არადა, მეტს აღარ მოგიტმენთ. სამზარეულოს და ქვაბებს მიხედეთ! წმინდა თომას რაც შეეხება... მასზე სიტყვაც არ დასძრათ.

ბატონი ნეანი: *[ჭამს]* იმას ვამბობდი, თუკი ეს არსება თქვენი მეუღლეა...

ბატონი ვინი: *[მოხიბლული]* არსება!

ბატონი ნეანი: ისლა დაგრჩენიათ, თავიდან მოიშოროთ...

ბატონი ვინი: მოვიშორო?! იცით... ასეა თუ ისე, საქმეს თავს ართმევს... და *[უცებ გონება უნათდება]* თავის დროზე პირობა მივეცი და რაღაც ვალდებულებებიც ვიკისრე...

ბატონი ნეანი: რა თქმა უნდა, ვალდებულებები უნდა შეასრულოთ, მაგრამ ეს წიგნი გვასწავლის, რომ ადამიანმა საკუთარი ნებით უნდა აირჩიოს ვალდებულებები, ამიტომ,

ამან ხელი არ უნდა შეგიშალოთ გადაწყვეტილებების მიღებაში.

ბატონი ვინი: ეს იგი, შემოდლია... ამაზე არასოდეს მიფიქრია... გამოდის, შემოდლია თავისუფლება დავიბრუნო.

ბატონი ნეანი: სწორი ბრძანებაა, ბატონო ჩემო. ჩემი მოძღვრებაც, პირველ რიგში, ადამიანს ასწავლის, როგორ გახდეს თავისუფალი.

[ჭამას მორჩა და ხელებს იწმენდს].

ბატონი ნეანი: ერთი რამ მსურს, გითხრათ, ბატონო ვინ. ამ ახალი სიბრძნის სიღრმეებს რომ ჩასწვდეთ, დრო დაგჭირდებათ. ახლა რამდენიმე ნათელ და გონიერ პრინციპს ფლობთ, რაც ხელს შეგიწყობთ სრულყოფისკენ წინსვლაში. ცხოვრებასაც სწორი გზით წაიყვანთ და თუკი თქვენს სარგებელზე მიდგება საქმე, სხვის ცხოვრებაშიც ჩაერევით. მოკლედ, შეუძლებელი არაფერია, დღეიდან ყოველივე თქვენს ხელშია.

ბატონი ვინი: ოცი წლის ბიჭვით მიძგერს გული. დროა საჭიროო, ასე არ ბრძანეთ? მარად თქვენ მადლიერად მიგულეთ!

ბატონი ნეანი: თქვენ კიდევ ბევრი არ იცით! ეს პრინციპები შესაძლებლობას მოგცემენ, შექმნათ საუკეთესო წიგნები ნებისმიერ თემაზე, ნებისმიერ სფეროში.

ბატონი ვინი: რაო? შემოდლია დიდი შემოქმედი გავხდე?

ბატონი ნეანი: ეჭვიც არ შეგეპაროთ. საკმარისია, ეს წიგნი გადაიკითხოთ, მერე საკუთარ თხზულებებს ჩაუჯდეთ და რასინს და მოლიერს უკან მოიტოვებთ.

[ბატონი ნეანი გადის. ბატონი ვინი ჩაფიქრდება, მერე ისიც უკან მიყვება. შემოდლიან მალუბენი და სოფი, ერთმანეთს

ექაჩებიან/.

სოფი: ერთი ეს მითხარით, გსურთ თუ არა, ცოლად მომიყვანოთ.

ბატონი მალუზენი: რამდენჯერ გაგიმეოროთ, რომ ჩემებრ ერთგულ ადამიანს...

სოფი: აღარ გააგრძელოთ. თუკი ასეა, ამ დილით, თქვენი სამარცხვინო გაქცევის შემდეგ ეს უკანასკნელი მცდელობა იქნება.

ბატონი მალუზენი: ასეც ვიცოდი, გიყვარვართ.

სოფი: თუ ეს იცით, ისიც შეისმინეთ, რომ ამ სიყვარულს არ იმსახურებთ. მაგრამ ეს კიდევ არაფერი. ახლა მთავარია, მამაჩემს ელაპარაკოთ.

ბატონი მალუზენი: კიდევ?

სოფი: დიახ, კიდევ. გაჩუმდით და ყური დამიგდეთ. უნდა უთხრათ, რომ დიდხანს თავს მევლებოდით, მეალერსებოდით, სანადელსაც მიაღწიეთ და დამაფეხმძიმეთ. ახლა კი, თავს ვალდებულად გრძნობთ, ჩემი ხელი თხოვოთ.

ბატონი მალუზენი: ხომ არ გაგიჟდით? გსურთ, რომ მამათქვენმა ხელი ადგილზევე მომიტავოს?

სოფი: ჩუმად. იმასაც დაუმატებთ, რომ ქორწინება მისი თანხმობის გარეშეც მოხდება, რადგან თავისუფალი ადამიანი ბრძანდებით.

ბატონი მალუზენი: თავისუფალი? ვინ გითხრათ?

სოფი: ეს თქვენი უკანასკნელი ცდაა. ან ასე მოიქცევით, ან არადა, მოსამართლის თანაშემწის ვაჟიშვილს

მივთხოვდები. აი, მამაჩემიც მოვიდა. ჰო, მართლა! რაც არ უნდა თქვას, ყველაფერზე კვერი დაუკარით.

[შემოდის ბატონი ვინი, შეწუხებული იერი აქვს, ეტყობა, რაღაც ფიქრი უტრიალებს თავში].

ბატონი მალუზენი: მე ბატონი მალუზენი გახლავართ.

ბატონი ვინი: ცდებით, ბატონო.

ბატონი მალუზენი: რა ბრძანეთ?

ბატონი ვინი: თქვენ ბატონი მალუზენი არ ბრძანდებით.

ბატონი მალუზენი: მაპატიეთ, ბატონო, დიდ პატივს გცემთ, მაგრამ მაინც გავიმეორებ, მალუზენების შთამომავალი გახლავართ.

ბატონი ვინი: მალუზენების გვარი აქ რა მოსატანია. უბრალოდ, მსურს დაგიმტკიცოთ, რომ მალუზენი არ ბრძანდებით. მალუზენი სიცოცხლის დასასრულს თუ გახდებით. იქამდე კი, იმისთვის უნდა იღვანოთ, რომ სიბერეში ბატონი მალუზენი გახდეთ, თავისუფალი, დამოუკიდებელი და სრულყოფილი და არა ეს მიმქრალი, უსახური აჩრდილი, დღეს რომ ბრძანდებით. თქვენც ხვდებით, რომ ამ საქმეში მამათქვენი ვერაფრით წაგადგებათ?

ბატონი მალუზენი: მართალი ბრძანდებით, ბატონო. პირობას გაძლევთ, თქვენს რჩევას ყურად ვიღებ და როგორც მირჩევთ, ისე მოვიქცევი.

ბატონი ვინი: თუ ასეა, ძალიან კარგი... ახლა კი საქმეზე ვილაპარაკოთ.

[მალუზენი ამოიოხრებს და უკან მიიხედავს. კულისებიდან სოფი მუშტს უღერებს. მალუზენი გადანყვეტს, «ზღვაში

თავით გადაეშვას»].

ბატონი მალუბენი: *[სხაპასხუპით]* ბატონო ჩემო, მოვედი, რათა გამცნოთ, რომ შედეგად თქვენი ქალიშვილის მრავალგზის აღერსისა და კიდევ იმისა, რაც მას ვუყავი, რათა ბოლოს და ბოლოს ფეხმძიმობამდე მიმეყვანა, და რამეთუ თავს ვრაცხ იმად, ვისაც ამ საქმეში უდევს წილი პასუხისმგებლობისა, ვალდებულად მივიჩნევ, ქალიშვილის ხელი გთხოვოთ. იმასაც დავამატებ, რომ ეს ქორწინება, იმ მიზეზის გამო, რომ თავისუფალი ადამიანი ვარ, თქვენი ნებით, ან ნების გარეშე, აუცილებლად მოხდება.

ბატონი ვინი: ეი, ეი, ისე გააჭენეთ, ყურიც ვერ მოგადევნეთ და თქვენი აბდაუბდა საუბრის ნახევარიც ვერ გავიგე.

[ბატონი მალუბენი რალაცას ლულულულებს].

ბატონი ვინი: მაგრამ იმაში, რაც გავიგონე, კარგის მომასწავებელ ამბებსაც ვხედავ.

[ბატონი მალუბენი ენის ბორძიკით იმეორებს ნათქვამს, ხელებს იქნევს და სიტყვების ბოლო მარცვლებს ყლაპავს, ლაპარაკს ამთავრებს და თავს აჩვენებს, რომ გაქცევა სურს].

ბატონი ვინი: ძალიან კარგი, ბატონო. მოგისმენთ და თუ ის, რაც სათქმელი დაგრჩათ, ისეთივე გონიერია, როგორიც დასაწყისი, ვინ იცის, იქნებ, თქვენზე აზრი შევიცვალო კიდევ. *[მხრებში ხელებს ჩაავლებს და მარჯვნივ მიჰყავს].* რაწამს საქმე ჩემი ქალიშვილის ბედნიერებაზე მიდგა, იმედია, გამიგებთ და არ დამძრახავთ, რომ საკითხს უფრო ღრმად ჩავვიძიე, შეიძლება, ზედმეტიც მომივიდა. უნდა მოგახსენოთ, რომ ჩემი მომავალი სიძე ყველა იმ კეთილი

თვისებით უნდა იყოს შემკული, რაც ესოდენ აუცილებელია ნებისმიერი პატიოსანი ადამიანისთვის.

ბატონი მალუზენი: ასეც უნდა იყოს, ბრძენი ადამიანის მსჯელობაა.

ბატონი ვინი: აბა, თუ ასეა, მართალი მითხარით, ბოროტმოქმედი ან ქურდბაცაცა ხომ არ ბრძანდებით?

ბატონი მალუზენი: რაო, რა ბრძანეთ?

ბატონი ვინი: არა, არა მგონია; ვგონებ, არც ერთი უნდა იყოს და არც მეორე. სამწუხაროა, მაგრამ ამ მხრივ სასაყვედურო არაფერი მაქვს. ისე, ჩვენში დარჩეს, ეს არც არის აუცილებელი, თუმცა, პირიქით რომ იყოს, უფრო მეტად მომეწონებოდა.

ბატონი მალუზენი: ვერ ვიტყვი... *[სოფის რჩევას იხსენებს]*. რა თქმა უნდა, სწორი ბრძანებაა, ბატონო. მეც მაგ აზრის ვარ, გეთანხმებით და მოგახსენებთ, რომ ჩემს აღზრდა-განათლებას რაღაც დააკლეს.

ბატონი ვინი: ესეც კარგია, ჩათვალეთ, რომ აღიარებული შეცდომა ნახევრად ნაპატიებია. იქნებ ისიც მითხრათ, ნათესავი ქალებისადმი ავხორცი სურვილი ხომ არ გაგჩენიათ ოდესმე?

ბატონი მალუზენი: ორი ახლობელი ქალი მყავს მხოლოდ: დედაჩემი და ჩემი და.

ბატონი ვინი: აჰა, ძალიანაც კარგი.

ბატონი მალუზენი: კარგი... მაგრამ *[გადაიფიქრებს]* დაგიფიცებთ, რომ დედისა და დისადმი სათუთ გრძნობებს და პატივისცემას განვიცდი. თუმცა, შეგიძლიათ, ესეც აღზრდის მანკიერებად ჩამითვალოთ. ვაღიარებ, საჭირო განათლება ვერ მივიღე.

ბატონი ვინი: ამას კარგად ვხედავ, თუმცა, ამ მცირე შეცდომების გამოსწორებას ადვილად შეძლებთ. ჰო, კიდევ ერთი და შეიძლება, უკანასკნელი: მამათმავალი ხომ არ ბრძანდებით?

ბატონი მალუზენი: მამათმავალი? მე მგონი, ეს თვისება სრულიადაც არ არის აუცილებელი კარგი ქმრისთვის.

ბატონი ვინი: ჩემო კარგო, საქმე ის არის, რომ ცხოვრებას არ უფიქრდებით. ასე რომ არ იყოს, ადვილად გამიგებდით. როგორ უნდა ვენდო კაცს, რომელიც საკუთარ თავს არ ირჩევს, არ უფიქრდება იმას, თუ რად აქცევს საკუთარ თავს. როგორ შეიძლება ნორმალური ქმარი გახდეთ, თუკი წარმოდგენა არ გაქვთ იმაზე, რა არის ნორმალური? გამიგეთ?

ბატონი მალუზენი: ეჭვიც არ შეგეპაროთ! მერწმუნეთ, ბატონო! მოგახსენებთ, სექსს რაც შეეხება, აქამდე წესიერად ვიცხოვრე, ჩემი ცხოვრებით კმაყოფილი ვარ და ზნე-ჩვევის შეცვლას არც ვაპირებ.

ბატონი ვინი: ის, რომ თქვენი ცხოვრებით კმაყოფილი ბრძანდებით, გულს სულაც არ მეფონება. მე ისეთ სიძეს ვისურვებდი, ვინც არსებობს. ამისთვის კი საჭიროა, საკუთარი ცხოვრება არ მოგწონდეთ, ესე იგი, საკუთარ კანში თავს კარგად ვერ გრძნობდეთ. მხოლოდ ამ შემთხვევაში შეიცნობთ, რომ არსებობთ. ერთი სიტყვით, რაღაც უნდა გტკიოდეთ, რაღაც მაინც უნდა გაწვალდებდეთ.

ბატონი მალუზენი: მაინცდამაინც მამათმავალი უნდა ვიყო? სხვა საშუალებას ვერ ხედავთ?

ბატონი ვინი: შეიგნეთ, ბატონო ჩემო, რომ ადამიანის სიყვარული საზღვრებს არ ცნობს და თუ ვინმე გიყვარს, მთელი არსებით უნდა გიყვარდეს.

ბატონი მალუბენი: თუ ასეა საჭირო, დაე, ასე იყოს. თქვენს რჩევას მივიღებ და ყოველ ღონეს ვიხმარ, იმედი რომ გაგიმართლოთ. თუმც კი, ვეჭვობ, დიდი ძალისხმევა და დრო დამჭირდება.

ბატონი ვინი: შევთანხმდით. ხანგრძლივი მცდელობა მოკლე წარმატებაზე უკეთესია. ესეც რომ არ იყოს, არც თქვენ, არც მე არსად გვეჩქარება, რადგან სანამ რამეს გადავწყვეტთ, ბავშვის დაბადებას უნდა დაველოდოთ.

ბატონი მალუბენი: ბავშვის? რომელი ბავშვის?

ბატონი ვინი: როგორ, ნუთუ ასეთი მოკლე მეხსიერება გაქვთ? თქვენს ბავშვზე გელაპარაკებით, რით ვერ გაიგეთ?

ბატონი მალუბენი: კი, მაგრამ ლოდინს რა აზრი აქვს?

ბატონი ვინი: ის, რომ შეიძლება, შეცდით: ბუნებას, მოგეხსენებათ, საკუთარი ხუმტურები აქვს. მერწმუნეთ, გამოცდილი ფარმაცევტი გახლავართ. ასე რომ, თუ ბავშვი არ გეყოლათ, პასუხისმგებლობაც გეხსნებათ.

პასუხისმგებლობა თუ ვერ იგრძენით, ანგაჟირებული ვერ იქნებით. ანგაჟირების გარეშე, ჩემი ქალიშვილიც არ გეყვარებათ, ამას წყალი არ გაუვა. მშვიდობით, ბატონო მალუბენ. გიყვარდეთ ადამიანი და ეს სიყვარული ცხრაკლიტულში ჩაკეტეთ. მხოლოდ მაშინ გახდებით თავისუფალი და ქორწინებასაც წინ ვერაფერი დაუდგება.

[ბატონი მალუბენი გადის. შემოდის ბატონი ნეანი].

ბატონი ვინი: ო, ბატონ ნეანს ვახლავარ. ხომ კარგად მოისვენეთ? ჩემს ძილს თუ იკითხავთ, ვგრძნობ, რამდენიმე ღამე თვალის მოხუჭვა არ მიწერია. მას შემდეგ, რაც თქვენგან ამდენი სიახლე შევითყვე, ფრთები შევისხი და ცაში დავფრინავ.

ბატონი ნეანი: ნაცნობი გრძნობაა, თავის დროზე ეს თრობა მეც განვიცადე, როდესაც ახალბედა ქერა ქალიშვილი შევიყვარე. სანამ ცოლად მოვიყვანდი, დიდხანს ვეარშიყებოდი და მთელი ამ ხნის განმავლობაში ძილი წამითაც არ მომკარებია.

ბატონი ვინი: ძვირფასო, ბატონო ნეან! ყოველივე მოიმოქმედეთ, ბრძანდებოდით რა... დანარჩენი თქვენც კარგად იცით.

ბატონი ნეანი: რა თქმა უნდა, ეს ნიშნავს «იყავ ყველასთვის და იყავ არაფერი...» ჰო, მართლა, ბატონო ვინ, თქვენს პოლიტიკურ შეხედულებებზე რას მეტყვით?

ბატონი ვინი: მუდამ რესპუბლიკელი და ტრადიციული თავისუფლების მომხრე გახლდით.

ბატონი ნეანი: ერთობლივი ძალისხმევით, უახლოეს დღეებში ამის გამოსწორებაც მოგვიწევს; რადგან ამ თავისუფლებებზე ისე ლაპარაკობთ, კაცს ეგონება, თითქოს თავისთავად არსებობენ.

ბატონი ვინი: ნუთუ, ესეც სიცრუეა?

ბატონი ნეანი: არსებობს მხოლოდ ერთი თავისუფლება – ის, რომელიც მხოლოდ საკუთარი ქმედებებით უნდა მოვიპოვოთ: ეს იმას ნიშნავს, რომ ჩვენ მუდამ თავისუფლების მოხვეჭის გზას ვადგავართ, მაგრამ სინამდვილეში თავისუფლები არ ვართ.

ბატონი ვინი: გამოდის, თავისუფლები არასოდეს ვიქნებით?

ბატონი ნეანი: როგორ არა, თავისუფალი იქნებით, მაგრამ მხოლოდ მაშინ, როდესაც გარდაიცვლებით.

ბატონი ვინი: ო, რარიგ დამამშვიდეთ, გულს მომეშვა.

ბატონი ნეანი: ასე რომ, თავადაც ხედავთ, რომ რესპუბლიკელად ყოფნას არავითარი აზრი არა აქვს და რესპუბლიკაზე ლაპარაკს მხოლოდ სიცოცხლის ბოლოს შეძლებთ.

ბატონი ვინი: მე კი მეგონა, რესპუბლიკაში ვცხოვრობთ, საკუთარი აზრის გამოხატვაც შეგვიძლია და მთავრობის არჩევაც.

ბატონი ნეანი: გეჩვენებათ, ჩემო ბატონო, ილუზიების ტყვეობაში ხართ; თუკი ჩემს მსჯელობას მიჰყვებით, მიხვდებით, რომ საფრანგეთში რესპუბლიკაზე ლაპარაკი იმ შემთხვევაში იქნება შესაძლებელი, თუკი ყველა ფრანგი ერთიანად გადაშენდება და აღიგვება პირისაგან მიწისა.

ბატონი ვინი: ჰოო, ამაზე არ მიფიქრია. ახლა, როდესაც თქვენ გისმენთ, ყოველივეს აშკარად ვხედავ. *[სიჩუმე]* ერთი ის მანუხებს, რომ ვერაფრით გავიგე, როგორ მოვიქცე მომავალი არჩევნებისას.

ბატონი ნეანი: ამაზე ადვილი არაფერია, რადგან ბედნიერი ვერასოდეს გახდებით, თუკი მთელი ცხოვრება არ იბრძოლებთ და არ ეცდებით მის მოპოვებას, მაგრამ რომ იბრძოლოთ, ჩაგრული და დამონებული უნდა იყოთ. აი, მაშინ ხმამაღლა განაცხადებთ თავისუფლებისადმი თქვენს სიყვარულს და ხმას მისცემთ თავისუფლების მოწინააღმდეგეებს. ამავდროულად, იმათაც, ვინც ბედნიერების დათრგუნვას ცდილობს.

[შემოდის ქალბატონი ვინი].

ქალბატონი ვინი: ბატონო ვინ, ეს რა ახალი ამბავი შევიტყვე! მითხრეს, ქორწინებას, რომელიც ამდენ სიკეთეს გვპირდება, წინ აღუდექით და თანხმობას

მოწყალეებასავით მხოლოდ მაშინ მოიღებთ, როდესაც თქვენი ქალიშვილი ნაბიჭვარს დაგისვამთ მუხლებზე.

ბატონი ვინი: მართალი ბრძანდებით, ჩემო მეუღლე. უარზე ვარ და საამისო მიზეზებიც მაქვს.

ქალბატონი ვინი: ერთი სული მაქვს, სანამ ამ მიზეზებს გამაცნობთ.

ბატონი ვინი: მეეჭვება, რამე გაიგოთ. ამიტომ გირჩევთ, ისევ თქვენს სამზარეულოს და ჯამ-ჭურჭელს დაუბრუნდეთ.

ქალბატონი ვინი: ასე იყოს, მაგრამ წასვლამდე, კიდევ ერთხელ გეტყვით, რომ ამ საზიზღარი მაიმუნის ხელში ჭკუა სრულიად დაკარგეთ და გადაგვარდით.

ბატონი ნეანი: ეს საზიზღარი მაიმუნი, ქალბატონო, მოაზროვნეთა მოდგმის გახლავთ და თქვენც, მერწმუნეთ, გმართებთ, ჭკუას მოუხმოთ, სანამ რამეს წამოროშავდეთ.

ქალბატონი ვინი: საკმაოდ გიყურეთ და გითმინეთ, და თუკი მოაზროვნე არსებები თქვენნაირები არიან, მირჩევნია, ჩლუნგებსა და წერა-კითხვის უცოდინარ ადამიანებთან დავიჭირო საქმე.

ბატონი ვინი: ძვირფასო მეუღლე, მსურს გამცნოთ, რომ თქვენი ქმარიც მოაზროვნე არსებაა და, ამიტომაც, დღეიდან ამ სახლის ზღურბლს, ვფიცავ, ველარასოდეს გადმოაბიჯებთ.

ქალბატონი ვინი: რაო, რა ბრძანეთ, რას ვერ ვიზამ?

ბატონი ვინი: სახლის ზღურბლის გადმოაბიჯება აღარ გელირსებათ-მეთქი. გაძევებული ბრძანდებით. ვთქვი და გავათავე, ახლავე შევუდგები საქმეს და, პირველ რიგში, ჩამოგართმევთ გვარს, რომლის ტარების ღირსი არ ბრძანდებით. ჩემს ქალიშვილს რაც შეეხება, რომელზედაც

ასე შეგტკივათ გული, დაე, ამ პათიოსანმა ადამიანმა გაუჩინოს ნაბიჭვარი, რომელსაც მისგან ველი.

ქალბატონი ვინი: ესეც ასე, სანადელს მიაღწიეთ, საქმე გაიმასაქნეთ და ახლა კმაყოფილი ხელებს იფშვნეთ.

ბატონი ნეანი: დიახ, არ დაგიმაღავთ, ერთობ მოხარული ვარ, რადგან ადამიანის არსებობის პირობები ამას ითხოვს და ჩვენც ყველანი ცუდ მდგომარეობაში აღმოვჩნდით.

[შემოდის სოფი].

სოფი: მამა, საპყართა თავშესაფრის დირექტორი გეახლათ და თქვენთან შეხვედრას ითხოვს.

[შემოდის დირექტორი ორი ახმახის თანხლებით].

დირექტორი: მაპატიეთ, ბატონო, მაგრამ აქ ერთ-ერთი ჩემი ავადმყოფია, რომელიც დაუკითხავად დაგვეთხოვა და რომელიც, თქვენი ნებართვით, თავშესაფარში უნდა დავაბრუნო.

[ბატონი ნეანი გაქცევას აპირებს, მაგრამ ახმახები შეაკავებენ].

ბატონი ვინი: როგორ, ექიმო, გინდათ დამაჯეროთ, რომ ეს ბატონი გიჟია?

დირექტორი: ეჭვიც არ შეგეპაროთ, ბატონო, რამდენიმე თვეა, ჩვენს სამკურნალოში იმყოფება.

ბატონი ვინი: მაგრამ, რაც კი მითხრა, ყოველივე ერთობ გონივრული მეჩვენა.

ქალბატონი ვინი: თქვენც მასავით აგეჭრათ გონება, ბატონო ჩემო მეუღლე, ამიტომაც იმსახურებთ მკურნალობას.

დირექტორი: თქვენმა ქალიშვილმა ყველაფერი მიაბო. დამშვიდდით, თქვენ პირველი მსხვერპლი არ ბრძანდებით. მითხრეს, პარიზში ბევრი მიმდევარი გამოუჩნდაო.

ბატონი ვინი: ამ წიგნზე რაღას იტყვით, ბატონო დირექტორო!

დირექტორი: ვიტყვი, რომ წიგნი არსებობს, მაგრამ თქვენ თუ წაიკითხეთ?

ბატონი ვინი: მართალი თუ გნებავთ, არა. მაგრამ ამ ბატონმა ისე კარგად ამიხსნა შინაარსი, რომ მგონია, მე თვითონ წავიკითხე და დავიბეჭირე!

დირექტორი: გეშლებათ, ჩემო კარგო, სარწმუნო წყაროებიდან შევიტყვე, რომ პაციენტს ეს წიგნი არც კი გადაუშლია, წაკითხვაზე აღარაფერს ვამბობ.

ბატონი ვინი: კი მაგრამ, როგორ?

დირექტორი: საქმე ის გახლავთ, რომ პროფესიით კრიტიკოსია და მისი მეთოდი იმაში მდგომარეობს, რომ ილაპარაკოს წიგნებზე, რომელიც არასოდეს წაუკითხავს. ეს ამ დიდებული ხელობის წესი გახლავთ.

ბატონი ვინი: აჰა, ესეც კიდევ ერთი პარიზული ჩვეულება, რომელსაც ვერაფერი გავუგე.

დირექტორი: სწორი ბრძანებაა, ბატონო, უცნაური ქალაქი გახლავთ. იქაურებს ისე უყვართ ლამაზად დალაგებული აზრები, რომ მზად არიან, მთელი დღე ილაპარაკონ, ამიტომაც წიგნისთვის დრო აღარ რჩებათ. მაგალითად, პატრიოტიზმზე ჭკუას კარგავენ და, შემთხვევა მიეცემათ თუ არა, გაიძახიან, რომ ორი თუ სამი ქვეყნის პატრიოტები არიან. მშვიდობას კბილებით იცავენ და თავისუფლების

სახელით მზად არიან, ადამიანებს გადასახლებაში უკრან თავი.

ბატონი ვინი: ეს ყოველივე საიდან იღებს სათავეს, ბატონო ჩემო?

დირექტორი: საღი მსჯელობიდან. ამ წიგნს რაც შეეხება, მოგახსენებთ, რომ დიდი ყურადღებით წავიკითხე და მასში აბსტრაქტული ფილოსოფიის მეტი ვერაფერი აღმოვაჩინე. თუმცა ამაში არაკანონიერი არაფერია და მასაც აქვს არსებობის უფლება, ისე როგორც სხვებს.

ბატონი ვინი: გამოდის, ამ ფილოსოფიას სიგიჟეს ვერ ვუნოდებთ.

დირექტორი: არ ვიცი, რა გითხრათ. მაგრამ ჩემი აზრი თუ გაინტერესებთ, გეტყვით, რომ ცუდია, როდესაც ფილოსოფია ამდენ ადამიანს გადასწვდება და პოპულარობას იხვეჭს. ფილოსოფოსი მარტოსული უნდა იყოს და სიმარტოვეში იღვწოდეს, მოკლედ სიფრთხილე გვმართებს, თავი უნდა მოვარიდოთ, როგორც კეთრით ავადმყოფს. ამრიგად, მისი სნეულება მისი საქმეა, სარგებელიც მხოლოდ მისთვის მოაქვს, სხვებს კი არას ვნებს. თავს ისე გვაჩვენებს, თითქოს გონივრულად აზროვნებს და საკუთარ სიბრძნეს ადამიანებს გადასცემს. *[სოფი რაღაცას ანიშნებს]*. ჰოდა, თუ მაინცდამაინც ეს ფილოსოფია გაინტერესებთ, ნება მომეცით, დაგარწმუნოთ, რომ მისი საწინააღმდეგო არაფერი მაქვს. ის კი არაა, ვფიქრობ, ბევრ ჭკუადალაგებულ ადამიანს მოხიბლავს და დააფიქრებს, მაგრამ ოჯახს და ქორწინებას რაც შეეხება, ვერც ერთს წაადგება და ვერც მეორეს. მსგავსი განსჯა ოჯახის მართვაშიც ხელს შეგიშლით და თუკი საქმე ქორწინებაზე მიდგება, კარგს ვერაფერს გირჩევთ.

ბატონი ვინი: ქორწინებასო, ბრძანებით! ღმერთო მაღალო, ქორწინება ახსენეთ და ახლა ვხვდები, რა ხაფანგში გავები, რარიგ შევცდი! ა! ბატონო მალუბენ, ჩემო ძვირფასო ქალიშვილო, ჩემო საყვარელო, ბატონო მალუბენ!

სოფი: ყველანი აქ ვართ, მამა ბატონო!

ბატონი ვინი: ის მაინც მითხარით, რომ თქვენ ჯერ არ... ბავშვზე მოგახსენებთ. ჯერ ხომ არ?.. ჰო, დიახ, ბავშვზე და ქორწინების პირობაზე...

სოფი: ძვირფასო მამავ, გარწმუნებთ, თქვენი პრინციპები კარგად შევითვისე, მაგრამ ბატონი მალუბენი გამიძალიანდა, ვერაფრით დავიყოლიე და თქვენ რჩევასაც ამიტომ ვუღალატე.

ბატონი ვინი: შვილო, მომიახლოვდი, რომ გულში ჩაგიკრა და შუბლზე გეამბორო. ჩემო გოგონა, გვედრი, მაპატიო ჩემი სიგიჟე! აი, ჩემო გვრიტუნებო, ესე იგი, სიცრუე ყოფილა, რომ «იარსებო და შექმნა საკუთარი თავი...» სიტყვა გამირბის, ჭკუაც მერევა, მაგრამ ხომ გამიგეთ, რისი თქმაც მსურს? წამობრძანდით, ჩემო მეუღლე, და თქვენც, ბატონო დირექტორო. და მაინც, რა დიდებულად აზროვნებს ბატონი ნეანი.

დირექტორი: *[ახალგაზრდებს]* აბა, ბატონო მალუბენ, დაივიწყეთ ბატონი ნეანი და მიენდეთ ამ მშვენიერი ქალიშვილის მკლავებს. თუკი გიჟების მოვლაში სიბერეს მითანებული კაცის რჩევა რამედ გიღირთ, ბავშვები გააჩინეთ, ან ნუ გააჩინთ. ამას არცთუ ისე დიდი მნიშვნელობა აქვს. მთავარია, საყვარელ ქალთან ფილოსოფიაზე სიტყვა არ დაგცდეთ.

ფ ა რ დ ა

კარლ ლუბომირსკი

ლექსები

(გერმანულიდან თარგმნა ლულუ დადიანმა)

პოლონური წარმოშობის თანამედროვე ავსტრიელი პოეტი და პროზაიკოსი კარლ ლუბომირსკი დაიბადა ავსტრიაში 1939 წელს, 1962 წლიდან ცხოვრობს და მოღვაწეობს იტალიაში.

იგი ავსტრიის პენ-კლუბის წევრი და ლიხტენშტაინის პენ-კლუბის პრეზიდენტია; მას ოცდახუთამდე პოეტური კრებული და არაერთი პროზაული ნაწარმოები აქვს გამოქვეყნებული; დღეისათვის მისი წიგნები თოთხმეტ ენაზეა

თარგმნილი.

პოეტის მცირე ზომის, ხანდახან კი მხოლოდ ერთი სიტყვისგან შემდგარი ლექსები სხარტ აზრად არის შედედებული, განზოგადებულ სიმბოლოებად აღიქმება და მკითხველში მოულოდნელ შეგრძნებებს იწვევს. იგი ცდილობს ჩასწვდეს ადამიანის სულის მოუხელთებელ სიღრმეებს და ახერხებს კიდევ, მისთვის დამახასიათებელი ინტონაციების მეოხებით.

კარლ ლუბომირსკი უმეტესად გამიზნულად არ იყენებს სასვენ ნიშნებს, ამიტომ თარგმანშიც დედნისეული პუნქტუაციაა დაცული.

*გთავაზობთ პოეტის ლექსების თარგმანს წიგნიდან
«ღამეული პროპილექები».*

მთარგმნელისაგან

სინათლე და ფერფლი [1982-86]

პოეტი

აღმოდებული ტყის თავზე
ჩიტი

ლექსები

გასაღები ჩემი დილეგის

დაღლილი

იღლება ის ვინც
გვერდს აუვლის საკვირველებას

მე

მე ბჭე ვარ ალბათ
ოღონდაც შენი

წინსვლა

ჩვენ ბედისწერას
მოვკვეთეთ ხელნი
და გვჯერა
უკვე აღარ მოგველის

ყოფნა

მე ველარაფერს ვიხილავდი
მეცქირა თუნდაც
მე ველარაფერს მოვისმენდი
მესმინა თუნდაც

მე ველარასდროს ვიქნებოდი
მეცხოვრა თუნდაც

Privat II

სიტყვათ ტაძრებში
აღმა-დაღმა მიმოვდიოდე
და მათს სადაფის შემოგარენში
საღამოს ბინდს ველოდებოდე

დედები

გალმერთებულნი
პატივდებულნი
ნაყვარებნი
გარიდებულნი

ხიბლი

ოქრო ამძიმებს ფრთებს იმ პოეტთა
ცად აღმაფრენა რომ დავიწყნიათ
მათი გალია ირგვლივეთია

მოხალისე

განზრახვათა მინის კედლებით
მივიწვევთ მალლა
უკანვე ვცვივით
ისევ და ისევ
აზრად არ მოგვდის
რომ ისინი ჩვენვე გვიცავენ

ემიგრანტი

გამოთხოვების ორლესულით
ვართ დაღდასმულნი

ვიზიტები

სიხარულთა ბელურები
ტკივილიან ხორბლის ყანაში

ასე მგონია

ასე მგონია
შინ ველარასდროს დავბრუნდები
უცხოდ ჩამთვლიან ხოდაბუნები
ზეცაც სხვაგვარი სილურჯით ჟღერს და
უჩვეულოდ აღვიქვამ სვეტთა
დაუნჯებას ნაცნობ თაღებით
დღენიადაგ ვუმზერდე თუნდაც

მე მიწის ბურგზე ხეტიალი
სახეების თვალთვალად მექცა
შროშანთა ველად სანაპიროზე
ერთი ბებერი ჭადრის იერი
ხელებს უჩინრად გამომიწოდებს
თითქოს მშობლიურ მხარეს მიხმობდეს

სამხრეთ აფრიკა

დახრილან ხნულზე
თუმც გულებში იტევენ ზეცას
ბორკილები უმძიმებთ მაჯებს
თუმც გამოსხმიათ ქუსლებზე ფრთები
არ აცდენილან სიმაღლით ბალახს
თუმც სულის წიაღ მალავენ ალვას
გამაოგნებლად მზადმყოფნი მუდამ

ზაფხული

დაუვარცხნელი გოგონების შინ დაბრუნება
ჩაცინება დადევნებულთა
უმწიფარი ველ-მინდვრებიდან

მდუმარ მშობელთა
სუფთა მზერაში

გულისხმა

შენი მეშინის
შორეულო დღევ უჩინარო
ვისაც თავს უხრის მაისი და კვირტები ნორჩი
მოტეხილ ტოტზე ნაყოფს შერჩენილს
იმედად რომ მოევლინება

ვარ აქ უმწეოდ იმ ბორცვებივით
ქალწულის ძუძუ-მკერდს რომ მიაგავს
ოქროსფერდაკრულ ბარდებს შორის
ზღვის მიმოქცევით რომ იძერწება
ზეთის ხილის შოლტი მკვლავები
ვერცხლისფერ ლაღად კეკლუცობენ ზეცის თავანთან
მაშინ როს ჩემი კაეშნის ქარვა
ამ საღამოს შემოსალტვია
საღამოს შენსას

ზღვა მე მგვრის სევდას

ზღვა მე მგვრის სევდას აუტანელს
მარგალიტებით ტანმოსილი
და მორთული ჩვენზე ნაგვით

მინავ სათუთო

მინავ სათუთო
ლოცვავ გართხმულო
მიყვარს ეგ შენი ხმა სიმწვანისა
და მდუმარება ყავისფერი
მსურს აგარიდო
საფრთხე ყოველი

რომ თეთრ ყვავილთა
ყვავილობა დავიმსახურო

ნარკოტიკები

სუროა
ჩვენი შვილების ირგვლივ

ხსნა

დღის მიმოქცევას მინდობილი
მოხვდები ღამის ქვიანეთში
სამარადისოდ

შინ

ეს განა იყო მოცარტი მხოლოდ
ეს იყო თოვლი
ღბილი საღამო
ღამპიონებით ნასხლეთი სიტყვა
იმედი სრული
რომ იგივეა ყოველივე

ახალი დღე

მარილიანი მიწის შრეებში
იშრიტება მსუბუქი სისხლი
აკრძალული ხილი სულისა
ნათლის მწყემსები
რიალებენ კატაკომბებში
და მდუმარების უღელტეხილით
გვაგნებს ღიმილი – დღე დღევანდელი

ჩრდილები

ჩრდილები
ჩემს გულს დაფენილები

მომლოცაობდნენ
ხელმწიფეებად ქცეულან უკვე

მოგვიანებით იქნება ასე

მოგვიანებით იქნება ასე
ჩრდილოეთისკენ მიფრინავენ
ჩიტნი უჩემოდ
გზის განაპირას მუხლმოყრილა ნორჩი ყვავილი
რუხ ნახნავებზე
ტოროლები დალივლივებენ

დღენი მათეულ დაფნის გვირგვინებს
მიანდობენ მდინარეთა მსუბუქ დინებას
მზით გასენილი ზღვების წმინდა საფეხურებზე
უგზოუკვლოდ მიიმქვრევა ყვავილთა მტვერი
მოგვიანებით ასე იქნება

ვაშლის ხე

შენ ძმა ხარ ჩემი
ხევ საყვარელო
ვაშლები ნისლებს რომ შეაფარე
სუროს ხვიარით
შემოვლებულო

დედის დღე

ტყეში ვიყავ და
არ მოვწყვიტე ია-იები
და ახლა იის
სიცოცხლეს გჩუქნი

წერო

მინის ცივ სივრცეს
მსჭვალავს მისი ხისტი ძახილი
დაძაგრულ ფრთებზე
ჩქეფს სისხლივით
სივრცე – შორეთი
ვერცხლისფერ თვალებს ამოუშრეტს
უსაზღვროება
ვიდრე სხეულის მძაფრი დაგდაგი
მონობის ბორკილს
არ შემოიმსხვრევს

ჩიტბატონა

ნეშტთა ასულო
მეუღლეო ყველა ტკივილის
მზეს დაუხარე აკრძალული ამაყი თავი
სისხლდამდინარე ბაგეებს მისას
მიაგებე ნიბლიათა ხმობა-გალობა
დაღამებამდე

შენ არ იცოდი

შენ არ იცოდი
ყვაკილები რანი არიან
ანგელოსთა ნაფეხურები
ძვირფასი ბავშვი
დედამინის დათმობისას
რომ დაგვიტოვეს

შენ ხარ დიადი

შენ ხარ დიადი
გასაოცრად მნიშვნელოვანი
ჩემს გამბედავ ბნელს

ვარსკვლავიერი თავმდაბლობით
რომ მაპატიებს

დედა II

სიფრთხილე იქცა ხელის ცეცებად
კედლის გამწონავ მზერა-ხილვად ლოდინი შენი
მცენარემ შენში იხარა და ბაღნარად გშვენის
თავის წიაღ რომ მარმარილოს
გზებს ველარ აგნებს

პოეტები

უცხო სამეფოს
გალავნის
ქვები

ენრიკას

სურათთა ჩუმი იდუმალება
საიდუმლო არგამხელილი
მხოლოდ გრძნობები ცხრებიან და
მყის ლაგდებიან
მოკრძალებულად
ამაღლებული სულის წინაშე

სასჯელის აღსრულება

კედლებითა ხარ გამიჯნული
ოდითგან თითქოს
მათი პირფართო საჭრეთელი
ჩამოგაჭრის
იმ ცხოვრებას რაც დაგრჩენია
ამონურული წყალობისაგან

გული

გული
მიძღვნილი
დღის ობსიდიანს

ამაღფი 82

ულრუბლო ზეცა
იახტები
დაფნა ჟასმინი ქარი
სალამოს სანთლის შუქი ლანგუსტები
სერფინგის ფანები გარეთ
შორს გადაღმა კი
ბეირუთი

ლექსი

ვარსკვლავთა შორის
ჩასმული
ლექსი

შენ I

შენ დედამინა ჩასთესე ბნელში
ვერ გაიხარა

უფსკრული

ლოცვათა ვინრო ბილიკს უმაღ
მიაკვლევს ეჭვიც
უფსკრულებთან კი
ანგელოსთა ვერ აგნებ ხელებს

ღმერთს მივემთხვიოთ ოდესმე

ღმერთს მივემთხვიოთ ერთხელ
ყრმებივით
შეუცნობელად

ნოე

არარატის მთას კიდობანი აღარ აწყდება
არარატს აღარ დასტრიალებს მსტოვარი მტრედი
რა იქნენ მკვდრები

ველზე

აბრამი მისდევს უკან ისააკს
მხრებზე გარდაცვლილ
თავისი ღმერთით

ხბო

დუხჭირ ცხოვრებას რა გაერიდნენ
ცეკვა-სიმღერით გაერთო ხალხი
ვიდრემდის მოსე არ დაბრუნდა და
არ დაუმხო დაუკლა კერპი

იოსების გოდება

სადღაა ჩემი ბენიამინი
გულს მისარქმელი
რომელსაც არც კი უნდა ვიცნობდე
სადღაა მამა
მისი ნაბიჯის ჩანაცვლების რომ მაქვს უფლება
სიხარულის, მოწიწებისას
სადაა ქვიშა, კლდიანზე ნაკლებ გულმავიწყი
სადღა ეგვიპტე ქვეყანა ჩემი
სად სიყვარული ცრემლთა დენას გარიდებული
ან მე სადღა ვარ
ვერცხლის თასით დამარცხებული

ივდიითი

როცა ხელებზე დაიხედა
შეხედა მახვილს

ატირდა ივდით
და გამოფხიზლდა
გარეთ ყიჟინი ისმოდა ხალხის

ლოტის ცოლი

ბოლო ეკალი
წამოედო ატლას-აბრეშუმს
ნანატრ თეძოებს რომ ევლებოდა
შმაგად კოცნიდა განშორებებს
ყადალად ქცეულს

დავითი I

შემდეგ კი მუხლი მოიყარა
გოლიათისკენ დაიხარა
თითი შეახო მის დანთხეულ სისხლს
და უმაღ უკან დაიხია
თავს შემოაჭდო ხელი ბიჭური
მშვიდობა გონით ასწონ-დასწონა
ვერ მიაკვლია გოლიათის სახეზე ტკივილს
ვერც მრისხანებას
მოლოდინს მხოლოდ
დავითი ჩუმად ეამბორა
გამარჯვებულის შუბლს უსიცოცხლოს

ჩემო პატარავ

ჩემო პატარავ
წამოაჩოქეს ხალხები და
ჩვენს ირგვლივ «ჯერაც»
საშინელება მატულობს ისევ
უსაფრთხოებას ვერც კი აგიხსნი
წარმოიდგინე
რომ უსაზღვროდ უყვარხარ ვისმე

იერიხონი

აქ აღზევდნენ ისინი უმაღლეს უფლის წინაშე
და მათ გაიგეს
და ძირს განერთხნენ ქონგურებიდან
საყვირებამდე

იობი

ჩემს ჭრილობებში
ადგილი კიდევ მოიძევება
უფალო
შენი სახლის აგებად

დანიელი

რადგან ამაღლდა დაცემის შემდეგ
ნათელი ხელებით მიირქვა ღმერთი
და ფერმიხდილი ხელმწიფეები
ფიანდაბად დაეგნენ ფერხითით

იყუჩე

იყუჩე ჩემო პოლონეთო
იყუჩე გულო
უძლიერესად გიჩქეფდა სისხლი
გამხმარ ძარღვებში
ხმაში სმენაში
ზეცის მზერაში

იყუჩე ჩემო პოლონეთო
იყუჩე გულო
ჩასთვლიმა ყველას
შენ კი იღვიძებ
იტვირთე Care Paket უმწეობისა
იტვირთე გლოვა

გვიტვირთე ყველა და
მერმისის ძმური ამბორი

ყოველივე იქნება ასე ვით სააქაოს

ყოველივე იქნება ასე ვით სააქაოს
ოღონდ ქმნილი სინათლისაგან
ფეხაკეცილი მაგიდა და
ზედ ჩამომსხდარი ჩიტები ბაღში
ოლეანდრები
მუსიკა
შენაც
გლოვა
უცხონი
შორეთები
ისევე როგორც სააქაოს
და მაინც
ქმნილი სინათლისაგან

დაბრუნება

ჩემი მთებია ირგვლივ ჩუმი გაყუჩებული
ძლივს სამშვიდობოს მეგულვის თავი
სულში ლოდივით დაიძირა ნავი რომელიც
ფორიაქით მიმაქროლებდა
ქალაქი ყველა ზღვები ტბები
გადამავინყდა
ჩემი მთებია ირგვლივ მხოლოდ
მიწვდიან ისევ მორუხო ხელებს
ღამეთა მძლევი
ლურჯთვალეა ალიონებით

მოსეს სიკვდილი

უხვი წყალობით ჩაუქრა მზერა
და ანგელოსნიც ველარ ბედავდნენ
დიდხანს ნათელი მიემთხვიათ
მისი კალთისთვის

კარმინა

ზარ-ზეიმობდნენ
სიმღერები როცა იწვოდა
ვინ იფიქრებდა
ბოლომდე თუ ჩაიწვებოდნენ

იოანე ნათლის მცემელი

უკმაყოფილოდ დაიბერტყავენ აკაციები
ქარს კვირტებიდან
მბორგავი ბინდი მქრქალ სინათლეებს
აქრობს ზედიზედ
ვიდრე სისხლისგან დაწრეტილ თავებს
წარადგენენ წმინდანთ წინაშე

ღვთაებრივია

ღვთაებრივია
დაითმინო ჯვარცმული შვილი
სიყვარულის წილ

შინ დაბრუნება

და როს იესო
შინ მობრუნდა ქადაგებიდან
ელვიძა დედას ბნელოდა თუმცა
და ორივენი იდგნენ და სდუმდნენ
მადლობის ნიშნად შეახო ხელი
დედის თხემს
უკვე ჩამქრალ-ჩაფერფლილს

რთველი

რთველზე ყმებს ვუხმე
მოვიდნენ მყისვე
ვენახი დახვდათ ცარიელი
ჩიტებისაგან შემუსრული
არაფერს სთესენ
მევენახენი დაღვრემილნი გაბრუნდნენ ისევ

ხარება

იცის გულისხმამ ჩემს წიაღში
რომ *შენ* არ ცდები
და მევედრება
არ მივუხვდე და არ შევიცნო

აღდგომა

აღდგომა
არის გალილუაც
სისხლდენა ჩუმი
ახლად დასხლული ზეთის ხილისა
ნუშის ყვავილთა ცვენაა და
სახე ფერმკრთალი
უხილავი და იდუმალი
კიდევ პურია არსობისა
და პურის ჩრდილი

ჯვარცმა

პირველივე
სამსჯვალმა ოდეს
გაურღვია კიდურთ სახსარი
დასტოვა ბევრმა ალგი უხმოდ

იმ დროიდან მოყოლებული
სცნობდნენ ერთმანეთს

ძმები

სად იყვნენ
როცა ხის სიმძიმე გორგუნავდა მაშინ
სად
როცა ძმარი სასომიხდილ შენს გულს
ამსხვრევდა

შემდეგ

მარიამი იდგა სახლის წინ
ვაშლის ხეებქვეშ
აყვავებული ვარჯის მიღმა
ითვლიდა მთიებს
არ ჩამქრალიყო არც ერთი მათგან

ისკარიოტელი

ორივე მკლავი შემოაჭდო
ჯვარს და ბნელ ღამეს
და გაეშურა
მარიამი ფხიზლობდა ვიდრე

გალილეა

ის ადგილია
სადაც ტაძრები ორღანები ოქრო-ატლასი
ნეშტზე
მცირეა

მარადისობა

მარადისობავ
ჩემი ცხოვრების ყვავილებს ყველას

შენს ბრმა გულს ვწირავ

ვედუტები

პეტრარკას საფლავი

მარმარის ფილა
ვარდების ჩრდილში
შემორჩა მისი სიმღერებიდან
და ქერა მძიმე ნაწნავები
მზის სხივებისა
ძრწოდე გახსოვდეს
რას გარგებს დაფნა

ნოემბერი

სინათლისაგან გაძარცულ ხეებს
ვერ იმწყვდევს ხელში თავნება ქარი
ცარიელ მასრებს მიაწვდენ ნაკადულები
დღეს შესევთან მჭლერი ნისლები
ატყვიათ ბორცვებს ზამთრის ნათესი
დაჭრილი ყვავი თიხნარში ეძებს
ალაგს სისხლისგან რომ დაიცალოს

ვენეციური სიკვდილი

ღამით
როდესაც სთვლემენ არხები
ძველი სასტუმროც სიმყრალით ფშვინავს
კაპიტელი და დაცემული ჩრდილის კუთხე
თითქოს იფშვნება
ღამით
როდესაც ჯორჯონეა შენი ზმანება
ლეპანტოა და ტიციანი.

ჰასმიკ სიმონიანი

ლექსები

(სომხურიდან თარგმნეს ასია დარბინიანმა და დიანა ანფიმიადიმ)

დაიბადა 1987 წელს, ერევანში. სწავლობდა პედაგოგიკას და ჟურნალისტიკას, პირველი პოეტური კრებული «მძინარე მოსიარულეს სიტყვები» გამოსცა 2005 წელს, ხოლო მეორე – «Poems Scatter rooms» – 2010 წელს. 2007 წლიდან არის სომხეთის მწერალთა კავშირის წევრი. მონაწილეობას იღებს ისეთ ლიტერატურულ ფესტივალებში, როგორებიცაა საფრანგეთის პოეტური ბიენალე, ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობა, კიევის

ლიტერატურული ფესტივალი და სხვ. მიღებული აქვს არაერთი ლიტერატურული პრემია სომხეთში.

ჰასმიკ სიმონიანის ლექსები თარგმნილია ფრანგულ, რუსულ, ინგლისურ, უკრაინულ, ესპანურ, სპარსულ, თურქულ, სერბულ და ქართულ ენებზე.

ჰასმიკ სიმონიანი იყო თბილისის მე-2 საერთაშორისო ლიტერატურული ფესტივალის მონაწილე.»

გაზაფხული

*ო, სატრფოვ, სატრფოვ, ჩემო სატრფოვ,
ო, სატრფოვ, სატრფოვ, ჩემო სატრფოვ,*

მარტის ღამეში გაფურჩქნულო ჩემო ნიანგო,
ჩვენ ერთმანეთში ვსრიალებდით შეშლილნი, სწრაფად,
და ლილის, მგონი, ჯერ რცხვენოდა აღიარების,
რომ შეუყვარდა ბიჭი – მასზე ასე უმცროსი
და შენი ცოლი –
(მივანიშნებ ბაფხულის კანკალს)...

ო, გბები, გბები...

სრიალებდი შენ ბამთრებს შორის,
ჩემში პეპლები დაუნდობლად ხურავდნენ, ხსნიდნენ
გამჭვირვალე და უზარმაზარ, საშინელ მკლავებს,
თავად არ მახსოვს, როგორ გავხდი უეცრად დიდი
და გამჭვირვალე,
მკერდის სიღრმეში მოხმაურე მანქანის მსგავსი...

დაუცხრომელი ღვინოების მდინარეებსა
და ნარინეს ხმოვან სიცილში,
ლილის წკრიალა სახელსა და
შენი ცოლის მღელვარე ეჭვში
მე მოვცურავდი,
იქმნებოდა რაღაც ჩვენ შორის –
მითიური დინების მსგავსი,
იმ წუთში ისე შეშლილივით მიყვარდი რადგან...
და არაფერი არ მესმოდა.

შენი ერთგული, შენი ცოლი – სანყალი ანა...
ეს ამბავი მაშინ შეიტყვე,
როდესაც გზაზე გადარბოდი, გეჩქარებოდა
ბალიდან სახლში შენი ბიჭის წამოსაყვანად...
როდესაც ისევ გილოცავდი დაბადების დღეს,
როცა მიყვარდი სიმწვანეში,
ვკბეჩდი შენს მკერდს და
ბოქვენის თმებს ვეფერებოდი...
შენ ყველაფერი იცოდი, ანდა,

მაშინ გაიგე – არაფერი როცა არ დარჩა,
ალარაფერი, არც სამყოფად, არც დასაგეგმად...
შიშველი ფეხით რომ გავადნო თეთრი ფიფქები
წარმოსახვაა სიყვარული მხოლოდ იქნებ და...

ვარდების ძვირი თაიგული,
ვისკი ყლუპებად,
ამ ნაქირავებ,
სხვისი მკვდრებით გატენილ სახლში...
წარმოსახვაა სიყვარული, არ ჩანს...

ო, ქალო, შენმა წარმოსახვამ შექმნა ყოველი...
მაგ უცნაური წარმოსახვის სიტყვის კაცუნამ
თუ მეომარმა – ერთიანად გავთელე ყველა...
ახლა დღეები იწყებიან, არ სრულდებიან,
მეორდებიან, იწყებიან, მერე ისევე...
მოხუცებულთა სახლში
კვდება ქრისტე იესო...

სამშობიარო,
ქრისტე აქ არის,
და მარიამთან სწრაფად გამორბის ბებიაქალი,
ხელიდან ჩვილი უვარდება, ან იოსებს ეს ეჩვენება –
რომ აქ დასრულდნენ მომავალი აღმოჩენები...
ქრისტე თამაშობს ეზოში, ყვირის, დარბის და ხტუნავს,
მე ფეხმძიმე ვარ, ველარ ვუძლებ ტკივილებს, ვყვირი –
– სახლში ამოდი, ამოდი შვილო!
მშობიარობის დრომ მოუწია,
ახლა უნდა ვშვა ჩემს ოჯახში
რევოლუცია.

კადრი 1

ისმის ბახის რომელიღაც სუიტა, ალბათ,
უკრავს ვიოლონჩელო,
მე ისეთი მშიერი ვარ და ისეთი ფეხმძიმე და ისეთი
მრგვალმუცელა,
გამღვიძებია, გული მტკივა რაღაცნაირად,
შენუხებული გულის ხმა მესმის...
არა უშავს. ნორმალურია, ვფიქრობ, ღამეა.
მე ისეთი დამშეული ვარ, ისე ფეხმძიმე,
ვერ გადავტენე ჩემი გული,
ჩემსავ საფეთქელს
უტყვიებო თოფიდან ვესვრი.

ფრთხილად შევდივარ ოთახში,
სადაც შენ მე მღალატობ
ჩემი ყველაზე ახლობელი მეგობრის დასთან
და ეფერები მის მკერდს,
და შენი სახე ბედნიერი, გაბრწყინებული,
შენ ათავებ ისევ და ისევ.
სისხლი გაჩერდა,
წვრილი გველი...
გალიაში მე – დაბნეული...
რა ღამაზი ხარ
და რა წყეული!
და რამდენადაც შემზარავი, იმდენად სატრფო,
ორმაგად საყვარელი, სამმაგად საყვარელი,
ოთხმაგად და ხუთმაგად,
ყოველ ჯერზე საყვარელი,
შენ საყვარელი იყავი, საყვარელო,
შენი გოგო რომ გავაჩინე
პირველი შვილის სიხარულით თავი დაკარგე,
გააცილე ჩემი ძმა სახლში
და სანოლის ჩემს მონაკვეთში

ჩემი მეზობლის ნათესავი

დილამდე გყავდა...

გიყვარდა.

ჰო, ასე იცის დიდზე დიდმა ბედნიერებამ,

ჩემო პატარა, უთავო ჭაკო...

კადრი 2

ჯერ პრელუდია,

მერე როცა მთავრდება სიტყვა,

რჩება მხოლოდ სიტყვების ექო..

და ტუჩები იწყებენ სტვენას!

რევოლუციის დასაწყისია?

ცხოვრებას რუხი ფარდასავით –

მარჯვნივ და მარცხნივ,

ერთნაირად ბოლო ერხევა,

ბედნიერება სადღა არის?

ცეცხლს შენთებული ორი შეშა, ორთა შეხება,

სუნი ხავსის და უღრანი ტყის, ბედნიერება,

სინამდვილე (ალბათ, ვერ ხვდები)...

ცხოვრება კედლის სურათია, სადაც მამაშენს კიბო ჭამდა,

მამა მოკვდება, შენი ძმა კი ბინას გაყიდის,

მორიელებთან თანაცხოვრება,

სადაც სიმშვიდეს გიბოჭავდა...

მე მჭირდებოდა წითელი პანო

და მივამაგრე წითელი პარკი

ბოლომდე სავსე წითელი ხსოვნით,

სნეულის პირი, აღსავსე ჭლექით,

სისხლს რომ აფურთხებს, სულსაც ასევე...

გადაგაფურთხე,

ვარსებობ...

ბედნიერი ვარ?

მე – ველური, ერთხელაც რომ ვინმემ დამხატოს,
გამამწესოს თავის კედელზე,
მოსვენებას არ დავურღვევდი?
ისევე, როგორც არ მასვენებს ის ყვავილი აივნის ახლოს,
რომ დავივინყო – ამოვფხიკე თვალის გუგები,
დაე, ისმოდეს პრელუდია,
ჯერ აქ ხარ, გიგრძენ,
სიტყვები სტვენენ
მარტის თვის არფის აივანზე
ამ ტყვიების წუილის სიგრძე....
და რა აზრი აქვს რით ამთავრებ,
წერტილია წერტილი მხოლოდ –
ნიკაპთან ახლოს
თუ მეორე წინადადების
ლოგიკურ ბოლოს...

კადრი 3

ეს საყვარელი, საყვარელი, ეს საყვარელი
შენი სახელი, ერთადერთი მკაფიო რამ, რაც გაგაჩნია,
და გაყინული თითებით ვამსხვრევ თოვლს – მარადიულ
ხსოვნად მაჩნია,
ვსრიალებთ, თოვლი, საინტერესო, უფრო და უფრო,
მარადახალი,
არ დნება, ცდილობს უფრო გაბეზრდეს, თავისი თავი
გადაგვაყაროს,
მოფსმის სურვილის პარალელურად რომ მოსაწყენი იყოს
სამყარო,
თოვლში ვფსამთ, მერე ერთ-ორი ნაბიჯს ვდგამთ,
აღფრთოვანებით ვწვებით, ვხარხარებთ.

ვიზრდები, დიდი გამჭვირვალე პეპელა ვხდები,
ბევრი ვარ, არა, უთვალავი,

ერთ პატარა მუცელში ვსახლობ,
ჩასახუტებლად გავშლი ხელებს...
საოცარია სიყვარული, როცა ხარ ახლოს...
და კიდევ კარგი, რომ საკუთარ დაბადების დღეს
გადავიფიქრე გადახტომა წყალში ხიდიდან,
დავჯექი ბაღში და ლოდინი იმ წუთად ღირდა,
როცა ნარინე გამოივლიდა...
ახლა იმ გრძელი საუბრიდან ერთ სიტყვასაც ვეღარ
მოვიტან...
მაგრამ ძალიან კარგად მახსოვს,
რა კარგი იყო, როცა მოვიდა...

კადრი 4

ო, ღმერთო ჩემო,
ორსულად ვარ,
დავორსულდი რევოლუციით!
წავიდეთ, სატრფოვ,
წავაცალოთ ვარდნარს
ყვავილი
და მოტოტმანე მხრებიდანაც
მოვწყვიტოთ თავი,
ცარციტ ან ნავით
გადავშალოთ გაბედულება,
იუმორი, სიცივე გულში...
რადგანაც ჩვენთან უნდა
დარჩეს

ეს მარტოობა,
ამ უსიტყვობის მტანჯველი თოში.
ო, სატრფოვ, სატრფოვ,
ჩემო სატრფოვ!
ერთმანეთთან ვართ ისე ახლოს,
უმწეონი, უარაფრონი,

სიმამაცით და სიყვარულით სავსე გვაქვს გული –
და უკაცური კუნძულივით ოკეანის სიღრმეში ღძება...
ამ ოკეანეს თვალწარმტაცი სიმკაცრე შვენის,
შენი სხეულის, შენი გულის კუნძული ყვავის...
არავის უნდა უნაპირო სიმდიდრე შენი
როდესაც შენი საკუთარი არ გახლავს თავი....

და ყველაფერი მაშინ რთულდება,
როცა ხარ ქალი და არასდროს რომ არ სრულდება...

ო, სატრფოვ, სატრფოვ, ჩემო სატრფოვ,
ო, სატრფოვ, სატრფოვ, ჩემო სატრფოვ,
შენ იცი, ვინ ვარ!

ფეხთბანა

ახლა საკუთარ თავს არ ვიცნობ,
ნეტავი ვინ ვარ?
გოგო-მეძავი, უკვე ქალი?
ველარ ვიხსენებ.
აი, ღვინო, ჩემო ძვირფასო,
და აი, პური
და ჩემი გული შხამიანი...
მკვდარ სიტყვებს გაფენ ბაგეებზე,
ღამე არის შენი კვილი,
კოლოების ფშვინვით რომ ივსებ,
მოეალერსე ჩემს ბალიშს და ისიც, როგორც სიამის ფისო,
დაიკნავლებს და ნაიარევ ცხვირს მოგილოკავს,
გთხოვ, მომეფერე. გადამისვი ტუჩებზე თითი,
რომ ბაგეებმა გაგიმხილონ
წყალმცენარეთა წყლისქვეშ სუნთქვის ლამაზი მითი.
სად იწყებიან ეგ თვალეები, მოდი, მიაშბე
საპირისპირო უღრან ტყეში ჩანთქმულ მზერაზე,
იქ ყოველ ღამით ხმება, ქრება რომელიღაც ხე,

და მომაკვდავი, ბრძენი ხეები
ჩემი ფანჯრის ქვეშ სისხლისაგან იწრიტებიან,
ქარი მოხუცი ქარონია,
გატეხილა ამ გულის ნავი,
(ერთდღეს ალბათ ყველას უმტყუნებს),
სიკვდილზე უფრო ბებერია ეს მოგზაური
და უცნაური ამ მდინარით
ადის და ჩადის,
გაუგებარ სიტყვებს ბურტყუნებს.
ის ზოგჯერ მოდის ჩემთან, სახლში – მდედრი ღვინოა,
მაგარი ღვინო, არ გადასდის ამ ასფალტს ყელში,
მკვდარი გემია, ოკეანემ გადმოარწყია,
და მიტოვებულ ამ ქალაქში
დუმილის ტყვეა, სიტყვა არც კია.
მე არ ვფლობ სიტყვას და ვერ ვამბობ, მხოლოდღა
ვხვნივში,
რადგანაც ისე, როგორც მუდამ
ვიცი, რომ კიდევ წახვიდე უნდა,
ერთხელ ბრუნდები –
ბევრჯერ მიდიხარ...

ვერგამოთქმული სიტყვების ბინა – სხეული ჩემი,
ამ სახლში ნივთთა არსებობის აზრი ხარ, გჩემობ,
სურათის, წიგნის, მყიფე ჩრდილის, ისე კი არა,
როცა მიდიხარ, სახლს უტოვებ მტანჯველ იარას
და ყველგან, სადაც აღარა ხარ, სისხლი თქრიალებს
შენი თითების, ფეხსაცმლის და ტუჩების ნაცვლად...
როცა მიდიხარ, ქარი წყდება
და ყველა კარი ჩემი სახლის
– ჩემი მკლავები –
უშინაარსოდ ირწევიან,
ენატრები, ძვირფასო ჩემო...

აი ღვინო, აი პური, აი ჩემი გული, საყვარელო,
მაღალქუსლებზე ავინიე და ვირწევი ალვის ხესავით
მყრალ ხახაში ჩემი ქალაქის...
მე გამოხრული კბილი ვარ, ჩემო,
მომისროლე, ყოფნა აღარ ღირს
მე ცარიელი მუცელი ვარ – გატენილი კოლოს გუნდებით
საშვილოსნო ვარ – ავადმყოფი სიტყვების საშო,
კაპიტანი ვარ, ყრუ, რომელიც ზღვიდან ბრუნდება
თავის პანია აივანზე, სადაც აწყობს ნამდვილ ნიჟარებს,
ქარს ენატრება ღია ზღვა და გოგოებს ჟიმავს,
აღარაფერი აღარ მახსოვს,
რა მქვია, ვინ ვარ.
უკბილო პირში დაკლაკნილან გველები – ენა,
გამოფიტული მაქვს ფეხები
და იარებად მანერია სახელი შენი.
როცა მოვკვდები, დამიბრუნე ჩემი სახელი,
როს აღარავის ხსოვნაში არ ავისახებით
და სიყვარული იდენს როგორც სისხლის მდინარე
ახალდაკლული ფრინველივით ცხელი,
ცხელი ღვინის და სისხლის სუნი ჰქონდა შენს სხეულს –
ესეც ფინალი...

და დუმის, ბოლო რომ არ ჰქონდა,
ღვინოსავით ყლუპებით ვსვამდით,
სხეულის პური, შენთვის რომ არ მომიზელია,
სხვის საწოლებში გამომიცხვა,
და ჩემი გული, ნორჩი და მწარე,
მუდამ ცივწყალგადავლებული,
ძალა და ნება წასვლისათვის დავტოვე ცაში...
და აი შენი ოცი ვერცხლი და ბოლო კოცნა,
მობილური და გასაღები,
ვადაგასულ ვალდებულებებს,

მაკრატელსა და სიგარეტებს,
და უამრავ კარს და ფანჯარას
ენა ებმევით გაშლილ ცაში
მკლავებგაშლილებს
და ძირს ცვივიან.

უკანასკნელი ობობის მოკვლა –
მარტოობა სრულქმნილი გახდეს,
ყურს ვუგდებ მინას, ვარსკვლავები სტირიან მკვდარ მწერს
–

– სამუდამო სიმშვიდით მძინარს.
ხელების მოჭრა,
და მინდვრებში ქალაღდის სროლა,
ბაგეთა კალმით სიტყვების ძოვა,
გულის ამოთხრა საგულედან,
დასალპობად, გასაფუჭებლად.
საკუთარი პირის ამოჭმა
და ობობის მსუბუქ სხეულზე
წამწამების გვირგვინთა ქსოვა
და ვხედავ, ვხედავ
ისევ ვხედავ, რომ ისევ მელის
ერთი უსრული დღე ვითარცა
27 უგრძესი წელი.

ალექსეი ცვეტკოვი

ანგელოზები არ გვინდა

(რუსულიდან თარგმნა ლელა კოდალაშვილმა)

ალექსეი ცვეტკოვი-უმცროსი თანამედროვე რუსი მწერალია – კონტრკულტურის წარმომადგენელი, ანდრეი ბელის პრემიის ლაურეატი. ის 1975 წელს დაიბადა, სწორედ მაშინ, როცა ალექსეი ცვეტკოვი-უმცროსი ამერიკაში გადასახლდა, თუმცა, ეს ორი ავტორი მკითხველს მაინც ხშირად ერევა ხოლმე

ერთმანეთში.

ალექსეი ცვეტკოვი მოსკოველი ანარქისტების აქტივისტია 90-იანი წლებიდან. ის ქმნის ორგანიზაციებს და ე.წ. პარტიზანულ დაჯგუფებებს რუსეთში კულტურული რევოლუციის მოხდენის მიზნით.

1993 წელს თეთრ სახლთან მოწყობილი ცნობილი ანარქისტული ბარიკადების ორგანიზატორიც სწორედ ის არის. მუდმივად იცავს სტუდენტებისა და უფროსკლასელთა უფლებებს, ათობით ფსევდონიმით აქვეყნებს წერილებს სხვადასხვა ალტერნატიულ გამოცემებში, მისი ბრძოლა ხშირად პოლიტიკურ ელფერსაც იღებს. ის არის სკანდალური ორგანიზაციის, «სტუდენტური დაცვის» ერთ-ერთი ხელმძღვანელი. ეს კავშირი ე.წ. მემარცხენე მარქსისტ-ანარქისტებმა შექმნეს და მას ხშირად უწევდა შეტაკება ხელისუფლებასთან.

აღექსეი ცვეტკოვი თავისი შემოქმედებით თუ სხვადასხვა ფრონტზე ბრძოლით ცდილობს, დაანგრიოს რუსეთში გაბატონებული კულტურული კლიშეები და პოლიტიკურ-მენტალური პრესის ქვეშ მოქცეული სისტემა. ის არ მაღავეს აგრესიას და ირონიას ამ ყველაფრის მიმართ და ყოველთვის მზადაა ბრძოლისთვის.

* * *

კარგი რამეა ფანჯარა. იულია ამ ბიჭს, უკვე მერამდენე დღეა, შეჰყურებდა და, როგორც წესი, ინტერნეტში საავტორო უფლებების ამბებს (არ)უსმენდა. მოსკოვური მზე სასაფლაოს პრიალა ფილებზე ციმციმებდა, რომლებიც სერგეის ორი ჰქონდა — შავი და თეთრი. ერთზე — ანტონ სიმონენკო, მეორეზე — ვერა ხოხოტულინა. საღამოს, სანამ თანაკურსელები ქანდაკების ქვეშ ლუდს სვამდნენ და კამათობდნენ, სასწავლებლის შემდეგ რომელ კლუბში წასულიყვნენ, ბულვარში გაისეირნა და მის მემორიალთან შეჩერდა: პოტენციური სიმპათიური შემკვეთი.

– ნიმუშებზე სახელები გაქვს წარწერილი? — იკითხა იულიამ, რათა სერგეისთვის ბოლოს და ბოლოს შეენწყვიტინებინა ზომების, ფოტოკერამიკის ფასების, სხვადასხვა მასალების, ჯვრების და საყვავილეების შესახებ საუბარი. – ეს ნამდვილი მკვდრებისაა თუ გამოგონილია?

– გამოგონილია, ცხადია. – სერგეიმ მანამ უპასუხა, სანამ ის თვალებში შეჰყურებდა და ცდილობდა, მიმხვდარიყო, ტყუის თუ არა.

– და ფოტო? პორტრეტი? სახე? – არ წყნარდებოდა სტუდენტი.

სერგეიმ დაიბმუკუნა. კმაყოფილი იყო, რომ საუბრის თემამ რიტუალური მომსახურებისა და სასიკვდილო კომერციისგან გადაუხვია.

– ნუ, ერთ ფოტოზე განსხვავება.....

– და ამ ქუჩაზე მისმა ნათესავებმა რომ გაიარონ?

სერგეიმ თემა გაამსუბუქა — რომ მოსკოვი დიდი ქალაქია და რომ ვერავინ ვერაფერს ვერ დაგიმტკიცებს, და ა.შ.

– ძაღლობა არ დაგდევეს?

– მოვილაპარაკეთ. ადრე მეტროსთან ვიდექი. გადამწიეს. რაღაც წვეთებს იმათაც ვახვედრებთ.

დიალექტი — გაიფიქრა იულიამ ამ «წვეთებზე». თავდაჯერებული ყმანვილი ზოგიერთ სიტყვას უჩვეულოდ იყენებდა.

– ძეგლი მინდა ბებიასთვის — გოგომ თავისი სურვილი ამოთქვა — დიდი ხანია, რაც გარდაიცვალა.

– და ახლა რა დევეს იქ?

– უჟანგავი.

– და სად წევს ბებია?

იულიამ მოსკოვის ახლომდებარე რაიონი დაუსახელა. სერგეიმ თავი დაუქნია:

– გავაკეთებთ, მივიტანთ.

ვიმსჯელეთ, საერთოდ საჭიროა თუ არა ნახატი, რომელსაც აკეთებენ ხოლმე. ვიტრაჟები და აკლდამები — ცხადია, ზედმეტია. ორი ანგელოზი შემომთავაზა, კუთხეებში, სკულპტურულები. უფრო ძვირია, მაგრამ ძალიან მაგარი იქნება. ხელით აჩვენა ფრთების სიგანე. იულიას ლექციაზე

ეჩქარებოდა. საბინაო — ამბობენ, რომ ყველაზე რუტინული გამოცდაა. ნახევარმა კურსმა ხელახლა ჩააბარა წელს. სერგეიმ ჰკითხა, რომელზე უმთავრდებოდა. მათი დრო ემთხვეოდა. როცა იულია ინსტიტუტის ჭიშკრიდან გამოვიდა, შორიდან ხელი დაუქნია. ეს ყველაფერი მაისის თბილი საღამოსავით უბრალო და სასიამოვნო იყო.

– საით მიგყავს ესენი? – ჰკითხა ხახატულინა-სიმონენკოს შესახებ, სანამ სერგეი, კუნთების თამაშით, ქვებს ვაგზლის ურიკაზე ალაგებდა.

– აქვე, ახლოს, ძალიან იაფი ღირს შენახვა.

კუბოკრული ლიფტიდან ურიკა გამოაგორეს, ზედ ბუტერბროდებივით ელაგა ფილები.

სერიოჟამ ზარის ღილაკს დააჭირა.

– სიმონენკო ჩამოვიდა? – გახარებულმა იკითხა კარის გაღებისას სველთმიანმა, ხალათში გამოწყობილმა ახალგაზრდამ. – მობრძანდით. ჩვენთან ახლა მოკრძალებული პარტია იგეგმება.

დერეფანში, კედელზე ჯვარცმა და ველოსიპედი ეკიდა. «იგეგმება», თუმცა, ეს ის სიტყვა არ იყო. ბინა მალე არაფხიზელი და ხმაურიანი ხალხით აივსო. იულიას ყველა ეცნობოდა, მაგრამ სახელს არავინ კითხულობდა. ალბათ ცნობილი სახეები ასე გრძნობენ თავს შეკრების ადგილებში. – ფიქრში გაიხუმრა. აქაური საუბრების ყველაზე პოპულარული სიტყვა იყო «ჯოჯოხეთური». და მას ნებისმიერი მნიშვნელობით იყენებდნენ. ჭკვიანმა საშამ, ჭიქაში დაუსხა და უთხრა:

– ადრე ნაივურ-დაუცველ-ნაზი გოგონები მევასებოდნენ. ახლა კი მომწონს ინტელექტ-აგრესია-დამოუკიდებლობა. ფრენკი თავის გამოგონილ სიტყვას გაჰყვიროდა – «Эфтырнадцать!!», და ამით ყველას ამხიარულებდა. ეს სიტყვა მან მოიგონა და მერე დაისწავლა, როგორ ეყვირა მთელი საგიჟეთის გასაგონად. «Эфтырнадцать» რომ ესმით, შპრიცებით მორბიან ჩემკენო, – ტრიპაჩობდა.

რალაც ეროტიკა ჩართეს, მაგრამ ყველამ გააპროტესტა და პორნო მოითხოვა, რომლის სახელწოდება იყო «ნერწყვი». ჯერ კიდევ ტიტრებამდე, ეკრანზე გაბერილი, დაძარღვული ასო გამოჩნდა. იულიას გარდა, კიდევ რამდენიმე გოგონა იყო. ისინი მას არ ჰგავდნენ. ბიჭის ტანსაცმელში იყვნენ გამონწყობილები, თვალები მუქად შემოერკალათ და ტუჩები დამხრჩვალისვით გაელურჯებინათ მერლინ მენსონის პონტში, რომელზეც იულიამ ახლახანს გაიგო, რომ თურმე «ჩურჩუტი» ყოფილა, მაგრამ ამ სიტყვის არსს ვერ ჩასწვდა. თან ფრენკი, ადგილობრივი ჯამბაზი, რეგულარულად ყვიროდა რეკლამიდან რალაც ასეთს – «ტანკებს ტალახის არ ეშინიათ», ან კიდევ — «ღეჭო, არ გადაღეჭო»...

ყველანი იცინოდნენ, მაგრამ თუ ძალიან მობებრდებოდათ, ფრენკი იფიცებოდა: «ჰო, თავში ეს სისულელები მიტრიალებენ და თავისით ხტებიან. საგიჟეთში გადამიხადეს, რომ ხანდახან შიფერი დამიცურდეს. ნუ, ჯოჯოხეთური გამოცდილების პონტში. სანამ თანახმა ვარ, ეს ყველაფერი ჩემს გოგრაში შევუშვა, თვეში ერთხელ მიხდიან. ჰოდა, ბანერი თავში გებრეხვება და ინყებ გახმოვანებას, როგორც მოგეპრიანება. ჩემი პირი თვითონვე გაჰყვირის. რა ვქნა, ვერანაირად ვერ ვენინააღმდეგები.

– ნუ, თუ კარგად გიხდინან... – თქვა ვილაცამ ირონიულად, თან სიცილს იკავებდა. – რაღას აკეთებ იმ შენს ჟიმივატორიუმში?

– საქმეც ესაა. – არ დაიბნა ფრენკი. ექსპერიმენტი მანამ გრძელდება, სანამ დამოუკიდებელად გადამხდელუნარიანი ვარ. ანუ – კიდევ სადმე ვმუშაობ. ეს ხომ ერთგვარი გამოცდაა – რას იყიდი იქიდან, რის შესახებაც ყროყინებ. ყალბ ცნობებს კი მაღაზიის ნაცნობი მოვაჭრეები მაძლევენ, რომ ვითომ ბევრი რამე-რუმე ვიყიდე. იულია სახეებს რომ დააკვირიდა, მიხვდა, რომ ფრენკი ასეთ რამეებს პირველად არ ჰყვებოდა.

«ნერწყვი» — (კარგი სახელწოდებაა — გაიფიქრა მან და გადაყლაპა) ჰომოსექსუალური აღმოჩნდა. ფაშისტი ოფიცერი ეკრანზე სტეკს იქნევდა, თან გერმანულად რაღაცას ყვიროდა (იულიამ იცოდა ეს ენა), ხოლო სხვა ფორმაში გამოწყობილი ტყვე მთელი მონდომებით წოვდა... «ყველა ეროტიკა ტაკოში და პირში» — გაიხუმრა შავ გოგოებს შორის ერთ-ერთმა, ყველაზე ფუმფულამ. ტყვე, სხვათა შორის, ცოტა ჭირვეული აღმოჩნდა და ფაშისტი შემდეგ სცენაში ბოროტად ჟიმავდა ტაკოში. შავი კიტელი გადაეგდო და სველი ზურგი უპრიალებდა, «ანალური სიყვარულის უხეში კმაყოფილება», — თქვა ჭკვიანმა საშამ თითქოს თავისთვის. მოძალადის ფერფლისფერი თუ თაგვისფერი ყვერები ნაძვის ხის სათამაშოებივით ქანაობდნენ. იულიას მოსწონდა ამ რაკურსიდან ყურება – როგორ ეუფლებიან ვილაცას ტაკოში. «ნერწყვა» და «სარეკლამო ავადმყოფობამ» მას არკადი ილიჩი გაახსენა.

ა.ი. მას ასეთსავე პოზაში და ამავე ადგილას ჟიმავდა. კარგად რომ ასდგომოდა, იულიას აიძულებდა, ტელევიზორში მოსმენილი ყველა სულელური სიმღერის

სიტყვები გაემეორებინა. სანამ გოგო სლოკინით ქოშინებდა. «...ბა-ბა-ნანები, ქო-ქოსები, ფორთოხლის სა-მო-თხე, საკმარისია მო-ო-გინდეს, ასევე ვარს-კვლა-ვები...» სახით, ლამისაა, აყვირებულ ეკრანს მიაჭყლიტა. რაც არ უნდა მოხდეს, სერგეის არასოდეს ეტყვის ამ «ანალური კმაყოფილების» შესახებ. და არც არავის.

იულიამ მაინც ვერ გაიგო, რას ეძღვნებოდა ეს სადამო. არც სერგეი ეკუთვნოდა იქ თავის თავს. ფრთხილად იხუტებდა და ათვალთვლებდა იულიას. ის აქ თავის ფილების ინახავდა და, ესე იგი, ამ ყველაფრის ნაწილობრივ სპონსორად ითვლებოდა, თუმცა, ალკოჰოლი დღაბნიდა ნაცნობ-უცნობობას. აი, შავი გოგონები იულიას უკვე ბრასლეთის მორგებას სთავაზობდნენ, ზედ ჩონჩხები და თავის ქალები იყო გამოსახული. თან ეკითხებოდნენ, მოხერხებულია თუ არა ფილებზე, მაგრად აგზნებს ეს თუ არა და ა.შ. იულია კი პასუხობდა, რომ ის და სერგეი ცოლ-ქმარი არ არიან.

სიმონენკო და ხახატულინა მაგიდის ქვეშ, ერთმანეთზე მოეწყვნენ. ვამპირის ბალახონიანი გოგო წასვლისას ჰყვებოდა, როგორ ჭამა დამარილებული თევზი კუნძულზე, ზღვის რესტორანში. და ყველას ურჩევდა, გაესინჯათ. კი, ძვირია, მაგრამ ცხოვრებაში ერთხელ – შეიძლება. აი, ამისთვის ღირს უკან დაბრუნება, მიუხედავად ფასებისა. მას არ უსმენდნენ. ამასობაში პორნოფილმის სიუჟეტი განვითარდა, ან, შეიძლება, სულაც, ახალი დაიწყო: ორი რეზინასავით დაჭიმული, გაურკვეველი სქესის არსება ჟიმავდა და უნძრევდა ჩამომხრჩვალს, რომელსაც ღირსება თასმებით ჰქონდა დაბმული. გალურჯებული და მკვდარი სირი რაღაც არაამქვეყნიური ხილივით გამოიყურებოდა. ერთი რეზინობავრი ამ ნაყოფთან ერთობოდა და თან თასმას უჭერდა. მეორე კი თითით

შედიოდა გარდაცვლილის ანუსში. «ჯოჯოხეთური ფილმია» — თქვა ერთმა მთვრალმა, რომელიც ძირს იჯდა. თუმცა, გამორთვა აზრად არ მოსვლია (არავინ იცოდა, სად იყო პულტი), უფრო ღრმად დაიმალა თავის საძილე ტომარაში. ასეთ საძილეებში გახვევა, ძილი და ხვრინვა წყვილად თუ ცალ-ცალკე, აქ მიღებული იყო. იულია და სერგეი დასაძინებლად სამზარეულოში გავიდნენ. იქ თავისუფალი დივანი ეგულებოდათ. «უძველესი სისხლი» — მოთარგმნა უნიტაბთან დახრილი მაისურიდან — ტუალეტს კარი არ ჰქონდა.

– იცი, ვიფიქრე, ვიფიქრე და არ გვინდა ეგ — უკვე დივანზე, ჩახუტებულმა თქვა.

– ?

– ნუ, ანგელოზები სასაფლაოზე. ეს რაღაც.. ძალიან სულელურია. ბებიაჩემისგან ერთხელაც არაფერი გამიგია ანგელოზებზე.. მოკლედ, არ გვინდა ანგელოზები.

– ანგელოზები არ გვინდა. – გაიმეორა მან. თან მთვრალ ტუჩებზე ეხებოდა იულიას, დიდხანს კოცნაობდნენ. იულიას პირველს ჩაეძინა. დაესიბმრა, რომ ის რომელიღაც ჩიტების გუნდია. მტრედების? ყველა ჩიტი, ეს თვითონაა, მაგრამ თვითონ არ არის ყველა. თუ თევზების გუნდი?

«რა სასიამოვნოა, მხარზე რომ მის ნიკაპს ვგრძნობ,» — ფიქრობდა სერგეი. ის იძინებდა, უფრო სწორად, ნაწილ-ნაწილ ვარდებოდა სადღაც, დივანის მიღმა. ეღვიძებოდა, თუმცა, დამწვრის გემოს ვერ გრძნობდა ჰაერში. მისი შეღებილი თმა შტეფსელსა და შესაერთებელს შორის მოჰყვა და დაიწვა, დახუჭუჭდა და ნაპერწკლებს აციმციმებდა ხალიჩაზე. ნახევრად მთვლემარე სერგეის

ისევ, უფრო სწორად, ბოლოს და ბოლოს, შავი ლორი დაესიმზრა.

ვინ იცოდა, რომ ეს სიზმრები, განსაკუთრებით ნასვამზე, სერიალივით ხშირად იპყრობდნენ მის გონებას. ავტომატური ბერკეტი. ასეთი ყველა მაღაზიაშია – შუშის კაბინა, რომელიც რბილი, ფერადი სათამაშოებითაა სავსე. იქვეა ეს ბერკეტი, მონეტა. უბრალოდ, შენი შეაძლებლობები უნდა იცოდეს და მიდი, მოქაჩე. სხვა ცხოვრება-სერიალში სერგეი სათამაშოების დაჭერის გარდა, არაფრით არ იყო დაკავებული. მაღაზიებში დადიოდა და ყველგან იგებდა. მერე კი მოგებულ ნივთებს მეტროსთან ყიდოდა. ამბობდა, რომ პირდაპირ საწყობიდან მოიტანა. სიზმარში ეს ამბავი საკმაოდ მომგებიანი იყო და სერგეი, ალბათ, ამით ირჩენდა თავს. გაზეთში განცხადებებსაც კი აქვეყნებდა და საბითუმო ფასად ყიდოდა.

ოსტატობის საიდუმლოებებს უნდოდა, ჩასწვდომოდა — ცენტრში უნდა სწვდე, ნაპირიდან ცუდად იჭერ, ნადავლი ცალკე უდა იდოს. თუ არადა, ვერ ჩაავლებ. უკეთესია, მსუბუქი, მომცრო აირჩიო. დანარჩენი მოხერხებაზეა. იმავე მრავალსერიან სიზმარში ერთი უჩინარი მთხოვნელი იყო — «შავი ლორი მინდა!» — ჩაჰყვიროდა ყურში სერგეის. ანდა, პირდაპირ — «შავი ლორი მომე!». და აი, თავის მძინარე თავით, სერგეი შედის ახალ მაღაზიაში, შუშის მიღმა, სხვადასხვა ფერის გროვაში, ფუმფულა ძაღლებს, ბეკეკებს, პლუშის ფუტკრებსა და თაგვებს შორის შავი ლორის პრიალა ნაჭერი ჩანს. ცივი და რბილი ლავა, ცხიმიანი ბაზალტი გამჭვირვალე ნვეთებში, გულუბრყვილოდ მზირალი — სწორედ ის, რასაც უცნობი სთხოვდა ამ ძალაუნებურ სიზმარში. სერგეიმ მონეტა ჩაუშვა, სახელურს ხელი მოჰკიდა, სამი გაქვავებული

თითით ლორს მოუჭირა და სუნთქვაშეკრულმა თავისკენ მიიზიდა.

სამზარეულოში გაჩენილმა კვამლმა გააღვიძა. ცეცხლს წყალი მიასხა, მაგრამ ალმა უფრო მოიმატა და კედელზე გადავიდა. ფეხშიშველი გადავარდა და ფილაზე თავი დაარტყა. იმ ფილაზე კი არა, რომელზეც ტაფები ალაგია ხოლმე, თავის ფილაზე, უფრო სწორად, სიმონენკოს ფილაზე.

იულიამ დაახველა და წამოჭდა. თვალები გაახილა. რეალობა ძლიერი ხმაურით დავარდნილი ჭიქის ფონზე აღმოაჩინა. ის არ სუნთქავდა.

დასაფლავებაზე ერთი შავი გოგო მეორეს, რომელიც იქ არ იყო, ადანაშაულებდა და მთვრალი ეპრუტუნებოდა ყურში იულიას: «...ტადაკნებზე ნადიდობდა, დოგოც კი დაღევდა. შხამიანი შესასხუგებლით დასდევდა. ჰოდა, აი, მიასხუდა გაზის ანთებულ გამათბობელს და აფეთქდა. და გაიქცა მთვრალი. აი, სად უნდა ეხოცა ტადაკნები — თავის გოგდა თავში. დამდენჯედ ვთქვი, ნუ ვეძახით-მეთქი მაგას...» მთვრალი იულიას მოაშორეს. ნესტი და მოსკოვური, მეჩხერი წვიმა თევზაობას აგონებდა. სწორკუთხოვანი სამარის წითური კედლები — დაიმახსოვროს თუ არა მთელი ცხოვრება? საკუთარ თავს ეკითხებოდა იულია. ის ხომ სრულიად შემთხვევითაა აქ. მილიციაში ძნელი იყო ამის ახსნა. «ვინ ხართ გარდაცვლილის?» სერგეის მშობლები პატივით მიესალმნენ, თუმცა, არც კი იცოდნენ, ვინაა. მეგობრები ფირმიდან, «შემოდგომა», სადაც ის მუშაობდა, ერთმანეთს ესაუბრებოდნენ, თუ როგორი ძეგლი დაედგათ ბიჭისთვის. «ანგელოზები უყვარდა, — გაახსენდა წვერებიანს. — თან, ჩვენი საფირმო სტილია...

– არა. – გაურკვეველი ხმით ჩაერია იულია. – ანგელოზები არ გვინდა.

ყველა მისკენ მიტრიალდა.

[1] «ის, რის გარეშეც შეუძლებელია» (ლათ.), აქ: აუცილებელი წინაპირობა.

[2] «სულმთლად არ მოვკვდები!» (ლათ.) ჰორაციუსი. ოდები.

[3] მოსკოვური აქციონიზმი – 1990-იან წლებში რუსეთში შექმნილი სახელოვნებო ვითარება, რომელიც აერთიანებდა ხელოვან აქციონისტებს: ალექსანდრ ბრენერს, ოლეგ კულიკს, ანატოლი ოსმოლოვსკის, ავდეი ტერ-ოგანიანს და სხვებს.

[4] ჩვენ არამეცნიერულად მიგვაჩნია საბჭოთა და აღმოსავლური ბლოკის ქვეყნების სოციალისტურად ან კომუნისტურად მოხსენიება ფრჩხილების გარეშე. საზოგადოებრივ-ეკონომიკური წყობა, რომელიც არსებობდა ამ ქვეყნებში არ იყო სოციალისტური (უკლასო, არასახელმწიფოებრივი, არასასაქონლო წყობა პირდაპირი დემოკრატიისა, სადაც წარმოების საშუალებები საერთო, საზოგადოებრივ საკუთრებაშია (სსრკ-ისგან განსხვავებით, სადაც წარმოების საშუალებებს სახელმწიფო ფლობდა; არსებობდა სოციალური კლასები; სახელმწიფო კი, იმის ნაცვლად, რომ კვდომა დაეწყო (ენგელსი), წარმოადგენდა ძლიერ რეპრესიულ აპარატს და ა.შ), დაძლეულია გაუცხოება და ხორციელდება პრინციპი «თითოეულს – მოთხოვნილებისამებრ»). საბჭოთა წყობილების ბუნების შესახებ არსებობს რამდენიმე ძირითადი, არგუმენტებით გამყარებული თვალსაზრისი, რომლებზეც მიმდინარეობდა სამეცნიერო პოლემიკა: 1) ტროცკისეული განსაზღვრება საბჭოთა კავშირისა, როგორც «დეფორმირებული მუშათა სახელმწიფოსი», რომელსაც იზიარებდა მისი მოწაფე, ეკონომისტი და მარქსისტი თეორეტიკოსი ერნსტ მანდელი; 2) რაია დუნაევსკაიასა და ტონი კლიფის «სახელმწიფო

კაპიტალიზმის თეორია» (ამ თეორიას ყველაზე მეტი მომხრე ჰყავს. ამავე შეხედულების იყვნენ სსრკ-ის წესწყობილებაზე ფრანგული მემარცხენე ჯგუფის «სოციალიზმი ან ბარბაროსობას» წევრები (კლოდ ლეფორი, კორნელიუს კასტორიადისი, ჟან-ფრანსუა ლიოტარი); 3) მაქს შახტმანი საბჭოთა სისტემას «ბიუროკრატიულ კოლექტივიზმს» უწოდებდა. სსრკ-ის სოციალურ-ეკონომიკური სისტემის ამ განსაზღვრებებს უპირისპირდება თანამდროვე რუსი პოსტმარქსისტი თეორეტიკოსის, პოლიტოლოგისა და სოციოლოგის ალექსანდრ ტარასოვის «სუპერეტატიზმის» თეორია, რომელსაც ის აყალიბებს 1996 წელს დაწერილ თავის სტატიაში «სუპერეტატიზმი და სოციალიზმი». ტარასოვი მიიჩნევს, რომ «რეალური სოციალიზმის» ქვეყნებში არსებული საზოგადოებრივ-ეკონომიკური წყობა იყო კაპიტალიზმის მეწყვილე და მისი ალტერნატივა, რადგან წარმოების წესი ორივეგან (როგორც ე.წ «სოციალისტურ» ისე კაპიტალისტურ სახელმწიფოებში) ერთი იყო – ინდუსტრიული წარმოების წესი. ტარასოვს მაგალითად მოჰყავს ანტიკური მონათმფლობელური საბერძნეთი (სადაც არსებობდა კერძო საკუთრება წარმოების საშუალებებზე) და ძვ. ეგვიპტე (სადაც წარმოების საშუალებებს ფლობდა სახელმწიფო). ასეა სუპერეტატიზმისა და კაპიტალიზმის შემთხვევაშიც. დაწვრილებით იხ. სტატიის ლინკი: <http://scepsis.net/library/id-102.html>.

[5] პარტოკრატია – ერთი პარტიის მმართველობა.

[6] ერნსტ გი დებორი – (1931-1994) ფრანგი ფილოსოფოსი, ისტორიკოსი, ავანგარდისტი ხელოვანი და რეჟისორი. იყო ლეტრისტული ინტერნაციონალისა და მემარცხენე-რადიკალური ჯგუფის «სოციალიზმი ან ბარბაროსობას»

ნევრი. მოგვიანებით სიტუაციონისტური ინტერნაციონალის ერთ-ერთი ლიდერი, ავტორი საკულტო წიგნისა «სპექტაკლის საზოგადოება», რომელშიც თანამედროვე სამომხარებლო საზოგადოებას აკრიტიკებს.

[7] ანატოლი ოსმოლოვსკი (1969) – რუსი მხატვარი და თეორეტიკოსი, მოსკოვური აქციონიზმის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი წარმომადგენელი. 2007 წლის «კანდინსკის პრემიის» ლაურეატი «წლის მხატვრის» ნომინაციაში.

[8] ოპერაიზმი – იტალიური მარქსიზმის ნაირსახეობა, რომელიც 1960-იან წლებში ჩამოყალიბდა და უპირისპირდებოდა კლასიკური მარქსიზმის ზოგიერთ კონცეპციას (მაგ. გაუუცხოებელი შრომის). მისი თვალსაჩინო წარმომადგენელია ანტონიო ნევრი. 1990-იან წლებში ხდება ოპერაიზმის განახლება და ყალიბდება პოსტოპერაისტული თეორია. მისი ძირითადი თეორეტიკოსები არიან პაოლო ვიორნო, მარიო ტრონტი, ფრანკო «ბიფო» ბერარდი და სხვები. პოსტმარქსიზმი – წარმოადგენს მარქსიზმის (როგორც კლასიკურის, ისე ნეომარქსიზმისაც) რადიკალურ რევიზიას. პოსტმარქსიზმის წარმომადგენლების აზრით კლასიკური მარქსისტული თეორია რიგ საკითხებში მოძველდა და «ის უნდა გადაიღახოს, თვითონ მარქსისტული მეთოდოლოგიის საფუძველზე» (ა. ტარასოვი), ხოლო მის ნიადაგზე უნდა შეიქმნას ახალი, პოსტმარქსისტული თეორია, რომელიც ადეკვატური იქნება დღევანდელი რეალობისთვის. პოსტმარქსისტები უარყოფენ მარქსიზმის ისეთ მნიშვნელოვან კომპონენტს, როგორცაა პროლეტარიატის, როგორც სოციალისტური რევოლუციის მოქმედი მთავარი სუბიექტის იდეას. მეოცე საუკუნემდე პოსტმარქსისტებად იწოდებოდნენ იშტვან მესაროში,

აგნეშ ჰელერი და სხვა იუგოსლავიელი მარქსისტები, რუსი თეორეტიკოსები ბორის კაგარლიცკი და ალექსანდრ ტარასოვი, თუმცა 2000-იანების დასაწყისში უარს ამბობენ ამ ჯგუფთან მიკუთვნილობაზე, რადგან ტერმინი «პოსტმარქსიზმი» ოკუპირებულ იქნა არგენტინელი ფილოსოფოსების ერნესტო ლაკლოს, შანტალ მუფისა და მათი მიმდევრების მიერ.

[9] ეფექტური პოლიტიკის ფონდი – ორგანიზაცია, რომელიც დაკავებულია პოლიტიკური კამპანიების მოწყობითა და ინფორმაციული პროექტების (ძირითადად საიტების) შექმნით. დაარსებულია 1995 წელს მარათ გელმანის, გლებ პავლოვსკის, მაქსიმ მეიერისა და სხვების მიერ. ორგანიზაციას აშკარა პროგრემული პოზიცია უჭირავს. საზოგადოებრივი პროექტირების ინსტიტუტი – პროგრემული ორგანიზაცია, რომელიც დაკავებულია სალექციო, ორგანიზაციული მუშაობითა და გამომცემლობით, რითიც ეწევა ლიბერალურ-კონსერვატიული, ნეოლიბერალური იდეოლოგიის პროპაგანდირებას.

[10] პასიონარულობა – აქტიურობა, რომელიც ვლინდება ინდივიდის მიზნისაკენ სწრაფვაში და ამ მიზნის მისაღწევად ზედაძაბულობისა და საკუთარი თავის განირვის უნარი. პასიონარულობა, როგორც მოთხოვნილება და უნარი გარემოს (საზოგადოებრივი და ბუნებრივი) შეცვლისა, წარმოადგენს დამოუკიდებელ ქცევით და ფსიქიკურ ფენომენს.

[11] ე.წ საშუალო კლასი დაცლილია ყოველგვარი რევოლუციურობისგან. საშუალო კლასს არ სურს პოლიტიკური და სოციალურ-ეკონომიკური წესრიგის რადიკალური ცვლილება. ერთადერთი რაც მას აღელვებს,

მისი საკუთარი მატერიალური კეთილდღეობაა და, როგორც ისტორიული გამოცდილებიდან ვიცით, საშუალო კლასის «რევოლუცია» – ყოველთვის ფაშიზმით სრულდება.

[12] პლანიტები – 1920-იან წლებში კაზიმირ მალევიჩმა არქიტექტონების პარალელურად შეიმუშავა გრაფიკული ნახაზები – პლანიტები. ესაა ურთიერთდაკავშირებული პარალელეპიპედების კომპოზიციები. მალევიჩის ეს ნაშრომები გახდა პირველი თავისებური პროექტი, რომელშიც გამოიყენებოდა ლაკონური გეომეტრიული ფორმები. ის დაეხმარა არქიტექტორებს ახლებურად გადაეაზრებინათ უბრალო ფორმები.

[13] სერიალიზმი – მუსიკალური კომპოზიციის ტექნიკა მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრის დასავლეთევროპულ მუსიკაში. გენეტიკურად სერიალიზმი დაკავშირებულია სერიულ ტექნიკასთან, რომელიც სათავეს ახალვენური სკოლის მუსიკაში, განსაკუთრებით დოდეკაფონიაში. ახალი ვენური სკოლა (Neue Wiener Schule) – მუსიკათმცოდნეობაში დამკვიდრებული სახელწოდება კომპოზიტორთა სკოლისა, რომლის ესთეტიკური პრინციპები მეოცე საუკუნის 30-იან წლებში ჩამოყალიბდა არნოლდ შონბერგის და მისი მოსწავლეების აქტიური შემოქმედებითი, პედაგოგიური და საორგანიზაციო მოღვაწეობის შედეგად. შონბერგის მუსიკალურ-კომპოზიციური რეფორმის ძირითადი და საკვანძო პრინციპია მუსიკის ტონალური საფუძვლის სრული ლიკვიდაცია და მისი შეცვლა სპეციალურად შემუშავებული ატონალური ტექნიკებით, რომლებიც დაკავშირებულია სერიულობის, სერიალობის, დოდეკაფონიისა და პუანტილიზმის კონცეფციებთან.

[14] სტივენ მაკეუინი – ბრიტანელი კინორეჟისორი, სცენარისტი, მსოფლიოს რამდენიმე კინოფესტივალის პრიზიორი, მათ შორის ვენეციისა და კანის კინოფესტივალების. კარიერის დასაწყისში ცნობილი გახდა როგორც მხატვარი.

[15] შირინ ნეშატი – თანამედროვე ირანელი ფოტოხელოვანი და რეჟისორი. მოღვაწეობს აშშ-ში.